Ion GRECEA

Cupidon

Talida

EDITURA PORTO FRANCO

ION GRECEA

TALIDA

– roman –

Versiunea digitală 1.0 – aprilie 2022

Realizată după volumul apărut la Editura Porto-Franco, Galaţi, 1991

O femeie a ucis!

A ucis un bărbat, căruia i-a fost cândva dragă, poate că şi ea l-a iubit, nu ştiu, nu-mi pot da seama, acum toate gândurile îmi sunt învălmăşite şi zbuciumate, negre şi tulburi ca şi noaptea ce abia a trecut biciuită de viscol, aici în hăurile dintre munţi.

Această femeie sunt eu...

Cutremurat de cele citite, priveam adânc mişcat prima filă a caietului pe care îl ţineam în mână şi parcă în clipele acelea, scrisul mărunt, dezordonat, ce trăda o nervozitate evidentă, îmi juca fantomatic în faţa ochilor, iar literele prinseseră a se amesteca într-un tot cenuşiu, uniform, ca pasta de culoare de pe un şevalet. Ale cui or fi aceste însemnări, mă întrebam, stăpânit de curiozitate şi cum de ajunseseră pe patul meu în cuşeta rapidului de noapte? Ce dramă, oare, ascundeau ele, ce univers necunoscut şi sumbru puteau dezvălui, a cui era mâna care, inserând cuvintele în disperarea destăinuirii, putuse deopotrivă ţine şi arma ce luase viaţa unui om?

Pe pled, lângă caiet era aruncat un pachet de ţigări „Snagov” pe jumătate consumat, iar lângă el o brichetă din duble cu un monogram frumos încrustat, format din două litere, N şi T; alături o pereche de ochelari de soare, un „mers al trenurilor” şi un program de sală al teatrului muzical „Fantasio” din Constanţa... De bună seamă, mi-am zis, toate aparţinând bărbatului voinic, ars de soare, cu părul uşor grizonat la tâmple, care, pesemne se întorcea dintr-o vacanţă pe litoral şi acum, învelit cu cearşaful, dormea dus în legănarea trenului, pe patul de jos al cuşetei. Mi-l şi închipuiam cum, îndată după plecarea rapidului, se dezbrăcase grăbit şi se culcase, uitând toate acele lucruri, bineînţeles şi caietul pe patul de sus. Sau poate, văzând că nu are un tovarăş de călătorie, deci neavând pe cine să deranjeze, îşi permisese să le lase împrăştiate care încotro, pe unde se nimeriseră.

Afară era întuneric. Stropi de ploaie loveau geamul cabinei, răpăiau ca boabele de grindină pe acoperişul de tablă al vagonului, iar trenul alerga vertiginos pe întinsul parcă fără sfârşit al Bărăganului, cu roţile ţăcănind sacadat, ca-n ritmul unui jazz nevăzut. Când şi când, locomotiva dădea un ţipăt prelung, ascuţit, al cărui ecou se perpetua peste câmpia

învăluită în noapte, sub năvala apelor. Eram obosit, vroiam să mă culc, pentru că a doua zi, chiar de dimineaţă, mă aşteptau treburi importante în îndepărtatul oraş de la marginea ţării. Aşadar, nu l-am mai aşteptat pe însoţitorul de vagon să-i comand o băutură răcoritoare sau aşa ceva şi, cu grijă, să nu-mi trezesc tovarăşul de drum, am început să mă dezbrac, adunând mai întâi lucrurile acelea străine de pe patul meu. Şi, în timp ce-mi scoteam haina, am observat la valiza celui ce dormea, aşezată pe suportul nichelat de deasupra ferestrei, o carte de vizită prinsă într-un chenar de piele şi agăţată de mânerul metalic. Interesat să văd cu cine călătoresc şi mai ales să ştiu al cui era caietul cu pricina, m-am apropiat şi am citit scrisul frumos caligrafiat al literelor tipărite: „Maior Nicolae Teodorian”. Deci un ofiţer, un maior, mi-am zis, dar ce fel de maior? De poliţie? Sau din justiţia militară? Era în civil, i-am văzut hainele rânduite frumos pe-un umeraş, deci nu-i puteam preciza arma, dar ceea ce mă determina să-l socotesc vreun anchetator sau procuror în uniformă, nu era altceva decât descoperirea acelor însemnări ce făceau, cred, parte dintr-un dosar penal şi pe care omul legii le luase cu el să le studieze. Sau ridicase caietul de la vreo instanţă de judecată, de undeva de pe litoral, având nevoie de el pentru completarea cercetărilor, iar acum se întorcea în oraşul unde îşi făcea serviciul... În orice caz, primele fraze, ale primei file, ce-mi căzuseră involuntar sub ochi, afirmau destul de limpede o acuzaţie şi încă una foarte gravă: o femeie ucisese. Pe cine? Când? Şi pentru care motiv? Ce o determinase să-şi relateze propria vină, confesiune dureroasă, lucidă, pe un ton atât de sincer, nu însă lipsit de căinţă?

Vădit interesat să aflu cât mai degrabă drama acelei femei, convins fiind că nu comit o indiscreţie sau, mai bine zis, un act de nepoliteţe – oricare, mi-am zis, ar fi procedat la fel –, mi-am pus pijamaua, m-am urcat în pat şi, renunţând la somn, cu toate că eram obosit şi vroiam să dorm, m-am apucat să citesc la lumina lămpii de noapte ai cărei fascicul discret bătea lateral, peste umărul meu. În definitiv, cine mă putea acuza că fără voia cuiva mi-am luat permisiunea de unul singur să cunosc tainele respectivei acuzate? Ar fi fost posibil ca asemeni oricărui cetăţean cu treburi pe la tribunal să mă fi găsit în sala de judecată şi să aflu totul din dezbaterile procesului. Nu? Sau dacă, să zicem, n-a avut însă loc un asemenea proces, în mod

sigur, aflând despre el, aveam să mă duc să audiez rechizitoriul procurorului, să ascult cercetarea judecătorească, declaraţiile martorilor, ale împricinatei şi aşa mai departe. Atunci? Nu era, oare, acelaşi lucru?

În vuietul furtunii de afară şi în legănarea trenului, mi-am potrivit mai bine capul pe pernă şi am deschis la prima filă pregătindu-mă de lectură... Cu aviditatea omului dornic să pătrundă într-o lume – conştient că nu este a lui – dar care speră că-l va fascina prin ineditul faptelor ce dau totuşi vieţii un sens.

Aşadar...

1

O femeie a ucis!

A ucis un bărbat căruia i-a fost cândva dragă, poate că şi ea l-a iubit, nu ştiu nu-mi pot da seama acum toate gândurile îmi sunt învălmăşite şi zbuciumate, negre şi tulburi ca şi noaptea ce abia a trecut biciuită de viscol, aici în hăurile dintre munţi.

Această femeie sunt eu...

Ah, e groaznic, înfiorător, mă cutremur când îmi aduc aminte de toate câte au fost şi câte s-au întâmplat, simt cum mi se încrâncenează carnea pe mine şi mi se taie răsuflarea de spaimă, pentru că eu, fiinţa plăpândă ca un lujer de floare, temătoare şi înfiorată până şi de ţipătul unei păsări rănite am fost în stare – nu ştiu ce putere stranie, diabolică m-a împins s-o fac! – da am fost în stare să ucid... Cu sânge rece, fără un calcul premeditat, fără să mă gândesc, într-o clipă poate de coşmar, de nebunie, de răzbunare... O clipă care acum mi se pare o viaţă. Viaţa lui... Sau putea fi viaţa mea...

Firesc, oricine se poate întreba de ce am făcut-o? Nu ştiu. Poate ca să-mi apăr dragostea... Sau fericirea pe care mi-a dăruit-o dragostea... Sau amândouă deopotrivă. Poate dintr-un legitim instinct de conservare... Sau pentru că propria-mi conştiinţă mi-a dictat astfel. Sau acea secundă a reacţiei când am pus mâna pe armă a fost să fie secunda de fatalitate ce uneori, voit sau nu, schimbă cursul vieţii unui om. Nu ştiu! N-am ştiut atunci şi poate că nu voi şti niciodată. Ceea ce ştiu este... că am ucis...

Va trece timpul, – oare cum va trece acest timp pentru mine? – voi medita sau poate că nu voi avea putinţa s-o fac, voi uita aşa cum se uită multe sau dimpotrivă, clipa aceea va fi obsesia vieţii mele, nu, nu-mi dau seama acum de nimic, dar ceea ce ştiu cu certitudine este faptul că voi fi stigmatizată de toţi cei care m-au cunoscut, de toţi cei care au fost mai apropiaţi sau mai depărtaţi de sufletul meu, iar scurgerea timpului, implacabila scurgere a acestui timp, va săpa clipă de clipă în inima mea acea durere adâncă şi neiertătoare care, până la urmă, cred că va însemna moartea.

Ştiu că mă înţelegi, tu, fiinţa care te-ai contopit cu însăşi existenţa mea, cu viaţa mea, cu visurile mele, cu tot ce s-a legat de numele meu, de trăirile mele. De aceea îţi scriu şi te rog să

mă crezi că o fac pentru că în fiecare rând ce ţi-l aştern pe hârtie, în fiecare cuvânt, destăinuindu-mă, pun ceva din amarul sufletului meu încărcat de durere, din inima mea însângerată de chin, din viaţa mea... O fac pentru că simt nevoia să mă despovărez de greutatea acestui blestem ce m-a apăsat întreaga noapte când, copleşită de toate şi răvăşită de durere, cu ochii plini de lacrimi şi obosiţi de nesomn, încerc cu mâna tremurândă să rotunjesc cât mai caligrafic literele unor cuvinte ce se lasă cu greu găsite.

Afară este frig, de azi-noapte viscolul şuieră bezmetic pe la ferestre, învârtejind zăpada troienită aici, în munţi, acoperind mica noastră aşezare cu văluri mari de zăpadă, gata parcă să-i la răsuflarea. Privesc pe geamul îngheţat – prin pâcla ninsorii nu se zăreşte mai departe de doi paşi –, privesc tulbure ca printr-o ceaţă albă şi totul în jur este estompat şi uniform, apăsător de uniform. Prin cernerea deasă a fulgilor abia se conturează vag, ca o părere clădirea pichetului ascundă sub omăt, iar dincolo de ea cu greu se desluşeşte înălţându-se schela metalică a foişorului de veghe. Mă uit cu atenţie, caut să străpung cu privirea pânza tot mai compactă a fulgilor de nea, dar nu văd niciun grănicer acolo sus, pe platformă. De altfel, în afară de cei ce stau de veghe sau patrulează de-a lungul hotarului, ar fi o nebunie ca cineva să stea măcar câteva clipe sus, sub tăişul viscolului, n-ar avea niciun rost, pentru că, oricât s-ar strădui, n-ar putea zări nimic de-a lungul frontierei a cărei linie nu se conturează acum nici pe creste, nici în hăurile tăcute şi albe. În odaia în care sunt reţinută pentru anchetă este cald, pereţii de bârne sunt bine căptuşiţi cu tencuială, în sobă focul arde domol, iar în juru-mi stăruie mireasma aromată a unor cetini de brad aruncate de dimineaţă de către unul dintre grănicerii pichetului. E linişte aici, în această încăpere în care, până ieri, primeam rarii oaspeţi al pichetului, acum transformată ad-hoc în cameră de detenţie pentru mine, o linişte într-atât de adâncă şi grea, încât aproape că-mi aud inima cum bate în timp ce peniţa aleargă pe hârtie înşirându-mi gândurile pline de zbucium şi suferinţă. Şi, în această linişte de catedrală, ce mă înfricoşează ca niciodată, trăiesc clipe de incertitudine şi groază, aud numai cum zăpada viforâtă în trâmbe albe se loveşte cu furie de geamurile îngheţate, în timp ce lemnele din sobă trosnesc uşor. Dincolo de uşă, pe coridor, se aud bocănind rar pâslarii grei ai

santinelei. Poate că este Simon, cel înalt şi voinic, tăietorul de lemne, sau Gavrilă, olarul, cel ce a împodobit întregul pichet cu farfuriile lui smălţuite, de la Horezu, sau poate că este Tache, acordeonistul; nu ştiu, n-am de unde-l cunoaşte pe cel care acum, în ceasul dimineţii, îşi face datoria şi, cu pistolul mitralieră la umăr, aşa după cum a primit ordin, stă şi priveghează odaia în care este reţinută pentru anchetă soţia comandantului. Îmi dau seama numai că băieţii îndeplinesc acest serviciu cu o jenă ascunsă, reţinută, ori de câte ori îi văd trecând prin dreptul ferestrei, să schimbe postul de la uşa mea, le citesc pe chipurile întunecate aceeaşi durere, ce le sfâşie şi lor inima, de ieri noapte încoace, când gloanţele pistolului meu au luat o viaţă de om... Pentru că într-adevăr, nu le este uşor, lor, prietenilor mei – serviciul de graniţă ne-a legat sufleteşte în acest colţ de ţară, departe de lume – zic nu le este uşor acestor băieţi care până ieri mă alintau în fel şi chip cu micile lor atenţii, ca acum să stea cu arma în mână şi să mă păzească ca pe cel mai înrăit infractor prins în zona de frontieră.

N-am dormit toată noaptea. Am aşteptat să vină ofiţerul anchetator, dar se vede treaba că, luat cu alte treburi, a întârziat şi va sosi în cursul zilei de azi. Şi aşteptând simţeam cum mă încearcă oboseala, cum o sfârşeală îmi cuprinde întregul trup ca după un lung leşin. Am vrut să mă culc, să închid ochii, dar somnul m-a ocolit şi m-a chinuit, vlăguindu-mă dureros. Am stat pe scaun, la masă, în liniştea odăii, cu fruntea sprijinită în palme, ascultând şuierul viscolului de afară şi glasurile grănicerilor care plecau sau veneau din serviciu, tresărind la fiecare pas ce cadenţa pe sub fereastra mea. În întuneric, flăcările de la gura sobei făceau să danseze umbre şi lumini pe pereţii odăii, nu-mi dădeam seama cât este ceasul, în orice caz timpul s-a scurs destul de greu şi noaptea mi s-a părut nespus de lungă, la fel de tristă şi de dureroasă ca aceea când, copilă fiind, am trăit sfârşitul celei dintâi drame ale mele...

Era iarnă ca şi acum. Şi noapte... Şi de la fereastra vechiului conac boieresc priveam cum ninge peste câmpie şi peste satul nu prea îndepărtat ale cărui slabe luminiţe pâlpâiau firav ca nişte candele prin fulguirea albă şi deasă. Priveam şi, înfricoşată de groază, aşteptam, în aceeaşi linişte grea, sfârşitul unui om. Un om care, împotriva voinţei mele, a visurilor mele de fetiţă încă pe băncile liceului, împotriva a tot ce poate fi firesc şi

uman, urma să-mi fie soţ. Îi auzeam uneori, dincolo de perete, respiraţia întretăiată, adâncă şi chemările-i deznădăjduite dinaintea morţii, mă cutremuram în singurătatea acelei odăi înalte şi reci, cu mobilă veche, mâncată de cari, departe de sat şi de lume, ţipetele lui tot mai stinse tăiau adânc în carnea mea, dar ceva mă ţinea locului lipită de fereastră şi nu mă lăsa să fac un singur pas, să trec pragul dincolo, în cealaltă odaie, unde bătrânul paralitic îşi trăia ultimele clipe dinaintea sfârşitului. Doamne, şi cât îmi era de frică! Şi cât eram de copleşită de teamă! Căci ce curaj şi ce putere de a-şi alunga temerea putea avea o copilă ce abia împlinise şaisprezece ani şi care, printr-o nenorocită ironie a soartei, se afla singură, la miez de noapte, cu un muribund, într-un conac dărăpănat şi stingher, în mijlocul unei câmpii albe, departe de sat, având de jur împrejur numai troiene şi viscol?

Mi-a fost dat să mă nasc într-o familie săracă, ce-şi ducea zilele de azi pe mâine într-o căsuţă cu două odăi ridicate din chirpici, la marginea oraşului. Alţi cinci copii veniseră pe lume înaintea mea, toate fete şi un singur băiat după mine, cel de mult aşteptat şi înconjurat din prima clipă cu dragoste de către toţi ai casei, cel care a fost şi a rămas bucuria tatei până-n clipa când a închis ochii.

— Mi-ai adus pe lume nişte pietre de moară! îi striga el câteodată mamei până a se naşte Traian, când se întorcea seara beat de la cariera de piatră unde lucra din zori şi până se lăsa noaptea. Nişte poveri... Pietre de moară ce-mi macină sufletul ăsta păcătos şi bolnav, şi eu trebuie să le car în spinare... Le car că aşa mi-e ursita, fir-ar ea a dracului de ursită să fie! Uite la ele... pietre de moară...

Vorbea din pragul uşii în timp ce ne arăta cu degetul pe fiecare în parte, iar noi, înfricoşate, stăteam toate ghemuite prin colţurile odăii, fără să scoatem un cuvânt, fără sa ne mişcăm, împietrite de spaimă şi groază. Îl priveam în ascuns pe tata, ne cutremura faţa lui subţiată şi aspră, cu cute adânci tăiate în obrazul neras de multă vreme, cu fruntea acoperită de praf alb şi sudoare, ne înfricoşau ochii aceia ai lui sticloşi ca de gheaţă, goi de orice omenie, a căror uitătură parcă tăia, parcă sfredelea adânc, răscolindu-te, îi vedeam hainele rupte numai trenţe, albe şi ele de colbul carierei, mâinile mari şi ciolănoase cu care ne închipuim ridicând barosul şi lovind stâncile de granit,

pregătindu-le pentru malaxoare.

Stătea un timp, clătinându-se în mijlocul odăii, privirea lui tulbure vedea şi nu ne vedea, mai arunca vorbe într-aiurea, după care zvârlea pălăria pleoştită pe unde se nimerea, se aşeza la masă murdar cum era, aşteptând să i se aducă mâncarea, dar după câteva clipe adormea cu capul pe braţe, aşa cum de multe ori îl găseam adormit în cârciuma „La trei roşiori” din colţul străzii, târziu, când grecul Vanghelis trăgea obloanele, închidea deci, şi noi trebuia să-l ducem acasă.

Nu rare erau zilele când din te miri ce ne bătea şi cea care avea cel mai mult de suferit eram eu, ultima dintre cele cinci, nedorită şi neaşteptată şi care-i stăteam „ca un ghimpe-n ochi” sau ca „un cui în inimă” cum îmi striga el. Pricini se găseau destule: nu aveam grija găinilor care scăpau printre uluci la vecini sau pe câmp, întârziam venind de la şcoală şi trebuia s-o ajut pe mama gravidă care mă trimitea să cumpăr ba una, ba alta, nu-şi găsea pachetul de ţigări şi mă zorea să i-l caut „în doi timpi şi trei mişcări” şi câte altele. Cum i se părea că nu i-am făcut într-un fel pe plac, că l-am supărat cu ceva, simţeam de îndată palma lui lată şi grea căzându-mi scurt după ceafă încât mi se zdruncinau creierii în cap de durere şi mi se făcea negru înaintea ochilor. Şi cum mă lovea, mă şi prăbuşeam pe unde mă nimeream, izbucnind în plâns, că eram firavă şi neîmplinită, mai mult o umbră.

— Nu mai plânge, mâţă afurisită ce eşti, îmi mai dădea el iar un ghiont, văzând cum îmi şiroiau lacrimile pe obraz. Ai venit pe capul meu ca un blestem. Toate aţi venit ca un blestem! Să vedem ce i-o hărăzi Dumnezeu maică-ti, că de-mi leapădă iar o mâţă ca tine să se ducă dracului, unde-o vedea cu ochii!

Eram o fire bolnăvicioasă, de fapt aşa mă născusem, răceam din nimica toată, făceam febră, tuşeam, mă durea ba una, ba alta, dar nu mă văicăream, mai ales când era tata acasă, stăteam şi zăceam lângă tăblia patului, cu picioarele ghemuite sub mine, înecându-mă în suspine, dar el cum mă zărea seara, venind de la cariera de piatra, ghicind ce-i cu mine îmi şi arunca aspru, săgetându-mă rece cu privirea lui de gheaţă:

— Eşti bolnavă?

— Nu tată...

— De ce plângi?

— Nu plâng...

— Să nu te aud scâncind, că te arunc în stradă!

— Las-o, Dionisie, ce ai cu ea? intervenea mama. Ce ţi-a făcut? N-o vezi cum arată? Parcă duce apă la morţi! Se ţin frigurile de ea de nu mai are scăpare...

— Poate crapă până la miezul nopţii! bombănea tata, trântind uşa şi ieşind în săliţă. Îmi iau o belea de pe cap...

Mama, scundă şi slăbuţă ca o trestie, cu faţa trasă şi umerii ascuţiţi, lucra la o fabrică de pălării în celălalt capăt al oraşului. Era călcătoreasă, stătea ore întregi în aburi, cu fierul de călcat în mână, într-un atelier întunecos şi îndrepta borurile la pălăriile ce urmau a fi împachetate pentru expediţie. Venea seara istovită abia trăgându-şi picioarele, cu părul despletit sub basma şi ochii apoşi, suflând din greu – cred că avea o boală a pieptului – şi fără să aibă o clipi de răgaz se apuca atunci să facă mâncare, să deretice prin casă sau să alerge pe la prăvălii după de-ale gurii. Pe tata îl găsea ori dormind cu capul pe masă, aşa cum îi era obiceiul ori trântit pe pat sforăind, cu ţigara aprinsă între degete, duhnind a băutură şi mirosind greu a sudoare şi a praf de piatră. Nu-l trezea pentru că nu vroia să-i umple capul cu blestemele lui, cu înjurăturile şi vorbele de ocară ce i le arunca aşa, tam-nisam. Îi lua numai ţigara dintre degete, încet să nu-i scuture scrumul alungit, o arunca afară, în curte, închidea şi-l lăsa să-si facă somnul până ce spre ziuă se scula singur, ieşea la cişmea cu părul vâlvoi şi mutra acră, se spăla turnându-şi o găleată de apă rece pe cap, după care, liniştit de parcă nu băuse cu o seară înainte, pleca la lucru, fără să uite a mângâia câinele ce i se gudura la picioare, până la poartă.

— Ce-i, mă, bătrâne mă? îi vorbea el cu duioşie, de parcă animalul l-ar fi înţeles. Ce vrei tu? Hai, îl împingea apoi cu piciorul să nu iese în stradă, du-te la ale tale. Du-te că mă superi şi-ţi dau una peste bot!

Locuiam într-un cartier mărginaş, spre cariera de piatră, cu case mici, din paiantă, multe dintre ele acoperite cu bucăţi de tinichea sau de gudron, ascunse sub coroanele bogate ale nucilor, teilor sau pe sub bolţile viţei de vie, case peste care deseori în după-amiezele toride, se înălţau până sus spre zări, porumbei jucători sau zmeie cu cozi lungi, colorate, case în curţile cărora mai ales sâmbătă seara se auzeau petreceri de cheflii cu cântece şi chiuituri în sunetul armonicilor şi ţipătul femeilor, petreceri ce se sfârşeau uneori cu scandaluri şi bătăi

cu cuţite, cu înjurături şi încăierări ce cuprindeau patru-cinci străzi deodată.

Când s-a născut Traian, într-o primăvară, doamne ce-a mai fost în curtea noastră! M-a strigat mama din odaia ei, unde era cu nişte vecine şi de unde se auzea plânsul celui ce abia venise pe lume şi-l îmbăia într-o copaie şi mi-a spus să las orice treabă şi să alerg la carieră, să-l vestesc pe tata că are un băiat. Tocmai îmi făceam lecţiile, dar bucuroasă de bucuria mamei, am strâns cărţile, caietele, mi-am luat o basma pe cap – că trăgea un vânt rece dinspre câmpie – şi am alergat într-un suflet la carieră. Îmi părea bine că eu sunt aceea care-i dau prima de ştire tatei, fiind sigură că are să se înveselească, pentru că de ani şi ani numai nădejdea asta îi stătea la inimă, de neîmplinirea ei se îmbăta, ne ocăra şi ne blestema pe toate cele cinci fete şi pe mama.

L-am găsit cu greu printre sutele de muncitori ce se mişcau ca nişte umbre în praful alb ca de cretă, încărcând camioanele cu lopeţile grele de piatră, în zgomotul infernal ai malaxoarelor ce mestecau scrâşnind din măselele lor de oţel bucăţile mari de granit.

— Ce-i cu tine, fă? a zvârlit el lopata cât colo şi apropiindu-se degrabă, m-a prins de umeri, privindu-mă speriat drept în ochi. E ceva pe-acasă? Spune! Ce-i cu mumă-ta?

— Avem un băiat, tată! am zis eu semeaţă, ferindu-mi faţa cu palmele de praful înecăcios ce mă învăluia ca o ceaţă. M-a trimis mama să...

— Fă, nu mă minţi? m-a întrebat ei bănuitor, plin de neîncredere, dar cu faţa luminată deodată ca de-un soare. Nu cumva...

— Dacă-ţi spun... Acum o jumătate de oră l-a născut...

— L-ai văzut?

— Nu, i-am auzit numai ţipătul. Dar îi băiat, mi-a zis mama de dincolo de uşă, mi-a zis şi vecina Polina a lui Drăgobete, că a ieşit cu ligheanul să zvârle apă în curte.

Atunci, cutremurat de emoţie şi cu ochii sticlind de bucuria mult aşteptată a scos pălăria lui ponosită de pe cap, a înălţat ochii spre cer, cu degetele împreunate a făcut o cruce mare pe piept şi a dat drumul unui oftat greu, din adâncul sufletului .

— Doamne, aibi-l în paza ta! a şoptit printre buzele arse. Ţine-l sănătos să avem parte de sprijinul lui!

S-a întors apoi deodată şi, ca un apucat, a dat un ţipăt către grămada de muncitori ce la câţiva paşi de noi încărcau piatră în camioane:

— Mă fraţilor, măăă! Am un flăcău, măăăă! Măăă, sunt cineva, măăă! Născătoarea ei de viaţă!

Înveselit peste măsură, m-a luat apoi protector de după umeri, cum n-o mai făcuse niciodată până atunci, m-a tras mai încolo din calea prafului ce ne umplea ochii şi mi-a spus zorit:

— Du-te acasă, fata tatii, du-te... Mă învoiesc şi vin şi eu. Mumă-ta îi bine?

— Bine.

— Du-te, îndată sunt şi eu acasă. Ai grijă însă cum ieşi la drum, m-a povăţuit blând, petrecându-mă câţiva paşi printre grămezile înalte de granit. Vin şi pleacă mereu maşinile astea cu piatră...

Spre seară, am auzit la poartă scuturându-se şiragul unor zurgălăi, gălăgie, chiote, apoi un taraf de lăutari a izbucnit drăceşte din viori şi armonici şi peste toată larma aceea am desluşit glasul tatei, răguşit şi dârz, ţipând să se facă auzit de toată lumea.

— Am un băiat, măăă! Să-mi trăiască şi să trăiţi cu toţii! Marşul, mă! Cântaţi marşul, că aşa vreau să-mi întâmpin băiatul!

Am alergat la poartă, eu şi surorile, care cum veniseră de la lucru sau de la şcoală. O trăsură hodorogită, cu arcurile lăsate şi caii numai piele şi os, abia de se mai ţinea pe roţile-i scălâmbăiate, sub greutatea celor vreo şase-şapte prieteni de-ai tatii, toţi beţi, şi a patru lăutari tuciurii ce veniseră înghesuiţi sus pe capră, lângă birjarul bătrân şi cocârjat. Pe la porţi sau pe gardurile încărcate de bogăţia liliacului abia înflorit, auzind larma, ieşiseră vecinii cu mic cu mare, stăpânind cu greu câinii să nu latre, chemând copiii să nu se bage între picioarele cailor.

— Eşti boier, Dionisie, ai venit cu trăsura ca grangurii! se auzeau glasuri din mulţime. Şi cu orchestra... Lasă, să-ţi trăiască băiatul şi să-l vezi mare!

— Să trăiţi cu toţii! Eu am venit cu trăsura, el o să mă aducă cu otomobilul! Că domn vreau să fac din el, să ştiţi! Haideţi în curte, haideţi cu toţii... S-o găsi un pahar de vin pentru fiecare. Fetelor! Unde sunteţi, fetelor?

— Aici, tată! ne-am arătat noi şi l-am ajutat să coboare din

trăsură. Hai, uşurel...

— Trap, mânca-v-ar tata, trap la domnu' Vanghelis, să vă dea nişte sticle cu vin şi doi-trei metri de cârnaţi afumaţi. Gata, mă? Aţi dispărut? Să treacă acolo, la catastif, am să-i plătesc eu, mama lui de hoţ! N-o sărăci din cauza mea...

Toată noaptea, în curtea noastră, la lumina lămpilor de gaz, prinse de stâlpii casei sau agăţate de uluci, s-a cântat şi s-a jucat, încât pe patru-cinci străzi în jur n-a dormit nimeni. Mama era în pat, bolea încă, slăbită şi cu faţa trasă, dar avea un zâmbet abia ghicit în colţul buzelor, un zâmbet al mulţumirii şi împlinirii, ce-i dădea o anume strălucire ochilor încercănaţi şi obosiţi. Tata, mai beat ca niciodată, abia ţinându-se pe picioare, se sprijinea cu greu de pereţi, intra de zeci de ori în odaie, lălăind cuvintele vreunui cântec, vroia s-o mângâie pe mama, umbla să dezvelească fărâma de om din copaie, ochii îi avea înlăcrimaţi. nu ştia ce-i cu el, nici pe ce lume se află.

— Să-l iau şi să-l joc o ţâră-n curte! spunea el de fiecare dată, bâjbâind cu mâna peste copaie. Să-l vadă lumea... Să la hora înainte, mânca-l-ar tata de flăcău!

— Lasă-l, Dionisie, lasă-l! căuta mama să-l îndepărteze. Vrei să răcească?

— Numai o sârbă să fac cu el! Numai una!

— Mă, eşti într-o ureche? abia vorbea mama cu glasul stins. Du-te afară, vezi de oamenii ăia, că ai sculat mahalaua-n picioare!

Două săptămâni a stat mama în pat. Veneau vecinele şi scăldau copilul, noi, surorile ne ocupam de-ale casei, găteam, umblam după cumpărături pe la piaţă, prin prăvălii, dereticam prin odăi, măturam curtea, aduceam apă cu găleţile şi spălam, într-un cuvânt ne ocupam cu râvnă de gospodărie ca să găsească tata o mâncare caldă şi o rufă curată, să nu aibă pricină de ceartă şi de scandal. Apoi a început şi mama lucrul la fabrica de pălării. Plecam dimineţile cu toate, unele dintre noi pe la magazine unde erau vânzătoare, cele mai mici la şcoală. Rămânea acasă numai Cornelia, cea mai mare dintre noi şi poate cea mai frumoasă, dar care umbla cu greu în cârje şi nu putuse căpăta niciun serviciu. Cu ani în urmă, într-o noapte geroasă de iarnă, fusese cu tata la furat cărbuni din vagoane, dincolo de gară. Nu apucaseră însă să umple nici măcar o găleată, că au auzit fluierele paznicilor şi au rupt-o la fugă peste

linii, trecând peste garnituri de tren, macazuri şi rampe, să li se piardă urma. Dar din grabă, înfricoşată de urmăritori, a scăpat piciorul între tampoanele unor vagoane ce tocmai începuseră manevra şi a rămas cu el zdrobit pentru toată viaţa.

— Eşti o neghioabă! a pălmuit-o tata, după ce o cărase drum lung şi greu pe braţe până acasă. Din pricina ta era să înfund puşcăria! Acuma ai să rămâi în casă fără lucru şi ai să mănânci pe de-a pomana!

Într-adevăr, nu s-a mai dus la atelierul de croitorie al unei bătrâne doamne din centrul oraşului, unde intrase cu puţin timp înainte ca ucenică. A zăcut doi ani, biata de ea, cu piciorul prins între scândurele de brad, învelit în cârpe şi oblojit cu fel de fel de buruieni, după grija mamei. Se prindea greu osul, dar s-a prins, a rămas însă infirmă şi n-avea să mai cunoască niciodată bucuria alergării prin zăvoiul Bahniţei sau al plimbărilor, seara, prin parcul oraşului. A rămas să aibă grijă de casă şi de Traian, sufletul tatei şi de fapt al nostru, al tuturor. Umbla cu greu în cârje de colo până colo, făcea cum putea mâncare, încercând s-o ajute pe mama, deretica prin cele două odăi, spăla, stând cu greu aplecată peste albie, cosea ce era de cusut, dădea de mâncare câinelui, orătăniilor, într-un cuvânt nu stătea o clipa cât era ziua de mare şi căuta să arate că este folositoare familiei, că-şi merită şi ea farfuria cu cartofi ce i se punea dinainte, la amiază. Era deşteaptă Cornelia, avea o minte sprinţară, ascuţită, poate că infirmitatea îi sporise inteligenţă, nu ştiu, dar noi celelalte surori, îi recunoşteam într-un fel superioritatea, ea impunându-ne o anumită autoritate, cuvântul ei fiind respectat de către noi surorile, cu sfinţenie şi fără niciun fel de comentariu. Cât timp fusese ucenică, învăţase să coase la maşină, să croiască rochii simple, fără pretenţii deosebite. Nevoită să rămână acasă, s-a gândit că în puţinul ei timp liber ar putea câştiga un ban lucrând femeilor sărace din cartier capoate de casă, fuste, bluze, aşa că a închiriat de la o bătrână o maşină de cusut şi şi-a făcut repede clientelă, mai ales că cerea puţin şi fiecare dădea când avea bani la îndemână. Îşi trecea astfel timpul, fără un anume preţ pentru ea, dar se simţea mulţumită că putea face ceva, având o îndeletnicire care să-i dea satisfacţie, că dădea şi ea un ban în casă şi putea înfrunta privirea tatei, care nu mai contenea s-o considere o povară pentru familia lui săracă, cu multe guri la masă.

Începuse războiul, se făceau concentrări peste concentrări, curtea regimentului de dorobanţi din oraşul nostru era plină de lume, mereu treceau către gară şiruri lungi de soldaţi ce formau batalioanele pentru front, soldaţi se vedeau şi prin curţile oamenilor unde fuseseră băgaţi în cantonamente, stând pe prispe şi curăţind de unsoare puşti şi mitraliere noi-nouţe, ţesălând caii, îngrijind tunurile ce-şi înălţau ţevile peste ulucele gardurilor.

La şcoală începuseră să se rărească profesorii, nu se prea ţineau lecţiile, stăteam mai mult prin recreaţie şi priveam prin grilajul de fier al liceului coloanele lungi de maşini grele germane, oprite peste drum, pline de praf, cu soldaţi blonzi, înalţi, în uniforme verzui, ce se spălau între camioane turnându-şi apă din bidoane, cântau din armonici de gură, lovind cu tălpile ţintuite caldarâmul, făceau glume şi ne întindeau batoane de ciocolată prin gard, îndemnându-ne să servim, odată cu cuvinte ce probabil ne complimentau şi de care noi făceam mare haz, pentru că nu prea le înţelegeam.

Duminica sau în zilele de sărbătoare, surorile mai mari decât mine, ce veneau îndată după Cornelia, mai ales Victoriţa şi Mioara, se îmbrăcau în ascuns, îşi coafau părul, îşi dădeau cu roşu pe buze şi pe unghii şi, tot în ascuns, să nu afle tata, se duceau la dans, la un salon în cartier, de fapt o odaie lungă şi igrasioasă într-o fostă cârciumă, unde se întâlneau cu băieţi şi petreceau până aproape de miezul nopţii. Veneau apoi acasă însoţite de tinerii aceia gălăgioşi şi veseli de care se despărţeau în faţa porţii, vorbindu-şi de-acum pe şoptite, să nu stârnească la lătrat câinele, după care ele intrau încetişor în curte şi, păşind în vârful picioarelor, să nu-l scoale pe tata, treceau pragul odăii ca nişte umbre, se dezbrăcau pe întuneric şi se culcau pe unde nimereau, sub privegherea mamei care nu putea închide un ochi până ce nu le ştia în casă. Şi nu odată am zărit-o pe Cornelia, pată albă decupată în noapte, ascunsă după uluci şi ascultând în taină, stăpânită de emoţie, ce-şi spuneau la despărţire băieţii şi fetele, cu ce vorbe de dragoste şi cu ce cuvinte de alint se dezmierdau. O auzeam atunci oftând şi plângând, apoi îşi lua cârjele, se ridica din ghemuirea ei şi venea încet către casă, stăpânită de durere şi suspine. Cine şi când avea să-i spună şi ei vreodată asemenea cuvinte? Veni-va cândva vremea să simtă înfiorarea primelor şoapte de dragoste? Niciodată, îşi spunea,

niciodată... Viaţa era pentru ea un chin şi acest chin îi sporea cu fiecare zi, mai ales în ultima vreme când tata, din te miri ce, îşi vărsa tot mai mult focul pe ea. Venea seara, ca de obicei beat acasă, îl găsea uneori pe Traian, frăţiorul cel mic, cu ochii în lacrimi, murdar, umblând desculţ prin noroiul din curte... Sau cerând de mâncare... Sau vroind să se joace careva cu el...

— Toanto, mă mir că te ţin şi cârjele alea! îi arunca tata Corneliei, lovind-o cu palma lui grea peste grumaz. Ce faci toată ziua? De ce plânge ăsta micu? De ce nu ai grijă de el? Schiloadă afurisită ce eşti? Asta, fă, îmi va purta numele! El mă va scoate din sărăcie şi mă va îngriji la bătrâneţe, nu tu care de-abia îţi tragi picioarele!

Da, abia îşi trăgea picioarele, dar chiar în suferinţa şi în neputinţa ei fizică, tot ne pregătea mâncarea, spăla rufe, mătura curtea, sprijinindu-se cu greu numai într-o cârje ca să poată ţine mătura, căuta să ne fie fiecăruia dintre noi de ajutor, pentru ca noi să ne vedem de rosturile noastre. Nu e de mirare că în ultima vreme, de atâta plâns şi suferinţă, slăbise mult, ochii îi erau încercănaţi, dar frumuseţea ei rămăsese ca o icoană în lumină şi nici una dintre noi n-o puteam egala ca înfăţişare. Poate numai Victoriţa, cea care venea îndată după ea...

Într-o zi, când am venit la amiază de la şcoală, am găsit-o pe Cornelia nespus de veselă, chiar cânta, lucru ce nu-l mai văzusem la ea de multă vreme. Am zvârlit ghiozdanul pe pat şi am venit lângă ea pe prispă, unde stătea cu cârjele alăturea, odihnindu-se.

— Ce-i cu tine? am întrebat-o, prinzând-o de mână.

— Ce să fie? a înălţat ea din umeri. Nimic...

— Te văd veselă, nu ştiu... pari altfel...

— Fugi de-aci, că ţi se pare!

Mi-a aruncat o privire sprinţară, apoi şi-a înălţat ochii peste curte –, vai, atâta lumină era în strălucirea lor! –, după care a început să murmure un cântec ce era atunci la modă, cu violete pentru fete sau aşa ceva...

— Hai, zău, Cornelio, am insistat eu, incitată de zâmbetul ochilor ei, ce naiba, ştii că eu sunt cea mai apropiată de tine, sunt confidenta ta, crezi că nu pot să ţin un secret? Şi mai ales când e vorba despre tine?

— Dar nu e vorba de niciun secret, a îngăimat ea.

— Atunci?

A stat câteva clipe în cumpănă, chibzuind. Apoi, cu un gest de timiditate a băgat mâna în buzunarul capotului şi a tras afară un plic, cam ponosit, cu multe timbre şi ştampile, acoperit cu un scris mărunt, dezordonat, al unui ins, se vede treaba, neobişnuit să ţină condeiul în mână.

— O scrisoare? m-am mirat eu şi am luat degrabă plicul. De la cine? şi pentru cine? Pentru tine? Când a venit?

— Mi-a adus-o factorul de dimineaţă.

— Cine ţi-a trimis-o?

— Lasă, nu mai întreba, citeşte! m-a îndemnat ea, puţin stânjenită şi şi-a acoperit faţa cu palmele, cuprinsă de-o subită emoţie.

Am deschis plicul, am tras afară hârtia, am despăturit-o şi am început să citesc. Acelaşi scris stângaci, în rânduri strâmbe, înşiruit de la un capăt la altul al paginilor, dar care trăda, prin cuvintele-i simple, multă sinceritate şi afecţiune în aceiaşi timp. Şi cu cât citeam, cu atât mă încerca un fior necunoscut, simţeam o uşoară căldură cum îmi cuprinde tot trupul, o senzaţie de plăcere mă învăluia ca-ntr-un fum, cu arome dulci, de mirodenii. O scrisoare de dragoste! O scrisoare venită de pe front, prin care respectivul îndrăgostit cerea să i se răspundă fără întârziere.

— Cine este insul? am întrebat-o pe Cornelia, vădit impresionată de cele citite.

— Nu vezi? Îl cheamă Fănel...

— Şi cum l-ai cunoscut? Când? În ce împrejurare?

— Îţi spun, dar să nu vorbeşti nimănui despre treaba asta. Nici mamei! Juri?

— Jur!

A început să-mi povestească cu glasul încărcat de emoţie, uşor tremurat, dar şoptit, parcă cu grijă nu fie vreo ureche străină în preajmă, să-i afle taina. Stătea într-o dimineaţă la gard, spre drum, în cârjele ei, ascunsă după uluci şi înălţând capul privea în stradă; se auzeau nechezat de cai, comenzi, gălăgie, vorbe repezite, râsete. Oprise, de câteva minute, o coloană lungă, de tunuri grele trase de câte şase cai, pe primul din dreapta, în şa, aflându-se câte un gradat, cu casca trasă adânc peste ochi, cu arma în bandulieră. În spate, pe chesoane câte un soldat sau doi, alţii îngrămădiţi în căruţele cu baloturi de fân sau peste lăzile cu muniţie. Unul dintre aceşti militari,

subţirel, nu prea înalt, cu faţa bălană şi un zâmbet mereu înflorit în coltul buzelor, a sărit de pe cheson şi, zărind-o pe Cornelia cum priveşte peste gard, s-a apropiat de ea şi i-a cerut voie să rupă o floare de liliac din crengile ce spânzurau peste poartă.

— Am s-o iau cu mine, o păstrez şi când mă voi întoarce, voi trece pe aici şi am să ţi-o arăt. Ochii tăi seamănă cu două petale de liliac albăstrii...

— Să nu uiţi! a zis Cornelia, ruşinată şi parcă o uşoară ameţeală îi cuprinsese fruntea.

— Nu uit. Cum te cheamă?

— Cornelia. Dar pe tine?

— Ştefan. Băieţii îmi spun Fănel...

— Care băieţi?

— Băieţii din atelierul în care lucrez. Sunt tinichigiu...

— În ce oraş?

— Ei, multe vrei să ştii deodată! a râs el mângâind cu duioşie floarea de liliac. Vasăzică te cheamă Cornelia şi stai după câte văd pe tăbliţa asta, pe strada Alion, la numărul 86. Ai să-mi răspunzi dacă-ţi scriu?

— Îţi răspund...

Şi se ţinuse de cuvânt. Trimisese prima lui scrisoare de pe front, care făcuse zile lungi pe drumurile poştei de campanie; plicul era mototolit, cu scrisul pătat de ploi, cu câteva ştampile ale cenzurii şi oficiilor poştale prin care trecuse. Băiatul era orfan, crescuse într-un orfelinat, învăţase tinichigerie la o şcoală de meserii, scria că pe front deocamdată e bine, dar le mănâncă zilele noroaiele, că intră roţile tunurilor până la butuci şi abia le urnesc din loc caii şi oamenii. Floarea de liliac s-a veştejit, dar petalele ei le-a pus între filele unui carnet, iar carnetul îl poartă la el în buzunarul vestonului. Vor trece zilele, se va sfârşi calvarul războiului, se va întoarce, şi primul drum îl va face către ea, în acele zile de pace şi linişte. Vor rătăci zile în şir prin parcul oraşului, că a văzut în drum Grădina publică umbrită de bătrâni platani, vor merge la un local, vor dansa, chiar în grădină a văzut un restaurant, cu terasă şi acoperiş de tablă. O va lua şi în oraşul lui, departe, pe malul Dunării, vor merge la pescuit, sau la ştrand, sau pe cheiul apei, să privească vapoarele...

— Eşti fericită, Cornelia! i-am spus, prinzându-i mâinile într-ale mele. La rându-mi sunt şi eu fericită pentru fericirea ta. Mă crezi?

— Te cred... Dar eu n-am să fiu niciodată fericită!

O umbră i-a întunecat pe dată chipul, până atunci mângâiat numai de lumina unui zâmbet ascuns. Şi-a desprins apoi uşor mâinile dintr-ale mele, lăsând fruntea în palme, copleşită de ascunsa ei durere.

— Ce ai? Ce este cu tine?

— Nimic, a oftat ea, ferindu-şi privirea într-o parte. Nimic...

Suferea, suferea enorm din cauza infirmităţii căzute pe capul ei ca un blestem, o înţelegeam, de aceea căutam să-i fiu mereu în preajmă, cu o vorbă bună, de încurajare, de dragoste, de afecţiune, cu grijă să nu se simtă singură şi tot de aceea evitam deseori, eu şi surorile mele, să-i dezvăluim micile noastre bucurii, împliniri, către care ea n-ar fi îndrăznit să tinda niciodată. Tânărul îi scria că se vor plimba, vor dansa, o va lua în oraşul lui... Ea ştia – şi durerea aceasta îi săpa adânc în suflet – că toate astea nu se vor întâmpla niciodată. Ostaşul de pe front şi alţi băieţi asemeni lui, toţi cei care s-ar fi încumetat s-o cunoască, văzând-o, ar fi fost cuprinşi de vălul negru al dezamăgirii. Firesc, nu? Şi atunci? Ce mai putea ea, oare, oferi vieţii? Şi ce mai putea cere de la viaţă?

Din ziua aceea, am văzut-o mereu tristă. Nici nu-mi venea să cred că atunci, pe pragul casei, o zărisem pentru câteva clipe cu chipul scăldat în lumina unei bucurii, o bucurie care ţinuse cât o flacără de chibrit, după care, dezmeticindu-se, revenise la cruda realitate, se stinsese ca şi când nici n-ar fi fost. Se târa prin odăi sau prin curte, sprijinindu-se în cârje, umbla tot tăcută, abătută şi îngândurată, o surprindeam de multe ori citind în ascuns scrisoarea aceea pe care apoi o împăturea cu grijă şi o pitea în locuri numai de ea ştiute, ca pe un lucru de preţ, ce făcea parte din însăşi viaţa ei. Am întrebat-o într-o zi, pe şoptite, dacă i-a scris lui Fănel. Mi-a spus că da, dar n-a primit încă răspuns. Şi a trecut o săptămână, două, trei, au trecut două luni, ea stătea mereu pe la poartă la vremea amiezii când se împărţeau scrisorile pe la casele oamenilor, dar de fiecare dată bătrânul factor o saluta respectuos şi desfăcea larg braţele, în semn că nu are nimic să-i dea.

— Aşteaptă, Cornelio, aşteaptă! o linişteam eu, citindu-i pe chipul înnegurat întristarea. Frontul e departe, îmi spun colegele că au fraţi sau părinţi plecaţi, scrisorile se mai rătăcesc, dar până la urmă ajung... Aşteaptă, deci...

— Ce să mai aştept? Şi chiar daca s-ar întoarce, la ce bun? dădea ea a deznădejde din mână. Cui îi trebuie o schiloadă ca mine? A fost, poate, numai un joc... A aflat cum arăt sau şi-o fi dat seama, dar a vrut să fie un joc...

Într-o noapte, când nici n-am ştiut, a plecat de acasă. N-a venit dimineaţa şi nici în zilele următoare. Şi nimeni din cartier la insistenţele mamei nu ne-a putut da vreo lămurire despre soarta ei. Numai după o săptămână, un vecin, acar la gară, a venit şi ne-a spus că a aflat de la un alt om, precum că nevasta aceluia, ducând rufele la spălat dincolo de marginea oraşului, a văzut pe apa Bahniţei, oprite în stufărişul dintre sălcii, două cârje.

Erau cârjele Corneliei, cu care îşi sprijinise ultimele clipe ale vieţii. Cârjele pe care mama le mai are şi acum în pod, păstrându-le ca pe unica amintire de la copilul adus întâi pe lume şi de care nu s-a putut bucura la bătrâneţe.

Cu bani de împrumut şi cu ce a mai găsit într-o cutiuţă de tablă, agoniseala Corneliei din munca ei de croitoreasă, mama i-a cumpărat surorii celei mari, dusă în veşnicie, o rochie ieftină de mireasă şi un voal alb cu care i-a împodobit fruntea învineţită de ape. Aşa a învăţat-o lumea că s-ar cuveni, a fost fată harnică, tânără, cinstită şi n-a trăit şi ea bucuria împlinirii femeieşti. I-a mai cumpărat o verighetă de alamă pe care i-a pus-o pe deget, să plece logodită în cealaltă viaţă, i-a pus în picioare pantofi albi de muşama şi un colăcel de ceară curată pe piept...

— Of, fata mea... fata mea..., plângea mama prăbuşită peste sicriul din căruţă, cum te-ai dus tu din lumea asta, tu, primul meu copil, prima mea bucurie...

Seara, întorcându-ne de la cimitir, n-am închis ochii. Am stat toate fetele pe pragul casei la lumina stelelor, în tăcerea nopţii ce învăluia cartierul cu mama alăturea şi cu amintirea Corneliei între noi, plângând şi vorbind în şoaptă ca şi când n-am fi vrut să trezim somnul cuiva. Tata stătea şi el pe-o grămadă de lemne lângă gard, tăcut, cu fruntea plecată, fuma ţigară după ţigară fără să se clintească, împietrit de durere ca şi noi. De când aflase că pe Cornelia o luase apa Bahniţei, nu pusese strop de băutură în gură. În toate zilele a umblat îngândurat şi abătut, cu chipul tot întunecat şi privirea ascuţită, rece, fără să vorbească sau să asculte pe careva.

Într-un târziu, mama s-a ridicat, slabă şi prăpădită cum era, a

luat de lângă burlanul casei cârjele uitate acolo de când le adusese un vecin şi cu ele în braţe a intrat în odaie, izbucnind iară în plâns, parcă mai avan ca înainte.

— Lasă mamă, căuta s-o liniştească Victoriţa, rămasă acum cea mai mare dintre noi. Nu mai plânge atâta, vrei să te prăpădeşti şi dumneata?

Biata Victoriţa! Nu ştia ea, atunci, că nu va trece mult şi în zilele Anului Nou vom trăi şi durerea pieirii ei...

2

Nimeni şi niciodată nu va înţelege trista-mi copilărie, lipsită de bucurii, viaţa grea de mizerie, petrecută numai în certuri şi privaţiuni în casa părinţilor mei, în cartierul celor mai sărmani dintre sărmanii oraşului, pentru că nimeni şi niciodată nu cred să fi trăit zilele pe care le-am trăit eu, în anii de şcoală, de liceu. Chiar mică fiind şi neîmplinită, umblând încoace şi-ncolo, începi să deschizi ochii, să vezi ce-i în jurul tău, cu timpul, vârsta îşi cere firesc drepturile dar, conştient şi în acelaşi timp dureros, şi sentimentul amar că nicicând, oricât te-ai zbate şi orice ai face, destinul nu te va ajuta să ajungi la limanul împlinirilor dorite, aşteptate.

Tata avea o leafă mică pe care aproape jumătate o lăsa prin cârciumi, mama câştiga puţin, muncind istovitor de mult, Victoriţa şi Mioara aduceau şi ele câte ceva în casă, erau doar vânzătoare de magazin, iar Nina şi Anişoara, ca ucenice, una la un atelier de coafură, cealaltă la o croitorie, nu primeau deocamdată nimic. Începuse războiul, viaţa în ţară era din ce în ce mai grea, nu se prea găsea de mâncare şi noi... atâtea guri la masă! Dar unde era îmbrăcămintea, încălţămintea şi toate câte sunt de trebuinţă într-o gospodărie, chiar săracă aşa cum era a noastră? Victoriţa şi Mioara, ca mai mari şi cu pretenţii să arate bine în lumea în care se învârteau, mai puneau un ban deoparte pentru o rochiţă sau un pantof, dar Nina şi Anişoara umblau ca vai de ele, cârpite şi trenţuite, iar cât priveşte pantofii, ele două aveau o singură pereche, pe care o încălţau cu rândul, atât la şcoală, cât şi la atelierele unde uceniceau în timpul lor liber. Eu singură reuşisem să urmez liceul, să trec mai departe de clasele elementare şi asta datorită faptului că fusesem bună la învăţătură în şcoala primară şi directoarea, la absolvire, insistase pe lângă tata să-mi dea voie să-mi continui studiile.

— E un copil bun, domnule Runcu, căutase să-i vorbească dumneaei tatei, când la sfârşitul clasei a patra, luasem premiul doi. E păcat că o fată atât de inteligentă şi de talentată să rămână la acest nivel de studii.

— Cu ce-o ţin, doamnă, în şcolile astea înalte? se scărpinase tata în creştetul capului, stând în uşa cancelariei, ferindu-se să nu murdărească mobilele cu hainele lui prăfuite. Că uite, două mâini am, nu mai multe...

— Dar ce gând ai cu ea?

— Păi ce gând? La şcoala de ucenici, ca alea două dinaintea ei, sau vânzătoare ca alea mai mari... Bani n-am să plătesc liceul...

— Fata va fi bursieră, îl asigurase directoarea. Apoi voi vorbi cu secretara liceului care îmi este bună prietenă şi, prin grija „Ligii ortodoxe”, va avea dimineaţa un ceai şi la prânz o farfurie de mâncare, la cantina copiilor săraci...

— Şi ţoale pe ea? Că-i trebuie şi ţoale, nu?

— Va avea şi îmbrăcăminte. Atât cât îi trebuie să vină la şcoală.

— Bine, se învoise până la urmă tata, cam cu jumătate de glas. Dacă dumneavoastră ca femeie învăţată ziceţi aşa, eu nu mă-ncontrez.

Eram frumuşică, la fel ca toate surorile mele, frumuseţe ce a sporit mai târziu în anii adolescenţei, când mi s-au împlinit şoldurile şi mi s-au rotunjit sânii sub şorţul de uniformă. Părul lung, negru, pieptănat în onduleurile lui naturale, îl purtam prins spre capete în două fundiţe albe, aşa cum ni se cerea la şcoală. Obrazul alb, uşor pigmentat către pomeţii mereu îmbujoraţi, buzele frumos desenate, ochii verzi, cu privirea încărcată de melancolie şi visare, nu odată mi-au adus invidia multor colege, fără să mai vorbesc de unele profesoare, ajunse fete bătrâne şi care cu scăpau prilejul, în diferite ocazii, să mă ironizeze şi să-mi arunce cuvinte jignitoare, îndurerându-mă profund.

— Tu, Talida, ai nume enigmatic, trup de balerină şi ochi ce privesc asemeni unei dame de consumaţie. De ce priveşti aşa? Spune, de ce?

— Cum, doamnă?

— Parşiv!

— Nu înţeleg cuvântul...

— Privesc ca ai ălora de zăpăcesc bărbaţii prin localuri...

— Nu ştiu, doamnă, n-am fost prin localuri şi nu ştiu ce-s acelea „dame de consumaţie”. Dumneavoastră, poate, aţi fost... şi...

— Impertinento! La ora mea priveşti numai podelele clasei, ai înţeles?

— Am înţeles!

De fapt nu înţelegeam nimic, pentru simplul motiv că nu-mi dădeam seama în ce fel deranja privirea ochilor mei? Mă uitam

la cei din juru-mi ca toată lumea, firesc, fără ostentaţie, aşa cum îmi era felul, fără a urmări un ţel definit. Într-adevăr, îmi mai spusese cineva că am... „o privire fascinantă”, „tulburătoare” şi nu mai ştiu cum, fapt ce-mi umpluse inima de bucurie, mai ales că înţelesesem atunci că aprecierea era sinceră, izvorâtă dintr-un sentiment de dragoste, de afecţiune. Le-am auzit într-o iarnă când, în vacanţă fiind, treceam pe drumul meu obişnuit către liceu, chemată la cor de profesoara de muzică, deoarece pregăteam nişte colinde pentru Crăciun şi Anul Nou. Într-o dimineaţă, în dreptul unei case înalte, cu grilaj de fier şi trepte de marmură, în curtea căreia se vedea un automobil tras la peron, am auzit pe cineva strigându-mă, făcându-mă să privesc nedumerită în jur.

— Hei, aici domnişoară, aici!

M-am oprit, gata să intru în nişte nămeţi de zăpadă, îngrămădiţi lângă rigolă. M-am uitat apoi în sus. La una dintre ferestre, deschisă, între perdelele lungi de mătase, aplecat peste pervaz, am zărit un băiat îmbrăcat într-o haină de casă cafenie, cu reverele matlasate, ai cărui ciuf blond îi flutura rebel peste frunte. A înălţat mâna să se facă văzut.

— Un’te duci tu până-n zori, cu papucii roşiori? a râs el şi ochii săi albaştri aveau o strălucire aparte. De două zile tot pândesc şi, cum treci la aceeaşi oră, nu mi-a fost greu să te văd şi-n dimineaţa asta!

Am înălţat din umeri, fără să ştiu ce să răspund. Mă pierdusem cu totul, fiind luată prin surprindere şi în mod atât de direct. Şi mă mai încerca şi o ruşine teribilă, pentru ghetele roşii, ponosite şi cam mari pentru mine ce le aveam în picioare, ghete ce le primisem chiar cu câteva zile înainte de Crăciun de la „Comitetul pentru ajutorarea copiilor săraci” ce colectase îmbrăcăminte şi încălţăminte de pe la bogătaşii şi negustorii din oraş pentru elevii nevoiaşi. Aşa se face că aveam şi un palton albastru, cu stofa cam rărită şi gulerul de blană ros de vreme, dar care-mi prindea bine în zilele acelea geroase ale sfârşitului de an...

— Te duci în oraş? a insistat băiatul, aranjându-şi ciuful blond pe frunte. Da?

— La liceu... am îngăimat eu, parcă fără glas, stăpânită de emoţia neaşteptatei conversaţii.

— O, dar nu eşti în vacanţă?

— Sunt, dar ne cheamă la cor...

— Aşteaptă-mă, te rog, câteva secunde, a cerut el. Cobor îndată!

Nu ştiam ce să cred. Am pornit pe poteca de zăpadă, abia bătătorită, mergând încet către centrul oraşului în timp ce mulţime de gânduri mi se învârteau în cap ca o morişcă. De ce oare m-a oprit să stăm de vorbă? mă întrebam şi întrebarea ciocănea insistent sub frunte. E un băiat de oameni bogaţi... Casa este a avocatului Ştefan Dragomirescu, o cunosc, şi el, în mod sigur este fiul acestui distins politician al oraşului. Dar cum de nu l-am văzut până acuma? Nu cumva mă confundă cu cineva?

Peste puţin am auzit paşi în urmă-mi. Mi-am aranjat repede părul sub căciuliţă şi am întors capul. Era el. Îmbrăcat într-o frumoasă uniformă bleumarin de liceu militar, cu centură albă şi basc în culoarea hainelor, pus pe-o sprânceană. Se apropia zâmbind, în timp ce-şi trăgea precipitat mănuşile de pe mână.

— Am venit repede? a întrebat foarte familiar, degajat şi mi-a întins mâna.

— Da.

— Îmi dai voie să mă prezint. Mă numesc Mircea. Mircea Dragomirescu. De la liceul militar Mânăstirea Dealu. Târgovişte...

— Talida... am spus eu mai mult şoptit, fără să îndrăznesc a-l privi la ochi.

— Cum? s-a aplecat el să mă audă mai bine. Iartă-mă, n-am auzit.

— Talida, am repetat eu. Talida Runcu...

— Talida... s-a mirat el, vădit impresionat de numele meu. Talida... Romantic... Exotic... De fapt, cum de porţi numele ăsta? a devenit interesat, prinzându-mă uşor de braţ, să nu intru în zăpadă. Nu l-am mai auzit...

— Nici eu... am zâmbit abia schiţat, fără să ştiu ce să-i răspund. Mama mi l-a pus... Şi dacă mi l-a pus aşa, aşa îmi zice...

— Talida... a mai murmurat el, parcă fermecat de sonoritatea numelui meu. Frumos... Foarte frumos... Îmi place... De fapt şi ochii îi ai frumoşi. Ai o privire fascinantă, tulburătoare...

— Se poate...

Era deci la liceul militar. În clasa a şaptea. Primele patru le

făcuse în oraş. Fusese dorinţa mamei să-l vadă în uniformă, dar şi convinsă că în asemenea licee „se face carte serioasă”, te poţi prezenta la o facultate bine pregătit sau, dacă doreşti, poţi urma mai departe cariera armelor. Venise în vacanţă de câteva zile. Mai avea un coleg cu el, la Târgovişte, fiul unui negustor, tot din oraş, cu care îşi pierdea dimineţile plimbându-se pe strada prăvăliilor, prin centru, pe la vitrinele magazinelor. După-amiezele se duceau la patinaj sau la câte un film...

— Nu ai putea să ieşi şi tu într-o dimineaţa?

— Nu, nu pot. Mă duc la liceu, ţi-am spus...

— În toate zilele?

— Până la Crăciun.

— Şi pe urmă?

— Nu ştiu.

— Dar după-amiezele? a insistat el.

— Trebuie să stau acasă.

— Şi ce faci acasă?

— Tot ce poate face o fată într-o gospodărie, am răspuns şi, înfrigurată, am vârât şi mai adânc mâinile în buzunarele cam mari ale paltonului. Este atât de important?

— Este, a zâmbit el, pentru că îmi face impresia că nu vrei să ne mai întâlnim şi nu ştiu ce să cred. În ce clasă eşti?

— Într-a cincea...

— La „Elena Doamna”?

— Da.

— Înţelege că doresc tare mult să te mai întâlnesc, a urmat el. Întâmplarea a făcut să te zăresc alaltăieri dimineaţă. Stăteam la fereastră şi-mi aşteptam colegul, Plănuisem să jucăm ping-pong. Când ai trecut tu... Şi ţi-ai aruncat involuntar privirea în sus. Privirea asta fascinantă...

— Mi-ai mai spus că-i... fascinantă, am vrut eu să-i curm în mod răutăcios şirul complimentelor.

— Şi-o să mai spun!

Ne apropiam de centrul oraşului. Străzile troienite erau tot mai aglomerate. Mă întâlneam cu colege de la liceu, se uitau după mine cu uimire, dar şi cu invidie pentru faptul ca mergeam alături de un impozant tânăr în uniformă bleumarin, care mă ţinea de braţ şi-mi vorbea atât de curtenitor. Şi cu cât intram mai mult în mulţimea străzii principale, cu atât mă stăpânea mai stăruitor tulburarea, ciuda, revolta pe mine însămi, pe viaţa

mea, pe tot ce se lega de existenţa familiei mele. Îmi era ruşine de ghetele mele roşii primite din mila comitetului „pentru rezultate frumoase la învăţătură” cum ţinuse să precizeze o cucoană, nevasta unui negustor de ţiglă şi cărămidă, vicepreşedinta acelui for de binefacere, îmi era ruşine cu paltonul meu tot de căpătat, prea larg pentru trupu-mi subţire, de ciorapii groşi de aţă gri, pe care-i purtam când alte fete treceau pe lângă mine în şoşoni îmblăniţi, pe umeri cu pelerine căptuşite cu mătase, cu căciuli de lână care mai de care mai fistichii şi fulare aruncate neglijent peste umăr. Cât era de distins acest Mircea Dragomirescu! Câtă eleganţă emana uniforma lui, bascul bleumarin, centura alba, întreaga lui ţinută... Şi ce impunător mergea alături de mine pe stradă! Un pas elastic, sportiv, degajat, ceva ce arăta parcă mândrie, prestanţă, siguranţă de sine...

Nu după mult timp ne-am despărţit. Prima stradă la dreapta era strada liceului. Mi-a întins iarăşi mâna, ceremonios, mi-a sărutat-o de astă dată – vai, ce-mi ardeau obrajii! –, şi m-a întrebat când ne mai putem întâlni. I-am spus că nu ştiu. Trebuia să merg zilnic la liceu, iar de acasă nu puteam lipsi după voia mea.

— Dar doreşti acest lucru? a ţinut să afle el, privindu-mă drept în ochi.

— Ce anume?

— Să ne întâlnim...

— Da... desigur... am murmurat, cu privirea plecată.

— Cât timp mai treci dimineţile spre şcoală?

— Ţi-am spus, până la Crăciun...

— Te aştept la fereastră, a propus el. Dacă nu te pot conduce, îţi arunc un bilet. Bine?

— Da.

— Şi poate într-o după-amiază...

— Să vedem... La revedere.

— La revedere!

Am plecat grăbită pe lângă zidurile caselor, lovind zăpada cu vârfurile ghetelor, stăpânită de toată acea situaţie nou ivită şi care îmi dădea un simţământ de nelinişte, dar şi de visare. Am privit înapoi. Nu l-am mai văzut. Dăduse colţul străzii. „Oare ce-o fi cu el? m-am tot întrebat, atunci şi-n clipele următoare când repetam colindele, înconjurată de fete. E orb, se joacă, îi plac

glumele, n-a văzut cum sunt îmbrăcată? Iar îmbrăcămintea nu i-a spus nimic, nimic? Cine este el, şi cine sunt eu? Oare ce-ar face dacă ar cunoaşte situaţia familiei mie? Sau mă place cu adevărat şi nicio convenienţă nu-i poate sta în cale în dragostea ce poate mi-o poartă? Totul este posibil... În mod sigur mă place... Mi-a şi spus-o. Dar, în definitiv, de ce să nu mă placă?”

Toată ziua aceea m-am uitat numai în oglindă. Doamne, şi cât eram de fericită! Şi cum să nu fiu, când colege bogate din liceu, îmbrăcate la magazinele cele mai elegante din centrul oraşului nici nu şi-ar fi putut imagina că puteau fi plăcute de un băiat ca cel al avocatului Ştefan Dragomirescu! Şi eu? Nu, visam! Visam cu adevărat, un vis frumos, neaşteptat, un vis ce mă legăna uşor pe aripile lui nevăzute şi-mi dădea o stare ce n-o cunoscusem decât foarte vag, în clipele acelea când citisem scrisoarea primită de Cornelia... Biata de ea! O înţelegeam, o înţelegeam acum cu adevărat, abia în clipele astea îmi dădeam seama ce însemnau voioşia, speranţa, strălucirea ochilor ei, toate chiar trecătoare, dar atât de fireşti şi de înălţătoare!

A doua zi, dimineaţa, am trecut pe aceeaşi stradă, a lui Mircea. De departe, cu inima ticăind de emoţie, am zărit casa înaltă, cu ferestre largi, luminoase, frontonul peronului, gardul de grilaj din fier, frumos ornamentat. Şi cu cât mă apropiam mai mult, cu atât inima îmi bătea mai puternic, parcă gata să-mi sară din piept. Mă aşteaptă oare la fereastră sau nu? Mergeam răvăşind zăpada cu piciorul, dar ochii nu mi se dezlipeau de la geamurile strălucinde, patru la număr, acoperite pe jumătate cu jaluzele de lemn galben, lustruit. Şi când am ajuns în dreptul celui de al treilea, am auzit deodată zvâcnetul giurgiuvelei şi dintre perdele a apărut capul lui Mircea, cu ciuful lui blond pe frunte şi ochii albaştri, zâmbind pentru plăcuta revedere. Mi-a făcut un semn discret cu mâna să-l aştept, că va coborî de îndată şi eu am continuat ca şi în ajun să merg încet până ce, după câteva minute, m-a ajuns şi m-a prins familiar de braţ.

— Eşti foarte punctuală, mi-a spus el, strângându-se mult lângă mine. Mergi tot la şcoală?

— Tot...

— Deocamdată este singura posibilitate de a te întâlni ca să schimbăm câteva cuvinte. Te-aş aştepta şi când ieşi, dar mi-ai spus că nu ştii ora când vă dă drumul...

— Nu, nu pot şti, am răspuns puţin supărată, pentru că într-

adevăr, iată, îl puteam întâlni şi la sfârşitul programului de cor. Profesoara este o fire nervoasă, îi sare ţandăra din nimic şi dacă nu-i place ceva ne pune să repetăm până ameţim...

Prin fulguirea zăpezii, treceau ofiţeri, cu căciuli brumării şi săbiile sub braţ, unii dintre ei răniţi, sprijinindu-se în câte un baston sau cu braţul spânzurat în feşe de gât, abia veniţi de pe front sau ieşiţi din spitale, şi atunci Mircea, respectuos, îi saluta ceremonios, ducând palma la marginea bascului său bleumarin. Mă lua apoi de mână şi, la fel ca mine, spulbera şi el în joacă nămeţii cu vârful bocancilor.

În a treia dimineaţă n-a putut coborî, aşa cum mă aşteptam, pentru că trebuie să mărturisesc, povestea aceasta cu întâlnirile, în fiece dimineaţă, la ora exactă, începuse să fie pentru mine o obişnuinţă. A deschis fereastra şi mi-a aruncat un bileţel, cu un scris foarte ordonat, prin care mă vestea că va lipsi două zile din oraş, deoarece îl va însoţi pe tatăl său la o vânătoare. Evident, am mers tot timpul întristată, către şcoală, drumul mi s-a părut pustiu şi dimineaţa destul de mohorâtă, iar orele de repetiţie la cor un adevărat chin. Intuiam însă speranţa că întorcându-mă pe strada lui îl voi revedea; poate că nu mai plecase dintr-un motiv sau altul şi-l voi vedea la fereastră sau la poartă, aşteptându-mă. Sau mă va întâmpina la colţul liceului... Sau pe strada magazinelor. Şi tot gândindu-mă la el, mi-l închipuiam undeva, într-o pădure, într-un pulover sport, alergând prin troiene alături de alţi vânători, cu puşca în mână şi ochiul ager, gata să deschidă focul. Oare, o şti să ochească? Vai, ce prostie, doar era elev la un liceu militar şi orice militar măcar atâta lucru trebuie sa ştie, nu? Doamne, şi dacă o să-i iese în cale un urs? Sau un lup? Sau chiar o haită de lupi?

— Eleva Runcu, unde te uiţi dragă? Tu nu auzi?

O colegă mi-a dat în ascuns un ghiont şi am tresărit. Priveam pe fereastră în adâncimea parcului înzăpezit ce înconjura clădirea liceului, parc ce-l asemuiam în acele clipe cu desişul alb al unei păduri. N-auzeam nimic din cele ce se petreceau în jurul meu. Nici cântecul fetelor, nici loviturile de diapazon ale profesoarei în tăblia catedrei, nimic. Pesemne că luasem şi-o notă falsă. Sau nici nu deschisesem gura...

— Tu nu cânţi?

— Cânt, doamna profesoară!

— În ce măsură?

— Păi... în măsura... în măsura obişnuită!

Fetele au început să râdă. Profesoara, autoritară, a cerut să se facă linişte, apoi a venit lângă mine, m-a lovit cu diapazonul în creştetul capului şi mi-a şuierat printre dinţi:

— Obraznico! O să te am în vedere la notare!

Am ajuns acasă copleşită de tristeţe. Nu l-am zărit pe Mircea nici pe stradă, nici la fereastra lui. Şi ce pustie mi s-a părut ziua aceea! Acasă, în odăile noastre era frig. Anişoara îi învelise pe Traian într-un cojocel cam slinos ce fusese cândva al tatei şi-i ostoia plânsul cu vorbe mângâietoare. M-am dus în şopron, am adunat câteva ţăndări de lemne şi am făcut focul în soba de tuci, sub al cărui burlan, prins de tavan, pe-o sfoară, erau întinse la uscat scutecele frăţiorului. Patul mare, cu picioarele bătute zdravăn în pământul odăii, în care dormeam de-a latul toate cele cinci fete, era răvăşit, cu păturile şi pernele aruncate care-ncotro. Pe masă, fumega lampa cu gaz între câteva străchini nespălate de cu seara, cu resturi de mămăligă rece şi firimituri de brânză uscată.

— De ce arde lampa, Ani? am luat-o la rost pe soră-mea ce legăna copilul pe-un scaun. Şi de ce n-ai făcut şi tu curat în odaia asta? S-a dus Cornelia dintre noi, acuma n-are cine să mai pună mâna. Ne lăsăm una pe alta...

— Numai ce-am venit, s-a apărat ea, mângâind fruntea lui Traian. Am dus o rochie la o doamnă pe strada Dâmbovicioara şi am dat puţin pe-acasă. Trebuie să mă duc înapoi...

— De ce să te duci înapoi?

— E mult de lucru pentru Crăciun. Aşa mi-a zis patroana...

— Şi pe ăsta micu’ l-ai găsit singur?

— Nu, cu mama. Adineaori a plecat şi ea la fabrică...

— Şi lampa de ce arde?

— Nu ştiu. Aşa am găsit-o...

— Bine, du-te, am zis eu şi am suflat în lampă. Rămân eu cu Traian...

Am luat băieţelul aproape adormit şi l-am pus pe pat, învelindu-l bine cu cojocelul. În odaie mirosea a gaz şi a lemne umede, aprinse, dar se simţea cum se înteţeşte căldura cu fiecare clipă, aburind geamurile îngheţate. Cât mai cu grabă, până a nu se face seara, m-am apucat să spăl vasele, apoi să mătur, să curăţ sticla afumată a lămpii, să aranjez patul şi raftul unde-mi ţineam cărţile de şcoală. Pe pereţi, ca şi pe tăblia uşii,

pe beţe în chip de umeraşe erau agăţate câteva rochiţe de-ale surorilor, învelite în ziare să nu se prăfuiască. Le-am scuturat şi pe acelea. Dincolo, în odaia mamei şi a tatei n-am intrat. Am privit numai din prag, am văzut că era curat, pesemne dereticase mama înainte de plecare.

Când a început să se lase amurgul, am aprins lampa şi m-am apucat să fac lecţiile pentru primele ore de după vacanţă. Era cald de-acum în odaie, Traian dormea liniştit lângă tăblia patului, cu mânuţele scoase afară, peste cojocel, iar un pisoi venit nu se ştie de unde, că nu era al nostru, torcea uşor, ghemuit lângă cenuşarul sobei, culcat pe-o parte, cu labele întinse în dezmorţire. Ningea încontinuu, fulguirea tot mai deasă nu se oprise din seara trecută, zăpada se făcuse acum destul de mare în curte, iar pârtia ce-o croisem eu după plecarea Anişoarei, către poartă aproape că nu se mai cunoştea. Scriam în caiete, căutam să pătrund sensul lecţiilor, esenţa lor dar gându-mi zbura tot la Mircea, întrebându-mă cu nelinişte pe unde-o fi, ce-o fi făcând, dacă-i era frig pe-acolo sau dacă era acasă la ora aceea. Oare el se gândea la mine? Sau poate că mă uitase de cum a plecat? Nu ştiu, mă simţeam fericită, era prima mea poveste de dragoste, aşa mi-o închipuiam, o poveste cum mai citisem prin cărţi, cu primii ei fiori ce-mi mângâiau sufletul, totul se realizase peste aşteptările visate dar, vai, atât de repede şi pe nepregătite, încât vârtejul ameţitor al celor întâmplate mă făcea să plutesc ca un fulg de nea peste necuprinsurile firii. Ce va mai fi mâine? Dar poimâine? Dar în zilele următoare? Un neastâmpăr febril pusese stăpânire pe mine, nu-mi mai aflam locul, nu-mi mai plăcea nimic în juru-mi, aş fi vrut să plec, să umblu pe stradă, să rătăcesc prin desimea fulgilor de nea, cu el alături, ţinându-mă de mână, aşa cum mă ţinuse cu atâta tandreţe în prima zi şi în prima noastră plimbare către şcoală. Oare, îi plac cu adevărat? m-am întrebat, poate de sute sau mii de ori, în dimineaţa aceea, întrebare ce mă stăpânea şi acum, în faţa caietelor deschise în faţă-mi. Cred că da, de altfel mi-a şi mărturisit acest lucru. Dar bănuieşte ceva despre sărăcia mea, despre nevolnicia traiului meu, despre acest cartier în care m-am născut şi în care se pare că sunt hărăzită să-mi trăiesc viaţa? Ştie ceva despre familia noastră împovărată de nevoi şi lipsuri, despre tot şi despre toate ce înseamnă universul meu mizer? Şi dacă ar afla mai târziu, ar fi

în stare să treacă peste prejudecăţi, peste convenienţe şi să rămână mai departe alături de mine? Cred că da, îmi spuneam, citisem nişte cărţi, văzusem şi vreo două filme, în care feciori de împăraţi se luptaseră cu zmei, cu armate întregi de potrivnici numai să salveze dragostea dintre ei şi câte o fată sărmană, a pădurarului, a săpătorului de fântâni sau a cine ştie cărui om necăjit. El n-ar putea fi ca aceştia? Dragostea, adevărata dragoste nu te îndeamnă către fapte măreţe ce întrec orice închipuire?

Am auzit poarta şi am tresărit. Câinele a început să se gudure lângă şopron. Venise tata. Şi-a scuturat ghetele de zăpadă în pragul odăii şi a intrat. Pălăria şi umerii surtucului său erau albite, mâinile îngheţate, îşi sufla în palme, parcă nu era băut, de altfel, de la moartea Corneliei nu prea mai punea strop de ţuică în gură, nenorocirea aceea îl zguduise şi pe el şi fărâma de omenie pe care i-o bănuiam în suflet se vede că exista şi-i îndrepta paşii – cu voia Domnului – numai pe calea cea bună.

Şi-a scos pălăria, a scuturat-o de zăpadă lângă sobă, a pus-o într-un cui, şi-a scos şi surtucul peticit pe care l-a aşezat pe pat, l-a privit pe Traian cum doarme („ce-i pasă, pezevenghiul! a glumit el, ciupindu-l uşor de obraz, n-are griji, n-are nimic!”), după care şi-a luat un scaun şi a venit lângă mine, la masă. Flaneaua-i îmbâcsită de praf şi sudoare, părul năclăit, murdar, ca şi cămaşa nespălată de multă vreme, totul răspândea în jur un miros acru, greu, de nesuportat.

— Ce faci tu aici? m-a întrebat el blând, umblând cu degetele-i noduroase printre caietele mele ca şi când ar fi căutat ceva. Înveţi?

— Da, tată, îmi fac lecţiile. Vrei să mănânci? Adun imediat astea... şi am dat să mă ridic. Îţi pun eu mâncare. Nu ştiu ce-a gătit mama.

— Nu, nu mănânc, m-a oprit el cu acelaşi glas blând, ce nu i-l mai auzisem de multă vreme. Stai, vezi-ţi de treaba ta...

S-a căutat prin buzunare, a găsit un chiştoc de ţigară, s-a dus şi l-a aprins la gura sobii. A revenit apoi pe scaun, lângă mine, pufăind, slobozind în odaie un fum gros, înecăcios, să-l tai cu cuţitul. A încercat să-l împrăştie, vânturându-l cu palma; în zadar. A zâmbit amar, nu ştiu de ce, privind undeva în gol, peste caietele şi cărţile mele, a clătinat apoi capul şi iar a zâmbit, vorbea cu el însuşi sau îşi amintise ceva, nu ştiu, nu-mi puteam

da seama, în orice caz îl frământa un gând, era limpede că-l frământa...

— Şi zici că-ţi faci lecţiile? a urmat el, tot căzut pe gândurile acelea şi tot cu privirea în gol, peste cărţile şi caietele mele.

— Da, mi le fac...

— Ştii ce? s-a întors el şi m-a prins cu palma lui grea de umăru-mi prea slab şi prea ascuţit. Chestia e că din hârţoagele astea, aşa după capul meu, n-o să ajungi să trăieşti şi să câştigi un ban. Ai vrut să te duci la liceu, te-ai dus, ai văzut, n-am zis nimica, asta a fost ambiţia ta şi gata! Nu?

Îl ascultam tăcută, îngrijorată, cu tocul în mână, îi priveam faţa înăsprită de vânturi şi ploi, cu sprâncenele stufoase albite de praful carierei, căutam să fiu atentă, să nu-mi scape nimic, să înţeleg cam care ar fi rostul acestei discuţii pe care, oricât mă străduiam, n-o puteam intui în clipele acelea, nu ştiam ce vroia şi unde avea să ajungă, desigur, avea el ceva pe inimă, altfel n-ar fi venit lângă mine, la masă şi niciodată nu-mi vorbise atât de blând şi de aşezat ca acuma.

— Tu vezi cum ne zbatem noi în nevoi şi-n greutăţi, a urmat el, făcându-şi de lucru cu o riglă a mea pe care o răsucea în mână pe toate părţile, privind-o prin fumul ţigării. Vezi, nu? Că muncim în brânci şi eu, şi mumă-ta, şi fetele alea, care pe unde sunt, zic muncim şi, oricât am munci, tot nu s-ajunge s-o scoatem şi noi la un capăt, cumva. Apoi mai e şi vremea asta de război când toate sunt scumpe, că le scumpesc negustorii de pe-o zi pe alta, şi ce cumperi azi nu mai poţi cumpăra mâine, altele-s preţurile şi pretenţiile ălora de la tejghea. Şi noi trebuie să trăim, nu? Norocul meu că-s bolnav de plămâni, am fost mobilizat pe loc, nu m-am dus la moarte, că altfel cum vă descurcaţi voi, aici, atâtea guri pe timpurile astea?

A tras iar din ţigară, mult, cu sete, a slobozit fumul către tavan şi a aruncat chiştocul jos, la gura sobei, pe tabla de sub cenuşar.

— Şi cum îţi spuneam, zilele sunt grele, fata mea, grele de tot, a vorbit mai departe cu acelaşi glas liniştit, aşezat, privind către fereastra întunecată, pe geamul căreia se prelingeau, în joacă, fulgi mari de zăpadă. Toţi muncim în casa asta, dar tu nu te gândeşti că eşti singura care mănânci pe de-a pomană, aşa cum era altădată sora ta, Cornelia?

Mi s-a făcut deodată negru înaintea ochilor, odaia parcă a

prins a se învârti cu mine, nu ştiam ce să cred, ce să răspund, ce avea, oare, cu mine, ce vroia de la mine?

— Hai, ce zici? a stăruit el şi m-a privit ascuţit cu ochii săi de gheaţă. Sau...

— Bine, tată, dar învăţ, eu urmez la liceu, ce-aş putea să fac?

— Şi ce-mi ajută mie liceul tău? a ridicat deodată glasul, îmi dă să mănânc liceul ăsta al tău? Le dă ăstora din casă ceva? Hai, spune, le dă?

— Mie îmi dă, am încercat eu să leg o discuţie cu el. Uite, acum o lună mi-a dat comitetul ghete şi palton. Cam uzate, dar sunt bune, mă pot duce la şcoală... La prânz am o mâncare, acolo, la cantină...

— Sigur, te gândeşti la tine, dar la ăilalţi nu te gândeşti? a replicat el aspru, ridicându-se de pe scaun, „Mi-a dat comitetul...” a îngăimat apoi. imitându-mă. Praf în ochi ţi-a dat. Ce ţi-a dat? Şi să vedem, o să mai dea dacă o să cadă guvernul acesta? Şi n-o mai fi primar ăsta de-acuma? Ce ştii tu? Gata, comitetul!... Acuma în vacantă îţi mai dă mâncare? Nu-ţi mai dă! Vezi? Dar de-o rochie pe tine nu ai nevoie? De-o cămaşă nu ai nevoie? Sau de-o flanea, ceva? Ei? Mare brânză a făcut comitetul vostru...

Se înfierbântase, i se zbăteau aprig venele la încheietura gâtului, ochii îi scăpărau scântei ca-n zilele când venea beat acasă. Eu tăceam, nu îndrăzneam să scot o vorbă, de altfel nici nu aveam ce spune. Dar nici nu bănuiam ce vroia de la mine... Să mă retrag de la liceu şi să intru la o meserie, ca să am leafă să aduc şi eu un ban în casă? Sau ce vroia?

— Te-aş mărita, să scap de tine, a urmat el dându-se mai lângă sobă. Dar eşti mică, necoaptă. Gândurile astea le am pentru Victoriţa, pentru Mioara, or găsi şi ele pe careva pe la prăvăliile alea ale lor să se căpătuiască. Pentru tine am însă altceva...

— Ce? am întrebat înfricoşată, cu sufletul la gură. Nu! am strigat, parcă dezmeticindu-mă dintr-un somn greu şi urât. De la liceu să ştii că nu plec, dacă ţi-e gândul la asta. Mă omor, dar eu cartea n-o las, să ştii!

— Stai şi nu te grăbi ca proasta-n bâlci! m-a oprit el, şi mi-a dat un ghiont, crezând că vreau să mă ridic de pe scaun. A spus cineva să pleci de la liceu?

— Nu...

— Păi atunci? Sari cu gura „de la liceu nu pleci”, dar ţi-am zis eu aşa ceva? Spune fă, ţi-am zis?...

— Nu...

— Ţâfnoaso! Uite, stai liniştită pe scaun şi ascultă-mă. Ai să mă înţelegi şi ai să-mi dai dreptate şi cum te ştiu cu scaun la cap, vorba aia, n-o să zici nu...

„Doamne, ce i-o mai fi trecând prin cap? mă întrebam cu aceeaşi nelinişte de la început. Ce planuri o avea omul ăsta, a cărui minte e mereu tulbure din pricina băuturii şi niciodată nu poţi pune preţ pe vorbele lui?”

— Care va să zică, chestiunea stă aşa... a început el şi a venit iar lângă mine, la masă, luând din nou rigla, aşa ca să facă ceva. Ascultă-mă, şi bagă la cap...

Şi încet, încet am aflat despre ce este vorba. Domnul Take Vanghelis, om cu stare, în ale cărui prăvălii găseşti de toate, de la lacăte şi şine de fier, la cămăşi, pânză, sardele, plus restaurantul, brutăria, sifonăria, depozitul de gheaţă şi de fân, deci acest negustor are foarte mulţi clienţi. Unii vin sa fie serviţi la tejghea, alţii nu pot şi cer să li se aducă marfa acasă. Dar nu orice marfă, ci numai pâinea şi sifoanele. Sifoneria o are mai de mult, dar brutăria a deschis-o numai de două săptămâni şi pâine ca la el nu găseşti în tot oraşul, deoarece a adus doi lucrători din Bucureşti, oameni de meserie, harnici, pricepuţi. Are mulţi vânzători domnul Vanghelis, dar toţi sunt tocmiţi ca să stea la tejghele. Dumnealui ar avea însă nevoie de cineva care să mâne calul la sanie, să treacă pe străzi şi să lase ici două sifoane, luându-le pe cele goale înapoi, colo o pâine sau un cozonăcel, mă rog, marfă de brutărie. Plăteşte bine, domnul Vanghelis, e om darnic, cu suflet. Şi la urma urmei, ce mare lucru este să te plimbi cu sania? Iar la vară cu dubiţa pe arcuri? Un fel de distracţie care aduce bani...

— Ei, ce zici? m-a întrebat, într-un sfârşit, tata, punându-şi iar palma grea pe umărul meu. Uite, decât să stai seara cu nasu-n cărţile astea, după ce-ţi faci lecţiile, te duci fetiţo şi aduci şi tu un ban în casă. Într-o oră, două ai şi făcut treaba, apoi duci sania, calul, dai socotelile la stăpân şi vii acasă. Simplu, nu?

Eram de-a dreptul năucă! Parcă mă lovise cu ceva în moalele capului... Nu, la orice mă aşteptasem, dar la treaba asta nu. De unde până unde i se mai năzărise să mă trimită să fac munca asta? În viaţa mea nu mânasem un cal, nici nu-l atinsesem

măcar cu palma, dar să-l lovesc cu biciul şi să-l strunesc pe străzile oraşului! Şi încă la o sanie care-i o jucărie în urma lui...

— Ei? m-a trezit tata din gândurile mele. Ce zici? Aud?

— Bine, dar asta-i o treabă de băiat... am spus eu cu jumătate de glas. Nu ştiu să umblu cu calul...

— De unde mă-ta să iau băiat? a răcnit el şi-n clipa aceea l-a înecat tusea, înăbuşindu-se, cu faţa roşie ca para focului. De unde, fă? Să-l trimit pe ăsta micu? Pe el vrei să-l trimit la muncă? Toţi fac câte ceva în casa asta, numai tu plimbi terfeloagele astea de cărţi de colo până acolo! Ce, vrei s-ajungi ministru? Sau regină? Ce vrei s-ajungi? Cu palmele astea, fă, se câştigă banu, să ştii şi tu de la mine, nu cu hârţoagele astea ale tale! Astea-s bune pentru copii de domni, de boieri, nu pentru tine... Mâine începi treaba! Ai înţeles? Te duci la domnul Vanghelis, am şi vorbit cu el şi începi serviciul. Avem datorie la el, omu ne ajută, mai taie din datoriile alea din catastif şi, încet-încet scăpăm de belea. Ce, vrei să-mi vină cu priceptoru la poartă? Asta vrei tu? Sau să-mi taie din leafă, la carieră ca la alţii? Aşa că mâine când vii de la şcoală după masă te duci la grecotei. Ne-am înţeles?

Tăceam cu capul ascuns între umeri, suspinam, lacrimi începuseră a-mi şiroi pe obraz, mă îneca plânsul, dar căutam să-i opresc năvala, doamne, ce blestem pe capul meu, ce blestem! Bine, acuma-i vacanţă, dar după ce trec zilele astea, când voi avea eu timp să-mi fac lecţiile? Şi cum să mă înţeleg cu calul acela când, de când mă ştiu mi-a fost frică de cai, de vite, de berbeci încât, atunci când îi vedeam trecând pe stradă, mă băgăm repede pe după un gard până ce se mistuiau cirezile alea în norii de praf...

— Fă, tu n-auzi? m-a zgâlţâit tata de umăr, gata să mă doboare de pe scaun. Eşti surdă?

— Ce să aud?

— Mâine te duci la domnul Vanghelis!

— Nu! am răspuns eu hotărâtă, cu un curaj care nu ştiu de unde pusese atunci stăpânire pe mine.

— Ce „nu”?

— Nu mă duc!

— Nu te duci? s-a ridicat el ameninţător de pe scaun, îmi spui mie că nu?

— Nu!

În clipa aceea, am simţit usturimea palmei lui pe obraz şi-apoi pumnii grei zdrobindu-mi grumazul. M-am prăbuşit pe pământul odăii, agăţându-mă în cădere de muşamaua mesei şi toate cărţile şi caietele au venit vraişte peste mine. Le-a călcat în picioare fără milă, făcându-le ferfeniţă m-a lovit de câteva ori cu bocancul în spate, după care m-a prins de păr şi a început să mă zgâlţâie cu putere, izbindu-mi capul de marginea patului o dată, de două ori, de trei ori, încât am simţit deodată că mă prăbuşesc într-o prăpastie neagră şi adâncă. Traian s-a trezit şi a început să ţipe, agitându-şi mânuţele în aer, aruncând cât colo cu picioarele cojocelul cu care fusese învelit.

— Te-ncontrezi cu mine, nu? mugea tata, continuând să mă lovească, cu ochii sticloşi ieşiţi din orbite de furie. Cu mine, tat-tu care munceşte să-ţi dea să mănânci pe de-a pomana! Cu mine, fă?

Prăpastia aceea neagră era tot mai adâncă şi mai înfricoşătoare, iar eu continuam să mă prăvălesc vertiginos către afundul ei, până ce am simţit o linişte mângâietoare în juru-mi, ecouri metalice, prelungi îmi răsunau în urechi, glasuri multe se învălmăşeau deasupră-mi, ameţindu-mă într-o beţie de somn...

Leşinasem...

3

Stau acum înlăcrimată şi îndurerată şi înşirui pe hârtie aceste rânduri, într-o odaie pustie, departe de toate întâmplările ce parcă s-au petrecut aievea, întâmplări ce sunt însăşi viaţa mea, privesc uneori la viscolul de afară ce mi-a acoperit geamul de zăpadă şi mă gândesc la iernile ce mi-au speriat anii copilăriei atunci, de mult, ierni aducătoare de bucurie pentru băieţii şi fetiţele ce plecau la săniuş sau la patinaj pe lacul îngheţat din parcul oraşului, dar care pentru mine erau adevărate coşmare, înfricoşându-mă, umplându-mi inima de amărăciune şi întristare...

Domnul Take Vanghelis, cel mai înstărit om al cartierului şi unul dintre cel cinci ai oraşului, de neam grec, dar trăit multă vreme pe alte meleaguri, îşi începuse cariera negustorească mai întâi cu o tarabă în piaţă, la care vindea ţăranilor şi necăjiţilor de prin mahalale oglinjoare, piepteni de sticlă colorată, şireturi, agrafe, pistoale de tablă cu dopuri de plută, iconiţe, candele din tinichea, papuci din muşama cu ciucuri de mătase şi câte altele, carieră care se vede treaba că-i adusese în câţiva ani un însemnat câştig, la care se adăugase averea unui medic ramolit, câştigată într-o noapte la cărţi, dându-i astfel posibilitatea să deschidă deodată şase prăvălii, toate în aceeaşi clădire, ridicată de el din temelii, în colţul străzii Alion cu Dâmbovicioara. Trei uşi se aflau pe-o stradă, trei pe alta, încadrate de geamuri înalte, luminoase, zăbrelite în grilaje de fier, iar în colţ sus pe fronton, unde se afla intrarea principală în marele lui magazin, o firmă de tablă, frumos colorată, pe care erau desenaţi trei călăreţi, cu caii de dârlogi şi în mână cu câte o halbă de bere, indica numele restaurantului „La trei roşiori”, celelalte prăvălii, fiind de fapt anexele acestuia şi nimic mai mult. În orice caz, oamenii cartierului şi chiar cei de prin alte părţi ale oraşului, găseau aci cuie, lacăte, suluri de sârmă împletită, şine de fier, lopeţi, arcuri pentru trăsuri, vopsele, var, ciment, găseau la băcănie sardele, măsline, făină, orez şi zahăr, fidea, ulei, macaroane, ca să nu mai amintim prăvălia cu tricotaje, pânzeturi, stofe sau cea de încălţăminte de tot felul de la ghete cu elastic, la papuci şi pantofi pentru mirese. Sifoneria, brutăria, depozitul de gheaţă şi cel de fân, completau ostentativ averea comercială a acestui negustor care-şi construise înapoia prăvăliilor, într-o curte largă,

în mijlocul unei mici plantaţii de brazi şi ulmi, o vilă din lemn negru afumat, cu acoperiş de ardezie, cu obloane vopsite în alb şi trepte din lemn de stejar, în jurul căreia se desfăta o grădină, tăiată de alei acoperite cu pietriş colorat.

Domnul Take Vanghelis era un om scund şi gras, chiar enorm de gras, cu o faţă mare şi nas coroiat, purtând pe capul veşnic ras o tichie din catifea neagră, cum negre-i erau lavaliera şi jacheta din postav cu nasturi lucitori, ce aproape că plesnea pe trupu-i voluminos. Mergea legănat ca un răţoi, cu pantalonii scurţi şi largi ca nişte burlane încât i se vedeau ciorapii mereu căzuţi peste ghetele cu bombeuri înalte, straşnic lustruite. Ochii săi negri, bulbucaţi, cu pungi vineţii sub ei, priveau întotdeauna blând, îndatoritor, iar sprâncenele-i stufoase, alburii, de deasupra lor se înălţau deseori a mirare, când vreun client mai pricăjit îi trecea pragul prăvăliei, fără prea mulţi bani, dar doritor să cumpere ceva.

— Ţe, ţe este draga prieten, ţe este? îl prindea pe acela familiar de braţ, împotrivindu-se să-l lase să plece. Ţe doreşte? O ţinzeaca de rachiu, o măslină, se găseşte, cum să nu se găseşte. N-ai bani? ţe daca n-ai bani? Nimeni nu moare de banii dumitale. Ai se dai când da Dumnezeu! Costica! se întorcea el dolofan, greoi, către unul din vânzătorii de la tejgheaua acoperită cu tablă zincată şi pe care se lăfăiau zeci de pahare şi sticle cu băuturi. Da-i, te rog, la dumnealui o ţinzeaca de rachiu. Da-i şi ţe mai doreşte inima la el. Şi trece la cont...

Era singur Vanghelis. Nevasta li murise cu patru ani în urmă, de inimă, într-o vară, când supraveghea lucrul unor ţigani în spatele vilei, tocmiţi să frământe pământul, pentru câteva mii de cărămizi, ca să ridice nişte grajduri. Atât strigase la ei, – în loc să muncească, dăduseră năvală în vie –, încât deodată căzuse jos, lângă şezlongul din care abia se ridicase şi acolo rămăsese, fără să mai scoată un cuvânt. Singurul băiat al negustorului, pe nume Nikos, înalt, brunet, în vârstă cam de patruzeci şi cinci de ani, era marinar, căpitan de cursă lungă, angajatul unei companii engleze de transport maritim şi făcea drumuri pe apă în toată lumea, poposind acasă foarte rar şi numai pentru scurtă vreme. Era un ins frumos, impunător, bine legat şi-şi purta cu o anume semeţie prin oraş, uniforma bleumarin şi şapca albă, cu însemnele companiei engleze de navigaţie; toată lumea, dar mai ales femeile se uitau lung şi

admirativ după el. Nikos, însă, afişa un aer distant, grav, chiar superior, se plimba de unul singur, cu mâinile la spate şi nu băga în seama pe nimeni. Lăsa în urma lui o undă de parfum de cea mai bună calitate, ca şi aroma de smochină coaptă a tutunului din pipa ce-o ţinea între dinţi cu o distincţie rar întâlnită.

După bătaia pe care am luat-o de la tata, m-am trezit a doua zi dimineaţă cu obrazul vânăt şi ochii încercănaţi, cu oasele zdrobite şi cu o moleşeală în tot trupul. Era acasă numai Victoriţa, acum cea mai mare dintre noi, care îşi călca o fustă pe-o scândură aşezată pe spătarele a două scaune. Traian dormea dincolo, în odaia mamei învelit în acelaşi cojocel murdar ce ţinea loc de plăpumioară. Nu mi-a zis nimic Victoriţa, m-a privit numai mirată îndelung, cu ochii mari şi şi-a văzut mai departe de treabă, fără să mă întrebe ceva. Fiecare dintre noi luam bătaie de la tata, din pricini mai mult sau mai puţin justificate, aşa încât eram obişnuite ca una dintre noi să apară dimineaţa cu ochii umflaţi de plâns şi urme de palme pe obraji. M-am îmbrăcat şi am plecat către liceu la cor, dar am ocolit strada lui Mircea, de teamă să nu mă vadă cumva în halul acela. Nici la amiază n-am trecut pe acolo, cu toate că un dor lăuntric mă îndemna să-l văd numai de la distanţă şi să mă liniştesc că s-a întors acasă. După-amiază mi-am mai făcut ceva lecţii şi, la ora patru m-am dus la domnul Vanghelis, aşa cum mă trimisese tata. Ningea, începuse să se lase amurgul, iar pe stradă se aprindeau unul câte unul becurile, împrăştiind în jur o lumină slabă, bolnăvicioasă, în raza căreia se zbenguiau în înalt fulgii de zăpadă ca nişte fluturaşi albi într-o joacă nesfârşită.

Am urcat treptele de piatră ale prăvăliei, cu teamă, şi m-am dus drept la domnul Vanghelis, care stătea pe un scaun, lângă tejghea, în apropierea sobei, cu tichia lui neagră pe cap şi citea un ziar. De cum m-am apropiat, m-a recunoscut, a lăsat ziarul şi s-a ridicat în picioare, privindu-mă blajin, cu ochii săi mari, apoşi, luminaţi de bunăvoinţă.

— O, ţe bine, ţe bine, draga domnişoara că ai venit! m-a prins el de bărbie, după care m-a mângâiat pe creştetul capului, familiar şi binevoitor. Se nu spune că cumperi ţeva! m-a ameninţat el, glumind, cu degetul arătător, scurt şi gros, înălţat a admonestare. Se nu spune...

— Nu, domnule Vanghelis, am venit că m-a trimis tata...

— Dionisos, bun băiat Dionisos, a urmat el vesel. Ţe spune, faţem treaba, înţelegerea, eu plătesc bine, scădem din datorii... Cum cheamă pe tine?

— Talida...

— Cum? a lungit urechea Vanghelis să audă mai bine. aplecându-se lângă umărul meu.

— Talida...

— Bre, este grecoaică! s-a înveselit pe dată negustorul. Asta place...Ei, ei, afurisit Dionisos, eu am spus că el grec, dar n-a vrut înţelege... Uite, tu Talida... Da, da Talida... Frumosa domnişora, frumos nume ţine la tine. Ai frumos ochi, aşa ceva culoare cum este apa la Egee, la noi la Salonic...

— Nu sunt grecoaică, domnule Vanghelis, am protestat eu, puţin contrariată. Sunt româncă...

— Ţe spune, ţe spune? m-a prins el de mână. Lasă eu ştie, Talida este ţeva grecoaica, ţeva... aşa... nu de tot, dar ţeva aşa... Ai, ai păcătos, Dionisos...

A plecat prin prăvălie, făcându-mi semn să-l urmez, am trecut printre cele două tejghele, apoi pe sub un raft cu sticle, am intrat pe un culoar întunecos şi rece, mărginit de-un rând de geamuri cu perdele cam murdare şi pe-o uşă dosnică m-am pomenit într-o curte largă, în mijlocul căreia, sus, într-un stâlp lumina slab un beculeţ făcând ca jos, zăpada să scânteieze diamantin. Departe, între brazii înalţi se desluşeau ferestrele luminate ale vilei, clădire cochetă, dar singuratică, sub fulguirea deasă a serii.

Ne-am oprit în faţa unor şoproane scunde acoperite cu ţiglă. Troiene de zăpadă se rezemau de scândurile putrede ale pereţilor prinşi în stinghii groase de lemn, grosolan cioplite. De dincolo de pereţi venea nechezat de cai şi tropot de copite. Şi un miros de bălegar şi de fân mucegăit...

— Dumitra! Bre, Dumitra? Unde este, bre?

Îndată, de după o baracă în care se vedeau diferite unelte de gospodărie, s-a ivit un moşneag, scund şi gârbov, cu un şorţ din piele, cam scorojit pe dinainte. Ţinea în mână un felinar, pe care-l ridicase în dreptul frunţii să vadă cine şi de unde venea chemarea...

— Ei, Dumitra! a zis Vanghelis zărindu-l. Unde umblă bre?

— Au venit cinci care cu gheaţă, păcatele mele, s-a scuzat bătrânul, rămânând smerit în faţa negustorului. Am deschis

poarta ailaltă. Acuma le descarcă oamenii...

— Bre, scoate sania şi Ţuca, a poruncit Vanghelis şi cu capul i-a făcut un semn bătrânului către una din uşile grajdului. Ţuca, ştii, iapa, m-a lămurit el, ai, ai, ţe cuminte şi blând ţe cuminte, şi aşa trage sania. Cumperat de la ţircus iapa dresat, merge singur.

Peste câteva minute aveam în faţa mea o sanie lucrată cam din topor pe a cărei tăblie, spre spate, era prinsă o ladă mare, cu capac, iar în faţă se înălţau câteva etajere cu zeci de sifoane, înghesuite unele peste altele. Între hulube, o iapă slabă, jigărită, cu părul roşcat, năpârlit, căreia îi numărai coastele, stătea adormită, cu botul în pământ, nepăsătoare la tot ce era în juru-i.

— Bre, fetiţa, asta toata treaba, mi s-a adresat Vanghelis arătându-mi sania şi iapa. Simpla, se ştie la tine, simpla bre n-are bătaie de cap. Totul aşa uşor... Aici lada cu pâine, aici sifoane pline. Pui deasupra patura se nu îngheaţă apa gazos. Înţeles?

— Da, domnule Vanghelis...

— Primeşte lista cu strada şi numerul, şi clientu cutare, şi cutare, şi cutare, a urmat el tot ridicându-şi pantalonii pe pântecu-i voluminos, dai la fiecare cum scria la lista. Dai pâinea, dai sifon plin, iei sifon gol. Când gata goleşte, vii înapoi, iei alta pâine, alta sifon, alta strada, alta clientu. Greu? Nu-i greu! Ţeva plimbarea... Cal blând, cuminte, de la ţircus, am spus, merge singur. Aşa, Ţuca, draga?

Mărinimos, s-a dus, i-a dat iepei un pumn de grăunţe, i-a potrivit hamurile de sfoară putredă, a tras-o de urechi, a mângâiat-o pe bot, după care s-a întors iarăşi către mine.

— Ai, ai, ţe cuminte calu... Ţe cuminte... Aşa blând...

— Când trebuie să încep serviciul, domnule Vanghelis? am întrebat, jucând pe loc să-mi încălzesc picioarele.

— Mâine. La ceasul trei, când afară lumina şi scoate cuptoru pâine calda. Se ştii, m-a făcut atentă negustorul, Dumitra aduce cai, Dumitra pune ham, tu fetiţa numai merge plimbarea, diii Ţuca, diii Ţuca, atâta îndeamna la el...

A doua zi, după ce am venit de la şcoală, mi-am uscat puţin ghetele la gura sobei, am trecut un fular trenţăros de-al tatei în jurul gâtului, mi-am tras căciula mai adânc peste urechi să nu-mi îngheţe şi, aşa înfofolită, m-am dus la domnul Vanghelis să încep treaba. N-am mai intrat prin prăvălie, ci direct pe una din

porţile mari dinapoia casei. Un miros de pâine caldă, abia scoasă din cuptor m-a întâmpinat de cum am păşit în curtea largă, îndreptându-mă către grajduri. Sania era pregătită. Iapa, parcă mai rebegită ca-n seara din ajun, tremura între hulube, cu picioarele subţiri înfipte în zăpadă. De cum m-a văzut, bătrânul vizitiu Dumitru a şi venit înaintea mea. Duhnea a rachiu, tare, respingător de tare, dar se străduia pe cât putea să nu arate turmentat, dimpotrivă, că e vioi şi stăpân pe mişcările sale. A pus o pătură pe spinarea calului, mi-a dat în mână o biciuşcă, făcută dintr-o nuia afumată, cu un ciot de sfoară legată la un capăt. A venit de îndată şi domnul Vanghelis care mi-a numărat pâinea, bucată cu bucată, sifoanele, după care mi-a dat un caiet, cu un creion prins cu aţă de una din coperţi. Calm, cu răbdare, mi-a arătat apoi cum sunt scrise străzile, adresele şi numele clienţilor. De la niciunul din aceşti clienţi nu aveam să primesc bani. Socotelile cu ei le încheia domnul Vanghelis la sfârşitul lunii, când fiecare venea la prăvălie şi lichida contul. Eu trebuia numai să mă port cuviincios, să duc pâinea şi sifoanele până-n pragul casei, să trec tot ce-am dat în caiet, să nu zăbovesc mult pe străzi şi să iau aminte ca nu cumva să mi se fure ceva din sanie. Dacă se înnopta, să aprind felinarul prins la una din loitrele saniei.

N-am întrebat cu cât mi se răsplăteşte munca asta, nici domnul Vanghelis nu mi-a spus nimic. Desigur, se înţelesese într-un fel cu tata şi nu avea rost să-i cer explicaţii pentru acest lucru. Ceea ce ştiam însă, era faptul sperat, că prin noua mea îndeletnicire aveam să aduc un pic de linişte în casă, să nu mai fiu acuzată că nu fac nimic, decât „plimb cărţile”, în timp ce toţi ceilalţi muncesc de dimineaţă până seara...

Şi astfel, urcată pe loitra saniei, cu hăţurile de cânepă în mână, prin desimea fulgilor, îndemnând mârţoaga rebegită de frig să-şi mişte mai repede picioarele, a început pentru mine un şir întreg de necazuri ce aveau să-mi întristeze zilele copilăriei. Dar primul şi cel care m-a îndurerat cel mai mult şi pe care n-am să-l uit toată viaţa, s-a întâmplat chiar în după-amiaza aceea, în întâia mea zi de cărăuşie. Întâmplarea a săpat adânc în inima mea suferinţă, dezamăgire, întristare şi-am plâns cum cred că n-am plâns niciodată până atunci!

Mergeam de-un ceas şi ceva cu sania, treceam pe străzile ce le vedeam scrise în caiet, opream la porţi, mă dădeam jos şi

strigam către curţile oamenilor, ieşea careva, dădeam pâinea, întrebam de sifoane, totul mergea bine şi lumea se mira („ehei, s-a ţinut grecul de cuvânt, asta da negustorie!”), mai căpătăm şi câte un ban de la casele mari, fapt ce mă bucura şi-mi dădea speranţe că nu-mi voi petrece timpul fără folos. Ba, în sinea mea, chiar începusem să-l iert pe tata, dându-i dreptate: muncind, chiar şi-n felul acesta, două-trei ore pe zi după venirea de la şcoală, puteam agonisi şi eu ceva pentru o rochiţă sau o pereche de pantofi, s-o am de Paşti la primăvară. Şi aşa, încet-încet am intrat şi pe strada lui Mircea şi privind în caiet am văzut scris şi numele tatălui său. Cu emoţie stăpânită de ruşine, am oprit sania în dreptul porţilor mari, înalte din grilaj de fier. Încă nu se înserase. M-am dat jos, am prins hăţurile de loitră şi am privit în sus către cele patru geamuri, acoperite pe jumătate cu jaluzele. „O fi venit de la vânătoare?” m-am întrebat, simţind cum inima îmi bate în piept cu putere. De dimineaţă când am trecut la şcoală nu-l văzusem. De fapt, nici n-aş fi voit să dau ochii cu el. Încă mai aveam vânătăi pe obraz de la palmele tatei...

Iapa a început să scuture salba zurgălăilor de la gât. M-am dus şi, stăpânită de aceeaşi emoţie ce mă cuprinsese de cum dădusem colţul străzii, am apăsat lung butonul alb al soneriei de sub placa de alamă pe care scria „Ştefan Dragomirescu, avocat”. Îndată am auzit uşa de la verandă deschizându-se. Apoi paşi târşiţi pe cimentul aleii, abia măturată, ce veneau către poartă. Iar după câteva clipe a apărut în rama porţii o bătrână, mărunţică şi gârbovită, cu un şorţ alb pe dinainte-i.

— Ce doreşti mătăluţă, fetiţo? m-a întrebat ea cu glas blând, cercetându-mă din cap până-n picioare.

I-am spus de ce am venit şi femeia a prins să se bucure.

— A, brava! a exclamat ea prinsă de voie bună. Iaca să-i dea Dumnezău sănătate lu’ domnu’ Vanghelis. Vasăzică, de azi ne vin sifoanele şi pâinea acasă. Asta e bine. Foarte bine. Are să fie mulţumit şi domnu’ avocat.

Ascultându-i vorba, m-am dus şi am luat din sanie două pâini, mari, albe, i le-am pus în braţe, după care am înşirat şi patru sifoane lângă pragul porţii, în zăpadă. Am dat să plec, dar parcă ceva mă reţinea locului, ezitând.

— Mai e ceva, puişorule? m-a întrebat blând femeia.

— Domnul Mircea este acasă?

— Da, este. Vrei să-l chem pe domnişoru'?

— Nu, nu! am refuzat eu bâlbâindu-mă. Am vrut numai să ştiu...

— Este acasă, drăguţă. Este... Numai ce a venit cu domnu' avocat de la ţară...

— Bine, vă mulţumesc!

„Deci este acasă, mi-am zis, într-un fel împăcată cu mine însămi. Am să-l văd mâine dimineaţă. Până atunci o să-mi treacă, sper şi vânătaia de sub ochi." Cu aceste gânduri, liniştitoare, m-am întors la sanie, în stradă. Ninsoarea parcă se pusese şi mai tare. Am luat pătura de pe sifoane şi am aruncat-o peste grumazul costeliv al iepei. Săraca de ea, îi tremurau coastele, iar în coamă îi îngheţaseră ciorchini de zăpadă. Am dat să mă urc, dar am observat cu uimire că se desfăcuse un ştreang de la şişlete. Îl lovise iapa cu piciorul şi acum bucata de cânepă atârna pe jos, între tălpicele saniei. Nu ştiam ce să fac... În viaţa mea nu mă apropiasem de un cal şi acum să umblu printre picioarele acestuia, după sfoara de cânepă? Dacă mă loveşte cu copita? Vanghelis îmi spusese ceva de blândeţea animalului, de cuminţenia lui, dar mai ştii... Îmi era totuşi teamă. Dar nici nu puteam să rămân acolo, în stradă, sub ninsoare şi încă în faţa casei lui Mircea! Norocul meu că nu mă văzuse, aducându-i pâinea şi sifoanele, nu ştiu, dacă-i întâlneam cumva ochii: cred că aş fi intrat în pământ de ruşine, nu alta! Şi aşa avusesem complexe din pricina paltonului meu prea lung şi ponosit ca şi a ghetelor de căpătat; acum aş fi apărut în faţa lui într-o lumină şi mai sumbră. Ce-ar fi zis, oare? Care ar fi fost reacţia lui? Şi ce-ar fi urmat? Şi tot chibzuind astfel, nevoită de împrejurări, m-a cuprins pe dată un curaj fără seamăn, m-am aplecat cât mai ferit şi cu codiriştea biciului, tot privind picioarele dinapoi ale iepei, am bâjbâit prin zăpadă şi am tras ştreangul de cânepă cât mai în afară, încât am putut să-l prind cu mâna. Uşurată ca de-un blestem, l-am legat înapoi de şişlete aşa cum m-am priceput şi am dat să mă urc în sanie. Îmi îngheţaseră mâinile, suflam tare în palme să le încălzesc.

— Cine a întrebat de mine? am auzit un glas, venind de sus de la ferestre. Dumneata?

Am înălţat privirea. Era chiar Mircea, în haina lui de casă, cafenie, cu revere matlasate.

— A, tu? s-a mirat el, puţin stânjenit şi abia i-am zărit chipul

prin cernerea fulgilor de nea. Ce faci?

— Bine... am răspuns cu glasul pierit, copleşită de ruşine că ţineam în mână hăţurile mârţoagei, dar şi înciudată că nu plecasem cu un minut mai devreme din faţa porţii. Când ai venit?

— La amiază...

Îl priveam în tăcere, nu ştiam ce să mai spun, eram fâstâcită de-a binelea, cineva aprinsese lumina în camera lui, se vedea lustra de cristal scânteind după perdele de mătase, aş fi vrut în clipa aceea să plec, să mă amestec cu fulgii de zăpadă în. noaptea care se lăsa, să pier într-un fel, să nu mai fiu văzută. Strada era tot mai troienită, calul tremura sub pătura trenţăroasă, când şi când clinchetul clopoţeilor îmi amintea că sunt acolo da, eram acolo, doamne şi n-aş fi vrut să fiu, nu, nu, nu...

— Şi ce-i cu sania aceea? a întrebat el, aplecându-se tot mai mult peste pervazul ferestrei. Nu cumva tu ai adus pâinea şi sifoanele?

— Da, eu...

— Eşti comisioneră?

— Nu ştiu ce este asta...

— Dar văd că ai un bidiviu tare nărăvaş, doarme-n ham! a râs el, îndreptându-şi ca un gest reflex ciuful de păr blond ce-i cădea mereu pe frunte. Vezi să nu-ţi răstoarne caleaşca de aur!

— Am să am grijă! am răspuns moale, fără să gust gluma lui amară. E un animal liniştit...

— Nu ştiam că eşti birjeriţă, a urmat el stând tot aplecat peste pervazul ferestrei. Te-ai retras de la şcoală?

— Nu, nu m-am retras. Treaba asta – şi am arătat cu capul către sanie – o fac numai după amiezele. Avem familie grea şi...

— Bine. Spor la treabă!

Fereastra s-a închis, perdeaua a căzut moaie peste geamurile luminate şi eu am rămas o clipă ca electrizată, cu ochii aţintiţi într-acolo, sus, unde imaginea lui părea a se contura încă deasupra pervazului. Am stat astfel preţ de câteva minute, tăcută, fără să mă mişc, ca şi când n-aş fi vrut să tulbur chipul acela, chipul lui ce mi se desena limpede ca-n oglinda unei ape. Fulgii tot mai deşi şi tot mai jucăuşi îmi mângâiau rece obrajii înfierbântaţi, fruntea, le simţeam umezeala pe buze, umezeala aceea aş fi vrut să fie sărutul lui, dar, vai, el era departe, tot mai

departe de mine şi privindu-i chipul care se stingea în amurgul acela de iarnă, o durere îmi apăsa inima şi-mi tăia tot mai mult răsuflarea. „Oare cum să iau gluma lui? m-am întrebat într-un târziu, neliniştită şi cuprinsă de îndoieli. Dar a fost chiar o glumă? Ce-şi spune oare, în clipele acestea, despre mine? Şi de ce s-a retras repede de la geam? Era grăbit? Sau poate ca să nu-l vadă, cumva unul de-ai casei că stă de vorbă c-o fetişcană de mahala... Sau se răcea odaia... Sau l-a chemat tatăl lui... Sau, totuşi, el şi-a dat seama că... Nu, nu! Mâine dimineaţă, când am să-l întâlnesc ca de obicei în drum către şcoală, îi voi desluşi eu adevăratele gânduri”.

Întreaga noapte n-am închis ochii. Am stat cu privirea în întunericul odăii, sub aşternut, surorile mele se mişcau prin somn, dincolo, în odaia mamei, Traian scâncea uşor, tata tuşea sec până se îneca, iar afară ningea, ningea mereu, zăpada se lipise de geamurile îngheţate, încercam să dorm, dar somnul mă ocolea, simţeam pleoapele grele, ca de plumb şi oricât m-am străduit, n-am putut pune geană pe geană. Obosită, sfârşită, dimineaţa m-am sculat mai devreme ca de obicei, m-am îmbrăcat, m-am uitat în oglindă. Eram trasă la faţă ca după o boală grea, iar pe obraz mai aveam încă urma vineţie de la palma tatei. El poate mai dormea sau chiar plecase, nu ştiu, dar nu vroiam să mă vadă, m-ar fi întrebat ce e cu mine, n-aş fi ştiut ce să-i răspund.

Văzându-mă cu mâna pe clanţa uşii, Anişoara a început să dea zor cu îmbrăcatul, trebuia să fie cu noaptea-n cap la atelierul de croitorie, să facă focul, să măture, să dea zăpada din dreptul vitrinelor.

— Stai că merg şi eu! a încercat să mă oprească ea. Uite acuşi îs gata...

N-am aşteptat-o. Am ieşit în stradă şi am pornit-o către şcoală. Vroiam să fiu singură, eu cu gândurile mele, să trec pe sub ferestrele lui, să-l aştept ca de obicei şi tot ca de obicei să mă conducă până spre centru sau chiar până la colţul liceului. Nu mai ningea, dar se lăsase frig şi beteala scânteietoare a chiciurii spânzura pe ramurile îngheţate ale pomilor, dantelând abundent gardurile, sârmele electrice de deasupra străzii... Cartierul se arăta tăcut, stăpânit încă de noaptea abia trecută, cu rari trecători ce înotau prin nămeţi, croindu-şi drum pe sub streşinile caselor. Curând am intrat pe strada lui Mircea. De

departe i-am zărit casa înaltă şi, mergând către ea, călcând zăpada, nu mi-am dezlipit privirea de la geamurile cu jaluzelele pe jumătate lăsate. Şi cu cât mă apropiam, cu atât inima îmi bătea tot mai tare, în aşteptarea revederii lui. Dar am trecut pe sub ferestre şi nici una nu s-a deschis. Nici măcar vreo fluturare de perdea înapoia lor. Totul părea pustiu, stăpânit încă de liniştea nopţii abia sfârşite. M-am dus mai departe către colţ, încetinindu-mi mersul, am privit de câteva ori înapoi, am stat locului şi am aşteptat, dar zadarnic. Ferestrele se arătau tăcute ca şi mai înainte. Am plecat atunci către şcoală cu nădejdea că la amiază, când voi ieşi de la repetiţiile corului, Mircea mă va aştepta la colţul liceului. Dar nici de data asta nu l-am văzut. Şi nici când m-am înapoiat, tot pe strada lui privind numai către geamuri n-a fost chip să-l zăresc. Am ajuns acasă mâhnită, copleşită de tristeţe, nu ştiam ce-i cu mine, nu-mi aflam o clipă liniştea, ceva greu îmi apăsa inima până la durere. „Ce să fie cu el? mă întrebam căutând un răspuns cât mai plauzibil. A plecat iar undeva? O fi bolnav? Sau... Nu, nici nu vreau să mă gândesc că poate a renunţat. Şi totuşi...”

După-amiaza am plecat din nou cu sania să duc pâine şi sifoane pe la casele clienţilor domnului Vanghelis. M-am oprit şi la poarta avocatului Dragomirescu. Cu aceeaşi nădejde ce mă stăpânise de dimineaţă am privit iar spre geamurile înalte. Erau tot tăcute, cu strălucirea lor rece, ca de dimineaţă. Mi-a deschis bătrâna menajeră, femeia mi-a zâmbit şters, convenţional, luându-mi din mână sifoanele, mi le-a adus pe cele goale, m-a ajutat să le pun în sanie şi am plecat fără s-o mai întreb nimic. Ce rost ar fi avut? Am privit înapoi totuşi, cu speranţa că voi vedea o perdea mişcându-se, bănuindu-l înapoia ei pe Mircea. Dar nici acest lucru nu s-a întâmplat. Şi nu avea să se mai întâmple niciodată!

Am înţeles atunci că totul fusese un vis frumos, nesperat de frumos şi atât. Că dragostea lui Mircea pentru mine, nu însemnase în inima lui decât un simplu divertisment ce se spulberase neaşteptat de uşor ca fumul luat de prima adiere a vântului. Că mă hrănisem cu speranţe, că trăisem cu iluzii, că-mi făurisem un ideal pe care nu aveam să-l realizez niciodată. Era prea mare prăpastia ce ne despărţea, din punct de vedere social, pentru ca vreo punte aruncată peste ea, fie şi a unei iubiri împărtăşite, curate şi sincere, să ne apropie vreodată. N-

am realizat atunci acest lucru, aşa cum îl gândesc azi, eram prea mică şi prea neştiutoare pentru a înţelege ceea ce societatea îmi impunea prin însăşi structura ei, iar răzvrătirea mea lăuntrică, zbuciumul şi chinul meu sufletesc n-aveau să ajute nimănui. Bineînţeles, nici mie...

În seara ajunului de Crăciun aveam să mă conving pentru totdeauna că nu-mi era permis să mă mai uit vreodată către ferestrele înalte unde, văzând chipul lui Mircea, zâmbetul lui, chemarea ochilor lui, trăisem în inocenţa mea primele sentimente de dragoste ce mă învăluiseră uşor şi romantic în balsamul lor ameţitor.

Până aproape de înserat am umblat cu sania, să duc pâine şi sifoane. Apoi am alergat acasă, mi-am aranjat puţin părul, mi-am periat paltonul, mi-am şters ghetele şi m-am dus la şcoală. Clasele erau luminate. Ne aştepta profesoara de muzică. Ne-am adunat toţi cei de la cor, ea a trecut şi ne-a inspectat la fiecare îmbrăcămintea, („eşti cam sărăcuţ îmbrăcată, Runcu, ai să stai în rândul ai treilea, nu se poate, fetiţo să apari cu paltonul ăsta!”) şi nu după mult timp am plecat să ne prezentăm programul de colinde şi cântece de Crăciun pe la casele indicate de către direcţiunea liceului, bineînţeles case al unor oameni înstăriţi, notabilităţi ale oraşului, Târziu de tot am ajuns şi la casa avocatului Dragomirescu. Am intrat în curtea cu dale de piatră, de pe care fusese răzuită zăpada îngheţată şi am urcat cu emoţie greu stăpânită scările de marmură. „Oare, cum va fi înăuntru? mă întrebam cu nelinişte. Mircea o fi acasă? Şi dacă va fi şi mă va vedea, ce va spune?”.

Bătrâna menajera ne-a poftit într-un salon larg, cu două oglinzi laterale pe pereţii tapetaţi în mătase, salon în care, sub lumina bogată a unei lustre de cristal am văzut într-un colţ un pian negru, lăcuit, câteva fotolii, o masă stil, o canapea care, ca şi fotoliile, era tivită cu un şnur gros din mătase roşie. Femeia a aşternut degrabă peste covorul viu colorat câteva bucăţi de pânză ţărănească, să nu-l murdărim de zăpadă şi s-a retras discret înapoia unei uşi înalte, vopsite în alb, cu mâner greu din bronz. Nu după mult timp au apărut toţi ai casei, printre care l-am văzut şi pe Mircea, în uniforma lui bleumarin de liceu militar, proaspăt frizat, elegant, ţinând-o de mână pe-o elevă – o cunoşteam – din ultimul an al liceului nostru, Claudia Iliescu, fata unui farmacist invitat în seara aceea cu familia în casa

distinsului avocat.

Am venit să colindăm.
Pe la case să urăm
Ieru-i, doamne, Ier...

Cântam şi plângeam ascunsă în rândul al treilea, aşa cum îmi poruncise profesoara, lacrimi îmi şiroiau pe obraji, plângea sărăcia din mine, din sufletul meu amar, plângeau sentimentele mele sincere, curate, ale unui copil ce îndrăznise să se agaţe de iluzii, sentimente zdrobite şi de loc înţelese. Nonşalant Mircea era absent la cântecul nostru, cred că prezenţa lui acolo, în seara aceea era impusă numai de convenienţa familiei pentru că nici nu ne lua în seamă, fiind preocupat de Claudia căreia îi spunea ceva vesel la ureche în timp ce-i strângea tandru braţul, căutând să şi-o apropie. Aşa mă ţinuse şi pe mine în drum către liceu, dar timpul acela trecuse, mi se părea rămas undeva departe, în urmă, foarte departe, de parcă nici n-ar fi fost...

— Doamnă profesoară, rămâneţi, vă rog cu noi la un pahar cu vin! a spus la urmă avocatul, jovial, sărutându-i cu eleganţă mâna, iar copiii, prin curte să treacă la acareturile din spate, unde li se vor da cele cuvenite. Mircea, te rog, arată-le tu drumul...

Am fost prima care am ieşit pe uşă, de acolo în stradă şi am fugit către casă. Zăpada scârţâia sub ghetele mele prea largi, lacrimile îmi îngheţaseră pe obraji, uneori mă poticneam în nămeţi, dar zoream la drum, fără să mă opresc şi fără să privesc înapoi. La unele case, prin geamurile sclipitoare se vedeau brazi încărcaţi de globuri şi lumânărele aprinse, în cartier se auzeau pocnete de bici, strigătele unor cheflii, lătrat de câini, eu însă nu luam seama la nimic, pentru mine şi ai mei nu era sărbătoare, am ajuns şi m-am culcat de îndată, ascunzându-mi suspinele sub pătura putredă, să nu mă vadă nimeni, să nu mă audă nimeni, să nu-mi ştie nicicare suferinţa ce-mi îneca sufletul.

Până spre sfârşitul iernii am plimbat sania domnului Vanghelis pe străzile oraşului, împărţind pâine şi sifoane la numeroasa lui clientelă, apoi m-am îmbolnăvit de-o gripă virotică ce m-a ţinut la pat aproape două săptămâni. Tuşeam, mă durea capul, parcă toate oasele îmi erau zdrobite, abia mă puteam ţine pe picioare. Stăteam în pat, cu ochii împăienjeniţi şi pleoapele lăsate,

răsuflăm greu, simţeam o apăsare în capul pieptului, nu mâncam decât ceai şi acela foarte puţin, încât nici nu ştiu cum de am trăit şi am ieşit în primăvară. Venea când şi când o colegă din clasa mea, fata unui cismar din cartier, îmi spunea ce-au mai învăţat la şcoală, îmi dădea temele, le scriam şi eu cum puteam, cu caietele pe genunchi, în pat, învăţam lecţiile la toate materiile ca să fiu la zi, pentru că aveam ambiţia să termin anul şcolar şi să nu rămân în urma celorlalte fete. Când şi când, în clipele când nu-mi mai simţeam fruntea grea, luam o foaie din caietul de desen şi încercam să conturez cu creionul obiectele de prin casă sau cele pe care le vedeam pe geam afară. Aveam talent, mi-o spusese chiar profesorul nostru, domnul Panaite, un om în vârstă, pictor recunoscut care avusese, după cum aflasem, deschise câteva expoziţii nu numai în ţară, ci şi în străinătate. Omul îmi dădea curaj, căuta să mă iniţieze cât mai mult în tainele culorilor şi chiar îmi promisese că vara, în vacanţe mă va chema să lucrez cu el, să mă înveţe meşteşugul picturii, întrucât şi-a dat seama de înclinaţiile mele.

— Nu dau oricui speranţe, mi-a spus el într-o zi, privindu-mi schiţa unui peisaj de toamnă, dar tu ai evident talent şi e păcat dacă nu ţi-l cultivi. Iar eu am să fiu alături de tine, pentru că, dacă vei ajunge cândva să te realizezi în acest domeniu, să ştii că are să fie şi mândria mea...

Tata venea seara acasă, aşa cum îl ştiam dintotdeauna, plin de praful alb al carierei de piatră, mereu supărat şi nemulţumit, vorbea de unul singur până ce răbufnea înjurând şi pleca să-şi înece necazurile cu o ţuică, în colţ, la domnul Vanghelis. Se întorcea când afară era întuneric de-a binelea, cherchelit încât abia se ţinea pe picioare, lălăind câte un cântec pe care numai el îl înţelegea, venea, se aşeza cu greutate pe pat, lângă mine, mă privea lung şi tulbure cu ochii lui de gheaţă, încerca să zâmbească, dar se încrunta iară, mă apuca de mână şi-mi vorbea printre sughiţuri.

— Cum te simţi, fă? Să nu crapi, că nu am bani să te duc colo, lângă soru-ta. E zăpadă mare afară...

Îmi venea să râd de cele ce-i măcinau gândul, mă abţineam însă: poate că dacă îşi dădea seama se înfuria mai rău, îi ştiam obiceiul, din certurile ce le avea cu celelalte surori, ori cu mama. Altădată, cum să nu râd? Îmi arunca vorbe grele, nu mă scotea din mâţă afurisită şi-mi dorea sfârşitul, iar acum nu vroia să

mor, că-l băgăm la cheltuială. Îl înţelegeam şi nu-l băgăm în seamă, ştiam, avea şi el necazurile lui, muncea mult şi primea puţini bani, iar în ultima vreme l-am auzit că proprietarul intenţiona să închidă cariera: nu mai renta, era război, oamenilor nu le mai trebuia ciment, nici piatră, nu se mai construia nimic, fiecare aştepta să se limpezească lucrurile într-un fel. Şi atunci, ce avea să facă? Unde avea să muncească?

Într-o zi a venit la amiază acasă, mama încă nu plecase la lucru, eu stăteam tot în pat, cu o cană de ceai în mână, cu Traian alăturea, într-o copaie, pe care-l legănam să adoarmă.

— Ce-i cu tine, Dionisie? s-a mirat mama; de ani de zile îl ştia că vine tot pe înserat acasă.

— Gata, am terminat cu piatra! a zis el hotărât, tăind aerul cu palma. Am dat-o dracu'!

— Păi... cum?

— Am mirosit că banditu' de propitar vrea să vândă cariera, ăla care-o ia n-are nevoie de toţi muncitorii şi decât să fiu gonit ca un câine răpciugos, mai bine am plecat eu singur. Mi-am cerut lichidarea...

— Şi ce-o să ne facem acuma? i-a privit mama îngrozită de spaimă. Unde ai să munceşti?

— Am şi aranjat, a liniştit-o tata, aşezându-se la masă. Am fost la naşu' Cristescu, la atilerile cefereului şi m-a şi angajat...

— El? Păi are el puterea asta?

— Ei, el! Ăia mai marii, dar s-a dus el, cu propteaua...

— Şi ce lucri acolo?

— Hamal. Car tablă cu spinarea. Cât m-o ţine şi spinarea asta. E rău? Nu-i rău! Meserie sigură, pensie, pensie... Şi nici nu mai înghit prafu' ăla... Se zice că după un an ne dă şi permise pe calea ferată... Avem şi dispensar... Şi economat...

Ascultându-l, mama s-a luminat tot mai mult la faţă. I se luase o piatră grea de pe inimă. A pus repede masa, cu ochii tot pe ceas să nu întârzie, a adus strachina cu ciorbă de fasole, a tăiat mămăliga rece cu sfoara, în felioare drepte şi egale, a adus şi un ardei murat...

— Şi cu leafa, Dionisie, cu leafa cum e? a întrebat ea, gata de plecare. Ai vorbit?

— La început e cam tot atâta ca la carieră, dar am vorbit cu meşterul şi peste două trei luni mai capăt câteva sute de lei...

— Dar te-ai şi dus acolo?

— Păi cum crezi? a zâmbit tata în timp ce mesteca ciorba de fasole cu lingura, să se răcească. Am fost. De mâine încep lucrul. Mi-au făcut şi fişe de pontaj... Sunt ceferist, femeie, nu-s un oareşcare! a lovit vesel cu lingura în tăblia mesei. Las’ c-o să ne descurcăm noi, n-o să murim, mai rău de ăia care-s pe front...

— Să te-audă Dumnezeu, Dionisie, să fie cum spui tu. Ei, am plecat, că drumu-i lung până la fabrică. Tu, fată, mi s-a adresat mama, ai grijă de ăla micu, iar când vin ălelalte, să plece una după cărbuni, alta după gaz, că nu mai e strop. Şi Victoriţa să se apuce să spele...

Gânditor, tata şi-a văzut mai departe de mâncare. Stătea aplecat cu umerii lui laţi peste masă şi mesteca rar, în tăcere, privind când şi când pe geam la amurgul ce începuse a albăstri zările.

4

S-a făcut frig în odaie, îmi potrivesc mai bine paltonul pe umeri; aşa am stat toată noaptea la masă, singură, îndurerată, stăpânită de gândurile mele negre şi triste, aşa cum mi-a fost copilăria şi anii adolescenţei. Afară viscolul continua să şuiere bezmetic, zgâlţâind giurgiuvelele, lovind geamurile îngheţate cu rafale de zăpadă, e o dimineaţă albă, foarte albă, un alb ce face ochii să lăcrimeze cu intensitatea culorii lui. Prin vântoasa zăpezii răscolite se văd lunecând nişte umbre, sunt poate patrulele grănicereşti pe schiuri ce se întorc din zona de frontieră sau poate că pleacă în misiune, nu ştiu, nu desluşesc chipurile ostaşilor şi chiar dacă le-aş desluşi, la ce mi-ar folosi acum, în clipele astea? Ei îşi văd de treburile lor militare, azi ca şi ieri ca şi alaltăieri, ca întotdeauna, se duc în zona de graniţă, stau în pânde, se întorc şi pleacă iar, viaţa de aici, de la pichetul aflat în vârful muntelui se desfăşoară după tipicul ei obişnuit, de fapt de ce n-ar fi aşa şi ar fi altfel? Pentru că soţia comandantului este închisă în camera de oaspeţi a pichetului până se voi lămuri nişte lucruri legate de fapta ei neaşteptată? Dar, oare, câţi alţii asemenea ei nu sunt reţinuţi de grăniceri la o frontieră sau alta pentru a răspunde faţă de legile ţării? Şi atunci? Ştiu, băieţii au faţă de mine anumite sentimente, am fost confidenta multora dintre ei, prietena lor apropiată; înţeleg că au resimţit puternic şocul produs de gestul meu spontan, chipurile lor întunecate, grave, spun mai mult decât vorbele şi eu îmi dau seama de tot pentru că le cunosc sufletele aşa cum le-aş fi cunoscut din filele unei cărţi sau din propriile lor destăinuiri.

Aud paşi în săliţă, cineva îşi scutură zăpada de pe picioare, se răsuceşte cheia în broască. Tresar... Mă întorc... Fruntaşul Simon, nimeni altul, ţapinarul cei înalt, încotoşmănat într-o şubă lungă, cu sprâncenele înspicate de zăpadă şi umerii albiţi de nea. În braţe cu un vraf de lemne...

— V-aţi speriat, no? Apăi eu sunt... vorbeşte moale, cu glas molcom şi blajin, ca al unui bătrân. M-o trimăs dom’ sărjent cu gătejele astea...

Intră cu un fel de jenă, aplecându-se mult de şale să nu-şi lovească fruntea de grinda de sus a uşii. Se lasă într-un genunchi, pune jos lemnele, îşi suflă în palmele îngheţate şi

deschide binişor uşiţa de tuci a sobei...

— Tulai! exclamă ei, o rămas numai' o ţâr de jar! No, mintenaş s-o aprinde vâlvătaie... D-apăi, cum staţi aşa în răceală? se întoarce el mirat către mine. Şi nici n-aţi pus capu' pentru hodină, arată el spre patul de fier din colţul odăii, al cărui aşternut e nedesfăcut. Or sunteţi plânsă? Las, nu-i bai, lejea-i cu dumneavoastră, ştiu eu bine, aşa spun şi ăilalţi. Numa că trebe o ţâr de cercetare, trebe acturi, că făr' de acturi nu se poate, ştiţi doară, e vorba de-o viaţă de om... Viaţa lui... Îl privesc şi-l ascult în tăcere, da, e vorba de-o viaţă de om... Viaţa lui... Dar putea tot atât de bine să fie viaţa mea... Sau viaţa celuilalt...

— Trebă să vină ofiţărul anchetator, îşi urmează Simon vorba, în timp ce suflă în focul ce a început să pâlpâie. Numa că jos în vale, îs troienele cât omu şi greu o ajunge pe tălpije până aicea, sus, la noi. Că pichetu' ăsta al nost, parcă-i în cer! Zău, parcă-i în cer... Cică nu-i altu mai abitir ca el. De aici se vede nu numa zona noastră, ci tătă ţara...

Vorbeşte de unul singur, nu-l mai ascult, de altfel nici nu ştiu când a ieşit pe uşă, gândurile îmi sunt învălmăşite, negre, amestecate, de-ar veni odată ofiţerul anchetator să ies din aşteptarea asta care mă apasă cumplit de mult, mă sufocă şi nu-mi dă linişte. Ştiu, vor începe interogatoriile, aici, pe urmă în altă parte, întrebări, răspunsuri, iar întrebări, altele pare-se, dar nuanţa lor e aceeaşi, declaraţii şi iar declaraţii, „trebă acturi, că făr de acturi nu se poate, ştiţi doară...”, da, ştiu. dar nu sunt pregătită pentru asta, aşa cum n-am fost pregătită nici atunci, când a fost în joc viaţa tatălui meu... Şi am trecut şi atunci, ca şi acum, prin aceleaşi clipe grele, eram o fetiţă lipsită de experienţa vieţii, bine, alta-i răspunderea mea acum faţă de societate, alta era cea de atunci, fiinţa mea e aceeaşi, structura conştiinţei mele aceeaşi, dar societatea de atunci îi reprezenta pe cei avuţi şi avuţii ne ţineau în palmă vieţile, precum în zugrăvelile din vechime, ctitorii de biserici sfintele lor lăcaşuri.

Victoriţa, cea mai mare dintre noi, după moartea Corneliei, fusese o fată de-o rară frumuseţe, cum nu cred că mai exista o a doua în tot oraşul. Nu prea înaltă, bine făcută, cu şolduri împlinite şi trupul zvelt, cu un păr negru, bogat, ochi albaştri şi obrazul uşor măsliniu, îmbrăcată cu gust din mica ei leafă de vânzătoare, trecea pe stradă ca o rază de lumină, unduindu-şi în mers trupul mlădiu, privind lumea cam de sus şi numai fugar,

demnă şi plină de importanţă, ca o regină. Se ştia frumoasă de neegalat, unică în felul ei în tot oraşul? Sau firea ei închisă, retrasă îi poruncea în acest fel? Nu ştiu... Cert este că femeile o priveau cu invidie, bărbaţii cu voluptate şi ascunse dorinţi, cele de seama ei cu admiraţie şi respect. Nu erau rare cazurile când sâmbăta seara, la salonul din cartierul nostru, se încingeau bătăi în timpul dansului, fiecare dintre cei ce se aflau acolo dorind să-i fie partener numai câţiva paşi de tango sau de vals. Nu erau rare nici acele împrejurări când era acostată pe stradă de unul sau de altul sau când i se trimiteau scrisori de dragoste, cu promisiuni dintre cele mai ispititoare din partea unor suspuşi ai urbei, scrisori discrete, dar umilitoare în acelaşi timp, pe care ea le rupea şi nu le dădea nicio importanţă.

În acea vreme, pe strada principală a oraşului nostru, doi fraţi pe nume Ecovescu au deschis o mare casă de modă feminină, într-un magazin spaţios, cu o vitrină largă din cristal şi cu firmă luminoasă, în diferite culori, pe care scria „Afrodita”. În afişele împărţite peste tot anunţau clientela feminină că i se vor prezenta în curând cele mai noi modele de rochii după moda pariziană sau londoneză, mantouri, pălării, poşete, costume de baie, rochii de casă, pijamale şi câte şi mai câte... Stofe şi imprimeuri de cea mai bună calitate... Un serviciu ireproşabil... Croială după ultimele jurnale străine... Şi, pentru ca reclama să fie desăvârşită, cei doi proprietari ai magazinului au dat zvon în tot oraşul că doresc să angajeze, prin concurs, o prezentatoare de mode. Salariu destul de bun. Ore de program acceptabile. Rochiile, mantourile şi tot ce se expunea ca model şi le putea procura cu cincizeci la suta reducere...

Bineînţeles că Victoriţa a lăsat tejgheaua la care vindea ciorapi, fulare şi batiste şi s-a prezentat la concurs. Iar dintre cele optsprezece candidate, de departe a fost aleasă ca cea mai potrivită, considerându-se că va avea un mare succes la public. Aprecierile n-au fost lipsite de adevăr. După câteva zile, o fotografie mare a ei a fost pusă în vitrina de cristal, iar dedesubt, câteva rânduri anunţau evenimentul: „În curând, VICKY, zeiţa frumuseţii, va prezenta pentru dumneavoastră cele mai noi modele ale „Afroditei”. Doriţi să fiţi o femeie elegantă? Îmbrăcaţi-vă ca VICKY! În orice împrejurare, o distincţie feminină ca VICKY! VICKY surâde fericită pentru că s-a îmbrăcat la „Afrodita”. Ceea ce puteţi face şi dumneavoastră...”

Victoriţa devenise, deci, Vicky! Nu-i displăcea acest lucru, dar pe tata nu-l încânta de loc. De unde până unde, Vicky? Ce nume poate fi ăsta? Nu-i trecut în niciun calendar, e boieresc, cum de se amestecă alţii în actele fetei? Dar dacă ei îi convine, treaba ei! Însă pentru el tot Victoriţa rămâne. Aşa i-a pus numele naşul Cristescu, aşa îi va spune. Dar nimeni nu lua în seamă părerea tatei. Pentru că în casa noastră era acum sărbătoare... Victoriţa va avea bani, mulţi bani, căzuse norocul pe capul ei; dar în afară de asta, fusese aleasă drept cea mai frumoasă fată din oraş. Şi acest lucru ne fericea pe toate celelalte, dar mai ales pe mama, care se simţea mândră între lucrătoarele de la fabrica de pălării că are o asemenea fată.

— Victoriţă, mamă, mi s-a făcut mie un semn la naşterea ta, uite că te-a pricopsit norocu' ăsta...

— Pricopseala mea să fie a casei, mamă. Cât câştig, ştii că aduc aici...

— Bine, fata mea, aşa e. Să te ţină Dumnezeu cuminte...

Un nou afiş mare, colorat a fost lipit pe geamul vitrinei de la „Afrodita": „Începând de mâine, între orele 9-11 şi 15-17, onorata clientelă este invitată s-o admire pe VICKY!". Şi a doua zi o mare mulţime de oameni, mai ales femei, se înghesuiau în faţa vitrinei noului magazin de mode. Sus, după geamul de cristal, într-un decor ce înfăţişa o grădină, pe malul unui lac desenat într-atât de reuşit încât părea că-i vălureşte apa, a apărut Victoriţa într-o frumoasă rochie din voal, cu pantofi albi şi poşetă în aceeaşi culoare. Parcă aştepta pe cineva... S-a oprit, a privit de-a lungul închipuitei alei, s-a învârtit de câteva ori în loc, şi-a privit ceasul de mână şi s-a aşezat după aceea pe bancă răsfoind o revistă de mode. A aşteptat ce a aşteptat, s-a ridicat şi a privit iar în lungul închipuitei alei, apoi peste lac, după care a prins să se plimbe cu mersul ei elegant şi sobru, ca o doamnă din lumea mare...

Animaţia din faţa vitrinei era neobişnuită, comentariile nu mai conteneau, se auzeau cuvinte de admiraţie dintre cele mai sincere, elogii dintre cele mai strălucite...

— Vai, e superbă fetiţa asta! Uite ce corp are!

— Dar ce frumos e îmbrăcată! Şi cât de bine o prinde culoarea asta!

— E distinsă, frumoasă, mai bine se făcea artistă...

A doua zi însă, s-a întâmplat un lucru ce avea să schimbe

soarta Victoriţei şi s-o ducă la pieire. Tot aşa, dimineaţa, în vitrina de cristal şi în acelaşi decor, a apărut într-o rochie de ştrand, albă cu picăţele roşii, pe cap cu o pălărie tot albă, cu borul mare şi eşarfă din materialul rochiei, în picioare cu nişte sandale cu talpă de lemn şi în mână cu un coşuleţ din nuiele în care avea o carte. Şi-a dat jos ochelarii de soare, a privit în jur căutând parcă un loc pe malul lacului, a pus coşuleţul pe bancă, după care şi-a scos încet rochia şi a rămas într-un frumos costum de baie, roşu, cu picăţele albe...

Lume în faţa magazinului de nu aveai loc să treci pe trotuar! Fiecare se înghesuia, se înălţa pe vârfuri să vadă mai bine, se îmbrânceau şi se apostrofau, lăsând la o parte orice gest de politeţe şi de bună-cuviinţă. Vânzătorii de la celelalte prăvălii lăsaseră clientela şi alergaseră şi ei să vadă ce nu mai văzuseră, sporind hărmălaia din faţa vitrinei. Funcţionarii de la banca „Creditul român” de peste drum închiseseră chiar birourile pentru o oră, pe motiv că a venit coşarul să cureţe sobele. Nu mai vorbesc de obişnuiţii gură-cască ai străzii care de-acum îşi făcuseră un obicei şi ocupau primele rânduri din faţa vitrinei, ca la teatru, odată cu ridicarea rulourilor şi deschiderea magazinului, şi peste toată hărmălaia aceea, un difuzor prins deasupra uşii, ce răspândea muzică de dans, se oprea când şi când şi glasul unuia dintre patroni anunţa pentru toată lumea: „Frumuseţea unui trup de femeie sporeşte prin frumuseţea unui costum de plajă. „Afrodita”‘ vă oferă cele mai noi modele de sezon. În ştrandurile pariziene, londoneze, în întreaga lume, veţi întâlni numai femei ca Vicky, pentru că toate poartă costumele ce vi le oferă „Afrodita”!”

Deodată, în vacarmul acela, s-a auzit un zgomot puternic de motoare. Parcă începuse a se cutremura pământul. Iar geamurile vitrinelor prinseseră a zumzui continuu. Nu după mult timp, de-a lungul străzii, lângă trotuar, s-a oprit o coloană de maşini germane înalte, cu roţi duble, pline de praf, din care au coborât să se dezmorţească mulţime de nemţi, în hainele lor de doc cenuşiu, cu pistoale automate agăţate de umăr şi cisme scurte, ţintuite. Dintr-o motocicletă cu ataş trasă în faţa coloanei s-a dat jos un ofiţer scund şi gras, cu o faţă roşcovană plină de coşuri, cu cascheta înaltă dată pe ceafă, care, cum s-a văzut pe trotuar a tras de la spatele pantalonilor, dintr-un buzunar, o sticlă plată, plină cu coniac şi, dând capul pe spate a băut-o

dintr-o singură suflare, după care, goală, a aruncat-o departe, în mijlocul străzii cu un gest de dispreţ. Şi-a şters apoi fruntea cu o batistă, şi-a scuturat hainele de praf şi întinzând braţele să se dezmorţească la fel ca ceilalţi a dat o roată cu privirea în jur să vadă cum se prezintă oraşul. Deodată însă, ochii săi bulbucaţi, verzi s-au mărit nefiresc de mult, gata să sară din orbite. De ce se îngrămădea lumea aceea în faţa vitrinei? Ce se întâmpla acolo? Şi de ce atâta gălăgie?

— *Was is hier?* a întrebat el pe un ins slab şi înalt ca o prăjină, ce-l văzuse alături.

Insul n-a priceput vorba neamţului şi a înălţat din umeri fără să-i dea vreun răspuns. Dar nici neamţul n-a mai insistat. Făcându-şi loc cu coatele, s-a zbătut ce s-a zbătut şi a ajuns chiar în faţa vitrinei. Şi, văzând-o pe Victoriţa, în costumul de plajă, întinsă pe malul închipuitului lac, a scos un sunet gutural de admiraţie şi şi-a dat cu un bobârnac ştrengăresc cascheta pe ceafa.

— *Mein Gott, mein Gott...* a îngăimat el, admirativ, *wie schön ist sie!*

Şi fără să mai stea pe gânduri, a intrat în magazin şi a început să umble la geamul din spate ai vitrinei. Au venit de îndată vânzătorii, patronii, s-a adunat şi lumea care era acolo, neştiind ce vrea neamţul să facă. Dar nimeni nu se înţelegea cu el. Necunoscând careva limba germană, cei doi patroni au încercat prin gesturi să-l întrebe ce doreşte, dar el zgâlţâia mereu geamul din spate al vitrinei, gata să-l spargă.

— Ce vrei, omule, ce vrei? a ridicat deodată glasul unul din fraţii Ecovescu. Explică-ne, te ascultăm...

— Lasă-l, nu vezi că-i beat?

— Şi dacă-i beat, să ne distrugă magazinul?

În sfârşit, au înţeles că vrea să stea de vorbă cu frumoasa domnişoară din vitrină. Atunci, unul dintre patroni a deschis fereastra şi i-a făcut semn Victoriţei să coboare pentru un minut în magazin. Ea a ascultat, şi-a pus degrabă rochia de ştrand peste costumul de baie şi peste câteva minute era în faţa neamţului.

— Ce vrea, domnule Ecovescu? l-a întrebat ea pe patron.

— Dracu' ştie! a înălţat el din umeri. Să vedem...

Cam a dat cu ochii de Victoriţa, neamţul, întărâtat, s-a apropiat de ea, a cuprins-o în braţe şi a încercat s-o sărute pe

gât, dar ea s-a dat la o parte, scăpându-i, arătându-i chiar semn cu degetul la obraz că nu-i frumos ceea ce vrea să facă. Precipitat, dar tot insistent, neamţul, fără să renunţe, a tras dintr-un buzunar al bluzei prăfuite un portofel doldora, a luat un pumn de bancnote, mărci germane şi le-a întins unuia dintre patroni. Refuzat, le-a aruncat nervos pe tejghea şi s-a întors din nou la Victoriţa pe care a încercat s-o prindă de mână, dar ea s-a răsucit pe loc şi a trecut după tejghea să se apere. Înfierbântat şi agresiv, neamţul, lezat, se vede treaba, în bărbăţia lui, s-a luat după ea, totodată umblând cu mâna la tocul pistolului de la şold. A încercat din nou s-o prindă de mână, dar în clipa aceea, îndârjită, Victoriţa a luat dintre vigurile de stofă de pe tejghea o oglindă şi a făcut-o ţăndări în capul neamţului. Acesta a dat un ţipăt sfâşietor de durere, ca şi cum l-ar fi înjunghiat careva şi s-a prăbuşit pe podea, cu faţa numai sânge.

Repede unul dintre patroni a tras oblonul în faţă. De îndată a venit şi poliţia. Comisarul-ajutor Mişu Zamfirescu, un ins înalt, voinic, în uniformă neagră cu eghileţii albi pe piept, însoţit de un agent şi doi gardieni a început să facă cercetări despre cele întâmplate. Apoi au luat-o pe Victoriţa într-o maşină şi au dus-o la poliţie. Iar neamţul a fost trimis la spital. Aşa încât, într-o jumătate de oră, lucrurile s-au liniştit, magazinul s-a redeschis, iar lumea s-a împrăştiat. Coloana de maşini a rămas însă tot în faţa magazinului şi a plecat pe la amiază când s-a înapoiat ofiţerul neamţ cu capul înfăşurat în feşe albe şi cu cascheta în mână...

Victoriţa a venit acasă veselă şi bine dispusă de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Mişu Zamfirescu, comisarul ajutor a poftit-o în biroul său, a servit-o cu o cafea, purtându-se cu ea mai mult decât amabil, a pus-o să scrie o declaraţie din care să rezulte că a fost atacată şi s-a aflat în legitimă apărare, martori fiind vânzătorii şi patronii magazinului, după care, curtenitor, i-a cerut o întâlnire pentru seara aceea, lucru pe care ea nu l-a refuzat. Aşa că au fost la un restaurant, au băut, au dansat, după care, cu aceeaşi recunoscută amabilitate, a condus-o până acasă.

— Vai, fetelor, ne spunea ea a doua zi dimineaţa, ştiţi ce şarmant e comisarul? O bomboană de băiat! Şi auziţi voi, are şi dreptul! Pe cuvânt, are dreptul, aşa ca avocaţii...

— Ce spui! se mira Mioara. Ei, şi?

— Ce, „ei şi”?

— Mai departe...

— Mai departe nimic. Rămâne să mă întâlnesc cu el. Zice că e bolnav după mine, că mă vrea de nevastă, că mă ţine numai în puf şi chestii din astea. Dar poţi să-l crezi?

— De ce să nu-l crezi?

— Uite că nu-l cred şi gata! s-a sumeţit Victoriţa. Las’ că ştiu eu cum sunt bărbaţii!

La vreo două săptămâni după povestea asta, într-o seară, vine tata la mine şi-mi spune că trebuie să mă duc până la naşul Cristescu, în partea cealaltă a oraşului, să-i duc un pachet. Nişte cărţi... Dar să nu trec prin centrul oraşului, ci numai pe străzile cutare şi cutare. Dacă mă pune dracu’ şi o iau razna pe unde mă taie capul, va fi vai şi amar de mine...

— Bine, tată, fac cum spui matale...

— Ia seama să nu pierzi pachetul.

— Nu-l pierd.

— Dacă mai e cineva în casă, în afară de el, nu-l dai, ai înţeles?

— Da.

— Iar dacă vezi pe careva pe la colţul străzii lui sau că se ia după tine, nu intri la naşu’, ci ţii drumul tot înainte şi vii acasă, ai înţeles, fă?

— Am înţeles.

— Ţi-e greu să faci treaba asta?

— Păi de ce să-mi fie greu? m-am mirat eu. Ce, numai odată m-am dus eu la naşu’?

— Bine, ştiu că te-ai mai dus, dar acuma să fi cu ochii-n patru...

Afară turna cu găleata, potop mare, nu alta. Mi-am luat o haină veche de-a tatei pe mine să nu mă ude ploaia, am pus pachetul sub braţ şi am plecat, ocolind cu grijă bălţile din mahalaua noastră, cufundată în întuneric. Mergeam şi mă uitam mereu înapoi, să iau aminte dacă e cineva pe urma mea. Nu era nimeni. În definitiv, de ce să fie? Tatei, poate îi era teamă să nu se ia de mine vreun derbedeu, vreun beţivan sau mai ştiu eu cine şi s-o păţesc şi eu, ca Victoriţa cu neamţul acela. Dar străzile erau pustii şi, prin bezna ce învăluia oraşul, din cauza camuflajului, aproape că nu zăreai la doi paşi înainte. După vreo jumătate de oră am ajuns, am bătut în poartă, a ieşit chiar

naşul...

— Ce-i cu tine? s-a mirat el şi m-a tras după poartă, cât mai ferit.

— M-a trimis tata cu pachetul ăsta...

— Dar de ce n-a venit el?

— Nu ştiu...

— Bine, du-te acuma, mi-a deschis el poarta, cam cu fereală. Şi ai grijă, dacă te întreabă cineva ceva, spui că vii de la o colegă, în niciun caz de la mine...

— Da, naşule. Sărut mâna...

Am făcut treaba asta de câteva ori, tot după lăsatul nopţii, mergând pe străzile ce mi le indica tata, fără să înţeleg de ce era nevoie să mă tot ascund atâta de ochii lumii, când, la urma urmei, nu făceam nimic rău, ducând nişte cărţi lui naşu-meu...

I-am spus gândul meu mamei. Şi mama, puţin înfricoşată, m-a tras într-un colţ al odăii, tremurând toată ca prinsă de friguri...

— Ce-i, mamă, ce s-a întâmplat?

— De când te trimite nenorocitu’ ăsta de tat-tu la naşu’?

— De vreo trei săptămâni...

— Cu nişte cărţi, zice...

— Cu...

— M-a trimis şi pe mine odată, a vorbit ea precipitat, tot pe şoptite, cu glasul sugrumat de emoţie. Am zis că au făcut o fabrică de bani şi în pachetul acela sunt numai hârtii de-o mie. Că sărăcia te-mpinge la lucruri necurate...

— Şi?

— Pe drum, n-am avut linişte şi m-am uitat în pachet. Ştii ce era? Numai afişe, mici cât palma în care se vorbea de Antonescu că s-a încârdăşit cu nemţii şi au pornit războiul... Abia am desluşit unu’ la lumina unui geam ce da spre stradă. Şi cum l-am desluşit, parcă m-a apucat un tremurat, uite, ca şi-acuma, de ziceai că stau cu tălpile goale pe gheaţă. Îţi dai tu seama în ce belea intră nenorocitu’ ăsta de tat-tu, dacă află poliţia că s-a dat cu bolşevicii, cu ruşii, ca să-l dea jos pe mareşal? Şi să ne tragă pe toţi după el? Uf, doamne, că grele zile mi-ai dat lângă beţivanu’ ăsta!

— Nu mă mai duc mamă, linişteşte-te.

— Minte-l într-un fel şi nu te mai du... Aşa, fetiţa mea...

Într-o zi a venit la şcoală un agent de la poliţie şi a întrebat de mine. Directoarea a intrat în clasă, mi-a spus să-mi adun cărţile

şi caietele şi să vin în cancelarie. Am ieşit pe culoar. Cel de la poliţie mă aştepta. Era un ins înalt, ştirb, cu faţa suptă, cenuşie. De cum m-a văzut, m-a luat de braţ şi a cerut să ţină el ghiozdanul, poruncindu-mi să-l urmez. M-am speriat de moarte... Ce avea cu mine? Ce făcusem? Unde mă ducea? Am început să plâng...

— De ce plângi, fă? mi-a dat el un ghiont. Ţi-a murit mă-ta?

— Unde mă duceţi?

— Lasă că ai să vezi tu. Hai, umblă mai repede...

M-a urcat într-o maşină, fără să-mi mai spună ceva şi m-am pomenit la poliţie, într-o odaie cu un birou şi-o masă.

— Şezi, fă, acilea! m-a împins insul cel slab şi ştirb, înghiontindu-mă să iau loc pe scaunul dinapoia mesei.

— Da-ţi-mi ghiozdanul, am cerut, cu ochii plânşi.

— Închide pliscul că tragi corent la măsele! mi-a aruncat el şi a ieşit, trântind uşa.

După un timp, a intrat un comisar, sau aşa ceva; era tot în uniformă neagră cum ne povestise Victoriţa că purta Mişu Zamfirescu şi tot cu fireturi albe pe piept. M-a întrebat cum mă cheamă, mi-a întins după aceea o foaie albă de hârtie, un toc şi o sticluţă cu cerneală şi mi-a cerut pe un ton foarte calm, să scriu tot ce ştiu de naşu' Cristescu şi de prietenia lui cu tata. De câte ori am fost eu la el şi cu ce rost... Şi dacă naşul a mai venit pe la noi în ultima vreme... Când anume? Şi cu cine a mai venit? Şi dacă au venit, ce au vorbit, nu se poate ca eu să nu fi auzit un cuvânt sau două... Sau mai multe...

— Ai înţeles, domnişoară? m-a întrebat el pe acelaşi ton de blândeţe ca la început şi s-a aşezat şi el pe-un scaun alături, în aşteptare, aprinzându-şi o ţigară. Scrie tot, cu amănuntul şi vezi să nu uiţi ceva...

— Am înţeles...

— Dacă scrii totul, adevărat, îţi iei ghiozdanul, pleci acasă, şi am să-ţi dau şi bani să-ţi iei o prăjitură...

Plângând, m-am apucat să scriu. Îmi şiroiau lacrimile pe obraz, iar hârtia îmi juca alb înaintea ochilor... Şi-n timpul ăsta mi-am amintit de temerile mamei, de adevărul acestor temeri, de nopţile când tata lipsea de acasă, de mânia ce-l cuprindea în ultima vreme tot mai des. Să-l fi pârât careva că-i înjura pe nemţi, pe miniştrii lui Antonescu şi chiar pe mareşal? Bine, dar, oare el era singurul care răbufnea când şi când şi asta mai mult

la un pahar cu vin, acolo în cârciuma lui Vanghelis?

Tocmai când scriam mai de zor, uşa s-a deschis şi în încăpere a intrat un bărbat înalt, frumos, brunet, cu părul ondulat, tot într-o uniformă neagră, cu fireturi albe pe piept.

— Ce-i, Mişule? a întrebat comisarul ce mă supraveghea, trăgând alene din ţigară.

Auzind numele, am tresărit şi am înălţat privirea. Desigur insul nu era altul decât acela cu care mai în fiecare seară se întâlnea Victoriţa. Într-adevăr, era drăguţ, avea un zâmbet liniştitor pe chipu-i măsliniu şi ochii îi sclipeau într-un fel anume...

— Asta-i fata? a întrebat el, privindu-mă.

— Asta...

— Lasă că preiau eu cazul. Am vorbit cu şeful. Tu ocupă-te de ăia cu spargerea de la ceasornicăria lui Gavrilescu...

— Bine, Mişule, dacă aşa-i porunca, aşa voi face.

După ce a ieşit comisarul, Mişu Zamfirescu, căci el era, în mod sigur, a venit lângă mine, s-a aplecat peste umărul meu să vadă ce am scris, apoi zâmbind, mi-a luat hârtia, a rupt-o în patru şi a băgat-o în buzunar.

— Eşti frumoasă ca soru-ta, mi-a zis tot zâmbind, prinzându-mă de bărbie. Hai, şterge-ţi ochii şi du-te acasă, nu mai plânge. Vezi, că jos te-aşteaptă şi tatăl tău...

Nu ştiam ce să mai cred. Bunătatea acestui om mă copleşise, pur şi simplu! Nu-mi puteam închipui că la poliţie pot fi şi oameni deosebiţi, oameni de omenie... Dar, în definitiv, nu-mi cunoşteam nicio vină, nu făcusem niciun rău şi nici tata, cred că nu putea fi învinuit de ceva. Şi totuşi, nu-mi putea explica de ce fusese luat de la ateliere, iar eu de la şcoală? Ceva, ceva se întâmplase, lucru de care cred că nu era străin naşul Cristescu.

Jos, în holul poliţiei, stând pe-o bancă murdară, cu ghiozdanul meu pe genunchi, mă aştepta tata. M-a întâmpinat cu un surâs amar în colţul buzelor, cu un aer parcă vinovat de cele ce mi se întâmplaseră. M-a prins ocrotitor pe după umeri şi am ieşit în stradă sub privirile plictisite ale unui bătrân gardian, ce ne-a deschis încet, fără grabă, poarta înaltă, cu gratii.

— Unde-i naşul? am întrebat neliniştită, mergând alături de tata. L-au chemat şi pe el?

— Or să pună mâna pe el, când mi-oi vedea eu ceafa.

— Dar ce a făcut?

— Uite şi el, şi eu, şi alţii nu ne mai place pâinea cu mălai pe care ne-o dă mareşalul, e clar? Asta e! Şi nici că ne stau nemţii ăştia-n spinare de nu ne mai putem trage sufletul!

Peste o lună de zile, Victoriţa s-a căsătorit cu comisarul-ajutor Mişu Zamfirescu şi s-a mutat în casa acestuia, undeva în centrul oraşului. Amabil şi galanton, el a făcut toate cheltuielile ce se întreprind în asemenea împrejurare. Sora mea a îmbrăcat cea mai frumoasă şi mai scumpă rochie de mireasă din câte au fost la „Afrodita”. Pantofi, poşetă mănuşi – toate albe. Şi-o capă de blană tot albă pentru seara. I-a cumpărat şi mamei o rochie, tot de la fraţii Ecovescu, tatei un costum de haine, nouă, fetelor, pantofi, câte o bluziţă, o fustă. Am fost cu toţii la biserică, apoi la restaurant, aşa cum se cuvine. Niciodată până atunci nu am trecut pragul unui local şi mai ales semandicos, cum era acesta, cel din oraşul nostru, niciodată n-am stat la o masă să fiu servită de chelneri şi să ascult o orchestră câteva ore în şir. Mama parcă întinerise de fericire, o lumină blândă îi juca pe faţă, se simţea cam stânjenită în noua ei rochie, pantofii o cam strângeau, era neîndemânatică, la fel ca şi noi, surorile, în mânuirea tacâmurilor, dar se descurca şi ne părea bine că e veselă, cum n-o mai văzusem niciodată până atunci. Trebuia să mai aibă şi grija lui Traian pe care-l ţinea când în braţe, când pe genunchi, îi ostoia plânsul, ni-l mai dădea şi nouă, ca s-o lăsăm să se bucure în voie de sărbătoarea Victoriţei.

Dar spre toamnă s-au abătut nori negri şi a răbufnit furtuna peste casa Victoriţei. În urma unei sesizări, într-o zi a venit în oraş, la poliţie, o comisie, după cum se auzea, trimisă personal de mareşalul Antonescu pentru a face cercetări în legătură cu atitudinea ostilă a lui Mişu Zamfirescu faţă de armata germană, învinuit fiind şi de nişte afaceri cu refugiaţii polonezi ce, după invazia hitleristă, îşi găsiseră adăpost în ţara noastră; ba i se mai puneau în sarcină şi unele legături ascunse cu comuniştii, declarându-l agent bolşevic şi câte şi mai câte. A fost trimis pe front până la judecarea procesului. Evident că Victoriţa a fost distrusă. A plâns zile şi nopţi într-una, nu ştia ce să mai facă, unde să se mai ducă pentru a-l salva pe Mişu, pe care-l ştia nevinovat, dar oriunde a încercat, toate uşile i-au fost închise, fără niciun fel de explicaţie. I-a fost confiscată mobila, dată afara din casa în care locuise până atunci, aşa încât îndurerată s-a întors iar în odăile noastre în care crescuse ca şi noi, în

suferinţă şi amar. Patru luni ţinuse fericirea ei, şi atât! Acum era deznădăjduită, îşi dădea seama că nu mai are niciun rost în lume, nimic pe faţa pământului, între oameni. Multe săptămâni n-a mai apărut în vitrina magazinului „Afrodita” – era tot timpul plânsă, ce să caute acolo, s-o vadă întregul oraş în halul acela? – şi patronii erau disperaţi că li se împuţinase clientela pe care şi-o făcuseră în primele luni de la deschidere. I-au mărit leafa Victoriţei, s-au rugat de ea în fel şi chip, au implorat-o, câte nu i-au promis, aşa că, după ce a mai trecut un timp şi s-a mai liniştit, şi-a reluat rolul pentru reclama magazinului, rol ce-i adusese atâta faimă, ei, dar şi câştig patronilor.

Atât cât a stat între noi, Mişu Zamfirescu fusese ca un meteor ce strălucise scurt, lăsând o urmă de lumină şi de fericire în viaţa întunecată a familiei noastre; pierise apoi, stins ca într-un abis, lăsând în urma lui durerea şi întristarea de mai înainte. Plecase deci pe front, avea să fie judecat şi eram cu toţii îngrijoraţi de soarta pe care avea să i-o hărăzească viitorul.

Parcă-l văd şi acum, noaptea, în gară, îmbrăcat în nişte straie ponosite de soldat, tuns, cu raniţa în spinare şi santinela lângă el, înconjurat de toţi ai noştri, stătea tot tăcut, îmbrăţişând-o mereu pe Victoriţa, şoptindu-i la ureche cu glasul frânt de durere:

— Să nu uiţi, draga mea, că am fost şi sunt nebun după tine. Clipele trăite lângă tine, sunt singurele mele amintiri, pe acolo, pe unde m-oi duce...

— N-ai nicio grijă, Mişule. Am să te aştept...

— De-oi putea, am să-ţi scriu...

A venit trenul, ne-a sărutat pe toţi, s-a urcat repede pe scara unui vagon, cu santinela după el şi-n vacarmul acela de pe peron, l-am mai auzit strigând în întuneric, peste lume:

— Am să mă-ntorc, Victoriţo! Fac pe dracu-n patru şi am să mă întorc!

Dar viaţa Victoriţei avea să treacă prin clipe şi mai grele, clipe ce i-au grăbit sfârşitul, cernindu-ne iarăşi inimile, şi aşa zdrobite de suferinţă.

Pleca dimineaţa la magazinul fraţilor Ecovescu, în centrul oraşului, îşi făcea orele de reclamă şi apoi, până la amiază, urma o şcoală particulară de dactilografie, la un fost funcţionar de bancă. Acesta, om întreprinzător, înghesuise câteva cursante într-o cămăruţă a casei sale şi, în schimbul unei sume derizorii,

le dădea zilnic lecţii, urmărindu-le şi corectându-le exerciţiile bătutului la maşina de scris. Vroia ca mai târziu să se angajeze undeva, la vreo întreprindere sau instituţie, să aibe un serviciu al ei bine stabilit, pentru că la „Afrodita” nu ştia cât va mai putea dura angajamentul. Într-o bună zi, fraţilor Ecovescu le putea trece prin cap o altfel de reclamă întrucât se cam obişnuise lumea cu manechinul în vitrină, situaţie în care ar fi fost nevoită să-şi caute de lucru în altă parte. Iar la tejgheaua cu ciorapi şi batiste nu vroia în niciun chip să se mai întoarcă.

Trecuse vara, venise toamna, chiar începuseră zilele de iarnă, dar fraţii Ecovescu nu renunţaseră la reclama cu vitrina. Dimpotrivă, printr-un joc de lumini, cu decoruri adecvate, totul pe un fond muzical discret, cei doi negustori prezentau acum mantouri, paltoane de damă, fulare, costume de munte şi schi, iar al cincizecelea cumpărător ce făcea un cadou soţiei de Anul Nou luat din magazinul „Afrodita”, se putea fotografia împreună cu Vicky, chiar în incinta magazinului, socotindu-i-se totodată şi un rabat de sece la sută din cele ce avea să plătească la casă. Sub o ninsoare artificială, pe panta unui munte, cu schiurile în picioare şi într-un splendid costum bleu, Vicky scruta zările albe, zâmbind când şi când celor înghesuiţi în faţa vitrinei. Sau apărea în holul unui cinematograf, aşteptând pe cineva, într-o frumoasă haină de blană, ce-l venea ca turnată. Începuse să crească iar deverul magazinului şi Victoriţa se gândise să renunţe la dactilografie, întrucât patronii se ţinuseră de cuvânt şi-i măriseră leafa, fiind pe deplin mulţumită. Plănuise chiar să plece la Bucureşti, să se facă artistă de varieteu, auzise câte ceva despre fetele astea – distracţie, bani, lume bună, în jurul lor curtezani cu duiumul – socotind în sinea ei că era o situaţie ademenitoare. Mai ales că era frumoasă, atrăgătoare şi ştia să se facă plăcută în orice împrejurare. Dar nu putea întreprinde nimic în acest sens, întrucât nu avea consimţământul lui Mişu, care plecase de atâta timp şi nu mai dăduse niciun semn de viaţă. Neliniştită de îndelungata aşteptare, Victoriţa chiar îl oprea zilnic pe bătrânul factor, dar acesta tăcut, înălţa din umeri şi, desfăcând larg braţele, arăta cu părere de rău că nu are nimic pentru ea. Deznădăjduită, prin patronii ei, care aveau fel de fel de relaţii suspuse întrebase pe unul şi pe altul despre soarta celui trimis pe front. A aflat până la urmă că fostul comisar-ajutor este înrolat într-un batalion de sacrificiu, unitate

a cărei soartă este întotdeauna incertă, prin misiunile ce le întreprinde. Intervine în luptă, în cele mai grele situaţii, înregistrând jertfe peste jertfe şi, de cele mai multe ori, efectivul este decimat până la ultimul om.

Pe la începutul lui decembrie, unul dintre patroni a chemat-o pe Victoriţa la ei în birou şi i-a spus că, după câte a aflat de la un bun prieten al său, ofiţer într-un regiment de dorobanţi recent întors de pe front, acel batalion de sacrificiu a fost complet decimat într-o aprigă luptă care a ţinut aproape două zile şi două nopţi în pustiitele câmpii ruseşti răscolite de viscol. Se mai spunea că unii dintre soldaţi ar mai fi scăpat, dar erau probabil numai vorbe, pentru că nu i-a văzut nimeni şi nici măcar unul nu se mai întorsese la unitatea de bază.

— Cine v-a spus toate astea? a izbucnit Victoriţa în plâns, prăbuşindu-se pe un scaun. Cine, domnule Ecovescu? Vai, Dumnezeule, ce crud eşti! Ce crud!

— Domnul maior, clientul nostru, cel care a fost mai înainte în magazin.

— Şi e sigur? Doamne, cât sunt de distrusă! Cât sunt de nenorocită!

— Le-a venit comunicarea la partea sedentară...

Zile în şir, după aceea, Victoriţa n-a mai fost bună de nimic. A stat tot timpul acasă, pe marginea patului, cu fruntea între palme, plângând, fără să mănânce, fără să bea nici măcar un strop de apă. Slăbise, se subţiase la faţă, devenise certăreaţă, într-o seară chiar era gata să-l lovească pe tata cu un scaun în cap, când acesta, venind beat acasă, o insultase în nu ştiu ce fel; pe noi surorile, nici nu ne băga în seamă, privea peste noi ca peste nişte umbre, tăcută, gânditoare, fără să scoată un cuvânt...

— Eşti o proastă... căuta s-o domolească mama, ţi-a venit hârtie că a murit, cum a venit unora de pe strada noastră? Nu ţi-a venit. Şi-atunci? Te iei după vorbele unuia şi altuia!

— Mi-a spus domnul Ecovescu. Şi dumnealui i-a spus un maior.

— Şi ce, maiorul îi Dumnezău, le ştie pe toate? a stăruit mama, tot mai aprinsă, căutând să fie cât mai convingătoare. Hârtia, fata mea, hârtia la mână, asta e treaba adevărată, nu spusa unul oarişicare!

Dar hârtie n-a venit, nici atunci şi nici în zilele următoare. Şi n-

a venit niciodată. Iar cu timpul, Victoriţa s-a mai liniştit, s-a dus la magazin, veniseră patronii după ea, se apropia Anul Nou, trebuia vândută marfa, cât mai multă marfă şi se ştie, reclama e sufletul comerţului. Aşa că din nou, de după cristalul înalt al vitrinei, zâmbind, domnişoara Vicky ura „la mulţi ani” celor ce se opreau s-o privească şi-i invita în magazin să cumpere câte ceva pentru sărbătorile de care nu-i mai despărţeau decât puţine zile.

Într-o dimineaţă, înainte cu trei zile de Anul Nou, s-a oprit în faţa „reclamei” un marinar, înalt, brunet, într-o manta bleumarin, cu fular de mătase albă, iar pe cap cu o şapcă a cărei emblemă era cusută în fireturi din aur. În gură avea o pipă; mâinile le ţinea la spate, ca omul fără treabă, ieşit un ceas-două la plimbare. Şi, privind stăruitor vitrina, faţa lui măslinie, ridată, a prins a zâmbi iar ochii de un verde căprui aveau o strălucire care putea tulbura şi cea mai reţinută fiinţă de pe pământ. Scoţându-şi pipa din gură a înclinat uşor capul zâmbind, într-un salut discret, plin de eleganţă şi bune maniere. Victoriţa, surprinsă, a zâmbit şi ea, poate întâiul ei zâmbet, în afară de cel profesional, de la plecarea lui Mişu pe front.

Ce s-a întâmplat, nu mai ştiu. Numai că, în ajun de Anul Nou, Victoriţa a venit mai pe înserat acasă şi faţă de noi celelalte fete i-a spus bucuroasă mamei că în urmă cu câteva zile l-a cunoscut pe Nikos Vanghelis, băiatul negustorului, căpitan pe un vapor englez. S-a întâlnit de câteva ori cu el, a aşteptat-o când a ieşit de la magazin, s-au plimbat prin centrul oraşului, pe strada mare, timp în care acesta i-a povestit atâtea întâmplări de prin ţările pe unde a umblat încât, ascultându-l cum vorbeşte cu glasul lui baritonal, aveai impresia că vezi un film la cinema sau că citeşti o frumoasă carte de călătorii...

— Vai, mamă, ştii ce mi-a spus? Că numai la Paris şi la Marsilia a mai văzut fete atât de frumoase ca mine în vitrinele magazinelor. Ai naibii Ecoviştii ăştia!

— Ei negustori...

— Şi mi-a mai spus că orice domnişoară cu fizicul meu poate oricând să devină manechin în marile case de modă de pe acolo sau să se facă artistă de cinema. Ştii ce mi-a promis? Că atunci când mai vine – acum face Anul Nou cu tat-su –, o să-mi aducă o mulţime de lucruri scumpe, cum nu s-au mai văzut pe aicea. Sau, dacă vreau, pot merge cu el să mi le cumpăr singură...

— Eh vorbe... a dat mama neîncrezătoare din mână.

— Nu-s vorbe mamă, e un om serios, pe cuvânt! Un om calculat... Şi ştii ce de bani are? Mi-a arătat portofelul, cu fel şi fel de bani de hârtie de prin toate ţările. Unde se duce poate să cumpere ce vrea...

— Aşa-s marinarii. Altfel cum ar trăi pe-acolo?

— Mamă, te rog ceva, a urmat după un timp Victoriţa, cu glas mieros. Dar te superi?

— Spune, te ascult...

— Nikos m-a invitat deseară să fac revelionul la el acasă. Vin mai multe familii, prieteni de-ai domnului Vanghelis. A insistat, n-am putut să-l refuz... Zău, e aşa de drăguţ şi atât de amabil...

Noi, surorile rămăsesem cu gurile căscate în jurul ei, nu ştiam ce să credem, uite, ne ziceam ce noroc a dat peste Victoriţa, i-auzi, să fii plăcută, poate chiar iubită de un bărbat ca fiul negustorului, într-adevăr un ins distins, manierat, cu o anume demnitate ce impune, fără doar şi poate. Îl văzusem şi eu de câteva ori, dar câtă lume nu-l admira când trecea pe stradă cu aerul lui sobru, grav, impunător, cu luleaua între dinţi şi şapca pe-o sprânceană, al cărei cozoroc sclipitor îi acoperea fruntea înaltă şi părul uşor grizonat la tâmple...

— Mă laşi, mamă? a insistat Victoriţa cu acelaşi glas rugător de la început. Sunt şi eu necăjită, am trecut prin atâtea, o să înnebunesc, nu alta, de atâtea gânduri negre...

— Bine, Victoriţo mamă, du-te, te mai distrezi şi tu, s-a învoit mama. Noi o să stăm toate acasă, o veni şi tat-tu, ascultăm o vreme cum umblă copiii pe stradă cu colindele, după care o să ne culcăm...

Şi soră-mea n-a mai stat pe gânduri. S-a îmbrăcat repede, şi-a pieptănat părul, avea o rochie şi un palton nou, primite de la patronii magazinului, cizmuliţe, mănuşi şi-o căciuliţă de lână tot de la ei; o priveam care de pe unde ne aciuisem în colţurile odăii şi ne minunam cât îi stătea de bine şi cât era de frumoasă. Era nespus de veselă, cânta în timp ce-şi contura buzele cu ruj, şi-a pensat apoi sprâncenele, s-a parfumat, ne-a sărutat pe toate, după care a ieşit repede pe uşă, în zăpada de afară.

— La mulţi ani şi la anul să avem numai bucurii! ne-a urat ea tuturor din prag.

— La mulţi ani!

— Şi petrecere frumoasă!

— Mulţumesc, vă sărut...

Nu ştiam atunci că erau ultimele cuvinte pe care aveam să le auzim, cum nu ştiam că o vedeam pentru ultima oară. Cele ce s-au întâmplat apoi, ne-au fost povestite de cei care, în noaptea aceea, au fost la masă, în casa negustorului, de către vecini, de bătrânul vizitiu Dumitru şi de cine s-a mai nimerit să fie prin apropiere.

Mai erau câteva minute până la clipa de sfârşit a vechiului an. În salonul larg, la masa din mijloc, sub lumina revărsată din plin de bogata lustră de cristal, invitaţii negustorului se distrau de minune, ascultând muzică de la radio sau glumele făcute de unul şi altul dintre meseni; veselia era generală şi cu greu se mai puteau înţelege între ei. Nikos, într-un costum de culoare închisă, cu papion roşu la cămaşa albă, imaculată, proaspăt frizat, stătea în capul mesei cu Victoriţa lângă el, ţinând-o tandru de după umeri. Tot timpul, parcă absent la tot ce-i în juru-i, o privea numai pe ea, îi dădea să bea din paharul lui, având totodată grijă s-o servească cu tot ce dorea de pe masă. Când şi când, strângând-o mai tare lângă el, o săruta discret pe păr sau pe umărul dezgolit, în timp ce ea se retrăgea tot atât de discret, de teamă să nu observe careva dintre cei de la masă, mai ales femeile, acea intimitate permisă numai adevăraţilor îndrăgostiţi. Vanghelis şi el într-un costum de culoare închisă, cu aceeaşi nelipsită tichie de catifea neagră pe cap, era tot numai ochi şi urechi la felul cum erau serviţi invitaţii săi, îndemnând din priviri servitoarele ce stăteau în juru-i să aducă tot ce este nevoie la masă.

— Ţe este bre, ţe este, de ţe nu bea vinul ăsta? ridica el câte o sticlă brumărie, înfăşurată în foiţă, cu dop auriu, arătând-o tuturor ca pe un trofeu. Vin greţeşte, de la Salonic, numai din smochina şi stafida...

În sfârşit, la miezul nopţii s-a stins lumina după obicei, invitaţii au început să bată din palme cuprinşi de-o nestăvilită bucurie, s-au făcut felicitările de rigoare şi, când brusc becurile lustrei s-au reaprins, inundând salonul cu valul acela de lumină orbitoare, Nikos încă o mai săruta pe Victoriţa, în timp ce ea, ruşinată, cu obrajii îmbujoraţi, încerca să se apere, dar fără a-şi desprinde mâna de după gâtul lui.

— Bravo! Bravo! au început cu toţii să aplaude ca la teatru văzându-i pe cei doi şi înveselindu-se tot mai tare. Aşa să vă

ţină tot anul!

Un nou ropot de aplauze. Victoriţa n-a mai putut suporta privirile celor din jur şi, cu obrajii tot mai aprinşi, s-a ridicat brusc de la masă şi a ieşit afară, pe terasa largă, în aerul rece al nopţii de iarnă. Nikos s-a ridicat şi el imediat şi a venit după ea.

Peste parcul pustiu, însingurat, ningea cu fulgi mari şi pufoşi, noaptea era plina de glasuri, de strigăte, chiuituri şi pocnete de bici. Mai toate casele din jur aveau ferestrele luminate, iar pe străzi, stârniţi de copii, câinii lătrau pe întrecute.

— Ce este cu tine? a întrebat Nikos, prinzând-o protector pe Victoriţa de umeri. De ce ai ieşit?

— Uite aşa... să iau aer. Vai, ne-a văzut toată lumea cum se sărutam, parcă nu mai pot sta la masă în faţa tuturor...

— Mă duc să-ţi aduc paltonul, ai să răceşti...

— Bine, te aştept...

Dar n-a apucat Nikos să intre în salonul vilei, că afară s-a auzit un strigăt disperat, de moarte, de parcă cineva fusese înjunghiat cu un cuţit. În clipa aceea toţi invitaţii au ieşit repede pe terasă îmbulzindu-se să vadă ce s-a întâmplat şi cele ce li s-au dezvăluit ochilor i-au îngrozit de spaimă. Pe cimentul acoperit în parte de zăpadă, Victoriţa se zvârcolea într-un lac de sânge, ţinându-se cu mâinile de gât, horcăind din ce în ce mai greu şi mai stins în zbaterile dinaintea morţii. Imediat, Nikos a luat-o pe braţe şi a dus-o în casă, încercând să-i dea primele îngrijiri ca s-o salveze. A fost chemat în grabă un doctor. Dar totul a fost zadarnic. În câteva minute, biata de ea s-a stins fără să scoată măcar un cuvânt. Tăietura de la gât fusese atât de adâncă şi crestată cu atâta înverşunare, încât nu s-a aflat o cât de mică putinţă de scăpare. Şi în timp ce casa era plină de plânsete şi jale, câţiva bărbaţi s-au împrăştiat de îndată prin curte cu felinare aprinse, să-l afle pe făptaş. Nu după multă vreme, a venit şi un comisar de la poliţie cu vreo trei gardieni şi au început să facă cercetări, dar totul a rămas fără rezultat. Singurul martor, omul care putea da vreo lămurire era bătrânul Dumitru care se spune ca tocmai atunci trecea pe acolo, prin preajma vilei. Plecase să aducă nişte sifoane şi a văzut sus, pe terasă, un bărbat cu o femeie. Era întuneric, pe deasupra mai şi ningea, aşa încât nu i-a desluşit bine la chip. Atâta că bărbatul era înalt, voinic, îi ţinea bărbia femeii ridicată, privind-o numai în ochi.

— Am zis că fac pe dracu-n patru şi mă întorc! Uite că m-am întors! ar fi spus el. De ce nu m-ai aşteptat? Unde ţi-e cuvântul?

A sclipit scurt lama unui cuţit sau brici de bărbierit, s-a auzit apoi strigătul acela prelung, de groază, clipă în care bătrânul vizitiu, speriat, s-a răsucit în loc să vadă ce s-a întâmplat. Dar pe terasă nu mai era nimeni. Doar după un minut a văzut lumea năvălind dinspre salonul luminat, ţipând şi înghesuindu-se, căutând să afle ce s-a întâmplat.

În zori, poliţiştii au descoperit nişte urme în zăpadă, chiar lângă terasa vilei, urme de opinci ce duceau către gardul din spatele casei iar jos, lângă uluci, au dat peste o capelă de soldat, cam soioasă, şi terfelită, acoperită şi ea ca şi urmele, în parte, de ninsoarea ce căzuse peste noapte...

Scurtă a fost viaţa Victoriţei... Şi a Corneliei. S-au prăpădit ca două flori abia răsărite în primăvară sub năpraznica biciuire a unei furtuni de zăpadă şi umbrele lor, amintire şi durere, au stăruit multă vreme între noi, cei ce-am rămas să ne urmăm destinul...

5

Stăteam în clasă, cu bărbia rezemată în pumni şi priveam pe fereastră, afară în stradă, luând seama la toţi cei care treceau pe trotuare către centrul oraşului. Era vară, mai aveam câteva zile până la vacanţă, nimeni în clasă nu mai avea poftă să înveţe şi toate fetele aşteptau să se încheie cursurile ca să se plimbe prin parcuri, să meargă la cinema sau să plece în excursii prin ţară. Profesorii ni se împuţinaseră, câţiva dintre ei căzuseră pe front, unul, cel de fizică era rănit, veneau la ore mai mult profesoare, cele cu care începusem anul şcolar şi altele noi, pe care nu le mai văzuserăm până atunci, aduse prin transfer din alte părţi. Prin primăvară, se prezentase la catedra de „naturale” un bătrânel scund şi slab, dar care se ţinea încă bine şi se purta foarte elegant îmbrăcat. Hainele mereu călcate, cămaşa din poplin şi lavaliera neagră, pantofii bine lustruiţi şi mâinile fine, privirea lui albastră, superioară, puţin arogantă, făceau din el un ins distins, rezervat, presupus greu accesibil, a cărui severitate la ore începuse să ne cam sperie. Domnul Păunescu – căci aşa îl chema –, fusese profesor universitar multă vreme în Bucureşti, studiase la Paris, iar înainte de începerea războiului se pensionase din cauza unui preinfarct şi se retrăsese la moşia lui de la Izvoarele, o comună nu mai departe de treizeci de kilometri de oraşul nostru. Trăia singur, nu fusese însurat niciodată, iar în casă avea de ajutor pe un bătrân servitor pe nume Walter, un neamţ de pe lângă Sibiu care-i făcea menajul, dar se ocupa şi de administraţia celor patruzeci de hectare de pământ din jurul conacului. În oraş, domnul Păunescu locuia la o soră, văduva unui general şi asta numai pe timpul cât, solicitat de către direcţiunea liceului, fiind mare lipsă de profesori –, acceptase să ne predea „ştiinţele naturale” câteva ore pe săptămână. Duminicile însă, pleca la moşie, într-o trăsură cam hodorogită, cu coviltir de dril alb, trasă de doi cai pe care-i mâna chiar Walter, ce venea sâmbăta la prânz să-l ia din poarta liceului. Noi, fetele stăteam toate îngrămădite pe pervazul ferestrelor, sus la etaj, de unde priveam cu câtă meticulozitate îşi pregătea bătrânul profesor plecarea. Îmbrăca mai întâi un halat alb, să-l apere de praful drumului, după care scotea din buzunarul vestei câte o bucăţică de vată cu care-şi înfunda urechile, ferindu-se astfel de curent.

Apoi dădea o dată înconjur trăsurii să ia seama ca nu cumva vreo roată să aibă şina căzută sau să fie vreo osie ruptă. Îşi privea ceasul cu lănţişor de aur, ce-l scotea din buzunarul de la vestă, se urca şi făcea semn vizitiului că puteau pleca. Dar ceea ce ne amuza mai mult era însuşi Walter, cu pălăria lui înaltă din pai de orez, cu barbişonii albi şi mustaţa mare, răsucită până sub umerii obrajilor, îmbrăcat într-o haină de doc albastră cu nasturi galbeni lucitori şi mănuşi albe. Omul, care părea mai degrabă un actor de operetă decât un ins oarecare, stătea ţeapăn pe capra înaltă a trăsurii, grav, plin de importanţă ca şi când era vizitiul unui echipaj imperial şi nu al unei droşte, cu arcurile lăsate, prăfuite şi trasă de doi cai slabi şi prăpădiţi ce-şi loveau mereu capetele în hamuri de adormiţi ce erau.

Dar dincolo de toate acestea, după cum spuneam, domnul Păunescu era un profesor sever, autoritar şi deloc îngăduitor cu ce-i care erau indisciplinaţi în timpul orelor sau nu-şi făceau temele pentru clasă. Deseori, predând nouă lecţie, se oprea şi ne punea întrebări din cea precedentă, aşa încât trebuia să fim mereu cu atenţia încordată, să răspundem prompt şi fără ezitare, altfel făceam cunoştinţă cu catalogul în care însera fără rezerve note ce ne duceau la corijenţă. La început, ne-a distrat ţinuta lui de gală, manierele alese şi distincţia cu care vorbea de la catedră, gesticulând larg, teatral, parcă ar fi ţinut o conferinţă în faţa unui amplu auditoriu, dar după câteva lecţii am început sa regretăm lipsa fostei noastre profesoare, mutată definitiv la Târgovişte, o femeie cu care ne înţelegeam de minune, comunicativă şi drăguţă ca nimeni alta. Pe câtă vreme, domnul Păunescu...

Cu toată această severitate excesivă, care dăduse de gândit întregii clase, am observat şi asta cu multă uşurinţă, că eu mă bucuram de o deosebită atenţie, de o anumită favoare şi, de ce să n-o spun, chiar de-o neascunsă simpatie din partea bătrânului profesor. Deseori, când vorbea clasei, o făcea de lângă banca mea, privindu-mă destul de des şi insistent, de parcă mi s-ar fi adresat numai mie, o privire ce mângâia şi dezmierda în acelaşi timp, dar care, când se îndrepta către celelalte colege, devenea severă şi gravă, aşa cum de fapt o avea mai tot timpul. Uneori, când îmi corecta caietul, stătea o secundă sau două cu palma lui fină peste a mea, simţeam tremurul abia perceptibil al mâinii, întreaga-i fiinţă vibra de o

tainică răscolire şi-l vedeam cum, după aceea, pleca precipitat la alte bănci, la alte caiete, în timp ce, complet schimbat la faţă, îşi tampona cu batista fruntea îmbrobonită de sudoare. Îl urmăream puţin speriată, neliniştită, nu înţelegeam ce se întâmplă cu el, apoi plecam privirea în caietul meu şi stăteam aşa până ce, de la catedră îi auzeam din nou glasul şi trebuia să-i ascult expunerea. Desigur, simţeam cum îmi ard obrajii, cum o căldură interioară îmi inundă tot corpul, dar totul trecea când el părăsea clasa cu catalogul sub braţ.

Tata fusese arestat de două ori, îl ţinuseră puţin la poliţie, apoi îi dăduseră drumul. Era învinuit că lua parte la nişte adunări ascunse ale unora şi că el, împreună cu aceia pun la cale ceva împotriva mai marelui ţării, că blestema războiul, timpurile pe care le trăia şi că nu era străin de explozia unui cazan cu aburi de la ateliere. Mama îl tot povăţuia să se astâmpere, să nu se mai la ducă naşul Cristache dacă într-adevăr era în cârdăşie cu el, să-şi vadă de treaba lui şi de casă. O duceam tot mai greu cu hrana şi din puţinul ce-l aduceau mama şi surorile, mai ales că totul se dădea pe cartelă, nu ne îndestulam niciodată. Vroiam şi eu să câştig altfel decât umblând cu sifoanele şi pâinea pe la clienţii domnului Vanghelis, dar nu ştiam cum, pentru că şcoala îmi lua mare parte din timp şi nu prea mai aveam vreme de altceva. Astfel stând lucrurile, am primit bucuroasă propunerea profesorului meu de desen, domnul Sergiu Panaite care, fiind în vârstă, renunţase a mai lucra pentru expoziţiile sale personale şi se angajase – socotea el ca fiind cel mai rentabil – să reconstituie frescele unor biserici în câteva comune din judeţ, îndeletnicire ce vroia s-o realizeze cu ajutorul câtorva băieţi şi fete cu talent la desen. Bineînţeles că, după spusa dumnealui primeam şi noi ceva bani, din contractele pe care profesorul le semnase cu respectivele parohii. Aşa că, în vacanţa de primăvară, eu cu încă două colege, am umblat tot timpul cu şareta între oraş şi o comună învecinată unde, la biserica satului, căţărate pe o scară, am spălat cu o soluţie specială picturile vechi, din naos şi pronaos, le-am limpezit şi, când s-au uscat, sub supravegherea domnului profesor Panaite, am început, cu vopsele preparate de el, să dăm contur sfinţilor înşiruiţi până sub boltă, pe toţi pereţii. Era o muncă obositoare, dar îmi plăcea, mai ales că cam întotdeauna sub schelele noastre se adunau zeci de ţărani – femei, bărbaţi,

dar mai ales copii – care ne admirau munca şi ne lăudau talentul. Să fiu sinceră, pot spune că am câştigat ceva bani, i-am dat în casă, dar ceea ce m-a bucurat foarte mult a fost faptul că, în tot ceea ce am făcut, am fost apreciată în mod deosebit de către profesorul da desen.

— Ascultă, tu, mi-a zis el într-una din zile, dacă ai o astfel de îndemânare, îţi văd o carieră strălucită. Mă bucur...

Dar când m-am dus la şcoală, după vacanţă, am uitat să-mi fac temele la „ştiinţele naturale”. Şi nu numai eu, dar şi alte fete, colegele mele. Motiv pentru care domnul Păunescu s-a făcut foc, ne-a dat nota trei la fiecare, promiţându-ne totodată că ne lasă şi corijente pentru lipsă de respect faţă de lecţiile domniei-sale. Dintre toate fetele, auzind ce ne aşteaptă, numai eu am început să plâng. La mijloc nu fusese rea-voinţă cum considera profesorul, nici măcar nu ne trecuse prin minte să-i desconsiderăm lecţiile, cum ne acuza dumnealui, dar ar fi trebuit să ştie că toată vacanţa muncisem ca să aduc un ban în casa şi chiar daca mi-aş fi adus aminte, nu avusesem o clipă de răgaz să-mi fac respectivele teme. Plecam dimineaţa în zori şi mă întorceam noaptea, când cartierul era pustiu şi nu se vedea ţipenie de om pe străzi...

— De ce plângi, eleva Runcu? m-a întrebat cu un glas blând, domnul Păunescu venind lângă banca mea şi luându-mi mâna udă de lacrimi într-a sa. Ce s-a întâmplat?

N-am vrut să răspund; am rămas cu privirea plecată, înecându-mi suspinele. Cunoştea foarte bine motivul, de ce mă mai întreba oare? Văzând că tac, n-a mai insistat, mi-a lăsat mâna, după care mi-a spus plin de bunăvoinţă:

— După-amiază am ore cu cei de la seral. Te rog ca la ora şase să vii la cancelarie. Ne-am înţeles?

— Da, domnule profesor...

— Acum şterge-ţi lacrimile şi linişteşte-te...

Am căutat batista în buzunarul şorţului, n-o aveam, mi-am şters ochii cu latul palmei, după care am rămas cu privirea pironită în paginile caietului, stând astfel toată ora, încremenită şi tăcută ca la o rugăciune. Sincer vorbind, pe lângă situaţia în sine, îmi era şi ruşine faţă de acest distins profesor, mai ales de când înţelesesem, dacă nu mă înşelam cumva, că nutrea anumite sentimente pentru mine.

Era vara, cald, pe sus treceau aproape zilnic avioane

duşmane. Lumea, înfricoşată din pricina bombardamentelor, le urmărea de după case cu privirea, să vadă dacă nu cumva se rotesc pe deasupra oraşului să ne lase încărcătura aceea de moarte, aşa cum făcuseră prin alte locuri. La uşile prăvăliilor se vedeau lungile cozi ale cumpărătorilor, în mână cu cartele, să ia ulei, zahăr şi pâine; treceau pe străzi coloane de soldaţi, mărşăluind către gară, se duceau pe front, alţi soldaţi stăteau la umbra castanilor de pe strada principală în cârje, cu mâinile şi capetele bandajate şi-i priveau cu ochii trişti, bolnavi de suferinţă pe cei ce plecau, desigur, compătimindu-i în sinea lor pentru ceea ce îi aştepta, în oraş era o atmosferă grea, apăsătoare, se făceau arestări peste arestări, iar tata ne povestea că la ei la ateliere s-a adus şi pază militară, încât lucrează cu jandarmul la spate, după cum ceruseră nemţii ce ne erau aliaţi...

Când am intrat în cancelarie, domnul Păunescu tocmai stătea la fereastră şi privea trecerea unor tunuri trase de cai şi a unor căruţe cu coviltir încărcate cu lăzi şi baloturi de fin. Strada uruia sinistru de zgomotul roţilor grele strânse în şine de fier şi zgomotul acela asurzitor, ca şi nechezatul cailor şi îndemnul repezit al soldaţilor, umplea încăperea, făcând geamurile să zumzăie.

— A, dumneata? a tresărit el, văzându-mă aşteptând sfioasă şi temătoare lângă uşă. Te rog, apropie-te...

Îmi spunea „dumneata”; nu-l mai auzisem să i se fi adresat cuiva în clasă în acest fel, lucru care m-a mişcat întrucâtva, o emoţie stranie punând stăpânire pe mine.

— Te rog... te rog... a insistat el şi mi-a ieşit în întâmpinare.

M-a prins de mână, m-a luat şi m-a poftit pe un scaun la masa lungă din cancelaria profesorilor pe care se vedeau cataloagele, scrumiere, călimări şi sugative. El s-a aşezat lângă mine, şi-a tras scaunul mai aproape, mi-a luat amândouă mâinile într-ale sale şi m-a privit mult timp în ochi fără să-mi spună ceva, fără să rostească vreun cuvânt. Simţeam şi acum cum îi tremurau uşor mâinile ca atunci în clasă, iar luminile ochilor albaştri ardeau de-o febră lăuntrică, ascunsă, pe care cu greu cred că şi-o putea domoli. Buzele-i umede, cu firişoare de tutun pe ele, şopteau parcă ceva neînţeles sau era numai o părere a mea, totuşi ele îi trădau, ca şi priviră aprinsă o stare de surescitare.

— Spune-mi, de ce ai plâns la ora mea? a zis el într-un târziu,

blând, lăsându-mi mâinile libere numai pentru o clipă, când şi-a apropiat şi mai mult scaunul lângă al meu. Mi le-a prins apoi iară şi a început să le mângâie şi să le dezmierde, încât un fior a prins să-mi săgeteze tot trupul, dându-mi o senzaţie de nelinişte şi teamă.

În cancelarie era linişte, se mai auzea încă în depărtare uruitul roţilor de la tunurile ce măcinau caldarâmul. În afară de noi doi, înţelegeam că nu mai era nimeni nu numai în odaia aceea înaltă, sobră, şi nici în celelalte ale cancelariei. Nu mai fusesem niciodată aci, acum vedeam pentru prima dată camera asta atât de austeră în care stăteau profesorii şi în care se discutau situaţiile noastre şcolare...

— Te-am supărat cu ceva? a stăruit profesoral, căutând să mă privească în ochi, în timp ce palma lui fină continua să-mi mângâie braţul. Spune, da?

Nu ştiam ce să răspund, eram complet fâstâcită, emoţionată, pentru că nu mă aşteptasem să fiu atât de aproape de acest distins profesor ce venea de la o universitate, unde auzisem că pregătise serii întregi de slujbaşi ai catedrei, un om atât de sobru şi de rezervat, care prin prestanţa lui impunea mult respect şi bunăcuviinţă. Şi cu atât mai mult, date fiind toate acestea, nu mă aşteptasem nici la acea intimitate, pentru că n-o puteam numi altfel, să-mi ţină mâinile într-ale sale, să-mi vorbească blând şi curtenitor, în timp ce mă privea insistent cu ochii săi albaştri, uşor încercănaţi de oboseala anilor şi a înaltei lui învăţături.

— Hai, spune-mi ceva despre tine, a cerut el. Ce vrei, numai spune-mi ceva. Uite, te ascult...

— Ce să spun?

— Ce vrei...

Fiind atât de stăruitor şi vroind să mă cunoască îndeaproape, i-am povestit întreaga mea viaţă, cu toate vicisitudinile ei, cu întregul cortegiu de împrejurări ce-mi apăsa familia, cu necazurile ce se ţineau lanţ de casa noastră, împovărându-ne, cu grijile din totdeauna ale mamei şi ale tatei pentru ca să avem ce mânca, cum am muncit şi muncesc atunci când mi se iveşte prilejul să pot aduce un ban în casă, la fel ca surorile mele, cu gândul să uşurez întrucâtva situaţia precară în care ne găseam fără voia noastră şi din care nu puteam ieşi în niciun fel.

— De ce eşti în doliu? Ce s-a întâmplat?

I-am povestit drama Victoriţei, o cunoştea, auzise, de fapt tragica întâmplare din acea noapte de revelion, încă se mai comenta în întregul oraş, i-am vorbit şi de Cornelia şi el, tăcut, mă asculta cu multă atenţie, vădit mişcat de toate câte îi auzeau urechile, dând uşor din cap, înţelegând durerea mea şi a tuturor celor din casa noastră. Privindu-l când şi când, îi citeam în ochi compătimirea pentru tot ce era suferinţă în sufletul meu şi acest lucru mă linіştea şi mă făcea să am curaj a-i vorbi mai departe, considerând că destăinuindu-mă unui om de vază ca el, nu numai că-mi uşurez inima, dar poate că voi primi din partea lui un sfat, o îndrumare, măcar chiar numai o vorbă de alinare. Aşa că nu m-am sfiit să-i spun că în vacanţă, ca să câştig un ban m-am dus cu domnul profesor Sergiu Panaite să-i ajut în reconstituirea unor picturi, la unele biserici prin comunele învecinate cu oraşul...

— Eşti chiar talentată? s-a mirat el, vădit plăcut impresionat de cele ce-i spuneam. Ai aplicaţii pentru pictură? O, dar asta-i minunat!

Am înălţat din umeri, nu ştiam ce să-i răspund, nu-mi puteam aprecia singură posibilităţile mele în arta picturii şi nici nu mă simţeam în stare să fac consideraţii asupra a ceea ce avea să se întâmple în viitor, în această privinţă. Totul rămânea o chestiune de timp, eram numai o simplă amatoare, cu dragoste pentru culori şi pentru tot ce puteau reprezenta ele în arta frumosului...

— Bine, a zis el într-un târziu, lăsându-mi mâinile, pe care eu le-am dus imediat la spate, să nu-l mai tenteze mângâierea lor. Îmi pare bine că te-am cunoscut întrucâtva... Ştii că ai o figură mai aparte decât celelalte colege ale tale din clasă? Spune, ştii?

— Nu... am răspuns sfioasă, cu privirea plecată, copleşită de neaşteptatul compliment.

Îl ascultam, tăceam, priveam într-o parte, simţeam că toate mobilele cancelariei se învârtesc în juru-mi într-un dans nebun, ameţitor, nu ştiam ce-i cu mine, o căldură plăcută îmi moleşea trupul, parcă mi se destrămau gândurile, se învălmăşeau, pluteau, iar se adunau, dar niciodată aceleaşi, cu totul altele fără să le pot prinde într-o înlănţuire logică, firească, aşa cum s-ar fi cuvenit.

— Da, eşti mai altfel decât celelalte fete. Nu-ţi pot spune ce anume te diferenţiază, este o treabă prea complicată ca să mă pot exprima exact, de altfel nu am o pregătire estetică

adecvată, totuşi este evident că te detaşezi din masa elevelor printr-o caracteristică ce-ţi aparţine...

— Ochii tăi visează, fată dragă, da, visează, a vorbit el mai departe, căutându-mi din nou privirea. Lumina lor, cum să-ţi spun, e plină de melancolie, plină de... ascunse chemări, nişte chemări tainice, tulburătoare, poate tu nu-ţi dai seama, dar acesta-i adevărul, să ştii... Câţi ani ai?

— În curând voi împlini şaisprezece...

— Eşti ca o floare abia răsărită în primăvară. Plăpândă, frumoasă, aureolată de lumină. Spune, a urmat pe alt ton, dar cu aceeaşi nuanţă de bunăvoinţă, vrei să termini liceul? Ai vreun gând pentru mai departe?

— Nu ştiu, am zis eu abia şoptit, nehotărâtă. Desigur, aş vrea să termin liceul. Mi-am dorit acest lucru de la început, este un vis al meu dintotdeauna. Aş vrea să urmez şi mai departe...

— Ce anume?

— Pictura, dacă s-ar putea... Îmi place, mă pasionează...

— Interesant, foarte interesant! a aprobat profesorul, lăsându-se pe spătarul scaunului. Dar, după câte înţeleg, nu te ajută posibilităţile materiale...

— Asta aşa este, am consimţit puţin tristă, abătută. Nu mă ajută. De-abia m-am putut înscrie şi la liceu... V-am spus, tata s-a împotrivit, prima dată...

— Da... da... a aprobat el gânditor, privind de-acum afară pe fereastră la lumina zilei ce se împuţina tot mai mult. Ştii ce? s-a întors către mine ca la îndemnul unui gând ce l-a făcut să la o hotărâre. Spune-i tatălui tău să treacă pe la mine zilele astea. Da?

— Am să-i spun, am răspuns, fără să înţeleg pentru ce anume vroia să stea de vorbă cu tata. Pentru ca să mă dea mai departe la facultate? Vai, dar după gândul lui, nici nu credeam că am să termin liceul, ce să mai vorbesc de cursuri universitare!

— N-ai sa uiţi, da?

— Nu. Vă găseşte la şcoală?

— Da, aici la şcoală. Întreaga săptămână, în afară de sâmbăta după-amiază când plec la ţară...

— Bine, domnule profesor!

S-a ridicat, semn că discuţia noastră luase sfârşit, m-a luat uşor de braţ, cu tandreţe şi m-a condus încet până la uşa cancelariei. Înainte însă de a apăsa clanţa, s-a oprit, mi-a prins

capul în palmele sale şi mi s-a uitat drept în ochi, adânc, prelung, cu o voluptate intensă ce nu i-o cunoscusem până atunci. Am tresărit şi am încercat să mă retrag.

— Nu, nu te speria, m-a oprit el zâmbind, vreau numai să-mi desfăt privirea în apele verzi ale ochilor tăi. Apele astea, nu ştiu dacă-ţi dai seama, sunt pline de linişte, ca adâncurile unei păduri. Şi au o strălucire a lor, ceva aparte, ceva... înţelegi...

Nu înţelegeam nimic, nu-mi dădeam seama de nimic. Mă pierdusem cu totul, nu ştiam ce-i cu mine, iar îmi ardeau tâmplele ca prinse de febră, aş fi vrut să plec, nu, nu mai puteam să stau, întreaga-mi fiinţă era tulburată, ca sub năvala unei furtuni.

— Şi te rog şi nu-ţi faci griji cu ameninţarea de corijenţă! a zâmbit el, deschizând uşa cancelariei şi poftindu-mă să ies pe coridor. Totul ţine de aşa numitul tact pedagogic. Da?

Am înclinat din cap şi am coborât repede scările, fără să mă uit înapoi. Dar am simţit prezenţa profesorului sus, în pragul cancelariei, urmărindu-mi plecarea, până ce am ieşit pe uşa înaltă a şcolii.

M-am pomenit în stradă, tot ameţită, cu gândurile zburătăcite, mă loveam de lume umblând ca o rătăcită, stăpânită de glasul blând şi de vorbele acelea răscolitoare ale profesorului, nu, nu, nu, poate nu erau pentru mine, au fost rostite numai aşa, ca o mângâiere trecătoare pentru cele ce-i povestisem, înmiresmate de euforia clipelor sau datorate sentimentelor filantropice şi încurajatoare ale lui, atât şi nimic mai mult! În definitiv, la ce mă puteam gândi? Şi către ce limanuri îmi puteam îndrepta corabia speranţelor?

Am ajuns acasă, i-am spus tatei dorinţa profesorului, el nu s-a prea arătat grăbit să se ducă la şcoală, nu vedea rostul întrevederii cu bătrânul dascăl, ce putea discuta acela cu un prăpădit de hamal de la atelierele cefereului? La insistenţele mele, totuşi a trecut pe acolo într-una din zilele următoare şi în seara aceea l-am văzut că intră foarte vesel, bine dispus, cum nu-l mai văzusem de multă vreme. Stăteam pe prispă cu mama, Traian se juca, punând într-o tinichea nisip, cu o lingură de lemn, iar în casă Mioara îşi ondula părul cu fierul, întrucât pleca la o întâlnire cu un băiat funcţionar la primărie.

— Mănânci? l-a întrebat mama de cum l-a văzut apropiindu-se, că eşti plecat de azi dimineaţă...

— Mănânc, dar mai întâi vreau să am o vorbă cu voi...
— Cu oare „voi”? a întrebat mama şi a dat să se ridice.
— Nu, stai acolo că uite am să stau şi eu.
S-a aşezat şi tata pe prispă, începuse să se întunece, era cald, pe stradă se auzeau vorbele repezite ale unor cheflii, iar în aer plutea mireasma teilor abia înfloriţi ce inunda cartierul.
— Mario, a început tata scoţându-şi pălăria şi netezindu-şi părul pe frunte, cred că ne-a pus Dumnezeu mâna-n cap! Da, da, nu mă privi aşa, că nu-s beat şi ce-mi iese din gură e adevărul adevărat!
— Ce vrei să spui? a încruntat mama sprâncenele şi şi-a strâns mai bine fusta sub ea pe prispă.
— Ce vreau să spun? Ce-ai auzit. O să scăpăm de sărăcie. Destul am răbdat, ne-am chinuit, uite cade casa pe noi, mâncăm ce dă Dumnezeu şi nu ne mai vedem ieşiţi la un mal, oricât ne-am zbate şi am da din coate. Iar de muncit muncim fiecare, nu? Şi tu şi eu şi copiii ăştia... Da’ nu s-ajunge... Apăi ne-a blestemat ăl de sus şi cu ălea două nenorociri de nu mai ştiu de mine şi parcă am o negură pe ochi de văd tot întuneric înainte-mi...
A tăcut, a scos din buzunar o ţigară, a aprins-o, a zvârlit cât colo chibritul şi, după ce a slobozit un fum către înalt, a urmat:
— Şi cum îţi spuneam, gata Mario, dăm cu sărăcia la gard!
— Păi cum, omule? s-a mirat mama. Eu nu înţeleg nimic!
— Facem fata moşiereasă. Asta-i chestiunea. Şi dacă e ea moşiereasă, nouă de ce ne-ar merge rău?
— Care fată? Ce moşiereasă? a făcut mama ochii mari.
— Fata asta, a noastră, a zis tata şi a arătat cu capul către mine. O mărităm. Gata, am şi aranjat. O măritām cu un om mare, proprietar cu moşie, conac, trăsură, bani să-i întorci cu lopata! Scăpăm de griji, de necazuri, o duce şi ea bine, noi la fel...
— Mă, tu eşti zbanghiu? a pus mama mâinile cruciş pe piept şi l-a privit pe tata lung, dintr-o parte. Sau vorbeşte ţuica din tine? De unde-mi vii cu poveştile astea? De la cârciuma lui Vanghelis?
— Nu vin de niciunde, tu n-auzi că n-am pus strop de băutură în gură? Ce dracu’! Dar, parcă uite aş bea ceva de bucurie! Să fiu al dracului dacă n-aş bea! Că nu în orice zi te întâlneşti cu norocul ăsta...
— Ce noroc, omule? a insistat mama. Despre ce e vorba?
Fără să se lase mult rugat, tata a povestit cum a fost la

şcoală, după cum îi făcuse chemarea domnul profesor Păunescu. S-a cam codit la început să dea ochii cu el, că nu ştia ce are să-i spună. În orice caz bănuia că era vorba de felul cum merg eu cu cartea, dar până la urmă si-a luat inima în dinţi şi a intrat în cancelarie. Nu era acolo. Secretara i-a spus să aştepte puţin, că domnul profesor e încă la ore. Într-adevăr, după ce s-a auzit clopoţelul pe coridoare şi elevii de la seral au umplut curtea cu gălăgia lor, s-a ivit şi domnul Păunescu. Tata i-a ieşit înainte i-a spus cine este...

— A? Domnul Runcu! a exclamat bucuros profesorul. Haide, domnul meu, să stăm puţin de vorbă. Dar mai întâi să duc catalogul la cancelarie. Îi trebuie altui coleg la ora următoare...

A plecat repezind uşile, pe scări, avea un mers vioi, săltat, elevii se dădeau la o parte să-i facă loc şi s-a întors într-o clipă, tot aşa în graba aceea, zorit nevoie mare.

— Să mergem în laboratorul de chimie, domnule Runcu, a propus el foarte amabil prietenos, prinzându-l pe tata de braţ. Nu este nimeni acolo şi n-aş vrea să fim deranjaţi...

Au intrat într-o sală nu prea mare, cu multe rafturi, iar pe ele felurite eprubete, borcane, mirosind a chimicale. S-au aşezat la o masă cu tăblie de marmură albă şi dintr-una într-alta, domnul Păunescu a ajuns la subiectul pe care vroia să-i discute. Este un om cult, i-a spus tatei, a umblat mult prin străinătate, a strâns ceva bani de şi-a cumpărat o moşie nu prea departe de oraş, la Izvoarele, moşie de care se îngrijeşte un bătrân administrator, Walter, pentru că el, având catedră universitară, a stat mai mult în Bucureşti şi n-a prea avut grijă de soarta pământului, de roadele lui şi de ce mai trebuie într-o gospodărie ţărănească. N-a fost însurat niciodată. pentru că studiile făcute, călătoriile, munca la universitate, nu i-au dat posibilitatea să-şi înjghebeze un cămin, cu atât mai mult cu cât viitoarea nevastă trebuia să stea mai mult singură şi femeile, când se ştiu singure îşi găsesc să se distreze cu ce le trece prin cap... Aşa ca să-şi omoare timpul... De aceea, a socotit că vremea însurătoarei nu este potrivită decât acum, la anii pensiei, când poate sta lângă femeia dorită şi-i poate face toate capriciile. Are moşie, are bani, are tot ce-i trebuie ca s-o facă pe cea aleasă fericită cerându-i în schimb un singur lucru: corectitudine, cinste, sinceritate. A terminat cu Bucureştiul, un păcătos de preinfarct a pus capăt carierei lui universitare; de altfel era şi timpul să se retragă, şi a

venit la Izvoarele, s-a stabilit acolo, de unde a fost chemat de un inspector şcolar, dată fiind lipsa de cadre didactice, să predea „ştiinţele naturale” elevelor de la liceul „Elena Doamna”. În timpul liber se delectează mergând la vânătoare şi împăind păsări şi animale pentru un muzeu pe care vrea să-l deschidă peste un an sau doi în oraş. Muzeul de „ştiinţe naturale” este pasiunea vieţii lui şi-l va realiza, nu mai încape îndoială. Să se mai liniştească însă timpurile, este încă război şi războiul te împiedică să faci multe, datorită unor incertitudini atât ale prezentului, cât şi ale viitorului. Aşa stând deci lucrurile s-a gândit, şi s-a gândit îndelung, că cea mai potrivită fată pentru el n-ar putea fi alta decât Talida, fiica domnului Runcu, o fată frumoasă, cuminte, cu multă sensibilitate, a auzit că are şi talent la pictură, o fată sărmană, care, desigur, va şti să preţuiască bunăstarea ce i se va oferi fiindu-i devotată binefăcătorului ei cu trup şi suflet. Fata, evident este însă elevă, dar îşi va putea continua studiile „în particular”, se va îngriji el de chestiunea asta şi o va da şi la facultate, pentru că doreşte cu tot dinadinsul să-i perfecţioneze instrucţiunea, cultura, s-o intelectualizeze cu alte cuvinte, într-un mod deosebit. Va sta la moşie, la conacul de la Izvoarele, nu va duce grijă de nimic, va avea tot ce-şi doreşte. De bunăseamă că-şi va ajuta familia cu tot ce crede de cuviinţa, pentru că, spunea domnul Păunescu, părinţii trebuie să simtă ajutorul fiicei în orice timp şi la orice nevoie, iar uşile conacului le sunt deschise tuturor cu mult drag, casa de la Izvoarele fiind socotită în viitor şi casa dumnealor...

Tata a căzut pe gânduri, nu se aştepta la o asemenea propunere, era ademenitoare în felul ei, îşi putea salva familia din sărăcie, desigur se vor schimba multe în viate lor, în definitiv fata tot trebuia să se mărite odată şi-odată; pe cine să ia? Pe vreun fluieră-vânt, unul care să lege sărăcia lui de-a lor şi peste toate astea mai vine şi-o gura în plus la masă? Aşa că a fost de acord, dar a rămas s-o întrebe şi pe fată cu toate că ceea ce hotărăşte el e sfânt şi nimeni nu-i iese din cuvânt...

— Ei, ce zici Mario, de toată treaba asta? a zis tata într-un sfârşit, zvârlind restul de ţigară în mijlocul ogrăzii. Scăpăm sau nu de sărăcie?

Tot timpul cât vorbise tata îmi şiroiseră lacrimi pe obraz, mă îneca plânsul, îmi ţineam fruntea în palme, pe genunchi, şi suspinam, înăbuşindu-mi obida, amarul. Vai, ce soarta crudă mă

aşteaptă, gândeam înnebunită de durere, de ce mi-a fost mie scris să am soarta asta? Desigur, ca orice fată, visasem şi eu că mă voi mărita, dar altfel îmi închipuiam legarea vieţii mele de a unui soţ, îl vroiam tânăr, exuberant, plin de optimism, să mă poarte tot timpul de mână, aşa cum mă purtase odată Mircea, să-mi vorbească drăgăstos, stăpânit de patima iubirii, cum ştiam că voi fi stăpânită şi eu, convieţuirea noastră să fie un vis frumos, o poveste adevărată de dragoste, pe care s-o fi trăit cu intensitatea unor sentimente ce ţi le poate da numai tinereţea, anii aceştia frumoşi inegalabil de frumoşi...

— Câţi ani are, Dionisie, profesorul ăsta? întrebase mama într-un târziu cu glasul scăzut, copleşită şi ea de cele aflate. Că zici că-i la pensie...

— Vreo şaizeci şi cinci...

— Păi...

— Ce „păi”? E un om mare, bogat, are moşie, trăsură, servitori, ţi-am spus doar, fata noastră o să aibă o viaţă de prinţesă! Iar cât despre noi...

— Nu se poate, omule! a zis mama cu hotărâre. Chiar dac-ar fi să fie ceva nu se poate.

— De ce nu se poate?

— Nu mă vezi că am cârpă neagră pe cap? Fetele astea la fel... Nu e încă anu’ de când am îngropat-o pe nefericita aia, of doamne, zilele mele...

A început să plângă, ştergându-şi ochii cu coltul basmalei negre, se mai chinuia încă sărmana de ea, nu-i putea pieri aşa uşor durerea săpată în inimă.

— Bine, om mai vedea noi, a zis tata gânditor, fără să se dea bătut. Dar norocul ăsta nu trebuie să ne scape din mână. O dăm fără acte, aia o să facem... Şi cununia mai încolo, după iarnă, dacă-i vorba să treacă anul de la Victoriţa...

M-am ridicat de pe prispă am plecat ca o nălucă şi am sărit gardul în grădină, am ieşit de-acolo în câmp şi am ţinut-o tot într-o fugă până în pădure, sus, pe dealul Trifa. Era noapte, începuse să se lase răcoarea, cu cât mă îndepărtam mai mult de marginea oraşului, cu atât liniştea se aşternea tot mai adâncă, începuse să-mi fie frică doamne, unde mă duceam? Unde? Nu mă uitam înapoi, nu vroiam să mă uit, nici paşi nu auzeam şi nici glasuri, îmi era teamă că mă va ajunge tata din urmă, dar pesemne a fost atât de uluit de hotărârea mea, încât a rămas,

poate, acolo pe prispă fără să facă o mişcare. Pădurea era rece, neagră, plină de taine, se auzeau foşnete şi fâlfâiri ciudate de aripi, începuse să mă ia cu frig, îmi clănţăneau dinţii în gură. Unde aveam să mă ascund? Unde aveam să mă odihnesc? Şi cât, oare, voi sta departe de casă? După câţiva paşi, prin rămurişul des, încărcat de întuneric, m-am oprit înfricoşată, m-am întors şi am ieşit iar cu teamă spre marginea pădurii. M-am lăsat apoi pe deal mai în jos, din locul acela se vedeau îndepărtate ultimele case ale oraşului, cu ferestrele clipind de lumină, trecea un camion pe şosea, i se auzea motorul cum gâfâia din greu şi atunci, pentru o clipă, mi-a fulgerat prin gând să alerg şi să-i aţin calea, să-i cer omului de la volan să mă ducă departe, unde i-o fi voia, în lume. Mi-am dat însă repede seama, era o prostie, toate drumurile erau pline de soldaţi, de tunuri şi căruţe, coloane şi iar coloane, mărşăluind prin ceaţa prafului, plecând sau venind de pe front, ce aveam să fac eu, o fată singură şi temătoare, noaptea, prin locuri neumblate, lipsită de apărare, primejduită la tot pasul de răutatea oamenilor neoameni?

Orbecăind prin întuneric, am dat de-un şanţ acoperit cu iarbă, fusese pesemne o tranşee, îi vedeam vara pe aici pe soldaţii regimentului instruindu-se, trăgând cu puştile în ţinte de carton, desigur ei săpaseră şanţul acela, cum mai săpaseră multe altele, pe tot dealul. M-am aşezat pe marginea tranşeii, cu rochia adunată sub mine şi picioarele strânse am rămas aşa multă vreme, pierdută, cu privirea îndreptată către casele oraşului, aşteptând. Era tot linişte peste câmp. răsunau îndepărtat talăngile unor vaci sau oi la păscut, tropote de cai şi uruit de roţi se ridicau când şi când în noapte pe şoseaua pietruită, apoi se lăsa din nou acea tăcere a întunericului, lungă şi grea, în care fiecare şoaptă a pământului te înfioară ca o ameninţare.. Am stat astfel, cu gândurile împrăştiate, înecată în plâns, până ce ostenită m-a furat somnul şi am adormit, cred că spre ziuă am adormit, culcată pe iarbă, dârdâind de frig şi de umezeala pădurii. M-am trezit dimineaţa, când a izbucnit soarele peste rămurişul pădurii şi, înfricoşată că am să întârzii de la şcoală, am alergat către casă, să-mi pun uniforma şi să-mi iau cărţile. Era ultima zi de învăţătură, ni se dădea apoi vacanţă, nu trebuia să lipsesc, întrucât ni se atrăsese atenţia că la prima oră ni se va comunica unde şi-n ce fel vom presta peste vară

munca de război, obligatorie pentru toţi elevii şcolilor.

În poartă, însă, m-am întâlnit cu tata. Pleca la lucru, în cămaşă, cu o flanea pe braţ şi un pachet în mână. Cum m-a văzut, pe dată faţa i s-a întunecat şi ochii de gheaţă m-au fulgerat adânc.

— De unde vii, fă? m-a întrebat el, şi luându-mă de-un umăr, m-a împins cu putere, izbindu-mă de gard. Nici n-ai plecat din casa mea şi umbli noaptea teleleu?

Tăceam, cu capul ferit între palme, ştiam că mă va lovi, aşteptam, o gheară nevăzută parcă mă strângea în capul pieptului, luându-mi răsuflarea.

— De ce ai plecat de acasă? Unde ai fost?

— Pe câmp...

— Pe câmp? Ai umblat aşa lelea pe câmp? Eu pe câmp te-am crescut? Pe câmp ţi-am dat să mănânci? Spune, fă pe câmp?

— Nu...

— Atunci? Ai auzit ce zile de îndestulare şi linişte îţi pregătesc şi-n loc să te bucuri şi să-mi mulţumeşti, ţi-a sărit ţâfna şi ai luat-o din loc! Te încontrezi mie, nu? De ce nu vrei să te măriţi? De ce, fă?

— Nu vreau!

— Ce are omul? Unde mai dai peste norocul ăsta?

— Nu vreau aşa noroc...

— Dar ce vrei tu? Pe cine să iei? Pe prinţul Angliei? Sau pe ăla de la Alisabeba? Pe cine, fă?

Am rămas cu capul plecat, tot tăcută lângă gard, înfricoşată, simţeam pământul rece sub tălpile desculţe, îmi era frig cu toate că soarele începuse a străluci peste oraş, treceau fetele la şcoală, când aveam să mă îmbrac, să mă piepten? Am dat să intru în curte. M-a prins, însă, tata de păr şi m-a lovit cu palma după ceafă într-atât de tare, încât am simţit cum mi s-au clătinat creierii în cap de durere. A vrut să mă lovească a doua oară, dar m-am strecurat pe sub mâna lui şi am fugit în curte ca o zvârlugă, trecând pe sub frânghia de rufe şi oprindu-mă drept în grădină.

— Stăm noi de vorbă deseară, când mă întorc! m-a ameninţat el din poartă, căutându-mă din ochi peste gard. Ori faci cum îţi spun eu, ori drumul, în deal, lângă alea două, la cimitir! Aşa să ştii!

6

N-am luat drumul cimitirului, cum m-a ameninţat tata, atunci în poartă, pentru că până la urmă am făcut tot după voia lui şi am apucat pe cel ce ducea la Izvoarele...

În ziua aceea, s-a întors seara de la lucru, beat, luase leafa şi, de cum i-am auzit glasul în curte, am ştiut ce are să se întâmple. Fără să mă mai întrebe care mi-e gândul, dând cu ochii de mine, s-a repezit ca un uliu, a luat de lângă burlanul casei un retevei de lemn şi a început să mă lovească, pe unde nimerea, încât leşinată, abia m-au scos mama şi surorile din mâinile lui.

— Afurisită, ce eşti! striga el turbat cu ochii aprinşi de furie. Vezi cum trăim, şi după ce că nu munceşti, nici nouă nu vrei să ne aduci binele în casă? Toată viaţa am tânjit după un trai mai ca lumea şi, când s-a ivit norocul, tu îi dai cu piciorul? Îţi scot eu din cap ifosele, mâţa dracului!

Câţiva dintre vecini au încercat să-mi sară în ajutor, mie, mamei, celorlalte surori, dar tata parcă s-a întărâtat şi mai mult şi înjurând şi blestemând i-a scos grămadă în stradă.

— De ce intraţi mă, în ograda mea? Ce vreţi voi? Ce ştiţi voi? În casa mea, ştiu eu ce fac, de ce vă băgaţi? Va încontraţi că vreau să-mi scot sărăcia din bătătură, că vreau să mă scap de ea? Am eu socotelile mele...

Am zăcut aproape o săptămână, oblojindu-mă numai cu cârpe umede peste vânătăile de pe întregul trup, stăteam tot timpul pe prispă afară, la soare, abia mă ridicam şi cu greu îmi trăgeam picioarele, întocmai ca o infirmă ce-şi ducea zilele de azi pe mâine. Însă mai mult decât suferinţa fizică, mă apăsa durerea nedreptului act la care eram condamnată, faptul că trebuia să mă supun unei convenţii ce era în afara sentimentelor mele, străină şi deloc pe potriva năzuinţelor, ale visurilor pe care orice fată şi le făureşte la pragul adolescenţei. Plângeam, dar lacrimile nu ajutau la nimic, slăbisem şi arătam ca o umbră, privirea îmi era tot înceţoşată, bolnavă şi nu-mi era aminte de nimic, de tot ce-i în jurul meu. Căutam singurătatea ca pe unica posibilitate în care-mi puteam aduna gândurile pentru că vroiam să judec lucid, limpede, să-mi reconstitui fiinţa ce simţeam că se destrăma ca pânza unei ape; vroiam să mă ascund de propria mea conştiinţă ca de ceva grav şi de care, socoteam, mă

făceam eu însămi vinovată; doream să mă închid în mine ca într-o carapace, să fiu numai eu cu mine însămi, să-mi mistui durerea cu încetul, odată cu trecerea timpului ce avea să mă ducă spre un liman necunoscut...

Tata s-a mai întâlnit de câteva ori cu domnul Păunescu, l-a asigurat că totul este în regulă şi au hotărât ca pe la începutul lui august să se perfecteze înţelegerea. Nu era vorba încă de căsătorie de acte de mers la biserică, pentru că nu trecuse un an de la moartea soră-mi, mama se opunea cu înverşunare, dar profesorul a înţeles şi a fost de acord ca la starea civilă să se meargă tocmai la iarnă, după Anul Nou. Iar acum în primele zile ale lui august, ar fi fost bine, socotea dumnealui, dacă m-aş fi mutat deja la conac. Aşa, ca o garanţie... Până atunci el avea de făcut un drum la Bucureşti pentru a lămuri unele treburi în legătură cu pensia şi cu o lucrare depusă la Academie, prilej, totodată, spunea el, de a cumpăra pentru mine şi el cele necesare apropiatului eveniment: verighete, îmbrăcăminte, unele cadouri, lucruri pentru gospodărie şi diverse alte nimicuri. Mie îmi trebuia însă dispensă de vârstă; aşa că până la iarnă numai bine se putea rezolva şi problema asta. Astfel stând lucrurile, la insistenţele domnului profesor şi cu consimţământul tatei, fără să se ia în seamă împotrivirea mea, lacrimile şi zbuciumul meu, m-am mutat, aşa cum s-a hotărât, în prima săptămână din august la Izvoarele, socotind ei că nu va trece mult şi se vor face şi cele legale...

Conacul era o casă mare, veche, boierească, situată departe de sat sau de vreo altă aşezare prin împrejurimi, în mijlocul unei vii şi al unei livezi; zărind-o de la câţiva kilometri, acolo sus, pe deal, părea o corabie albă pe întinsul unei ape verzi şi liniştite. Avea zece camere, înalte, luminoase, dar numai vreo patru locuite, restul fiind lăsate în paragină, cum de fapt se dovedea a fi şi întreaga clădire, cu tencuiala căzută şi tavanele coşcovite, prin colţuri stăruind pânze de paianjeni şi umbre de funingine. Într-unele din aceste odăi, pe duşumelele roase, murdare, se vedeau grămezi de ştiuleţi de porumb, de cartofi, ceapă, saci de grâu, de ovăz; într-un cuvânt, încăperile acelea fuseseră transformate cu timpul în magazii pentru recolta adunată de pe câmp, hambarele fiind deteriorate şi neavând cine să le păzească în pustietatea aceea. O cameră dintre cele părăginite era plină numai cu butoaie de vin, iar pe sub tavan, întinşi pe

aţă, spânzurau mulţime de ciorchini de struguri, de-cum stafidiţi, rămaşi acolo din alţi ani, fără ca cineva să se fi apropiat vreodată de ei. Bineînţeles că prin toate aceste cotloane singuratice, neaerisite şi murdare mişunau şoarecii în voie, mulţimile de găuri de prin duşumele şi pereţii crăpaţi demonstrând fără dubii că ciudatele rozătoare duceau o viaţă liberă, nestingherită, în împărăţia grânelor şi a porumbului mucegăit.

Din toată această casă, a cărei strălucire apusese de mult şi care se măcina cu trecerea vremii, după cum am spus, numai patru odăi erau locuite. Una era a bătrânului Walter, în care, pe lângă soba de cărămidă, pat, masă şi un dulap, avea şi un foarte vechi *secretaire* în care ţinea câteva registre cam terfelite, cu tot felul de socoteli ale moşiei aflată în administraţia lui. Altă încăpere îi servea domnului Păunescu drept atelier. Pe lângă pereţi, în rafturi se vedeau o mulţime de păsări şi animale împăiate: un vultur cu aripile mari, întinse, parcă gata să-şi ia zborul, două bufniţe, o gaiţă, câteva raţe sălbatice, o ciocănitoare, câţiva fazani, un pui de urs şi doi lupi mari, voinici, o vulpe şi câte altele. În mijlocul odăii era o masă cu placă de zinc, pe care erau rânduite câteva borcane cu soluţii, beţişoare, bisturie, ace, colaci de sârmă, ghemotoace de paie, într-un cuvânt tot arsenalul trebuincios acestei îndeletniciri. Este de prisos, cred, să amintesc ce aer greu mirositor stăruia sub tavanul cu tencuiala căzută, aer ce poate nu fusese primenit ani de zile, întrucât giurgiuvelele geamurilor negre de praf fuseseră bătute în cuie ca nu cumva, vreuna dintre vietăţi, înainte de sacrificare, nerăpusă deci de vânător să ia din nou drumul pădurii sau al ascunzişurilor tainice. A treia odaie, aflată lângă cea care servea drept muzeu şi atelier în acelaşi timp şi a cărei uşă dădea în coridorul comun, era ceea ce se numea „cancelaria” domnului profesor: o cameră la fel de înaltă ca toate celelalte, ce avea la geamuri draperii grele din pluş albastru, iar de tavan spânzura o lustră cu ţurţuri de cristal învăluind discret o lampă cu gaz lucrată din porţelan foarte fin. Câteva dulapuri masive, grele, încărcate cu cărţi, majoritatea legate în piele, cu titlurile scrise în auriu, ticsite după geamurile de cristal, un birou masiv, din stejar, de modă veche, acoperit cu postav verde, aşezat lângă una dintre ferestre, două fotolii şi o canapea din piele roasă, scorojită, covorul trenţuit şi soba de

cărămidă cu olane se întreceau toate în vechime cu înseşi zidurile dărăpănatului conac. Din această odaie, o uşă înaltă, în două canaturi, cu mânere din bronz dădea spre dormitorul profesorului, o încăpere încărcată şi ea tot cu mobilă veche, în care patul cu tăblii înalte, sculptate, marea oglindă ovală din cristal prinsă între ferestre, pătată de rugină ca şi dulapul cu doi amoraşi în bazorelief pe uşi, atrăgeau atenţia în mod deosebit. O casă, după cum aveam să aflu mai târziu, moştenită de la tatăl profesorului, fost diplomat şi aghiotant regal pe vremea lui Carol I, ce se stinsese din viaţă la adânci bătrâneţe, chiar în odaia în care fiul său, profesorul îşi trăia acum anii de pensie.

Cum am sosit la conac cu trăsura, într-o dimineaţă cu mult soare şi o căldură înăbuşitoare, adusă de Walter, domnul Păunescu mi-a ieşit repede în întâmpinare, jos, în curte, jovial şi îndatoritor, luându-mi din mâna micuţul geamantan din carton cu puţinele lucruri pe care le aveam.

— O, fericită zi! a exclamat el puţin teatral, sărutându-mă patern pe frunte, sub privirile pline de zâmbet ale lui Walter. Apoi m-a luat de braţ şi m-a condus către scările de piatră ale conacului, roase de vreme. Cum ai călătorit? Obositor drumul, nu?

— Da, foarte obositor. Mai ales că am mers pentru prima dată într-o trăsură...

— Da, da, explicabil... a aprobat profesorul conducându-mă spre peronul larg şi auster al conacului. Nu-i nimic, te vei odihni. Dar nu înainte de a lua masa...

Am intrat într-o încăpere largă, ce servise probabil pe timpuri drept salon, acum goală, pustie şi de aci în coridorul întunecos pe ale cărui laturi erau înşiruite câteva uşi înalte, sobre, cu vopseaua albă scorojită. Profesorul a făcut un pas înaintea mea, a apăsat pe-o clanţă şi m-am pomenit în camera-birou, aşa numita de către Walter „cancelaria”. Ferestrele erau deschise şi perdelele lungi fluturau în voie, aducând răcoarea livezilor din jur.

— Aici vei locui, mi-a spus profesorul şi mi-a făcut loc să trec, punându-mi geamantanaşul pe unul din fotolii. Este o cameră liniştită, de studiu. De fapt, este biroul meu... Canapeaua aceasta, care trebuie să ştii că este lucrată din piele de Cordoba, îţi va servi drept pat, bineînţeles cu aşternuturile respective, treabă de care are cine să se îngrijească la conacul

meu. Ştii că în această cameră şi chiar pe această canapea s-a odihnit într-o noapte însuşi regele Carol I? a adăugat el cu mândrie, plin de sine, pentru gloriosul trecut al familiei sale. A venit la vânătoare, tatăl mea i-a fost aghiotant, dar... în sfârşit nu vreau să te mai obosesc, destul drumul ţi-a fost potrivnic, aşa că despre toate astea vom vorbi altădată. Acum fă-te comodă până când am să trimit să fi invitată la masă...

După vreo zece minute cineva mi-a bătut la uşă. Era Walter, drept şi impozant, cu barbişonii lui albi, zulufaţi, în alte haine decât cele de pe drum, având în mână o cană albă din porţelan.

— Am adus ape la domnişoara! a spus el reverenţios, înclinând capul în semn de mult respect şi supuşenie. Acolo este lavabou, eu ajute spalat, toarne apa...

— Nu, mulţumesc, nu-i nevoie, am refuzat politicos şi i-am luat cana din mână punând-o lângă ligheanul tot din porţelan, ascuns sub un prosop ţărănesc, pe un dulăpior, din stejar. Am să mă servesc singură...

— Domnul profesor a spus se ajute...

— Ştiu, mulţumesc, i-am tăiat eu vorba şi m-am retras.

Am mâncat pe terasa, afară, pe o masă rotundă din pai, cam putredă, sub ale cărei picioare, pentru stabilitate, Walter pusese nişte bucăţi de ţiglă spartă. Era umbră, răcoare, în acel cerdac ţărănesc, sprijinit pe stâlpi înalţi din lemn, aerul curat îmi făcea destul de bine după zăpuşeala drumului, iar briza uşoară ce venea dinspre pădurea nu prea îndepărtată îmi mângâia uşor fruntea încinsă, ca şi obrajii împurpuraţi de emoţie. Profesorul se purta foarte delicat, atent, mereu îmi punea câte ceva în farfurie, avea grijă şi-mi turna vin în pahar, în timp ce, bucuros din cale afară, mă privea îndelung, cu un stăruitor surâs pe buze. Evident se citea pe întregu-i chip marea satisfacţie de mă avea alături de el, de a fi de-acum a lui, aşa cum poate visase dintotdeauna să se înfrupte dintr-un trup fraged, de copilă, dorinţă, ce, iată, i se împlinise, şi de care era mândru şi nespus de fericit.

— Spune, ce mai doreşti? mă tot îmbia cu bunătăţile de pe masă, căutând să mă răsfeţe, de-acum într-un mod foarte agasant, ce aproape mă enerva. Ce-ţi mai trebuie?

— Nimic. Mulţumesc... nimic...

Îmi mângâia uşor mâna, mi-o săruta şi iar mi-o mângâia. Atingerea buzelor lui umede, lipicioase, mă înfiora, producându-

mi, spre deosebire de clipele petrecute în cancelarie, un fel de repulsie ce-mi dădea o senzaţie neplăcută de greaţă. Nu ştiu de ce, dar satisfacţia aceea a lui trădată prin strălucirea stranie a ochilor albaştri, spălăciţi, ca şi prin zâmbetul superior şi dezinvolt, desigur pentru faptul că reuşise să aibe în mână prada de mult râvnită, începuse să mă deranjeze, chiar să mă revolte. O asemuiam fără să vreau, cu bucuria pe care îmi închipuiam că i-o prilejuia prinderea vreunei sălbăticiuni, ce urma, alături de altele, să complecteze fastuos galeria celebrei faune din muzeu. Şi poate că din clipa aceea, mai mult decât atunci când am înţeles că tata mă oferise ca pe o marfă ce avea să-i aducă câştig, spun din clipa aceea am simţit că încep să-l urăsc de moarte pe acest om lipsit de scrupule, că nu-l pot suporta nici să mă privească, dar să mă mai atingă cu mâna, că mă stânjeneşte prezenţa lui, respiraţia lui, numele lui... Vroiam să fug, oriunde numai să fug, să-mi pierd urma, dar, vai, nu fără să mă răzbun într-un fel, să-l pedepsesc pentru toată puterea aproape hipnotică avută asupra tatălui meu, întunecându-i mintea cu averea ce-o stăpânea, promiţându-i-o, dar mai presus de orice pentru gândul diabolic şi josnic de a profita de situaţia mizeră în care ne aflam, de naivitatea părintelui meu ahtiat după înavuţire, sugrumând visele unei fetiţe ce abia începuse să cunoască viaţa să iese în lumina ei, în izbăvirile ei. Acum, el profesorul mi se părea un altul decât cel cunoscut la şcoală, dedublarea îi reuşise pe deplin, rolul de *alter ego* jucat în travesti în propria lui piesă îl prindea de minune, dar îl şi demascase în acelaşi timp; poate că era firesc, din moment ce prezenţa mea în casa lui îi dădea certitudinea satisfacţiei aşteptate de mult. Şi spre deosebire de prima mea întâlnire cu el, atunci în cancelarie, dar mai ales din cele din orele de clasă când îl divinizam pentru erudiţia lui, pentru manierele sale, când mă simţeam fericită ştiindu-mă privită da, fericită, că eu eram cea aleasă spre a-i fi favorită, acum, omul mi se părea grotesc, o mască ascundea trăsăturile celuilalt, cu toate că, prin tot ceea ce făcea, lăsa să se întrevadă acelaşi bărbat distins. Întregul eşafodaj, pe care nu cu mult timp înainte îi urcasem în închipuirea mea statuia, acum se prăbuşise. Iar jocul în care mă angrenasem, poate, fără voia mea, divinizându-l, se sfârşise...

Dureros şi trist...

Nespus de trist...

Tăcută, rezervată, fără să-mi arăt entuziasmul pentru ceva anume şi fără să elogiez, aşa după cum poate s-ar fi aşteptat profesorul, noua mea viaţă, îmi petreceam zilele pe terasă, citind sau pictând, tolănită într-un şezlong sau în faţa şevaletului, în aerul înmiresmat de ţară, înconjurată de linişte şi tihnă. Profesorul, împreună cu Walter, se ocupau de secerişul grâului, de aducerea batozei pentru treierat, de culesul fructelor şi al strugurilor ce dăduseră în pârg, fiind mai tot timpul plecaţi în sat sau pe moşie, cu trăsura. Aşa că, de multe ori, la prânz mâncam singură. Seara însă, cinam împreună, tot afară pe terasă; el îmi povestea ce făcuse peste zi, cum îi mergeau treburile, iar eu îl ascultam privind joaca fluturilor din jurul lămpii, absentă la tot şi la toate, de parcă n-aş fi fost acolo. După aceea, nu prea târziu, mă retrăgeam în camera mea, îmi pregăteam aşternutul şi mă culcam pe canapeaua de lângă perete, nu înainte de a mă urca pe un scaun să sting lampa de porţelan dintre ţurţurii de cristal ai lustrei. Şi, pentru că de câteva ori am simţit pe cineva privind prin gaura cheii, la uşa dinspre odaia profesorului, încredinţată fiind că nu putea fi decât el, mi-am luat obiceiul de a stinge mai întâi lumina şi apoi să mă dezbrac, cu toate că-mi era greu să-mi aranjez lucrurile ca lumea prin întunericul odăii. Dar mai bine aşa. decât să fiu obiect de studiu şi admiraţie pentru distinsul meu protector.

Într-o noapte m-am trezit brusc din somn. Se auzea un ronţăit continuu, ceva foşnea prin hârtiile de pe birou, apoi am simţit pe pledul ce mă acoperea o mişcare, urmată de chiţcăieli scurte, ascuţite. Evident era un şoarece, unul dintre rozătorii pensionari ai casei, ce ieşise de sub podeaua odăii şi pornise după mâncare. Am dat un ţipăt de groază şi, zvârlind pledul cât colo, m-am ridicat brusc în picioare, pe canapea, cuprinsă de spaimă, tremurând de frică de parcă aş fi fost cuprinsă de friguri. În clipa aceea, uşa dinspre camera profesorului s-a deschis şi în prag a apărut el, într-o pijama largă, somnoros cu părul cânepiu răvăşit pe frunte, ţinând o lampă înălţată deasupra capului.

— Ce este? Ce s-a întâmplat? s-a apropiat, târşindu-şi papucii şi dumnezeule, abia atunci, în lumina lămpii mi-am dat seama că eram aproape goală, cu furoul mult deasupra genunchilor şi sânii ieşiţi în deschizătura lui. De ce ai ţipat?

Repede, înfricoşată, mi-am acoperit pieptul cu palmele şi instinctiv, m-am lipit de peretele rece al odăii.

— Ai visat ceva urât? De ce nu vorbeşti? Eşti speriată...

A venit, mi-a prins liniştit mâna, în timp ce cu ochii hulpavi mă cerceta nesăţios de sus până jos; eu mă băgasem şi mai mult în perete, tremurând toată, tremura şi el, eu, evident de spaimă, el, desigur, împins de instinctul pur bărbătesc, fiziologic.

— Vai, ce înspăimântată eşti, fetiţa mea! a zis blând, dar cu glasul tremurat, aproape şoptit, înălţând şi mai mult lampa să mă vadă mai bine. Vreun neobrăzat de şoricel, nu? a zâmbit apoi uşor, dar cu privirea tot strălucindă, mângâindu-mi trupul ce se desena provocator poate sub furoul subţire. Ei, se mai întâmplă... Am să-l iau de urechi pe Walter, i-am spus doar să aibă grijă, să nu ai neplăceri...

S-a aplecat, a luat pledul de jos, ba pus pe pat; a înălţat iar lampa, apropiind-o şi privindu-mă lung, stăruitor cu ochi nesăţioşi şi bolnavi, pipăindu-mi cu uitătura lui aproape dementă, coapsele, şoldurile, sânii. Îi simţeam neliniştea, tulburarea şi asta mă înfricoşa cel mai mult...

— Vrei să dormi dincolo, eu mine? i-am auzit glasul aproape pierdut, stins. Ştiu, nu e statornicit nimic prin acte, dar ce mai contează nişte hârtii din moment ce eşti aici şi învoiala e făcută? Hai vino, ochii tăi mă îmbată, şi picioarele astea divine şi...

A întins mâna să-mi mângâie coapsele, dar m-am ferit brusc într-o parte, lipindu-mă şi mai mult de perete, îngrozită şi plină de scârbă. Atunci, pentru o clipă, i-am văzut mai bine ochii scânteind aprins ca la un nebun, cu pupilele albe mărite şi deodată, cum mă fixase stăruitor, l-a cuprins un tremur cumplit zguduitor, gura i s-a umplut de bale, iar după o clipă ca retezat de-o coasă nevăzută, s-a prăbuşit lângă canapea, scăpând lampa a cărei sticlă s-a făcut ţăndări. Îndată covorul putred s-a aprins şi vâlvătaia a început să crească...

Ţipătul meu de moarte a zguduit ferestrele, pereţii, tavanul. Am sărit de pe canapea, peste trupul ce se zvârcolea în neştire, lovindu-mă de un scaun şi m-am oprit, şchiopătând, tocmai lângă birou. Îndată a apărat Walter, cu un felinar de vânt în mână, într-un halat de pânză, cu saboţi de lemn în picioare. Văzându-l, mi-am tras repede rochia pe mine şi m-am dus lângă fereastră. El s-a făcut a nu mă fi observat atunci, a pus felinarul pe birou şi calm, a început să joace covorul aprins cu picioarele, până ce focul s-a stins şi n-a mai rămas în cameră decât un fuior alburiu de fum, înecăcios şi dens, ce s-a prelins curând pe

fereastră...

— V-aţi speriat, aşa este? s-a întors apoi către mine, în timp ce cu capul mi-l arăta pe profesor. Nu-i nimic, a dat din mână liniştitor, cu un calm ce mă uimea. Criza... criza... asta epilepsia... Trece ca ploaia, nu-i nimic...

Şi cu acelaşi calm, s-a aplecat să se îngrijească de stăpânul său a cărui boală se vede că i-o cunoştea de multă vreme, ca fiind un lucru obişnuit şi care nu avea de ce să-l alarmeze. Profesorul se zbătea încă în spasme scurte, ghemuit, cu faţa lividă, schimonosită. Avea un aspect oribil, de evitat oricărei vederi. Walter a stat puţin lângă el, l-a lăsat să se liniştească; apoi s-a ridicat şi mi s-a adresat iar, clătinând capul a dojană:

— Eu am spus la el... nu efort... nu dragoste... uite-l da nu-i nimic, trece... trece... La noi, domnişoara, la german, este o vorba: „Kurz ist der Schmerz und ewig ist die Freude!”. Scurta durere şi veşnica bucuria... Da... da... Acum bolnav, mâine bucuria pentru dragoste... Bucuria asta, înse, plăteşte într-o zi...

Zâmbea, un zâmbet enigmatic şi complice, subliniat de privirea aceea a lui de cotoi bătrân, care ştie multe, dar se face a le trece cu vederea; îmi dădeam seama ce înţelesese el din toată întâmplarea acelei nopţi, fapt pentru care am căutat o explicaţie, o lămurire să-i anulez părerea total nefondată şi lipsită de sens...

— Am auzit un şoarece ronţăind... S-a urcat chiar pe canapea. Am ţipat de frică şi atunci, domnul profesor a intrat...

— Ştie... ştie... m-a liniştit el, dând din mână, cu acelaşi calm ce aproape enerva, cu zâmbetul statornic răzleţit între barbişonii zulufaţi. Multe şoareci aici... ştie...

A deschis larg uşile, l-a luat pe profesor de subţiori şi l-a tras în dormitorul lui, punându-l pe pat, după care s-a întors, a întins meticulos covorul, a înclinat uşor capul, salutându-mă cu un surâs ascuns şi a ieşit, călcând uşor, cu grijă să nu facă zgomot. Eu am rămas la fereastra deschisă, privind câmpul întunecat şi ascultând şoaptele îndepărtatului sat până ce s-au ivit zorile şi soarele s-a înălţat peste pădure. N-a fost chip să mai pot închide ochii. Oricare alta în locul meu cred că ar fi fost supusă aceleiaşi stări de surescitare şi nelinişte, de teamă şi înfricoşare, aşa cum am fost supusă eu...

După vreo săptămână au venit toţi ai mei de la oraş să mă vadă. I-a adus Walter cu trăsura, la iniţiativa profesorului. Abia

au încăput, stând claie peste grămadă, încât arcurile trozneau la fiece scurmătură a pământului. Sus pe capră, lângă impozantul vizitiu, trona tata, plin de importanţă, în hainele lui nou-nouţe, cu pălărie din pai şi baston, pregătite de profesor pentru atunci când va fi nunta mea, dar pe care el le îmbrăcase de pe acum, socotind vizita la conac un mare eveniment.

Walter a tras la scară, au coborât cu toţii, după care a dus trăsura sub şopron şi caii la grajd, îngrijindu-se să-i ţesale şi să le dea apă. Eu, împreună cu profesorul am aşteptat, jos, în faţa peronului. Era cald, soare fierbinte de august, de peste livezi venea o boare încinsă, gata parcă să aprindă pământul...

— Ei, bine aţi venit, de ce v-aţi lăsat atât de mult rugaţi? i-a întâmpinat profesorul, dând mâna cu fiecare, găsind pentru unul o glumă, pentru altul alta. Poftiţi sus pe terasă, dar mai întâi să vă spălaţi, drumul e prăfuit, drum de ţară. Ei, Walter!

— *Ein moment!* s-a auzit acela dintre grajduri şi a dat să se arate la vedere.

— Apă pentru musafiri, dragul meu, a poruncit profesorul. Gata! Repede!

— *Jawohl! Jawohl!*

Am mâncat pe terasă, serviţi de Walter, în jurul mesei era o gălăgie de nedescris, fiecare spunea câte ceva şi se amuza, mama era încântată, faţa-i suptă prinsese parcă viaţă, lumină, stătea lângă mine şi mereu mă privea, căutând să-mi citească gândurile, în timp ce tata vorbea mereu cu profesorul, lăudând vinul, mâncarea, aerul curat de la ţară, liniştea...

După masă, surorile şi cu mine am plecat prin livadă, iar tata cu mama, ţinându-l pe Traian de mână au vizitat conacul şi acareturile, dând ocol curţii, după care au venit şi ei la umbra pomilor dinapoia casei.

— Trebuie reparaţie serioasă aici! a zis tata, arătând către conacul dărăpănat, dar încă impozant prin măreţia lui. Încolo, averea e destul de frumoasă, moşia-i mare, întinsă...

— Cu ajutorul lui Dumnezeu le vom face pe toate! l-a asigurat profesorul, privindu-şi în zare lanurile de grâu. Acum nu mai am nicio treabă, decât grija gospodăriei. Numai că vremurile îs cam tulburi, războiul ăsta mă nelinişteşte, frontul merge destul de prost...

— S-or termina şi astea odată!

— S-or termina, desigur, o veni pacea. Uite, nu mai e un ţăran

în sat, nu găsesc braţe de muncă, am de secerat, am de treierat, apoi vine vremea porumbului, a cartofului. L-am trimis pe Walter şi abia a tocmit câţiva bătrâni, vreo doi mai tineri, dar răniţi, însă ce poţi face cu ei? Iar femeile îşi văd de-ale lor, spun că au bărbaţii pe front, lor cine să le muncească?

Seara, tot îngrămădiţi în trăsură, cu tata din nou pe capră, în spatele coviltirului fiind legate şi câteva lăzi cu de-ale gurii oferite de profesor, ai mei au plecat către oraş. I-am urmărit de pe terasă multă vreme cu privirea, până ce au ieşit la drumul mare şi s-au pierdut într-un nor de praf. Cât am fost de bucuroasă că au venit, atât am fost de tristă după ce, înserându-se am rămas singură în pustietatea aceea a conacului. Mă gândeam la mama, la chipul ei blajin şi duios, la întrebările pe care căuta să mi le strecoare cât mai discret despre traiul meu aici, la ţară, în proaspăta căsnicie; cât de înnegurată asculta totul, vorbindu-i despre statornica mea nemulţumire, despre durerea şi întristarea ce-mi apăsau inima...

— Nu fac nimic, toată ziua! îi şopteam pe sub merii încărcaţi de fructe, stau, citesc, pictez, privesc câmpul, am tot ce-mi trebuie, dar crede-mă, oricând m-aş întoarce în sărăcia noastră!

— Este înţelegător cu tine, apropiat, e drăguţ?

— Peste aşteptări, dar nu-i asta totul, mamă. Înţelege că nu am o mulţumire sufletească, o satisfacţie, o împlinire, totul a fost împotriva voinţei mele, aşa încât nu-l pot suferi pe omul ăsta lângă mine, nu pot... Am avut, ca orice fată, alte visuri...

— Ei, visurile astea, nu-s pentru sărăcia noastră...

— Ştiu, dar nici nu-mi pot fi zdrobite de poftele tatei!

— Taci, să nu te-audă, a căutat să mă liniştească mama. El este foarte încântat, laudă tuturor norocul tău, care, după cum spune el, este şi al nostru...

Deci, am stat tot timpul pe terasă, urmărind plecarea trăsurii şi tot acolo am aşteptat-o când târziu, noaptea s-a întors. Am auzit de departe tropotul cailor şi glasul lui Walter îndemnându-i la drum. Micul dar de linişte ce mi-l oferiseră ai mei, prin scurta vizită făcută, acum se spulberase, nu-l mai aveam, furat fiind de viaţa austeră şi retrasă a conacului. Am rămas aproape întreaga noapte afară, la masa de pe terasă, în tovărăşia fluturilor ce roiau în jurul lămpii; cu ochii minţii vedeam aievea odăile noastre scunde de la oraş, îmi vedeam surorile dormind de-a valma pe unicul pat cu aşternuturi mizere, în atmosfera aceea

de sărăcie şi apăsare, dar mă gândeam cu nostalgie şi poate cu invidie la visele lor libere, ale lor şi numai ale lor, stăpâne pe ele şi, desigur, pe împlinirea lor. Pe când eu? Eu la ce mă mai aşteptam? Totul îmi era închis, zăgăzuit, ca de-o stavilă pusă de-a curmezişul în calea unei ape, oprindu-i mersul liniştit la vale.

Trecea vremea şi încă nu începuse seceratul, grâul avea de acum boabele grele, coapte, se scutura la cea mai uşoară adiere de vânt, veneau ploile, nu se mai putea intra în lan, totul se ducea pe apa sâmbetei. Mai în fiecare zi, Walter pleca în sat după oameni, dar nu prea găsea mână de lucru şi dacă găsea nu se înţelegea cu nimeni la preţ, ţăranii aveau necazurile lor, munceau, dar vroiau să primească şi un bun mai mult, ca să iasă din sărăcie.

Într-o dimineaţă a venit la conac un om cam de patruzeci de ani, cu faţa pământie, acoperită de-o barbă mare, nerasă de multă vreme şi ochi galbeni, adânciţi în orbitele vineţii. Pe cap avea o capelă militară, aruncată cam într-o parte, acoperindu-i într-un fel claia de păr crescut în neorânduială. Umbla destul de greu, întrucât avea un picior de lemn, fapt pentru care se sprijinea într-un toiag noduros ca într-o cârje.

Profesorul era pe terasă cu mine, bea o ceaşcă de cafea şi-mi admira unul dintre tablouri, aproape terminat, ce înfăţişa pădurea de un verde întunecat, iar peste ea, ca şi când ar fi aprins vârfurile copacilor, prinsesem razele roşietice ale apusului de soare...

— A, uite-i pe ăsta, a lui Sticlete! a spus el privind peste balustrada terasei la ţăranul invalid ce intrase deja în curte. Ăsta mi-a fost odată argat, ce este, măi Ştefane? Te-ai mai gândit?

Încercase Walter să se înţeleagă cu el pentru seceriş, nu ajunseseră la un preţ, renunţase, omul venise acum singur, pesemne împins de nevoi, îşi făcuse desigur alte planuri, poate că până la urmă se învoia totuşi...

— Să trăiţi, dom’ profesor! a înălţat capela invalidul şi şontâc-şontâc, sprijinindu-se în toiag, s-a apropiat tot mai mult de terasă. Avea o uitătură rea, pătimaşe, ochii galbeni îi sticleau aprins în fundul capului, ca la şarpe, îl caut pe dom’ Walter...

— Pentru seceriş?

— Aha...

— Păi te înţelegi cu mine, s-a aplecat profesorul peste balustradă, să fie auzit mai bine. Rămâi la cât ai convenit cu

Walter?

— Rămân, ce să fac? s-a arătat el strâns cu uşa, privind pieziş pe sub cozorocul capelei. Aţi văzut vreodată vreun sărac să se înţeleagă cu un bogat?

— Măi Ştefane, tu ai lucrat multă vreme în curtea mea, mă ştii ce fel de om sunt, a încercat să-l înduplece profesorul. Şi atunci?

— Vă ştiu, că d-aia am şi venit, da mai e o chestiune...

— Care? S-o aud...

— Eu vin cu toate neamurile, vin la seceriş cum ne-a fost vorba, da tot pe noi să ne tocmiţi şi la treeriş. Ce ziceţi?

— Ce să zic? a zâmbit înţelegător profesorul. Aşa vom face!

— Şi partea de grâu, rămâne parte, să n-avem vorbe!

— Mai încape îndoială, omule?

— Bine, atunci sănătate, să trăiţi şi mâine intru cu ai mei în lan. Începem de sus de la Adâncata?

— De acolo...

— Să trăiţi!

A înălţat din nou capela, s-a întors şi a plecat către poartă gheboşându-se pe toiagul lui noduros, bocănind pământul cu piciorul de lemn, ce-l trăgea cu greutate după el.

— A fost un argat bun, dar cam certăreţ, scandalagiu, mereu îi sărea ţandăra din câte ceva, crezând că-l fură Walter la socoteli, a vorbit profesorul, în timp ce-l privea pe invalid ce tocmai ieşea pe poartă. Avea o calitate însă...

— Care?

— Era un foarte bun ochitor, îl luam deseori cu mine la vânătoare. Ştii cum îţi dobora pasărea din zbor? Dintr-un singur foc! Acuma, uite-l, a rămas beteag, i-a ajuns cuţitul la os, nu mai are de niciunele. Crezi că altfel venea la muncă?

— Nu mi-a plăcut privirea lui, am spus.

— Face pe-al dracului de când s-a întors de pe front, i-au intrat în cap ideile bolşevicilor de pe acolo de unde l-a dus frontul, de fapt a fost chemat şi de vreo două ori pe la postul de jandarmi pentru propagandă comunistă. Încolo, când era zdravăn, muncea cât şapte, să ştii.

Nu-i mai puţin adevărat că şi de data asta, omul s-a dovedit sârguincios, pus pe treabă, aşa încât profesorul era tare mulţumit de felul cum mergea munca. Ce pot să spun este faptul că, după două săptămâni, Ştefan al lui Sticlete, împreună cu ai lui au început să ducă snopii la batoză, pentru treieriş. Mai

în fiece seară negru de praf şi plin de sudoare, cu cămaşa grea pe el, venea cum putea la conac, sprijinindu-se în toiag, cu nişte hârtii în mână şi-l informa pe profesor cum merge treaba, socotindu-se până la ultima centimă pentru cele muncite de el şi de rudele lui...

— Bine, Ştefane, bine... îl asigura profesorul că totul este în regula. Nu avea grijă. Vei fi mulţumit, ai să vezi...

— Eu... ştiţi... nu vreau să mă tragă neamţu' pe sfoară, spunea el cu îndoială. Ăştia-s ai dracului, îi ştiu, ăla, moraru' de la Roşiuţa nu ne fura grâul la măciniş? Şi când îi spuneam ne dădea afară, că de, era stăpân?

— Walter, îl cunoşti, nu-i din aceia...

— Tot sămânţa aia e, dom' profesor! se arăta neîncrezător Ştefan. E şarlatan bătrân, dar tot din sămânţa aia. Eu d-aia zic, ca dumneavoastră să ştiţi ce şi cum umblă treaba...

— Am luat notă, nu avea grijă!

Peste vreo câteva zile, într-o dimineaţă, profesorul a venit în camera mea, precipitat şi neliniştit, cu ochii întunecaţi de supărare, tremurând tot de-o nervozitate ce nu şi-o putea stăpâni. Abia mă sculasem, deschisesem larg ferestrele să intre aerul curat al pădurii şi al câmpului. Ziua sfârşitului de august se arăta a fi la fel de înăbuşitoare şi aprinsă de soarele arzător, ca şi cele dinaintea ei.

— Ce este? Ce s-a întâmplat? am întrebat eu, strângând aşternutul.

— Walter! Ah, Walter!

— Ce e cu Walter? am făcut ochii mari, fără să înţeleg ceva.

— A plecat... S-a dus...

— Unde a plecat?

— Dracu' ştie? A plecat... Uite, mi-a lăsat o scrisoare – şi profesorul mi-a întins o hârtie albă, cu un scris colţuros, dar ordonat – mi-a lăsat registrul cu toate socotelile la zi, cât şi în ce fel trebuie să-i plătesc pe cei de la treierat, mi-a lăsat şi banii până la ultimul leu... Totul în cea mai perfectă ordine. Dar a plecat. Unde? Nu ştiu!

În timp ce se plimba agitat prin odaie, cu mâinile la spate, plin de supărare, eu am luat scrisoarea lui Walter şi am început s-o citesc. Cu meticulozitate şi o ordine tipic germană, omul spunea că lasă treburile gospodăriei puse la punct – şi înşiruind o listă de socoteli, fiecare cu explicaţiile de rigoare – şi pleacă, întrucât

astăzi în ţară altele sunt rosturile decât ieri. Din aliatul devotat, armata germană a devenit duşmană a românilor, iar el nu vrea să aibă neplăceri din această cauză cu autorităţile lor. Se duce la rudele lui, lângă Sibiu şi de-acolo, poate, în patria sa. Va lua însă trăsura până la gara oraşului, are ceva bagaj şi nu poate să-l care în spinare atâta drum până la urcarea în tren. Dar domnul profesor să nu-şi facă griji. După ce va sfârşi treaba, trăsura o va lăsa la poarta domnului Runcu, tatăl domnişoarei ce, în mod sigur, va binevoi s-o aducă înapoi la conac. În cei peste douăzeci de ani, el, chelnerul de odinioară din Leipzig, s-a simţit bine la moşie şi-i mulţumeşte domnului profesor pentru tot ce a făcut, ca el Walter să fie considerat asemeni unui apropiat prieten. Iar Dumnezeu să-l aibe în pază...

— Ei, ce zici? m-a întrebat consternat profesorul, luându-mi hârtia din mână.

— Ce să zic?

— Eu nu înţeleg un lucru, a urmat el, de unde până unde a mai scos-o şi pe asta că armata germană a devenit duşmana românilor? De ce a avut nevoie de un asemenea pretext, total inventat şi neavenit? Putea să spună foarte simplu, că vrea să se întoarcă acasă, la ai lui şi gata!

— Chiar aşa...

— Şi cum de i-a venit aşa, deodată, de plecare? Noaptea? Fără să-mi spună un singur cuvânt? Să mă lase în toiul muncilor, fără un ajutor? Afurisită treabă!

Profesorul fierbea, îl vedeam bine că era numai un clocot de furie, ochii îi străluceau aprins, iar mâna în care ţinea scrisoarea îi tremura, fără oprire. Într-adevăr, situaţia era dificilă, se termina treierişul, începea culesul porumbului, trebuia adus grâul de la arie, nu mai vorbesc de vie. Walter se descurca, avea experienţa atâtor ani în spinare, ştia rostul prin sat, îi cunoştea pe oameni, avea relaţii printre negustorii de grâne şi de vin cărora le vindea prisosul. Profesorul locuia la Bucureşti, venea numai când şi când vara la conac unde se odihnea, mergea la vânătoare sau se închidea în „cancelaria” lui şi întocmea conferinţe, cărţi, studii ce-i erau necesare la universitate. Cel care avea grija gospodăriei era Walter, „mâna de fier” a moşiei. Tot timpul se dovedise de-o cinste ireproşabilă, nu i se putea aduce nici cea mai mică învinuire sau un gând de suspiciune în privinţa „afacerilor”, dar acum, el era undeva departe şi

treburile moşiei aveau să rămână desigur, fără un diriguitor de nădejde. Cât despre trăsură, nu era niciun temei de îngrijorare, profesorul fiind încredinţat că fostul lui servitor, aşa după cum avusese putinţa să-l cunoască, va proceda conform promisiunii din scrisoare.

Pe la amiază, a venit un văr de-al lui Sticlete, de la arie, să ia nişte saci. Omul era tot numai o apă, în cămaşă, desculţ, iar pe cap cu o pălărie de pai, făcută ferfeniţă, trasă adânc pe ochi, să-i ţină umbră. Alergase, trebuiau degrabă sacii, batoza mergea din plin şi nu era chip de aşteptare. De la el, printre altele, profesorul a aflat cu uimire – ceea ce de altfel ştia de-acum întregul sat, chiar cu o seară înainte – cum stau lucrurile în ţară, explicându-şi astfel plecarea grăbită a lui Walter. Mareşalul Antonescu fusese arestat la palatul regal şi odată cu el şi câţiva dintre miniştrii săi cei mai apropiaţi. Regele vorbise la radio şi anunţase întreaga ţară că războiul împotriva aliaţilor luase sfârşit şi că armata a întors armele împotriva trupelor germane. Se cerea mult calm, linişte şi ca fiecare să fie alături de noua ordine ce o impuneau forţele democratice...

— Este adevărat sau umblă numai un zvon, aşa? s-a mirat profesorul, ascultându-l cu luare aminte pe vărul lui Sticlete, care se ostenea să lege sacii cu o sfoară, jos, în curte. Că aici, la conac, departe de lume şi fără radio, trăim ca într-un pustiu...

— Adevărat, dom' profesor, adevărat, a întărit omul, dându-şi cu un gest repezit pălăria pe ceafă. De dimineaţă la primărie şi la postu' de jăndari, i-au dat părtretu' jos din părete, mareşalului. Umblă vorba că se schimbă prefecţii, primarii...

Zicând acestea, a aruncat în spinare balotul de saci şi a plecat zorit la vale către poartă, cu cămaşa fluturândă pe el, pierzându-se printre porumbişte.

— Nu-i a bine toată povestea asta! a zis profesorul căzând pe gânduri, cu privirea pierdută într-aiurea peste dealuri. Nu-i a bine. Se pregătea de mult ceva în ţară, mi-am cam dat seama, dar uite acuma presupunerile unora şi altora s-au adeverit. A ştiut Walter de ce pleacă...

Toată seara, a stat într-o totală apatie pe terasă, tolănit într-un şezlong, cu chipul întunecat, trist, învăluit în neguri, fără să scoată vreun cuvânt. Nici eu nu l-am mai întrebat ceva. L-am lăsat în apele lui umblând de ici-colo ca o umbră să nu-l tulbur, iar când s-a înnegurat de-a binelea, m-am dus în odaia mea şi

m-am culcat. Ce puteam vorbi cu el? Ce ştiam eu, o copilă, despre rosturile politice din ţară? Nimeni nu-mi deschisese capul în vreun fel şi apoi altele erau grijile mele în acel timp, când orizontul mi se închidea la poarta conacului, aşa încât nu-mi era aminte decât de visurile-mi furate şi ţinute aici ca într-o colivie...

7

— Lupiii, măăă! Lupiii!

Am tresărit. Glasul venea din ceţurile albe ale ninsorii viscolite peste pichetul ascuns sub omăt. Era luat de vântoasă şi spulberat peste văile troienite, pierea pentru o clipă şi iar răsuna în ecouri prelungi, ca un semnal de primejdie. L-am desluşit – era al sergentului Duţă, ajutorul comandantului; dădea pesemne de veste patrulelor ce se apropiau lunecând pe schiuri, către reşedinţă, ca să fie cu ochii în patru şi să nu cadă în calea jivinelor. Nu odată, haitele, umblând după pradă, urcau până aici spre vârful muntelui hămesite de foame, înrăite, scoţând urlete înspăimântătoare, mai ales noaptea când atacau, înconjurând aşezările şi năpustindu-se în ogrăzi, dădeau iama printre vietăţi.

Nu le auzeam acum urletul de groază, viscolul era prea puternic, şuierând pe la ferestre, dar mi-i închipuiam alergând prin văile albe, cu boturile întinse şi limbile scoase, adulmecând prăzile. Şi fără să vreau, amintirile mă duc înapoi la iarna aceea cumplită, când viscolea ca şi acum şi tot ca şi acum, singură în odaia mea de la conac, am trăit scene pe care nu le pot uita. Pentru că trebuie să se ştie, iernile mele n-au fost iernile bucuriei, nu le-am aşteptat asemeni altor copii, cu încântare şi veselie pentru joacă, pentru a alerga prin zăpadă, la săniuş sau stând la fereastră să-l aştept pe Moş Crăciun cu daruri. Iernile mele mă găseau furând cărbuni cu găleţile de lângă depoul gării, cărând vreascuri cu spinarea de prin crângurile din marginea oraşului, dârdâind de frig în drum către şcoală şi acasă, sub cuvertura rărită, ducând cu sania sifoanele domnului Vanghelis sau spălând rufe la doamna Leontina, proprietara magazinului de mercerie şi îmbrăcăminte pentru mirese, unde până la urmă am fost nevoită să muncesc. Aici, în camera asta aproape goală, în faţa colii albe de hârtie, adunându-mi gândurile pentru a le împărtăşi mai apoi celor ce vor să mă cunoască, aşteptându-l pe anchetator şi ascultând viscolul de afară, retrăiesc aievea iernile acelea ce acopereau cu voalul lor alb negrele noastre suferinţe.

Ştefan al lui Sticlete s-a oferit să aducă trăsura profesorului de la oraş. M-am dus şi eu cu el. Am plecat cu căruţa preotului ce căra cherestea pentru turla clopotniţei. Trăsura am găsit-o în

curte, se juca Traian în ea, supravegheat de Anişoara. Caii erau priponiţi de gard, mâncau fân, îl adusese tata de la domnul Vanghelis. El nu era acasă, nici mama, se duseseră la lucru, la fel ca celelalte surori, în afară de Anişoara care avea serviciu după-amiaza.

Al lui Sticlete a pus caii la trăsură, după care s-a urcat pe capră, a luat biciul în mână şi m-a poftit să mă urc.

— Hai, domnişoară, că ne-apucă noaptea pe aici...

N-o văzusem pe mama, îmi părea rău, dar i-am spus Anişoarei că am să vin într-o duminică până nu încep ploile de toamnă. Traian s-a desprins cu greu de trăsură, vroia să-l plimb şi pe el; până la urmă l-a luat soră-mea în braţe şi l-a băgat în curte, încercând să-i potolească plânsul cu vorbe mângâietoare... Am luat-o pe câteva străzi şi am ieşit pe cea cu multe prăvălii. Invalidul, oprit la un atelier de dărăcit lână, dăduse să i se lucreze câteva caiere, a luat apoi nişte şine de fier pentru potcoave, câteva sticle de lampă şi a pornit spre piaţă să vadă cum mai merge vânzarea purceilor. Tocmai când am trecut prin faţa primăriei, l-am văzut pe Mircea, în uniforma lui de liceu militar, cu bascul în mână, deoarece îi era cald, alături de o fată ce ducea sub braţ o rachetă de tenis. Îi spunea, pesemne ceva vesel, imitând parcă pe cineva, de vreme ce ea se amuza teribil, râzând să se prăpădească, nu alta. Se mai înălţase, se împlinise ca bărbat, era mai voinic şi mai bine legat, arăta tot atât de elegant şi de distins cum îl cunoscusem. Nu m-a văzut, de altfel nici nu putea, pentru că trăsura a cotit foarte repede către piaţă, dar întâlnirea aceea, chiar pentru câteva clipe mi-a răscolit nişte amintiri dureroase, m-a făcut să-mi dea lacrimile şi să simt tot timpul o apăsare în capul pieptului. S-o mai fi gândind, oare, la mine? m-am întrebat în legănarea trăsurii. Şi chiar dacă ar fi fost aşa, la ce mi-ar mai fi folosit? Cred că şi el m-ar fi condamnat, dacă ar fi aflat cum îmi aşezasem viaţa, dar tot atât de adevărat este şi faptul că trebuia să înţeleagă că nu eu însumi hărăzisem acest destin, ci cu totul alte împrejurări nedorite, îl hotărâseră.

De cum a intrat trăsura în piaţă, o mulţime imensă mi-a atras atenţia. Sute de oameni, femei şi bărbaţi, copii ţărani şi târgoveţi, soldaţi şi prăvăliaşi erau adunaţi cu toţii în jurul unei tarabe, transformată ad-hoc într-un fel de scenă pe care se vedeau urcaţi câţiva inşi cu arme în mână şi cu brasarde tricolore pe braţ. Cel care vorbea, căci cineva spunea ceva cu

glas tare, răspicat, era un bărbat nu prea înalt, cu părul tuns scurt şi frunte înaltă. Insul zvârlea mereu pumnul în aer şi cerea mulţimii, de aici, şi din tot oraşul să pună mâna pe arme, să intre în gărzile patriotice, că vor veni zile grele în luptele cu nemţii în retragere şi trebuie să-şi apere libertatea abia dobândită cu câteva zile mai înainte.

Când al lui Sticlete a oprit trăsura mai la o parte şi m-am uitat mai bine, mi-am dat seama că acela nu era altul decât naşul Cristescu. Agitat, înflăcărat, cu privire aprinsă, scânteietoare...

— La arme! La arme! a prins a se agita mulţimea.

Ascultând sutele de glasuri învălmăşite în tulburarea aceea, m-am cutremurat. Ce avea să fie? Iar război?

— Afară cu bandele lui Hitler din ţară!

— Afară! Afară!

— Să punem mâna-n gât miniştrilor lui Antonescu!

— Şi bogătaşilor, că ei ne-au vândut ţara!

Ştefan al lui Sticlete a stat ce a stat pe capra trăsurii, ascultând cu urechea întinsă către mulţime. Îl vedeam cum nu are astâmpăr, se întoarce când într-o parte, când în alta, la fel ca unul care ar sări într-o apă, dar încă nu-l îndeamnă curajul. Până la urmă a lăsat biciul pe capră, mi-a spus să-l aştept olecuţă, a coborât cu greu pe roata trăsurii şi, şontâc-şontâc cu piciorul lui de lemn, a pornit către cei adunaţi în jurul tarabei şi s-a pierdut în mulţime. L-am văzut după o clipă, sus, lângă naşul Cristescu, dând mâna cu toţi cei din juru-i, după care şi-a potrivit capela ponosită pe claia de păr, şi-a trecut odată palma peste barba mare, nerasă şi a tunat cu glasu-i dogit, de s-a cutremurat toată piaţa:

— Da’ cu moşierii ce facem, oameni buni? a privit aspru peste mulţime. Lor nu le punem mâna-n gât? N-a venit vremea noastră, a ţăranilor necăjiţi? Că uite, m-au trimis ăi mari să-mi pierd picioru’ pe unde nu mi-a fost gându’ şi acuma să nu dea socoteală? Moşierii să ne dea pământu’ că noi îl muncim şi-n el să ne-gropăm oasele!

— Aşa e! Aşa e! Jos cu asupritorii!

— Nu vrem să mai lucrăm în dijmă! Nici să mai fim argaţi!

— Bravo, soldatule! Bravo, băiete!

Ascultam cutremurată, cu inima cât un purice, răzvrătirea aceea, a celor adunaţi acolo; l-am zărit şi pe tata prin mulţime, totul mă impresiona şi mă înfricoşa în acelaşi timp, căutam să-l

văd mai bine pe tata dar, oricât m-am străduit, n-am mai dat cu ochii de el; poate că fusese numai o părere a mea de-o clipă. Şi nici pe naşul Cristescu nu l-am mai văzut...

Ştefan al lui Sticlele s-a întors, s-a urcat tot cu greutate pe capra trăsurii şi, după ce a luat biciul în mână, s-a răsucit către mine şi mi-a spus ca o scuză:

— Mă iertaţi, domnişoară, dar m-am răcorit şi eu olecuţă! Că se zice că ni se va da pământ, aşa o fi oare?

— Nu ştiu, am bâiguit eu. N-am de unde să ştiu...

— O da Dumnezeu şi s-o face dreptate şi pe pământu' ăsta!

A scuipat în palme, a tras de hăţuri, a înălţat biciul...

— Acuma mergem către Izvoarele, a mai zis el, îndemnând caii la drum. Aş fi vrut să văd cum mai merge târgu' pe aici, dar nu mai e vreme. Diii, afurisiţilor!

A venit toamna cu ploile lungi şi triste, cu noroaie şi frig, n-am mai avut când să mă mai duc la oraş şi nici ai mei n-au mai venit pe la mine, pentru că nu avea cine să mai mâne trăsura, să se îngrijească de cai şi câte mai erau prin gospodărie. Profesorul slăbise, o ducea din ce în ce mai rău, îl găsisem de câteva ori căzut pe duşumele, doborât de epilepsie, ba în dormitor, ba în muzeu, nu ştiam ce să-i fac, cum să-i vin în ajutor, dar amintindu-mi ce-mi spusese Walter, îl lăsam aşa până ce-şi revenea singur, se scula, se spăla cu apă rece pe ochi şi se aşeza pe-un scaun să se odihnească. Niciodată, cât am stat la conac, nu m-am arătat a şti de boala lui, bănuiam că se jenează şi că, atât cât poate, şi-o ascunde, să nu i-o cunosc eu. Umbla de-acum singur prin sat, tocmind căruţe ca să ducă grâul la oraş şi ca să ia oameni pentru culesul cartofilor sau ai porumbului ce rămăsese pe câmp. Iar pentru menaj, întrucât nu mă lăsa să mă descurc singură la bucătărie, adusese o bătrână din sat, Paraschiva, care venea de trei ori pe săptămână să spele, să gătească, să se îngrijească de păsări şi de câte mai erau prin ogradă. Mă înţelegeam bine cu ea, era o femeie respectuoasă, aşezată, îmi spunea „cocoană" şi aproape că mă ruşinam auzind apelativul ce parcă nu mi se potrivea de loc. De multe ori o surprindeam cum mă priveşte compătimitor, citeam în ochii ei o ascunsă durere. Îmi urmărea mersul, mişcările, tot ceea ce făceam, înţelegeam limpede că mă admira, mă plăcea, dar în acelaşi timp mă şi neferícea pentru că venisem la conac atât de neîmplinită şi aveam să fiu soţia profesorului.

— Amar de viaţa mătăluţă, cocoană! o auzeam când şi când vorbind de una singură prin odăi, în urma mea, dar cam pe şoptite să nu o audă vreo ureche străină. Ţi-ai îngropat tinereţea între zidurile astea! Eh, Dumnezeule, unde duce pofta de avere...

Mă condamna şi ea, cum poate mă condamnau atâţia, ştiam lucrul ăsta, dar cine din sat, dintre cei care auziseră ce fel de nevastă îşi adusese profesorul, nu mă acuza pentru pasul meu socotit necugetat, dornică, după spusa tuturora, numai de înavuţire? Dar, ştia oare, careva adevărul? Ce e în sufletul meu? Ce durere îmi apasă inima? Şi cum ajunsesem acolo împotriva voinţei mele?

Zilele erau din ce în ce mai întunecate, triste, începuse lapoviţa, pluteau nişte neguri peste pădure şi peste sat, sute de ciori croncăneau deasupra miriştii, câmpului, în odăi bătrâna făcea de-acum focurile, sobele scoteau fum şi cărămida lor mirosea a încins şi a pământ ars, dându-mi o senzaţie plăcută de căldură şi moleşeală. Profesorul căzuse la pat. Îl găsise într-o dimineaţă Paraschiva cu gura strâmbă, cu mâna şi piciorul stâng paralizate, nu le mai putea mişca şi nici de vorbit nu mai vorbea, mai mult sâsâia cuvintele şi se ajuta de gesturile mâinii zdravene ca să se facă înţeles. M-a chemat, m-am dus la el, era palid, cu faţa alungită şi ochii adânciţi în orbite, mi-a prins mâna şi a încercat să-mi zâmbească, vroia să-mi spună ceva, dar nu reuşea şi, până la urmă, a renunţat. Mi-a făcut atunci semn să mă aşez pe scaun alături de patul lui şi m-am supus dorinţei lui, aşa cum faci voile unui bolnav. A rămas multă vreme privindu-mă ca pe o icoană, mi-a arătat mâna şi piciorul paralizate şi am dat din cap în semn că am înţeles, spunându-i să stea liniştit, că vom trimite după un doctor la oraş şi are să se facă bine. A dat din cap că nu-i nevoie, să ne vedem de treabă, dar arăta spre fereastră că începuse ninsoarea şi chipul i s-a înnegurat. Desigur, se gândea la porumbul ce rămăsese pe câmp, înglodat în noroi şi la cartofii neadunaţi. Eu am înălţat din umeri neştiind ce să-i spun, dar el mi-a făcut semn să stau liniştită, să nu-mi fac griji, alea erau grijile lui, el era fericit că eram lângă el, că-mi putea mângâia mâna şi privi în ochi...

Venea bătrâna, îi aducea mâncare, îl ajuta să se servească, după ce-l spăla mai întâi pe faţă cu un şervet ud. Apoi îl învelea cu pledul, îi potrivea perna şi pleca la treburile ei. Eu stăteam

dincolo, în camera mea, îi auzeam deseori chemările, glasul acele stins şi rugător îmi făcea rău, dar căutam să nu-l aud şi-mi făceam de lucru citind, pictând sau, pur şi simplu, privind afară pe fereastră cum ninge şi cum se albeşte câmpul până departe spre sat. Nu, nu mai puteam suporta, aş fi vrut să fug, să plec de-acolo, conacul mi se părea un mormânt pe dealul înzăpezit, uitat de lume, între zidurile căruia eram condamnată, fără voia mea, să-mi macin cei mai frumoşi ani ai vieţii... Întreaga zi nu făceam deci nimic, bătrâna îmi aducea mâncare, mă ruga să mai ies prin ogradă sau să trec pe sub pomii din livadă, încărcaţi de zăpadă, nu, nu era bună singurătatea aceea a mea, îmi spunea, dar eu refuzam şi aşteptam să se lase amurgul albastru al serii, să aprind lampa şi să mă culc, să uit de mine. Însă durerea celui de dincolo, glasu-i rugător şi stins, strigat de multe ori în noapte, mă făcea să tresar, să mă ridic în capul oaselor şi să rămân astfel, aşteptând să se ivească zorile...

A trecut Crăciunul şi Anul Nou, zile triste pentru mine, mi-am amintit de Victoriţa şi de tragedia ei, au venit câţiva copii din sat cu colindele, înfruntând nămeţii, i-a primit în odaia lui profesorul, privindu-i cu ochi bolnavi, rătăciţi, mi-a făcut semn să-i dau de sub pernă portofelul să trag afară câteva bancnote şi să le ofer celor ce cântaseră atât de frumos şi înduioşător. Nu mai ştiam nimic de ai mei, nici ce se petrece la oraş. Eram o izolată de lume, de parcă aş fi fost o naufragiată pe-o insulă în mijlocul unor ape albe, întinse, fără sfârşit. Mă îngrozeau zilele ce le aşteptam, îngrijorată de soarta profesorului, care nu vroia să fie consultat de niciun medic, dar a cărui situaţie, în loc să se îmbunătăţească, aşa cum spera el, se înrăutăţea tot mai mult, dându-ne, mie şi bătrânei, de gândit. Aşa că n-am mai aşteptat şi i-am scris tatei, cerându-i să vină neîntârziat, să-mi spună ce să fac şi dacă poate să aducă şi un medic. Dar să se grăbească, întrucât viaţa profesorului era în primejdie şi pe mine, singură, mă cuprinsese teama în pustiul acela al conacului, departe de lume. Tata m-a ascultat şi a venit într-o dimineaţă cu o sanie de la oraş, împreună cu un medic bătrân.

— Tată! i-am ieşit eu în întâmpinare, cu chipul răvăşit de plâns. Sunt disperată! Ce să fac? Nu mai stau aici. Cum se face seara, mi-e teamă până şi de umbra mea...

— Linişteşte-te, nu fi proastă! m-a prins el de după umeri. Uite, am adus doctorul. M-a costat o grămadă de bani, sania

asta, abia l-am convins pe birjar să bată drumul până aici...

— A nins mult, ştiu, e greu...

— Păi? Şi de când boleşte aşa?

— Da, mai ţin minte de când? De săptămâni. Şi mata, şi mama să nu mai daţi pe-aici!

— Dar ce, crezi că stai la colţul străzii noastre? m-a repezit tata. Sunt atâţia kilometri! Să venim pe jos pe nămeţii ăştia? Ai adăpost, ai mâncare, căldură, treabă spui că nu faci, ce-ţi lipseşte?

— Uite, mai vine câte o nenorocire din astea...

— Nu eşti tu de vină. Lasă, că se aranjează...

A intrat cu doctorul la bolnav. Medicul şi-a scos paltonul, s-a aşezat pe scaun, şi-a pus gentuţa pe pat şi a dat pledul la o parte, să-l examineze pe profesor. Acesta, cum l-a văzut pe tata, a prins a zâmbi, evident, se bucura, iarna era destul de grea, dar a venit tocmai de la oraş să se intereseze de sănătatea lui. Tata i-a făcut semn să stea liniştit, dându-i a înţelege că, din moment ce-l consultă doctorul lucrurile vor merge spre bine. Dar doctorul a stat foarte puţin în odaia profesorului, după care şi-a adunat stetoscopul, tensiometrul, a lăsat pe noptieră câteva sticluţe cu medicamente şi o notiţă cu prescripţii cum să fie luate şi a ieşit, făcându-ne semn să-l urmăm.

— Ce este? l-a întrebat tata, luându-l de braţ. Speranţe, ceva?

— Mai nimic! a dat el negativ din cap, îmbrăcându-şi paltonul. Hemoragie cerebrală pe un fond de epilepsie. Apoi tensiunea arterială îmi dă de gândit. Se poate prăbuşi din clipă-n clipă...

— Tată, l-am rugat eu cu lacrimi în ochi, te rog să rămâi cu mine. Nu mă lăsa singură!

— Bine, bine! mi-a dat el de înţeles că trebuia să-l las în pace, întrucât era ocupat cu plecarea doctorului. Vom vedea...

Şi aşa cum am dorit, m-a ascultat şi a rămas. Doctorul a plecat cu sania cu care venise, pierzându-se în ninsoarea câmpului, iar tata m-a urmat în odaia mea, puţin îngândurat, abătut din pricina situaţiei ce se crease. Dincolo de uşi se auzeau iar gemetele bolnavului, stinse, repetate, ca un ecou pierdut în depărtare. Tata le-a ascultat o clipă, a dat nemulţumit din mână, s-a aşezat pe umil dintre fotoliile din piele şi mi-a zis să au mai am grija profesorului pentru că în mod sigur medicamentele îl vor linişti. Apoi va mai vedea ce este de făcut.

— Ascultă, tu, m-a prins el într-un târziu de braţ, vorbind cam

pe şoptite, bărbatul ăsta al tău – şi a arătat cu capul către camera bolnavului – şi-a scris vreun testament, ceva?

— Eu de unde să ştiu? am înălţat nedumerită din umeri. Mă duc rar în odaia lui şi atunci numai când e bătrâna. Altfel, mi-e frică...

— Normal ar fi să-ţi lase averea, nu? a zis tata tot pe şoptite, dar cu glasul mai aprins ca la început. Că doară îi eşti nevastă, nu? Bine, nu sunt acte, dar întâi nu s-au făcut din pricina dispensei tale şi al doilea, că uite, abia a trecut anul de la moartea Victoriţei. Şi trebuia s-o ascultăm şi pe mumă-ta, nu? Doar aşa mi-a fost înţelegerea cu profesorul, că facem actele acuma, după sărbători. A stăruit să te dau mai din vreme la conac, uite te-am dat, cred că nu şi-o schimba gândul...

— Ce gând?

— Cum, ce gând? s-a mirat tata. Să te ia de nevastă!

— Dar mata nu-l vezi cum arată? am zis eu puţin revoltată. Însurătoare îi mai trebuie?

— Nu ştiu, am să mă înţeleg eu cu el, nu s-a lăsat tata, cu aceeaşi îngrijorare pe chip. Măcar cununia religioasă s-o facem. Chemăm popa din sat... Şi-apoi îi zic de testament. De ce să nu-i zic? Te-a vrut, m-a bătut la cap să i te dau, eu te socot nevasta lui, nu? Ştie o lume întreagă că te-a adus la conac, n-o să te lase, doamne-fereşte, pe drumuri! Dacă pleacă dintre cei vii, conacul şi moşia sunt ale tale. Drept şi pe cinstite! Uite sunt aproape şase luni de când stai lângă el...

Tata se aprinsese la vorbă, era precipitat, nervos, iar când şi când bătea darabana cu degetele pe marginea fotoliului. Afară continua să ningă, era amiaza, dar începuse a se lăsa o ceaţă densă ce acoperea, cu încetul zările alba.

— Fata mea, a zis tata târziu tot cu glasul scăzut. Este vreo sanie pe aici, pe la conac?

— Este...

— Caii îs buni?

— Buni. Îi mai ţesală din când în când bătrâna, le dă apă, mâncare. Sunt în grajd...

— Uite ce-mi trece prin cap, m-a prins el de mână şi m-a tras mai lângă ei să-i fie vorba auzită mai bine. Mă duc în odăile alea, iau vreo zece-cincisprezece saci cu grâu, o butelcă-două de vin, ce-oi mai găsi pe-acolo de-ale gurii şi duc toate astea la noi acasă, la oraş. Vindem grâul, avem cu ce trăi. Vanghelis de-

abia aşteaptă. De-aia întrebam de sanie şi de cai. Bătrâna e aici?

— Nu, e plecată în sat. Vine numai de trei ori pe săptămână, aşa a fost tocmită...

— Tocma' bine! şi-a frecat tata palmele, plin de mulţumire. Dar la urma-urmei, s-a întors el, de ce să ne fie teamă? Şi de ce să ne ferim? Nu e averea ta? Nu poţi face ce vrei cu ea? Ehei...

Zicând acestea s-a ridicai, a ascultat puţin la uşă să vadă ce face profesorul, după care a ieşit din odaie, făcându-mi semn să rămân şi să-mi văd de treabă. I-am auzit paşii apăsaţi pe duşumelele putrede ale coridorului, după care n-a trecut mult şi am văzut sania trasă în faţa peronului, cu caii înhămaţi, pe spinările cărora fuseseră aruncate nişte pături trenţuite, să nu-i ningă. L-am zărit apoi pe tata cărând în spinare un sac de grâu, pe care l-a aruncat afară pe cimentul terasei. A mai venit cu unul. Şi a mai adus încă unul. Apoi pe al patrulea...

Am dat perdeaua la o parte, l-am privit puţin îngrijorată, dar el m-a văzut şi mi-a făcut complice cu ochiul, zâmbind şi dându-mi a înţelege că ştie el ce face. N-o să stea grâul să putrezească în odăi; şi dacă profesorul nu lasă nimic scris, pune te miri cine mâna pe el! Iar cei de la oraş să moară de foame? Până îl va determina să scrie în testament că averea lui, după moarte, va intra în posesia soţiei, cu numele aşa şi aşa, luată de bună voie şi nesilit de nimeni, e bine să se asigure de ceva bucate, că nu se ştie cum vor deveni lucrurile. În definitiv, ca soţie, ea poate face ce vrea cu ce va rămâne de la răposatul... Şi de ce n-ar începe de pe acuma să-şi pună la adăpost lucrurile, să-şi ajute familia?

Tocmai când pe terasă stiva de saci începuse să crească, jos în vale, la poartă, s-au văzut peste uluci nişte căciuli ţuguiate, mişcându-se încoace şi-ncolo. Tata s-a oprit din lucru şi a privit într-acolo. Erau nişte oameni din sat, de bună seamă. Dar ce vroiau? Unul a încercat poarta, altul s-a înălţat pe ulucă...

— Ce vreţi, mă, fraţilor? a dat tata strigare de sus, de pe terasă. Cu ce rost prin nămeţii ăştia?

— Vrem să vorbim cu propritaru', a zis cel ce se urcase pe ulucă, un ins cam cocârjat, îmbrăcat într-o fleandură de cojoc. E acasă?

— Eu sunt proprietarul! a zis tata sumeţindu-se şi venind mai la marginea terasei, să fie mai la vedere. Ce vreţi?

— Dumneata eşti? a mai întrebat acela neîncrezător, punând palma streaşină la ochi, că-l biciuia zăpada peste faţă. Nu prea sameni cu profesorul...

— Profesorul e bolnav.

— Ei, bolnav, lasă că ştim noi. Spune-i că avem o vorbă cu dumnealui...

— Mă omule, nu s-a lăsat tata, n-auzi că profesorul e bolnav? E în pat, nu poate sta de vorbă cu nimeni. Spuneţi-mi mie care-i treaba şi ne-om înţelege...

— Dar nu eşti propitar!

— Ba sunt! De azi eu sunt proprietar!

— Aşaa? s-a mirat acela şi şi-a împins cu un gest repezit căciula mai pe ochi. Atuncea dacă eşti propitaru’, află că noi am venit să ne luăm moşia. Că pământu’ e al nostru... În alte părţi, am auzit că oamenii s-au înţeles cu propritarii, şi-a luat fiecare partea lui, noi de ce n-am lua-o? Să rămânem de proşti?

— Vedeţi-vă de drum! a zis tata cu asprime, nu vă faceţi de cap că în ţara asta n-are dreptul nimeni să calce legea!

— Ahă! a zis acela batjocoritor, ştim noi cine a făcut legile alea. Le-a făcut cum a vrut, că pe noi nu ne-o întrebat nimeni nimica.

— Păi de ce să te-ntrebe? Ai fi vreun cap de ministru ceva? l-a luat tata peste picior. Sub căciula aia n-ai decât tărâţe şi nici alea de doamne-ajută, strănută porcii dacă le mănâncă!

— Porc eşti tu, mă! a zis cel de pe ulucă şi a tras o înjurătură. O să-ţi arătăm noi acuma, cum râmă porcii!

Şi zicând acestea, a sărit în ogradă, a tras zăvorul şi a deschis larg poarta. În pragul ei s-au ivit de îndată şi ceilalţi ţărani încotoşmănaţi în cojoace şi flanele rupte, cu căciulile pe ochi, în mână cu furci şi securi. În faţa lor, Ştefan al lui Sticlete cu piciorul de lemn înfipt în zăpadă, cu capela mototolită aruncată peste claia de păr, în mantaua lui de soldat, cam lungă şi ponosită ce mătura zăpada. Tata n-a mai stat pe gânduri. S-a repezit în odaia lui Walter unde văzuse o puşcă de vânătoare şi o carabină şi a venit într-o clipă cu ele pe terasă, ascunzându-se după un stâlp al ei.

— Cine face un pas e mort! a ameninţat tata şi a tras un foc în aer, să-i sperie. Nu glumesc, să ştiţi! Umblaţi-vă pe cale şi nu râvniţi la bunul altuia!

— Ehe, uite cine vorbeşte! a exclamat al lui Sticlete, fără să ia

seama la ameninţările tatei. A făcut câţiva paşi, şontâc-şontâc luminat parcă la faţă de cele ce-i vedeau ochii. Uitaţi-vă fraţilor, pe ăsta l-am văzut la adunarea aceea în piaţă, am crezut că-i de-ai noştri... Ascultă, mă, ce cauţi aici? Nu ştiam că eşti boier...

— Mă, vezi-ţi de drum şi nu mă face să-mi ies din minţi! a răcnit tata de s-au cutremurat geamurile. Că te fac să muşti zăpada, să ştii!

— Spune, mă, eşti chiar boier sau vreunul de te-ai dat de partea moşierilor? a stăruit al lui Sticlete. Nu te-au primit comuniştii şi te-ai dat cu ăi avuţi...

— Sunt şi eu tot sărac ca şi voi! a strigat tata. Şi am aceleaşi drepturi ca şi voi. Iar dacă e să ia careva moşia asta, acela sunt eu!

— Şi te faci propritar?

— Mă fac. Faceţi-vă şi voi dacă vă stă în putere.

— Noi împărţim totul între noi, aşa e drept, dar tu te faci singur propritar?

— Mă priveşte ce mă fac! i-a retezat tata vorba. Nu dau socoteală nimănui. Acum e vremea noastră, a muncitorilor...

— Este şi vremea ţăranilor...

— O fi!

Cel ce stătuse sus pe ulucă şi sărise să deschidă poarta, a făcut câţiva paşi, l-a prins întărâtat pe al Sticlete de mâneca mantalei, împingându-l înainte, totodată îndemnându-i şi pe cei ce se aflau mai în urmă să dea năvală în ogradă şi să nu mai stea la vorbă.

— Haideţi, mă, să pornim, de ce ne-am oprit? a cerut el înfierbântat, făcând semn de înaintare. Nu credeţi că ăsta îşi bate joc de noi?

Şi fără să mai ia seama ce fac ceilalţi, a pornit de unul singur, către conac, cu o furcă în mâna, înjurând şi ameninţând, pesemne să-şi facă curaj, în temerara lui acţiune. Atunci tata a tras cu carabina un foc în aer ca să-l avertizeze că nu se joacă şi că e hotărât să nu permită nimănui să se apropie de conac. Ţăranul s-a oprit deodată locului, puţin speriat, dar şi-a luat seama repede, a scos limba, slobozind totodată o nouă înjurătură, semn că nu-i pasă şi a pornit să frământe iar zăpada către conac.

— Înapoi, mă, că te curăţ! a strigat tata, mânuind degrabă închizătorul armei. Înapoi!

— Cureţi pe măta!

Precipitat, tata a sărit peste saci, s-a lipit de stâlpul cerdacului, a dus din nou puşca la ochi şi a apăsat pe trăgaci. Detunătura a spintecat aerul şi ecoul ei sinistru a plutit prin ninsoare până sus, peste pădurea troienită. Omul s-a prăbuşit în zăpadă şi a dat un ţipăt de s-a cutremurat curtea.

— Mă omorî, mă, mă omorîîî!

Cei din poartă înspăimântaţi, s-au tras înapoi. Văzând că nu-i de glumă, niciunul n-a mai făcut un singur pas înainte; nici măcar să-i vină celui căzut în ajutor. S-au strâns unul într-altul, aşteptând. Numai Ştefan al lui Sticlete a rămas înfipt locului, cu umerii mantalei albiţi de ninsoare, privind duşmănos înainte pe sub cozorocul pleoştit al capelei. A întors apoi capul, a spus ceva către cei din spate şi de îndată unul dintre oameni a dat la iveala de sub pulpana sumanului o puşcă pe care i-a întins-o.

— Mă, ăla grozavu’, ia ieşi, mă, la iveală, de ce te-ai ascuns ca un hoţ? a strigat cu glasu-i dogit al lui Sticlete, cântărind arma în mână. Hai, mă, moşierule, arată-te, te ştiu, dar vreau să-ţi văz din nou faţa aia de propritar. Ne omori, ticălosule, hai? Ne omori?

Cum stăteam la fereastră şi priveam înfrigurată toate câte se întâmplau, m-a cuprins deodată groaza. Nu ştiam ce să fac. Am deschis uşa şi i-am strigat tatei să se ascundă sau să fugă, să lase totul baltă, de ce atâta înverşunare şi apere conacul, măcar de-ar fi fost stăpânitorul lui. Plângeam şi-l rugam să nu se apuce cu oamenii, dar el mi-a făcut semn cu mâna să-mi văd de treabă, să-l las în pace, să nu mă amestec şi nu s-a dezlipit de lângă stâlpul cerdacului. Era numai la haină cu capul descoperit şi un fular înfăşurat în jurul gâtului. Ţinea puşca la ochi, cu degetul pregătit pe trăgaci şi aştepta. Tremura? Nu, nu tremura, era numai stăpânit de încordare, ca un arc şi vedeam cum i se zbat venele la încheietura gâtului, gata să-i plesnească.

— Tată! m-am rugat eu din nou, fără să mă liniştesc, ia sania şi fugi prin livadă. Tată, de ce nu m-asculţi?

Dar nici n-a vrut să mă mai ia în seamă. Stătea neclintit, în aşteptare, pândind de după stâlpul de lemn. Atunci am închis uşa şi, cutremurată de spaimă, am revenit la fereastră, după perdea, să văd ce are să se mai întâmple. Poate, văzându-l că nu le mai vorbeşte am gândit, oamenii aceia vor pleca... Sau ajung la o înţelegere. Şi cum aşteptam, l-am auzit dincolo pe

profesor gemând, chemându-mă şi întrebându-mă încet cine a tras cu puşca, pentru ce, cine cu cine se ceartă, de ce plâng, cu cine vorbesc, m-a supărat careva? Şi unde-i Paraschiva? M-am făcut însă că nu-l aud şi l-am lăsat să sporovăiască acolo, de unul singur, până nu i-am mai auzit glasul, fără să mă mai mişc de lângă fereastră. Tata stătea în aceeaşi poziţie, ascuns, la pândă, după stâlpul cerdacului. Al lui Sticlete, sub ninsoare, cu oamenii înapoia lui, iar la un metru în faţă-i, prăbuşit, sub cojocul spart, acoperit de zăpadă, cel ce căzuse răpus de glonţ.

— Nu ieşi, mă, la iveală? a mai zis invalidul, trăgând şi el închizătorul armei. Vas' că noi muncim pământu' ăsta şi tu te faci stăpânu' lui! Bravo! L-ai cumpărat sau te-ai pus vătaf în locu' neamţului? De unde până unde ai mai răsărit şi tu, mă, potaie? Ei, văz că nu vrei să te-arăţi, las' că atunci vin eu la tine să vedem care-i treaba...

L-a ocolit pe cel căzut şi a pornit să taie pârtie către conac, cu puşca în mâna, trăgându-şi cu greu piciorul de lemn prin zăpada ce se ridicase până la genunchi. De sub cozorocul capelei, ochii priveau răzbunător, îşi strângea mereu fălcile, părea o fiară înrăită, gata să sară în gâtul cuiva.

— Hai, mă, trage! a strigat el şi a prins a zâmbi răutăcios şi batjocoritor. Trage, mă dacă mai ai curaj! Crezi că eu îs ăsta a lu' Dumitran de l-ai pus în zăpadă?

Văzându-l că se apropie tot mai mult, tata a potrivit mai bine arma la ochi, a apăsat pe trăgaci şi din nou detunătura a răsunat prelung în aerul îngheţat, prin cernerea tot mai deasă a fulgilor de nea. În aceiaşi secundă, însă, a bubuit şi puşca invalidului. Când o dusese la ochi nu mi-am dat seama. Şi-atunci cu groază l-am văzut pe tata cum se frânge şi cade peste sacii cu grâu, zvârcolindu-se. S-a zbătut puţin, în clipele dinaintea morţii, dar atât de aprig, încât unghiile i s-au înfipt adânc în pânza de cânepă putredă a sacului, rupând-o, scurgându-se printre degetele vinete un şuvoi galben de boabe. Am vrut să-i sar în ajutor, dar curtea s-a umplut toată de strigăte şi ţăranii, depăşindu-l pe invalid, au început să alerge bezmetici, prin zăpadă, către conac, agitând în aer furcile şi topoarele, strigând şi înjurând de parcă asaltau o redută. Înspăimântată, am fugit din odaie, nu ştiam ce să fac, unde să mă ascund, erau nebuni, mă puteau ucide şi pe mine în înverşunarea aceea a lor. Al lui Sticlete, dar şi ceilalţi poate, mă credeau nevasta profesorului, a

moşierului, nu-mi puteam da seama ce-i în capetele lor, în orice caz mă văzuseră de atâta vreme la conac, aveam, oare, timp să le explic care era de fapt realitatea? Şi m-ar fi înţeles careva, atunci, în clipele acelea? Am alergat pe coridor, am intrat în muzeu, am tras cele două zăvoare la uşă şi m-am ascuns după un dulap cu păsări împăiate, aşteptând, cu palma pe piept, înfricoşată, să-mi astâmpăr într-un fel bătăile inimii. După numai câteva minute, s-au auzit uşile trântite, paşi tropăind nervos pe duşumelile putrede, glasuri repezite, aspre ce se amestecau, răcneau, încât cu greu puteai înţelege ceva.

— Acturile, mă, puneţi mâna pe acturi! a zis cineva trecând pe coridor, aproape în fugă. Acturile moşiei...

— Vedeţi şi de bani...

— Măăă, am desluşit glasul dogit al invalidului, ce, am venit aicea să furăm? Nu pune nimeni mâna pe nimic! E o comisie, se face inventarierea, ce, sunteţi de capul vostru?

— Dar acturile?

— N-ai auzit, mă, că e o comisie?

Cineva a zgâlţâit uşa muzeului, a dat de câteva ori cu piciorul în ea, a apăsat pe clanţă, iar a dat cu piciorul...

— Aici, ce-o fi, frati-miu? am auzit vorbă şi atunci m-am făcut şi mai mică înapoia dulapului. Aăăă, s-a mirat acela, privind pesemne pe geamul de sus al uşii, uite păsări, mă, şi-o vulpe, şi-un pui de urs, stau înţepeniţi pe lângă pereţi, ei drăcia dracului!

— Le pui sare pe coadă! a zis un altul şi au plecat împreună dupăind zgomotos pe coridorul cu duşumeaua putredă. Lasă mortăciunile şi hai prin alte odăi.

După o vreme, glasurile nu s-au mai auzit. Şi nici vreo mişcare prin camere sau prin curte. O linişte adâncă stăpânea acum întregul conac şi liniştea aceasta îmi dădea de gândit, înspăimântându-mă pentru că nu ştiam ce se întâmplă. Aş fi vrut să ies din ascunzătoarea mea, dar îmi era teamă. Dacă mai rămăsese careva prin vreun ungher la pândă? Teamă îmi era şi-n camera aceea unde, în semiîntuneric, fiecare pasăre sau animal, de la locurile lor, păreau că mă fixează cu ochii lor aprinşi, de sticlă, gata să se repeadă şi să mă sugrume. Apoi aerul devenise de-a dreptul insuportabil. Aş fi deschis o fereastră, ceva, dar erau toate bătute în cuie. Dar şi de aş fi putut, nu atrăgeam, oare, atenţia că în camera aceea se mai află cineva? Bietul tata! Murise acolo, afară, pe terasă, dornic în

nebunia lui să stăpânească averea profesorului, împins în necugetatul lui act de cruntă mizerie în care trăiam, socotind, după judecata lui, că măritându-mă, averea moşiei avea să fie şi averea lui... L-am urât tot timpul, cum am spus, pentru întreaga viaţă de chin pe care am dus-o din pricina scandalurilor ce le făcea în casă, dar în ultima vreme, mai ales după moartea Corneliei şi a Victoriţei parcă se mai îmbunase, era altul, nu se mai îmbăta decât rareori, ne vorbea frumos şi alta-i era purtarea faţă de noi. Cu mine cel puţin, după ce mă mai resemnasem, acceptând situaţia măritişului, se înţelegea destul de bine. Văzuse în mutarea mea la conac salvarea lui şi a familiei noastre, dar uite că pofta de înavuţire, în felul cum o văzuse el, îl făcuse să plătească cu viaţa! L-or fi luat de acolo, de afară? mă întrebam, simţind cum mă îneacă plânsul. Unde l-or fi dus? Vai, ce va spune mama când o afla? Ce va spune? Cum se va tângui şi-şi va rupe părul din cap de durere! Pentru că, iată, n-a trecut mult şi iar s-a abătut zăbranicul morţii asupra familiei noastre...

Dar, oare, ce-o fi făcând profesorul? mi-am urmat gândul, încercând să-mi dau seama ce se petrece dincolo de zidurile odăii. I-o fi văzut pe cei ce au năpădit conacul, scormonindu-i averea? De bună seamă că au intrat şi la el. Aşa gângav cum era, o fi vorbit cu ei? Ce le-o fi spus? Dar ei ce i-or fi răspuns? Şi ce-o face acuma singur? Poate mă strigă cum mă striga mai toată ziua, mă cheamă, o fi înspăimântat de soarta mea, nu ştie unde sunt, după cum poate o fi înspăimântat şi de cele ce i-au auzit urechile – că vor să-i ia moşia şi să-l lase fără nimic. Sau oamenii, văzându-l în ce hal este, i-or fi cruţat zilele, aşteptând alt moment să împlinească ce aveau de împlinit?

Se întunecase de-a binelea când am auzit afară, în curte, motorul unei maşini. A oprit chiar în dreptul ferestrei, duduind puternic, încât geamurile zumzăiau neîntrerupt. Tresărind m-am dus să văd ce este. Un turism vechi, cu capotă de pânză şi două roţi mari prinse de aripile din faţă, de-o parte şi alta a radiatorului. Din maşină s-au dat jos trei bărbaţi, printre care şi invalidul, în mantaua lui lungă, măturând zăpada. L-am văzut în lumina farurilor şi m-am cutremurat. Dar tot în lumina farurilor am mai văzut un om, nu prea înalt, încotoşmănat într-o scurtă din postav, cu o căciulă soldăţească pe cap şi, cum l-am văzut, am răsuflat uşurată, venindu-mi inima la loc. Era naşul

Cristescu. Atunci am tras zăvoarele şi am alergat pe coridoarele întunecate înainte-i. Plângeam. Îmi ascunsesem faţa în palme şi plângeam.

— Ce-i cu tine? m-a mângâiat el pe păr, rugându-mă să mă liniştesc. Numai tat-tu în neghiobia lui putea să facă ce-a făcut! s-a arătat el supărat. Auzi, să te aducă aici? Abia acum trei zile am aflat... Şi să se ţină cu puşca de oameni, ca cel din urmă vătaf! Uite unde l-a dus nesocotinţa lui... Ei, fie-i ţărâna uşoară. Hai într-o odaie din astea şi om vorbi...

— Ce-o fi cu profesorul? am întrebat eu, tot printre lacrimi. Să mergem mai întâi la el.

— Profesorul a murit, mi-a spus cu glasul scăzut naşul Cristescu. L-au găsit oamenii ridicat pe jumătate din pat, cu mâna prinsă de mânerul ferestrei. Vroia să vadă, pesemne, ce-i afară. L-au speriat detunăturile de armă, şi inima...

— Dar tata? Unde-i tata? Vreau să-l văd!

— Aici, într-o încăpere, împreună cu omul celălalt, mi-a spus naşul Cristescu, ţinându-mă de după umeri. Trebuie să vină şeful de post să încheie actele. Măi Sticlete, s-a întors el către invalidul ce-i stătea aproape. După ce se încheie cercetările, să puneţi doi oameni să păzească conacul. Să nu-i treacă vreunuia prin cap să umble cu jaful!

— Am înţeles!

— Iar pe tine, mi-a pus el palma pe umăr, te iau în seara asta la oraş. Te duc acasă... Adună ce ai pe aici şi să mă aştepţi.

Am stat două ore la fereastra odăii în care mi-am petrecut şase luni din viaţă; începuse să viscolească peste câmpie; grăunţe de gheaţă se loveau de geamuri, ca şi acestea de acum, de la pichet; nu vedeam nimic în noapte, numai ceaţa aceea albă, amestecată cu neguri până departe spre sat. Nu-mi ieşeau din minte cele întâmplate la amiază şi totuşi era adevărul adevărat, fusesem martora unei cumplite tragedii. Vedeam acuma vag, pe fereastră sacii de pe terasă, peste care căzuse tata, dincolo, în odaia de alături, profesorul îşi dormea somnul de totdeauna, nu-l luaseră, desigur se aşteptau autorităţile, ah, începuse să mă cuprindă iar teama în camera aceea cu mobile vechi, în care fiecare scârţâit de duşumea mă speria şi mă făcea să tresar. Înfrigurată, mi se părea că profesorul vorbeşte, că mă strigă, loveşte cu ceva în uşă, dar era numai şuieratul viscolului ce zgâlţâia canaturile şi făcea lumina lămpii să pâlpâie. Nu ştiu

cum, dar vroiam să ies cât mai repede dintre pereţii conacului, să nu mă mai ştiu acolo, oriunde, numai să plec, pentru că nu mai suportam apăsarea aceea, neliniştea, teama...

Nerăbdătoare, mi-am luat geamantanul de carton cu care venisem şi am ieşit afară în viscol. Am coborât treptele în zăpadă şi m-am oprit drept lângă poartă, aşteptând. Nu după mult timp, departe, pe drumul ce se ghicea în noapte, am văzut farurile maşinii, venind către conac. Şi tot atunci, cineva striga de sus, dinspre pădure, peste vântoasa albă a ninsorii:

— Lupii, măăă! Lupii...

8

Amintirile se scurg ca apele prin vadul unui râu, se duc la vale parcă sărind din piatră-n piatră; stai pe mal, priveşti în unda limpede şi încerci să le desluşeşti imaginea, ca-n luciul unei oglinzi. Unele fug, se tulbură destrămându-se în spuma câte unui val, te străduieşti să le aduni împreunându-le ca cioburile unui pahar, dar totul este zadarnic, de neîmplinit; altele, statornice, îşi cheamă ochiul către ele, te fac să trăieşti aievea clipe de mult trecute, unele frumoase, pline de bucurii, de nostalgie şi încântare, altele, dimpotrivă, încărcate de suferinţă şi durere.

Amintirile mele au un început. Ele poate vor sfârşi odată cu plecarea mea de aici, din această cameră a pichetului, împreună cu ofiţerul anchetator. Până atunci, încerc să le adun în câteva rânduri ce vreau să pornească cât mai curând către tine, fiinţa mea dragă. Mă destăinui ţie, în aceste ceasuri grele, aşa cum ţi-am spus, cu speranţa că mă vei înţelege şi nelăsându-mă pradă oprobriului, în afară totodată de orice act gratuit de clemenţă, vei împărtăşi celor ce mă cunosc regretul meu pentru toate momentele în care n-am putut fi eu însămi în viaţă, pentru tot ce am greşit, dar mai presus de orice pentru actul nedeliberat ce astăzi mă face să fiu aici, reţinută, în fosta cameră de oaspeţi a pichetului.

Crede-mă, sunt cuprinsă de spaimă... Au trecut atâtea ceasuri de aseară şi până acuma, dar încă sunt sub impresia clipei sinistre când am pus mâna pe armă şi am tras...

Da, am tras... Am luat o viaţă de om... Cine sunt eu, cea care am fost chemată să fiu judecătorul acestui nefericit destin? Cum de am putut să curm o idee, un gând, un gest, să opresc o inimă să mai bată? Nu ştiu, crede-mă că nu ştiu, nu-mi dau seama ce curaj nebunesc m-a împins către actul suprem! Ceea ce ştiu, este că am vrut să-mi apăr fericirea. Fericirea la care am tânjit de copilă... Fericirea care s-a lăsat mult aşteptată şi care s-a împlinit numai odată cu dragostea mea pentru un om. Şi cu dragostea lui pentru mine...

Venisem atunci, iarna, de la conac, jalea era şi mai mare în familia noastră, nu era seară să nu ne adunăm lângă mama, la gura sobei şi să plângem, gândindu-ne la toate câte s-au abătut pe capul nostru. Ca să câştig şi eu un ban şi să nu stau fără rost

în casă, – la liceu nu mai mergeam, am intrat ca vânzătoare la o prăvălie de mercerie, ce avea şi articole pentru mirese, a unei doamne Leontina, de pe strada principală a oraşului, nu departe de marele magazin al fraţilor Ecovescu. Prăvălia nu era mare, o odaie în faţă cu două tejghele şi dulapuri de sticlă şi o alta în spate ce ţinea loc de magazie şi în care se aflau rafturile pline cu cutii de carton ce ajungeau până aproape sub tavan. Doamna Leontina, despre care se spunea că în tinereţe fusese acrobată şi călăreaţă la circ, iar mai apoi urcase şi cu motocicleta pe „Zidul morţii", fiind una dintre cele mai frumoase femei ale timpului, acum la bătrâneţe se îngrăşase peste măsură de mult, sprinteneala ei de altădată rămânând acum o simplă şi anecdotică amintire. Reumatică, cu ambele picioare bandajate din cauza varicelor, înfofolită cu o broboadă şi îmbrăcată într-un cojocel, stătea cât era ziua de mare pe un scaun înapoia tejghelei, loc de unde supraveghea vânzarea, în timp ce fuma ţigară de la ţigară şi sorbea din ceaşca de cafea cu o savoare rar întâlnită. Căutând a mai fi ce a fost, dacă nu ca temperament şi vioiciune, cel puţin ca înfăţişare fizică, îşi aplica un fard exagerat de accentuat, chiar violent, acoperindu-şi ridurile cu multă pudră, cum, la fel de mult, punea ruj pe buzele conturate în formă de inimioară, fără să mai spun de genele rimelate şi de sprâncenele smulse şi făcute cu creionul dermatograf, într-atât de înalte, de subţiri şi lungi de-i ajungeau aproape de urechi. Astfel pictată, faţa ei buhăită şi grasă, părea o mască de clovn ce exprima un zâmbet naiv, infantil, dar în acelaşi timp compătimitor. După ce isprăvise cu circul, din banii strânşi îşi cumpărase o casă cu trei camere aproape de centrul oraşului, dintre care închiriase două. Pentru a mai scoate un ban, deschisese apoi în piaţă o baracă cu roata norocului şi tir sportiv pe care a abandonat-o curând pentru o tutungerie. Renunţase şi la aceasta, intrase „madamă" la un hotel şi până la urmă s-a gândit că cel mai nimerit lucru ar fi să-şi plaseze capitalul într-o prăvălie, unde nu faci nimic şi dacă ai puţină isteţime, câştigul nu se lasă mult aşteptat. Aşa că alături de alte magazine, pe strada principală a oraşului a mai apărut unul, cam modest, cu două vitrine şi cu firmă mare deasupra: „La mireasa cea frumoasă. Articole pentru nunţi, botezuri, mercerie".

Cum fosta vânzătoare se măritase şi plecase în alt oraş iar doamna Leontina nu se putea ridica de pe scaun să servească

clientela, mi-am găsit repede de lucru la ea pentru o leafă nu prea mare, dar care îi convenea şi mamei, că ne mai scotea din nevoi. Pentru câte făceam în prăvălie şi acasă la patroană, banii primiţi erau o certă batjocură. Veneam dimineaţa, măturam, ştergeam praful, curăţăm zăpada de pe trotuarul din faţa prăvăliei, îi cumpăram ţigări şi chibrituri patroanei, îi pregăteam cafeaua, după care într-un timp cât mai scurt, trebuia să mă duc acasă, să-i fac patul, să spăl vasele, să dau mâncare la cele opt pisici ce miorlăiau prin toate ungherele, să dau şi aici cu mătura şi să mă întorc cât mai repede la prăvălie, întrucât începea să vină clientela şi nu avea cine să o servească. Treceam, deci, înapoia tejghelei şi vindeam nasturi, jartiere, ace de siguranţă, jurubiţe de aţă colorată, goblenuri, jacheţele din pânză ieftină pentru nou-născuţi, botoşei, lumânări pentru botez, voaluri şi ghirlande pentru mirese, beteală, flori artificiale şi câte şi mai câte. Cumpărătorii erau mai mult cei de pe la ţară, oameni simpli, necăjiţi, opreau carul cu boi în faţa prăvăliei, lângă trotuar, intrau şi stăteau multă vreme în chibzuinţă, nehotărâţi dacă să ia una, să ia alta, priveau marfa, o mai cercetau şi în lumina uşii, stând cu ea în prag, s-o vadă mai bine, întorcând-o când pe-o parte, când pe alta...

— Hai, închideţi uşa, e frig şi lemnele e scumpe! le striga de la tejghea doamna Leontina, pufăind des din ţigară, cu faţa încruntată sub masca de farduri. E marfă bună, ce-o mai bibiliţi atâta?

La prânz mă duceam la un birt, în apropiere de unde, în două crăticioare, îi aduceam mâncare, iar într-o sticlă un sfert de ţuică tare, de tescovină şi câteva roşcove să le arunce în ea. După ce mânca, obloanele fiind trase, mă punea să-i desfac bandajele de la picioare şi să-i ung pulpele cu o unsoare rău mirositoare, de-mi venea greaţă, numai când deschideam capacul cutiei.

— S-au mai desumflat, puicuţă, mă întreba adesea privindu-le. Ei, asta-i viaţa circului... Trapez, balans pe sârmă, acrobaţie pe frânghie... Apoi, echilibru pe motocicletă în mers, pe zidul ăla! Glorie, bani şi... nimic! Eh, timpuri...

Ofta, schimonosindu-şi faţa, îşi ştergea câte o lacrimă ce lăsa dâre lucii pe stratul de pudră, lua sticla, o privea în zare să vadă dacă mai e vreun strop de băutură în ea, după care mi-o punea în braţe şi mă îndemna, aproape zorit:

— Dă fuga, puicuţa, dă fuga mamă şi mai ia un sfert. Dacă n-are roşcove, să puie niscavai piper sau chiar ardei iute. Să trăznească fir-ar al dracului cu apa lui chioară, că toţi e hoţi, fură până şi tăria ţuicii! Asta-i băutură?

Seara, mă întorceam acasă frântă de oboseală, dar mai găseam timp să învăţ, vroiam să mă ţin de carte, să-mi iau examenele în vară cu gândul ca, în toamnă, să mă înscriu la zi să fiu iarăşi alături de colegele mele. Vedeam eu ce am să fac pentru a o ajuta pe mama; îmi găseam poate undeva serviciu numai după-amiaza, pentru că la doamna Leontina trebuia să lucrez toată ziua. De altfel, chiar în vara aceea, după ce am promovat în clasa a şasea de liceu, am şi plecat de la ea, într-un mod cu totul neaşteptat pentru mine.

Venise într-o zi Mioara, sora mea cea mai mare acum, după pierderea celorlalte două, vânzătoare la o cofetărie în centrul oraşului, şi-mi spusese că ar vrea să se fotografieze cu voal şi coroniţă de mireasă, pentru că a mai văzut şi alte fete făcând la fel şi ar avea şi ea plăcerea asta. Dar să nu audă mama, ea este credincioasă şi ştie de pe la bătrâne că nu e bine s-o iei înaintea timpului, întrucât îl superi pe Dumnezeu şi te cheamă la judecată, chiar dacă după aceea eşti cu adevărat mireasă.

— Hai, lasă tu, chiar aşa? m-am mirat eu, uimită de cele ce auzeam.

— Chiar! m-a asigurat Mioara. Aşa că să nu-i spui mamei!

— Bine, nu-i spun, dar cum să fac?

— Uite cum, m-a luat Mioara de o parte să-mi explice planul ei. Plec de la cofetărie pentru un ceas, am vorbit în chestia asta cu patronul, vin la tine, intru prin spate în curticică în aşa fel să nu mă vadă grăsana şi-mi dai din magazie o cutie cu tot ce-i în ea. Dar vezi, alege şi tu mai din vreme un voal şi-o coroniţă frumoase. Încolo, eu am o rochiţă albă, o ştii, şi merge...

— Bine, am acceptat eu, puţin satisfăcută că-i pot fi de ajutor surorii mele. Îmi spui când vii şi până atunci am să-ţi pregătesc totul. Dar să nu te vadă careva, pe acolo, prin dosul prăvăliei...

— N-ai grijă!

Aşa am şi făcut. A venit Mioara la vitrina prăvăliei, chipurile că se uită la cele expuse, eu am zărit-o, i-am făcut un semn şi în zece minute ea alerga cu cutia în braţe către cel mai mare atelier fotografic al oraşului, bucuroasă că are să-şi împlinească dorinţa. După vreo oră, timp în care am aşteptat-o cu sufletul la

aură, îngrijorată ca nu cumva patroana să observe lipsa cutiei, am zărit-o în sfârşit din nou în faţa vitrinei şi m-am liniştit. M-am dus în odaia din spate, de aci în curte, mi-a dat cutia bine învelită într-un ziar şi a fugit înapoi la cofetărie. Liniştea mea însă, a ţinut nu mai mult de o jumătate de oră. Pentru că, la scurt timp după plecarea soră-mi, a venit un băiat în prăvălie; văzându-mă ocupată cu servirea unor clienţi, s-a adresat doamnei Leontina ce stătea la tejghea cam plictisită şi fuma, trăgând alene dintr-o ţigară.

— Dumneavoastră sunteţi doamna Leontina?

— Eu cavalerule, în persoană, a zis patroana privind cu stăruinţă pachetul din mâna băiatului. Ce doreşti, spune...

Întinzându-i pachetul, băiatul i-a relatat că l-a trimis stăpânul său, domnul Costache, cel cu atelierul foto de lângă cinematograf...

— Şi care-i treaba?

— A venit o fată care şi-a făcut câteva poze îmbrăcată ca mireasă, cu lucruri luate de la dumneavoastră şi în grabă a uitat o coroniţă. Domnul Costache zice că v-o trimite, pentru că n-are ce face cu ea...

— Ce vorbeşti! O fată a luat îmbrăcăminte de mireasă de la mine, în dimineaţa asta? s-a mirat patroana, tot trăgând din ţigară. Tu ştii ceva de chestia asta, puicuţo? mi s-a adresat apoi mie. Că n-am mai vândut obecte de ceremonii de săptămâna trecută...

Eu, care trăsesem cu urechea la întreaga discuţie, eram toată un sloi de gheaţă, de frică. „Cum naiba de uitase Mioara coroniţa acolo! Măcar să fi verificat cutia când mi-a adus-o!”

— Ei, ştii ceva?

— Nu, doamnă, am răspuns cu jumătate de glas. Nu ştiu...

— Văz că, uite, coroniţa e din marfa noastră, a adăogat ea, tot privind-o pe o parte şi alta. Ia stai niţel.

Zicând acestea, s-a ridicat de pe scaun, cu greutate şi sprijinindu-se în baston, s-a dus în magazie, a stat cam un sfert de oră acolo, după care s-a întors cu o cutie, căreia i-a ridicat capacul, arătându-mi-o.

— Vezi, puicuţo? a împins ea cutia către mine. Coroniţa adusă de băiat, seamănă ca model cu floarea mirelui. Iar coroniţa, nu-i! Ei, ce zici?

— Păi, ce să zic? am ridicat eu din umeri.

— Cum devine chestia? a stăruit ea. Că n-am vândut coroniţă fără voal şi floarea mirelui. E voal, e floare, coroniţa uite-o, a adus-o mucosu' ăsta! Apoi, cutia nu e din prăvălie, ci din magazie. În prăvălie n-am marfă din asta, adusă de la „Select” Bucureşti... Ei?

— V-am spus, am bâiguit eu, nu ştiu nimic...

— Ei, drăcie! a exclamat, pufăind mai departe din ţigară. A mai tras un fum, apoi a strivit-o cu unghia în scrumiera de tuci de pe tejghea. Avea chipul încruntat şi masca de fard ce-i acoperea obrajii părea pătată, grotescă, învăluită în umbre.

— Când zici că s-a pozat, măi băiete? l-a întrebat pe ucenicul fotografului. Când?

— Acum un ceas, cam aşa ceva...

— Şi cine-i persoana?

— Nu ştiu...

— Uite, roagă-l tu pe domnul Costache al tău să-mi trimită fotografia persoanei. Dac-o văz, poate îmi amintesc, o fi luat marfa de la noi. Hai, trap!

Băiatul a zbughit-o pe uşă, l-am văzut cum ţopăie în alergarea lui pe trotuarul de vizavi, iar eu am rămas cu ochii spre stradă, înfricoşată pentru cele ce aveau să se întâmple. Aş fi vrut în clipele acelea, să intru undeva în podea sau să ies în stradă, să dispar, să nu mai fiu acolo pentru că, sinceră să fiu, eram vinovată, fapt lesne de constatat şi nu aveam ce justificări să aduc gestului meu. Îmi era şi ciudă pe Mioara că îi spusese fotografului de unde luase cu împrumut podoabele acelea... Ce nevoie avea să ştie el de unde le are? Poate a făcut-o numai să-l grăbească, explicându-i că trebuie să le ducă repede înapoi, motiv pentru a fi şi ea la timp la cofetărie... Tot ce se poate. În acest caz, mă gândeam, bine ar fi să nu-i fi reuşit pozele, să nu fi ieşit nimic pe clişeul acela, aşa încât patroana să n-o poată recunoaşte. Pentru că, trebuie să adaug, atât ea cât şi celelalte surori veniseră de câteva ori pe la mine, şi patroana le remarcase că sunt frumuşele, drăguţe, schimbând şi câteva cuvinte cu fiecare în parte.

Spre ghinionul meu, băiatul s-a întors repede, aducând pe palmă o poză încă udă, pe care a pus-o pe tejghea în fata patroanei. A rămas apoi deoparte, stingher şi respectuos, privind-o pe bătrână cum îşi scoate dintr-o poşetă scorojită ochelarii, îi potriveşte pe nas, după care ia în mână fotografia,

aplecând-o mai într-o parte să bată lumina vitrinelor pe ea.

— Ei, dar asta-i soră-ta, cofetăreasa! a exclamat doamna Leontina şi mi-a făcut semn să mă apropii, arătându-mi fotografia. Chiar ea! Ce zici, puicuţo? Cum devine cazul? Că dovleacu' ăsta al meu – şi s-a bătut cu degetul pe frunte – nu pricepe nimic! Ei? Este sau nu este soru-ta? Şi dacă este...

Da, era Mioara, îi stătea bine cu coroniţa aceea pe cap, zâmbea cu ochii ei frumoşi, plini de lumină, o privire zglobie, sprinţară, chiar nonşalantă.

— Chestiunea e limpede! a concluzionat patroana. I-ai dat tot dichisu' să-şi facă damblaua. Că aşa e fetele astea de mahala, se pozează ba marinar, ba plotoner, ba dracu' mai ştiu cum! Dar ce crezi tu fetiţo, că aici la mine e gardiropă de artişti, hai? m-a luat la rost, abia stăpânindu-şi mânia. Se bagă cine vrea în prăvălia mea? Eu te ţin ca pe-un suflet sărac, că mi-a fost milă de maică-ta când a venit la mine, că m-a rugat şi iar m-a rugat ca pe-un Dumnezeu, şi tu colo, hoaţa, îmi scoţi marfa din prăvălie, să mă laşi în sapă de lemn! De unde ştiu eu, poate nu toate miresele astea din vitrina fotografului sunt naturale, or fi şi din astea, făcute aşa, de pamplezir, cu lucruri de la mine! Ai închiriat pe bani? Spune, fă, pe bani?

— Nu, doamnă, am murmurat plângând, cu privirea plecată. Este pentru prima oară când am făcut acest lucru. Pentru sora mea, m-a rugat, v-o jur că nu s-a mai întâmplat şi vă rog să mă iertaţi...

— Să te iert? a înălţat ea sprâncenele subţiri, abia creionate, stăpânită şi mai mult de supărare. Să pleci, să nu te mai văz în prăvălia mea! Şi să nu-mi ceri leafă, că nu-ţi dau nimic! Ajunge cât m-ai furat!

Am plecat chiar în clipa aceea. Am ieşit în stradă cu ochii în lacrimi. Treceam pe lângă lume, nu vedeam pe nimeni, nu auzeam un glas, o vorbă, pluteam ca într-o ceaţă a cărei suflare rece mă înăbuşea şi-mi tăia răsuflarea.

Seara, acasă, i-am mărturisit mamei totul. Evident, m-a certat, spunându-mi că n-am făcut bine ce am făcut: azi, un serviciu se găseşte foarte greu, în oraş totul se scumpeşte, cresc preţurile, cresc şi salariile, dar nu în măsura necesară ca omul nevoiaş să se ajungă şi câte şi mai câte. Iar în situaţia asta, o leafă în plus în casă, cât de mică era bine venită. Şi acum? În sfârşit, văzându-mă distrusă, cu ochii plânşi, a zis că

destul suntem amărâţi şi năpăstuiţi de soartă, nu e bine ca singuri, de-acum să ne mai sângerăm şi noi inimile. Să-mi văd de carte, de învăţătură, eram singura din familie care urmam liceul, poate că mă va ajuta norocul şi voi avea alt rost în viaţă, datorită şcolii. Va munci dânsa mai departe, împreună cu celelalte surori numai să mă vadă pe mine aranjată în vreun fel, poate funcţionară, ori învăţătoare, orice, numai să-mi chibzuiesc viaţa, altfel de cum a apucat-o ea.

În timpul cât am urmat ultimii ani ai liceului, frecventând de-acum cursurile la zi, am avut norocul să fiu iar în atenţia domnului Sergiu Panaite, profesorul nostru de desen, cu care, mai înainte, în echipe de elevi şi eleve, formate de dânsul, dintre cei cu înclinaţii spre pictură, umblam vara prin sate şi reconstituiam picturile în biserici. De astă dată m-a invitat să vin într-o după-amiază la atelierul pe care-l avea la locuinţa sa, să-i văd lucrările şi, dacă doresc, cu totul gratuit are să-mi dea lecţii suplimentare de pictură, întrucât a văzut că am talent, am mână sigură şi ochiul format, posed, cum s-ar spune, simţul îmbinării culorilor şi ar fi păcat să nu-mi cultiv arta penelului, îndeletnicire frumoasă şi de mare perspectivă. Dar, mai ales, foarte potrivită pentru o femeie...

— Ce zici, mamă, să mă duc? am întrebat-o într-o seară când s-a întors de la fabrică, după ce i-am povestit despre toate câte le discutasem cu domnul Panaite.

— Du-te, fata mea, m-a îndemnat ea. Dar poţi, oare să trăieşti din meseria asta, dac-ar fi să ajungi vreodată pictoriţă? Că am înţeles, după toate câte mi-ai spus că vrei să-ţi faci o meserie, nu?

— Da...

— Ori mă uit la ăia prin piaţă, cei ce vând icoane şi fel de fel de tablouri, deh, nu prea arată pricopsiţi ca unii care ar avea o meserie de nădejde...

— Mamă, domnul profesor spune că voi urma o şcoala înaltă la Bucureşti, de unde pot ieşi profesoară, adică să am o catedră la o şcoală, ca dumnealui...

— Când asta?

— După ce am să termin liceul. Dânsul mă va ajuta... M-a asigurat de treaba asta. Spune că am talent şi că voi reuşi. Numai să iau de pe acum lecţii cu dumnealui...

— Bine, cum crezi tu!

Domnul Sergiu Panaite era un om înalt, robust şi, cu toate că se afla în preajma pensionării, arăta încă destul de puternic şi viguros. Avea o faţă prelungă, osoasă, cu pielea uscată ca un pergament şi frunte înaltă, ridată, peste care cădeau pletele părului cânepiu, pleşuv, dându-i un aspect leonian. În ciuda faptului că avea ochii de culoarea oţelului, privirea îi era blândă, prietenoasă, transmiţându-ţi un soi de linişte şi binecuvântare, de încredere şi încurajare, atât de necesare unei fiinţe ce vrea să-şi realizeze un ideal în viaţă. Se purta îmbrăcat sport – moda unor ani îndepărtaţi cu pantaloni golf şi o haină largă din stofă cadrilată, cu umerii lăsaţi, iar pe cap îşi potrivea, într-un chip cât mai ştrengăresc, un basc mare, bleumarin, tras pe-o sprânceană, după moda franţuzească a timpului. Şi cum trecea, pe stradă cu mersul lui liniştit, cu luleaua între dinţi pufăind-o uşor, salutând ceremonios în dreapta şi-n stânga, ca un ins stilat şi de mare notorietate, era considerat de către toată lumea drept o celebritate a oraşului, faima lui pecetluindu-se mai ales în urma numeroaselor expoziţii de pictură deschise atât în oraş, în Capitala ţării cât şi în câteva ţări europene. Ba mai mult, se cunoştea faptul că într-o vară fusese chemat la castelul Bran şi făcuse portretul arhiducesei Ileana de Habsburg, sora regelui Carol al II-lea. Cu toate acestea, profesorul nu era agreat în unele cercuri şi asta se datora în primul rând spiritului său mercantil – ca să câştige mai mult, angaja reconstituirea unor picturi în biserici, cu ajutorul mai mult neplătit al copiilor – iar în al doilea rând pentru strădania depusă cu orice prilej de a fi considerat o personalitate artistică de prim rang. În acest sens, pe orice afiş ce-i anunţa deschiderea unei noi expoziţii, ca şi pe cărţile sale de vizită, alături de numele scris cu litere mari, adăoga cu ostentaţie şi cuvintele ce socotea că-l ridică deasupra tuturor artiştilor penelului: „pictorul Casei regale”.

În casa sa, una dintre clădirile mari din centrul oraşului, mobilată în stil rustic, dar mai ales în atelierul său cu acoperiş din sticlă şi draperii lungi ce filtrau lumina ferestrelor înalte, am prins gustul picturii, al adevăratei picturi pe care am început s-o consider de atunci cea dintâi delectare spirituală a vieţii mele. Pe terasa largă din faţa atelierului, în ceasurile de tihnă dinaintea amurgului de vară, instalate în fotolii din pai, eu şi încă două colege de liceu de asemenea cu înclinaţii pentru pictură, stăteam neclintite sub vraja fascinantă a cuvântului

profesorului care, tolănit într-un şezlong în faţa noastră, cu pipa în mână, ne vorbea ceas după ceas despre tot ce a însemnat arta frumosului pentru civilizaţia omenirii, începând de la manifestările rupestre până la marile expoziţii ale lumii ce cuprind celebrele capodopere ale artei plastice. Stiluri... Şcoli... Curente... Mari valori ale picturii universale... Muzee de prim rang, sinteza valorilor plastice mondiale... Astfel, încetul cu încetul, i-am cunoscut în treacăt pe marii artişti ai penelului, de la olandezul Frans Hals, aş spune, cel mai strălucit portretist al timpului sau francezul Boucher, la apreciaţii noştri maeştri Ressu şi Steriadi pe care, ni se atrăgea atenţia, aveam să-i întâlnim ca profesori la Bucureşti. O privire, deci peste timp a artei culorilor, înfăţişând viaţa şi totodată a reprezentanţilor ei cei mai de seamă, redată la nivelul înţelegerii noastre.

Ascultam, luam notiţe peste notiţe şi eram fericită. Pentru că, mărturisesc, cu cât trecea timpul, cu atât aveam senzaţia că descopeream o lume necunoscută mie până atunci, o lume cu luminile şi umbrele ei, cu răsăriturile ei explodând spectacular, dar şi cu apusurile-i discrete, tăcute, implacabile, o lume totuşi frumoasă, bogată în idei şi pasiuni, lumea unor sentimente deosebite şi a unui rafinament absolut în care, vai, aş fi vrut să intru, să mă contopesc cu însăşi existenţa ei, o lume mirifică, plină de farmec ce-ţi poate oferi satisfacţia unei împliniri, a unei deveniri, în atât de controversata condiţie umană. Şi când, după două-trei ore de audiere a unor asemenea erudite şi competente prelegeri, îmi luam caietele sub braţ şi părăseam vila profesorului, umblând prin parc sau pe străzi îmbătată de parfumul unor epoci sau de culoarea unor epoci de culoarea unor tablouri ce-mi stăpâneau încă multă vreme sufletul mă simţeam o altă fiinţă pe care o socoteam a adevărului pur, infailibilă, dar chinuită încă de întrebări şi răspunsuri, inerente anilor adolescenţei. Eram fericită? Da, eram fericită! Îmi priveam, de acum, viaţa înainte, închipuindu-mi drumul cu suişuri şi coborâşuri, pe creste pline de soare, dar şi prin văi învăluite în ceaţă, urcând totuşi spre înălţimea unui ideal către a cărui împlinire tindeam şi care nu avea să mă părăsească niciodată. Credinţa aceasta, te asigur, mi-a dat aripi. Mi-a dat posibilitatea sperată să zbor, să mă înalţ, să scrutez imensitatea cerului, oceanul luminii albe şi pure, asemuindu-l unui ecran pe care mi-am închipuit că văd secvenţe din filmul destinului meu.

Şi trebuie să spun că febra unor nelinişti nu m-a ocolit; dimpotrivă, m-a stăpânit cu tenacitate şi accentuală insistenţă. Dar tocmai neprevăzutul m-a îndârjit şi mi-a insuflat puterea de care aveam atâta nevoie ca să înving, să cuceresc înălţimile visate, să mă autodefinesc ca personalitate în lumea ce mă înconjura.

Au trecut anii liceului, am învăţat destul de bine, am luat bacalaureatul şi în vara aceea am lăsat şorţul de uniformă, îmbrăcând pentru prima dată o rochiţă de stambă, înflorată, cu decolteu larg şi volănaşe pe care mi-a făcut-o mama cadou din puţinii ei bani strânşi pentru zilele negre ale bătrâneţii. Mergeam acum prin oraş, cu părul eliberat din bentiţa albă, liceeană, revărsat în voie pe umeri, în rochia mea ieftină, dar destul de frumoasă, apretată şi bine călcată, în picioare cu sandale noi-nouţe, cu barete, surpriza surorilor, tot pentru evenimentul absolvirii; mă simţeam într-o totală libertate, descătuşată din atmosfera aceea austeră a liceului, cu regulile ei rigide, pe care ani de zile le respectasem cu sfinţenie. Mă socoteam de-acum o domnişoară în adevărul înţeles al cuvântului, stăpână a *eu*-lui meu şi a tot ce se lega de fiinţa mea, iar semeţia, ca să nu-i zic înfumurarea ce mă încerca în acele clipe, mă făcea parcă să plutesc pe bulevardul umbrit de castani al oraşului. Ce mai, eram „cineva”, absolventă de liceu, peste puţin timp poate studentă, aveam plăcuta senzaţie că toată lumea mă priveşte şi mă admiră, felicitându-mă pentru acest lucru; trebuie să recunosc că mă simţeam bine şi nespus de fericită în atmosfera aceea sărbătorească.

Într-o dimineaţă, în faţa cinematografului m-am întâlnit cu Mircea Dragomirescu. Nu-l mai văzusem de pe vremea când purta uniforma liceului militar. Era într-o cămaşă albă, pantaloni din doc şi pantofi din rafie împletită, cu talpă de cauciuc. Atât faţa-i, altădată viguroasă, plină de lumină, acum trasă, mult slăbită, barba nerasă de multă vreme, ca şi privirea-i tulbure, rătăcită trădau elocvent un om în suferinţă. Mărturisesc că nici nu l-am recunoscut, într-atât de mult se schimbase, având aerul unui ins îmbătrânit, în ciuda anilor tineri.

— Ce faci? m-a oprit el şi mi-a sărutat mâna cu aceeaşi eleganţă şi tandreţe ce i le cunoscusem cândva. Nu te-am văzut de câţiva ani. Când te-am zărit, chiar am tresărit...

I-am ocolit privirea, fără să-i răspund. În definitiv, ce aveam

de vorbit cu el? Putusem uita, ceea ce pentru mine, o copilă, fusese durere şi suferinţă? Rana sufletească pe care mi-o pricinuise era departe de a se fi vindecat. Dimpotrivă, sângera încă...

— Eşti supărată? a căutat el să mi se uite în ochi. Ştiu, am fost vinovat, te rog să mă ierţi. De altfel, încă de pe atunci am intenţionat să fac acest lucru, dar vacanţa s-a sfârşit foarte repede şi chiar dacă m-aş fi străduit, nu mai aveam timp să te caut. Şi-apoi, de unde să te iau? Nu mi-ai spus niciodată unde stai, pe ce stradă şi la ce număr. Ai terminat liceul?

— Da...

— Când?

— Anul acesta. Am luat şi bacalaureatul.

— Oho, felicitări! s-a bucurat el, nu ştiu dacă sincer sau din complezenţă. Felicitări...

— Tu? Ce faci?

— Prost! a răspuns abătut şi a dat a lehamite din mână. Am ieşit ofiţer de cavalerie şi am fost repartizat în Bucureşti, la garda regală. Am dus-o bine, îţi dai seama, până astă iarnă când a plecat regele, cu întreaga suită. Imediat am fost pus pe... „liber”. Cred că înţelegi motivele, originea, funcţia, tata cu avere, fost preşedinte al organizaţiei locale a partidului naţional-ţărănesc...

— Dânsul ce face?

— Este arestat. Mama se află în spital, are o dereglare a sistemului nervos. Cred că nu mai iese de acolo. Iar casa, cred că ai văzut.

— Nu ştiu, că nu mai trec pe strada aceea...

— Au instalat în ea o policlinică...

— Şi tu?

— După ce am fost dat afară din armată, m-am întors aici în oraş. Lucrez la un atelier de reparat aparate de radio, n-am găsit altceva pentru că nu am o calificare în niciun domeniu. Nu m-au primit nici ca funcţionar, mă rog, un neînsemnat scriptolog acolo, nu sunt posturi şi apoi toţi mă-ntreabă cu ce m-am ocupat înainte. Treaba asta, cu radio-ul, am învăţat-o prin liceu, o pasiune a mea şi uite că mi-a prins bine...

Vorbea cu glasul scăzut, trist, învăluit în umbra unei dureri, nu mai avea mândria de altădată; cu toate astea, încă nu-i pierise orgoliul şi îl afişa ca un blazon de care nu vroia să se despartă în

niciun chip.

— Mergi undeva, la vreo facultate? m-a întrebat.

— Da... aş dori, dar să vedem...

— Ce vrei să urmezi?

— Pictura.

— Pictura? s-a mirat el, privindu-mă cu mult interes. Adică artele plastice...

— Da, artele plastice...

— Ei, dar la asta nu mă aşteptam. Ai talent?

— Am ceva...

— Îţi doresc succes. De altfel, chiar dacă n-ai avea, sunt sigur că ai să reuşeşti. Acum e vremea celor de condiţia ta. A mea însă...

— Greşeşti! i-am replicat cu vehemenţă, puţin revoltată pentru evidenta jignire ce mă deranja profund. Am să reuşesc numai dacă am talent, şi nu datorită unor alte împrejurări. Şi să ştii că nu mă acopăr de privilegii, pentru că, de fapt, ele nici nu există. Iar în artă, cred că-ţi dai seama, dacă nu ai talent, nu faci nimic cu aceste privilegii. Pe primul plan este talentul! Poţi concepe un muzician fără ureche muzicală?

— Oho! a zâmbit el. Am văzut destui. Cu atât mai mult astăzi, când pentru promovarea noilor artişti, ca în orice domeniu, de altfel, se trece peste orice fărâmă de echitate, de competenţă, de valoare. Scopul scuză mijloacele, draga mea şi cred că eşti de acord cu mine în afirmaţia asta. Uite, ca să te conving de adevăr, ştii cine e primar de câteva zile?

— Nu!

— Unul Cristescu, cazangiu pe la atelierele gării. Ei, ce zici?

— El este?

— El... Îl cunoşti?

— Nu... nu... am negat eu, nu vroiam să ştie, dar era naşul meu, cel la care mă trimitea tata, noaptea târziu cu pachetele acelea, omul care mă salvase de la conac şi mă adusese în oraş cu maşina. Deci era primar... Să fie oare, adevărat? m-am întrebat bucuroasă pentru rostul acestui om, atât de cumsecade şi de binevoitor. Şi m-am gândit să-i şi dau de veste mamei...

— Aşadar, unde-i valoarea, competenţa? a urmat Mircea, tot mai aprins. Omul abia ştie să se iscălească, dar asta n-are importanţă din moment ce este promovat de regimul politic...

— Totuşi, am căutat eu să salvez cât de cât reputaţia naşului

meu, am auzit că e un om capabil...

— Tot ce se poate, a fost de acord Mircea, dar asta în meseria lui, aia de cazangiu sau lăcătuş, nu ştiu ce este la ateliere, nu pentru aceea de primar...

— Dar pentru primar urmezi o şcoală anume? nu m-am lăsat eu. Sau vreo facultate, ceva?

Mircea n-a răspuns. Mă privea numai zâmbind ironic, compătimindu-mă poate pentru ignoranţa mea, pentru neştiinţa mea de a cunoaşte hăţişurile politice ale vremii, nu, nu dorea să intre într-o dispută inegală cu mine, părea să spună zâmbetul acela al lui, superior şi arogant, dispută care m-ar fi dezavantajat după părerea lui şi acest fapt l-ar fi făcut nepoliticos...

— Dacă nu plec, a căutat el aşadar să schimbe discuţia, aş dori foarte mult să-ţi văd prima expoziţie de pictură. M-aş bucura pentru succesul tău...

— Unde pleci?

— Eh, a oftat ei, privind cerul, oriunde în lumea largă, numai aici nu vreau să rămân. Nu mă mai împac cu noile rânduieli. Am făcut cerere pentru paşaport. N-o să mi se aprobe, ştiu bine, dar fac pe dracu-n patru şi tot am să ajung la unchiul meu în Elveţia! La fratele tatei... Are un hotel cu restaurant la Geneva...

— Vrei să fugi peste graniţă?

— De ce nu? Ce altă posibilitate am?

— Rişti, domnule!

— Şi riscul face parte din viaţă, a zis el întinzându-mi mâna, semn că vrea să plece. Ei, la revedere. Sper să ne mai vedem...

— Şi eu... sper.

I-am întors spatele şi am intrat în holul cinematografului să văd programul filmelor din săptămâna aceea. Priveam afişele, fotografiile-reclamă – lumea roia în jurul meu, comenta, se amuza, dar mie nu-mi era aminte de nimic. Gândul îmi zbura tot la Mircea, nu la cel de acum, ci la cel de odinioară, la tânărul înalt, frumos şi distins, în uniforma bleumarin a liceului militar, prima mea dragoste, dar şi prima mea deziluzie. Dar, oare, am ştiut eu vreodată ce este adevărata dragoste? Ce înseamnează acest sentiment sublim şi înălţător ca nimic pe lumea asta? În anii aceia când fiind numai o copilă, lăsam ochii în jos la cinema văzând pe pânză cum se sărută doi îndrăgostiţi... Cred, totuşi, că l-am iubit. Instinctual şi firesc. L-am divinizat... Atunci

dimineţile când îl aşteptam în frigul străzii, când privirea şi zâmbetul lui seducător au făcut să-mi încolţească în inimă primul germene al dragostei...

Atunci, dimineţile...

Cum a trecut timpul! Şi cum scurgerea lui a căutat să lase în urmă unele amintiri, să le învăluie în ceaţa uitării!

Şi totuşi, atunci, dimineţile...

9

În clipele acestea de adâncă durere pentru mine, pot spune cu mâna pe inimă că sentinţa destinului meu, acest destin al cărui sfârşit se anunţă destul de tragic, mi-a fost semnată în clipa când am părăsit micul oraş al copilăriei mele şi am plecat la Bucureşti să urmez cursurile Şcolii de „Belle-Arte”. Dar, mai exact, în clipa când l-am cunoscut pe Alin Costiniu, pictor şi critic de artă „en-vogue”, omul ce avea, cu sau fără voia lui, să mă aducă în situaţia, de a fi aici, acum, vinovată pentru cele ce am făcut...

Îmi amintesc cu claritatea pe care ţi-o oferă tot ce a fost frumos în viaţă, dimineaţa aceea când am alergat la profesorul Sergiu Panaite, la vila sa, cu biletul de tren în poşetă, să-mi iau rămas bun şi să-i mulţumesc pentru tot ceea ce făcuse pentru ca eu să pornesc către împlinirea unui ideal. Era pe terasă, la umbra viţei de vie, stătea într-un fotoliu din pai, cu pipa în gură şi citea un ziar. Auzind poarta, a înălţat privirea, zâmbindu-mi prin lentilele ochelarilor, s-a ridicat, era în halatul de lucru şi mi-a ieşit în întâmpinare, lăsând gazeta pe măsuţă, lângă ceaşca de cafea.

— Ei, ei, pe cine văd! a zis el întinzându-mi mâna şi ajutându-mă să urc treptele terasei. Îmi pare bine că ai venit. Gata de zbor? m-a prins el protector de după umeri şi m-a poftit să iau loc în fotoliul în care stătusem în atâtea după-amieze ascultându-i prelegerile. Aşază-te...

— Mă cam grăbesc, domnule profesor. Am atâtea pe cap!

— Trebuie să stai câteva clipe, a insistat ei amabil şi a tras măsuţa în dreptul meu. Doreşti o cafea?

— Vai, nu, nu folosesc...

— Ai să foloseşti, te asigur, mi-a zis el zâmbind, în timp ce-şi trecea mereu palma peste părul căzut în plete, netezindu-l. Vor veni zile de încordare, de suprasolicitare, când sistemul nervos îţi va da serios de furcă. Şi atunci, o cafea va fi ca o doctorie...

— Vă mulţumesc, domnule profesor...

M-a întrebat apoi cum m-am pregătit de drum, ce cărţi mi-am luat, mi-a dat câteva sfaturi referitoare la dificultatea examenului, la anul preparator, la lucrul în atelier, ca şi la studierea cursurilor, după care s-a ridicat, spunându-mi că se duce să-mi aducă o recomandare către cineva de la Bucureşti,

care, la îndemnul lui mă va ajuta îndeaproape să-mi văd visul împlinit. A plecat deci, târşindu-şi papucii din piele pe cimentul terasei, cu halatul fluturând şi s-a întors în câteva clipe, având în mână un plic, pe care mi l-a întins, apunând:

— Cum ajungi în Bucureşti... dar stai, ai mai fost vreodată în Capitală?

— Niciodată, domnule profesor. Şi poate o să râdeţi. dar nu am călătorit nici cu trenul. Drumul ăsta pentru mine este o premieră. Ştiu, e jenant, dar nu am avut posibilitatea...

— De ce jenant? s-a mirat el, aşezându-se pe fotoliu şi pufăind din pipa aprinsă. Sunt unii oameni care din principiu, de pildă, nu se urcă într-un lift...

— Nici liftul nu ştiu cum arată! am spus râzând şi mi-am îngropat faţa în palme de ruşine. Pe cuvânt...

— Te cred, în definitiv, unde să vezi aşa ceva în oraşul nostru? Lasă că în Bucureşti te vei moderniza cu totul. Deci, a reluat el, cum ajungi în Bucureşti, iei din apropiere tramvaiul, care merge afară, la şosea şi te duci la adresa asta de pe plic. Întrebi de domnul Alin Costiniu...

— Dumnealui îi este adresată scrisoarea?

— Da, lui Costiniu. Mi-a fost pe vremuri elev, este originar de aici, din oraş, cam zburdalnic, dar clocotea de talent, aşa ca dumneata. A ajuns un pictor de vază, face şi critică, este bine văzut în cercurile de artă. La început ne-am cam certat, îmi cam lua în derâdere sfaturile dar, până la urmă, ne-am împăcat şi am rămas buni prieteni. Ce poate fi mai nobil decât prietenia dintre un profesor şi discipolul său? Două dintre cele trei expoziţii avute în străinătate, mi-au fost prezentate de el, la deschidere şi în respectivele cataloage. Este, cum să-ţi spun, un om de notorietate, influent, are relaţii în lumea de artă din ţară şi din străinătate, cu un cuvânt este un tip care a ştiut să se impună, bineînţeles prin talentul său, prin posibilităţile sale. Când şi când scrie despre mine în câte o revistă, l-am ascultat şi la radio, şi-ţi spun sincer îmi face mare plăcere, cum tot aşa de mare plăcere îmi face când, venind în oraş, nu uită să treacă pe la mine, să-mi vadă ultimele lucrări, Aşa, după cum sper, a urmat profesorul zâmbind, că n-ai să mă uiţi nici dumneata...

— Vai, se poate?! am protestat eu, roşind puţin. Pot spune că dumneavoastră vă datorez totul şi niciodată, v-o jur, n-am să găsesc modalităţile cele mai potrivite ca să-mi arăt recunoştinţa

pentru ajutorul pe care mi l-aţi dat...

— Cele două colege ale dumitale văd că au renunţat, nu?

— Da, una va da la medicină, iar cealaltă, Stela, din câte am auzit, la matematici...

— Bine, a zis profesorul ridicându-se şi întinzându-mi mâna, nu vreau să te mai reţin, mai ales că, după cum m-ai prevenit eşti şi în criză de timp. Îţi urez, aşadar, drum bun în noua dumitale viaţă, a noastră, a artiştilor plastici şi ...aştept veşti. Dar numai veşti bune!

Zâmbind, m-a luat de mână, m-a apropiat şi m-a sărutat uşor pe frunte. Mărturisesc, eram de-a dreptul emoţionată! Am vrut să spun ceva, dar mi-am dat seama că îmi pierise graiul. Lacrimi îmi jucau în colţul pleoapelor. Aceeaşi emoţie o citeam şi pe chipul lui parcă dăltuit în piatră. Am scos de îndată batista, am dus-o la ochi, am încercat totuşi să îngân ceva...

— Lasă, lasă... m-a condus el spre treptele terasei. Te înţeleg. Eşti plină de sensibilitate şi ăsta-i un lucru foarte bun. Cum am putea fi artişti, dacă nu ne-ar caracteriza această blestemată acuitate a simţurilor? Ei, încă o dată drum bun! Să ne vedem cu bine! Şi succes!

Am plecat năvalnic, gata să mă împiedic, am alergat către poartă şi de acolo am privit înapoi, înălţând mâna de bun rămas. Profesorul rămăsese lângă balustrada terasei, înalt, solitar, cu părul lui cânepiu înfoiat ca o coamă de leu, cu mâinile în buzunarele halatului şi mă privea – sau n-am văzut bine? – cu un zâmbet trist în colţul buzelor. Îmi urase drum bun. Ori poate ceva îi spunea că drumul acesta mă va duce către pierzanie? Nu ştiu, dar dacă în clipa aceea am avut o presimţire, ea n-a fost departe de adevăr. De adevărul crud pe care-l trăiesc acum...

La gară m-a condus mama şi, bineînţeles, toate surorile, împreună cu Traian care, cu un deget în gură, privea fascinat şi totodată speriat coloşii de oţel ai locomotivelor ce şuierau sinistru, învăluite în aburii cazanelor. Am plâns toate, ne-am îmbrăţişat într-un colţ retras al peronului, departe de lume, iar mama, suspinând, cu ochii în lacrimi, a ţinut să adauge, ştergându-şi obrajii cu o batistă.

— Ei, dac-ar fi trăit şi tat-tu să te vadă cum pleci la învăţătură înaltă, ce s-ar mai fi bucurat! Şi Cornelia... Şi Victoriţa... Dar zac cu toţii sub pământ, că aşa le-a fost scris...

— Lasă, mamă, am căutat s-o liniştesc, îmbrăţişând-o. Nu-ţi

mai îndurera sufletul. Ai slăbit mult de tot în ultima vreme. Să ai grijă de dumneata...

— Mai bine să ai grijă tu de tine, pe-acolo, eşti singură printre străini, m-a povăţuit ea, tot umblând cu batista pe la ochi. Vezi unde stai, ce mănânci, cum te îmbraci... Scrie-ne şi ţi-om mai trimite bani şi eu şi fetele astea, nu mulţi, din ce avem, dar îţi trimitem. Muncim şi n-or să ne lipsească...

— Bine, vă mulţumesc!

Am ajuns spre seară în Gara de Nord. M-am interesat de unde pot lua tramvaiul pentru Arcul de Triumf, am aflat că de fapt este un troleibuz, aşa că încă nu se întunecase când am deschis poarta vilei în care, la parter, locuia Alin Costiniu, destinatarul scrisorii din poşetă. Cu mica mea valijoară de carton în mână, aceeaşi cu care plecasem cu ani în urmă de la conac, am păşit pe dalele de piatră în curtea încărcată de verdeaţă, către treptele ce duceau spre o verandă închisă cu sticlă. Pe o alee lăturalnică, am zărit o maşină decapotabilă, tip sport, oprită în faţa uşilor deschise ale unui garaj. De undeva, dintr-o cameră, se auzea o muzică infernală, glasuri de bărbaţi şi femei, apoi râsete şi clinchet de pahare, ca sunetul unor clopoţei de argint. Am privit vila. Îmbrăcată în verdele viţei sălbatice, la etaj erau câteva ferestre deschise, cu perdelele de mătase fluturânde, nu am văzut niciun chip de om în toată curtea aceea pustie, nu aveam pe cine întreba dacă nimerisem bine sau nu; m-am îndreptat, aşadar, către treptele de piatră albă, le-am urcat şi, citind cartea de vizită prinsă deasupra butonului soneriei, m-am liniştit. Într-adevăr, mă aflam la adresa căutată, cartonaşul alb de sub celuloid, dându-mi această certitudine: „Alin R. Costiniu – critic de artă”.

Am apăsat lung butonul soneriei. Cu emoţie şi inima bătând nebuneşte, să-mi sară din piept. Strângând convulsionat mânerul de tablă al geamantănaşului meu cam jerpelit şi inestetic. Cu răsuflarea tăiată de prelungita aşteptare...

Dar uşa s-a deschis şi în faţa mea a apărut un bărbat înalt, bine făcut, brunet, cu ochi mongolici, de-un galben şters, cu părul uşor ondulat spre spate. Purta cu eleganţă un sacou alb, cămaşa albă scrobită, cravată roşie şi un pantalon gri de-o croială impecabilă. Parfumul ce-l răspândea demonstra gust şi subtil rafinament bărbătesc.

— Ce doreşti dumneata? a întrebat el superior, trăgând alene

din ţigara ce-o ţinea între degetele fine şi privindu-mă scrutător. Pe cine cauţi?

— Pe domnul Alin Costiniu, am îngânat complet fâstâcită şi i-am întins plicul, cu mâna tremurândă. Vin din partea domnului profesor Sergiu Panaite...

— A, de la papa Serge? s-a luminat deodată la faţă şi trăgând fugar cu ochiul la valijoara mea, a desfăcut precipitat plicul. Ia să vedem ce doreşte scumpul nostru mentor?

Cu o grabă deloc reţinută, a parcurs foarte repede cele două file mari acoperite cu scrisul mărunt şi ordonat al profesorului. Şi în timp ce citea, vedeam pe faţa lui o încântare afişată fără rezerve. Apoi a băgat plicul în buzunarul hainei, împăturind hârtia, m-a măsurat zâmbind de sus până jos şi deschizându-mi uşa, îndemnându-mă totodată să trec pragul, a zis cu amabilitate:

— Domnişoară, eu sunt Alin Costiniu. Haide înăuntru să vedem ce-i de făcut. Dar până una alta trebuie să-ţi spun că am nişte musafiri. Vin de la vernisajul unei expoziţii şi o colegă, căreia i-am prezentat opera la respectivul salon, a ţinut cu tot dinadinsul ca sărbătoarea succesului să aibă loc la mine. Am mai mult spaţiu, apoi atmosfera cartierului, mă rog... Dar haide, intră odată, eşti timidă?

— Nu...

— Atunci? Pofteşte... Ai să cunoşti o parte din lumea artelor şi n-are să fie rău de loc. Dimpotrivă. Îţi dai seama că nu mă pot ocupa acum de dumneata, mai ales că papa Serge mă roagă să-ţi aranjez şi o găzduire. Drept să-ţi spun, scrisoarea distinsului meu profesor, ca şi prezenţa dumitale m-au cam luat pe nepregătite, dar... în sfârşit, nimic nu e de nerezolvat pe temea asta. După ce pleacă musafirii, vom sta de vorbă. Pe aici, te rog...

Am trecut pe sub arcada unor trepte de lemn afumat ce duceau undeva la etaj, el a luat-o înainte dând la o parte o draperie din pluş roşu, am intrat într-o cameră-birou, încărcată de cărţi, tablouri, statuete din porţelan şi bronz, cu fel de fel de eşarfe agăţate pe unde se nimerea, eşarfe ce reprezentau picturi orientale şi m-a regat să-mi las valiza pe unul dintre fotoliile din piele, aşezat sub un imens lampadar cu abajurul din mătase portocalie.

— Te rog să te simţi ca la dumneata acasă, aranjează-te

puţin, uite colo o oglindă, poţi merge şi la baie să te speli puţin, vii doar de pe drum, normal, nu? Peste câteva minute vin să te iau şi am să te prezint invitaţilor mei. Da?

— Da... am răspuns eu moale, aproape pierdută.

A plecat tot grăbit, aranjându-şi din mers haina, părul, cravata, iar eu am rămas singură în camera aceea, de-a dreptul buimacă, fără să-mi pot reveni din ameţeala ce mă cuprinsese, rătăcind cu privirea în toate părţile, speriată şi neliniştită, cu inima strânsă şi o teamă în suflet pe care nu puteam să mi-o alung în nici un chip. În încăpere mai stăruia parfumul fin al criticului de artă, iar în urechi continuam să aud cuvintele lui, amabile ce-i drept, dar cât de departe de lumea din care coborâsem, ca dintr-un nor: „Să te simţi ca la dumneata acasă”. Oare, dac-ar fi ştiut el cum arată odaia în care am crescut şi am învăţat, cu ce ochi m-ar fi privit şi ce sentimente l-ar fi încercat? Aici domnea luxul, bunul gust, opulenţa, biroul era încărcat de cărţi voluminoase, de bibelouri dintre cele mai scumpe, pereţi tapetaţi cu mătase portocalie străluceau să-ţi ia ochii, cristalurile din vitrina de alături la fel, lustra cu braţ de lemn şi tipsie de sticlă albastră, ca şi mobilierul cu încrustaţii în lemn, completau întregul interior ce vorbea destul de convingător despre posibilităţile materiale ale fericitului stăpân al casei. M-am aşezat în fotoliul din piele, alături de valiză, am pus capul pe ea, obosită şi, dacă n-ar fi fost muzica aceea ce exploda când şi când de undeva, pesemne dintr-o cameră vecină, cred că, sfârşită de osteneală cum eram aş fi adormit şi nu m-aş fi mai trezit până dimineaţa. Dar minutele treceau... Şi domnul Alin Costiniu putea veni să mă ia din clipă în clipă. Unde, oare, mă duceam eu? Ce lume avea să-mi prezinte el? Şi pentru ce? Mi-am privit cu duioşie unica şi sărmana mea rochie din stambă de pe mine, cea îmbrăcată în primele zile după bacalaureat, sandalele prăfuite, una dintre ele cu bareta descusută în tren, m-am uitat în oglindă, mi-am văzut chipul palid, aproape desfigurat de emoţie şi de surmenajul drumului, părul negru răvăşit şi bănuind ce mă aşteaptă dincolo, în încăperea vecină, m-am îngrozit. Da, m-am îngrozit... Şi pentru prima dată în viaţă, atunci, acolo mi-a fost silă de mine, de înfăţişarea mea, de rostul meu, de existenţa mea. Mi-a venit deodată să plâng, să mă prăbuşesc pe covor şi să dau frâu liber lacrimilor durerii. Cu ce eram eu de vină că mă născusem în altă lume decât în aceea

care-i umplea casa cu râsetele ei domnului Alin Costiniu? Cu ce greşisem vieţii, oamenilor, societăţii?

M-am ridicat, am pus valijoara într-un colţ, cât mai ferit, să nu stea în calea nimănui şi am ieşit în curte, în aerul înmiresmat al florilor din grădină. Am găsit o bancă dosnică, lângă nişte tufe de brădişor şi m-am aşezat. Începuse să se lase amurgul. Umbre violete, albastre, cenuşii coborau din înalt învăluind cartierul acela liniştit, în care nu se auzea decât fâşâitul prelung al pneurilor unor automobile ce treceau într-un du-te vino continuu pe asfaltul de dincolo de gardul de piatră. Încet-încet, s-a înnoptat. Prin rămurişul înalţilor platani de pe stradă au început să se aprindă becuri clipind des, ca nişte licurici, iar lumina lor abia se filtra prin frunziş, aşa încât întunericul domnea acum pretutindeni. Nu ştiu cum am adormit în mireasma trandafirilor şi a petuniilor; târziu de tot, am tresărit speriată, simţind cum cineva mă bate uşor pe umăr, încercând să-mi vorbească. Brusc, am ridicat capul de pe spătarul băncii. În faţa mea, cu o lanternă în mână, se afla el, Alin Costiniu, într-o haină pluşată, de casă, cu brandenburguri şi cămaşa albă, descheiată la piept.

— Ce-i cu dumneata? m-a întrebat, aşezându-se alături de mine. De ce te-ai ascuns aici? Să-ţi spun drept, iniţial am uitat să vin să te iau în salon. M-am luat cu musafirii şi, târziu de tot, dând peste scrisoarea din buzunarul sacoului, mi-am amintit şi am intrat în birou. Nu te-am găsit. Am crezut că ai plecat. Dar am zărit valiza. Şi, cu toate astea, nu ştiam unde poţi fi. Abia când au plecat cu toţii, am avut răgazul necesar să te caut şi să-ţi dau de urmă aici, sub tufele de trandafiri. Te rog să mă scuzi...

Vorbea precipitat, alertat de situaţia creată, îi auzeam vag glasul prin ceaţa somnului, mă simţeam extenuată, sfârşită, capul îmi era greu ca de plumb, fără să mă pot mişca...

— Hai, ridică-te, m-a invitat el, să mergem înăuntru. Eşti chiar o sălbatică? Sau ce crezi despre mine? Puteai să aştepţi. M-ai pus într-o situaţie penibilă faţă de invitaţi, cărora apucasem să le promit cunoştinţa cu dumneata. Şi când colo, dumneata nicăieri!

Mă certa, într-un mod delicat, dar mă certa, intuiam lucrul acesta şi-mi era ruşine de nu-l puteam privi o singură clipă în ochi. Dar explicându-i, îmi ziceam, mă putea oare înţelege? Vroise să mă prezinte invitaţilor... De ce? Ca pe o curiozitate, pentru ca aceştia să cunoască modul cum arată o fetişcană

naivă şi poate prostuţă din provincie, care îndrăzneşte să-şi pună aripi, încercând zborul spre consacrare în lumea lor? Ca pe un subiect de discuţie sau chiar ca model pentru o viitoare operă ce s-ar fi putut foarte bine intitula, să zicem „Ostentaţia fecioarei” sau ceva asemănător?

— Haide, ridică-te, a insistat Alin Costiniu, cu un glas blând prietenos, luându-mă galant de braţ. E noapte de-a binelea, ai să răceşti. Se poate? Vino să vedem ce avem de făcut, se apropie data examenului şi vreau în primul rând, să-l servesc pe papa Serge...

L-am urmat pe cărarea acoperită cu pietriş mărunt, dintre rondurile cu flori şi am intrat în casă. În camera-birou, lumina discretă a lampadarului cădea pe o măsuţă, aşezată lateral între două scaune tapisate în piele, pe a cărei tăblie era întinsă o pânză albă din in, frumos brodată în nuanţe de albastru şi galben. Pe măsuţă, două pahare din cristal, cu picior înalt alături de altele mai mici, farfurii, tacâmuri de argint, şerveţele din olandă bine apretate, o scrumieră, iar mai spre margine o salatieră în suport nichelat. Totul fusese aranjat în lipsa mea, de bună seamă, eram convinsă de acest lucru, întrucât la venire nu remarcasem nici măsuţa, nici scaunele, iar lampadarul se afla atunci lângă fotoliul pe care-mi pusesem valiza...

— Ia loc, te rog! m-a poftit Alin Costiniu, plin de aceeaşi amabilitate de la început, arătându-mi unul dintre scaune. Vii de la drum, trebuie să mănânci ceva, nu se poate, suntem doar într-o casă onorabilă şi un musafir abia cunoscut, cu atât mai mult cu cât vine din partea lui papa Serge, trebuie tratat cu toată atenţia, nu?

Zâmbea, îi vedeam în lumina difuză şirul dinţilor albi, sănătoşi, perfect desenaţi pe chipul vag conturat, măsliniu în semiobscuritatea odăii, cum la fel îi străluceau ochii, cu privirea febrilă, aprinsă, neliniştită. S-a dus lângă birou, a apăsat pe butonul unei sonerii şi îndată a intrat în cameră o bătrână menajeră, înaltă şi slabă, într-un halat bleu, cu guleraş alb, fiinţă pe care abia o desluşeam în rama uşii ca pe o umbră.

— Da, domnu’...

— Janette, masa te rog!

— Îndată, domnu’...

— Şi frapiera. Unde este frapiera? s-a uitat Alin Costiniu în juru-i, căutând din ochi, puţin enervat, găletuşa din zinc cu sticle

şi bulgări de gheaţă.

— Tocmai pregăteam vinul, domnu'... a vorbit calm, respectuos bătrâna menajeră fără să se clintească din pragul uşii. Vreau însă să întreb: alb sau roşu?

— Pune un Cabernet franţuzesc. Dar repede...

— Am înţeles, domnu'...

— Şi icrele. Să nu uiţi icrele...

— Da, domnu'...

După ce a dat aceste scurte dispoziţii, s-a scuzat, s-a dus într-o încăpere alăturată de unde s-a întors peste puţin timp îmbrăcat într-o haină neagră, cămaşă albă şi cravată argintie. S-a aşezat zâmbind pe celălalt scaun în faţa mea, luându-şi o poziţie cât mai dreaptă, impunătoare, şi-a trecut apoi mâna peste păr, aranjându-l, după care s-a aplecat uşor peste masă, sub lumina lampadarului, întrebându-mă:

— Te simţi bine, domnişoară?

— Da... am răspuns moale, parcă nesigură, cu privarea plecată uşor ameţită de tot ceea ce se întâmpla cu mine în clipele acelea.

— Până ni se serveşte masa, a propus el, te rog, povesteşte-mi câte ceva din viaţa dumitale.

— Ce să vă povestesc? Nu ştiu...

— Uite, de pildă, de ce ţi se spune Talida? Cum de porţi numele ăsta?

— Nu vă place? am îndrăznit să întreb.

— Tocmai că-mi place foarte mult, e chiar potrivit pentru o artistă a penelului. Când am citit scrisoarea lui papa Serge şi am dat peste el, m-am întrebat firesc, nu? – de unde porţi numele ăsta?

— Nici eu n-am ştiut multă vreme de ce mă numesc aşa, am spus rezervată, timidă, în timp ce mă jucam cu furculiţa, răsucind-o mereu pe-o parte şi alta, numai să fac ceva şi să evit privirile tot mai insistente ale lui Alin Costiniu, ce simţeam că mă fixează continuu. Abia anul trecut, mama, la insistenţele mele, mi-a spus cum stau lucrurile...

— Ei, cum stau lucrurile? a zâmbit el, trăgându-şi scaunul şi apropiindu-se mai mult de masă, semn că e gata să mă asculte. Ia să auzim. E interesant?

— Eu ştiu? am înălţat din umeri, fără să las furculiţa din mână. Depinde...

— Te ascult...

De astă dată a pus coatele pe masă, şi-a rezemat capul în palme – era acum foarte aproape de mine, parfumul părului său bine frizat mă învăluia ca un balsam – şi a rămas astfel să mă privească lung, stăruitor, vădit interesat de cele ce aveam să-i relatez...

— Am spus că sunt gata să te ascult, a revenit el. Iată-mă...

— Dacă vreţi dumneavoastră...

— Evident că vreau.

Şi astfel, aşa cum m-am priceput, fără să-mi aleg cuvintele, căutând să mă stăpânesc, întrucât mă încerca o emoţie deosebită, i-am povestit cele ştiute de la mama, care, spun sincer, la vremea lor, cele auzite şi pe mine m-au impresionat profund. Fiind mult slăbită şi ştiind cât de greu le născuse pe surorile dinaintea mea, tata a venit într-o zi acasă, bucuros şi i-a spus mamei că o soră a unui cioplitor italian lucrează la spitalul oraşului şi că ar putea-o interna şi pe ea, să nască acolo. Aşa s-a şi întâmplat. La maternitate, lângă mama, într-un alt pat se afla o fetişcană de la ţară, rumenă şi durdulie, cu ochi albaştri şi un cap ca de păpuşă ce spunea că rămăsese însărcinată cu un înalt funcţionar de la prefectură, văduv, în serviciul căruia se afla şi care îi promisese fetişcanei că dacă îi va aduce pe lume o fată sau un băiat de-o frumuseţe angelică, el, care fusese destul de supărat în viaţă, întrucât dintre cele trei soţii dinainte niciuna nu rămăsese gravidă, se va însura cu ea, după ce bineînţeles va vedea cum arată copilul la spital. Toate bune, dar lucrurile s-au întâmplat altfel decât dorise înaltul funcţionar şi, cu atât mai mult, zburdalnica lui slujnicuţă. Şi iată de ce. Noaptea, în timpul naşterii, în sala de operaţie, medicii de serviciu s-au străduit din greu să scoată copilul, dar fără vreun rezultat. Până la urmă au recurs la forceps, pentru că ţărăncuţa se zbătea în chinuri groaznice, greu de imaginat. În sfârşit, fetiţa, căci o fetiţă născuse, a fost salvată, dar cu preţul unei infirmităţi evidente în regiunea capului. Văzând care-i situaţia, plângând şi dându-se de ceasul morţii fiindcă rata căsătoria cu acel funcţionar de la prefectură, ţărăncuţa a trimis vorbă să vină de îndată taică-su, un ins înstărit dintr-o comună apropiată pentru a se sfătui cu el, să vadă ce este de făcut. Omul a venit într-un suflet, pe la amiază, dar nu l-a văzut nimeni. Ore în şir, a stat numai prin cabinetele medicilor, ale surorilor numai în salon nu s-a arătat.

În noaptea următoare, mi-a venit mie rândul să mă nasc. Uşurată de povara sarcinii, mulţumită că totul se terminase cu bine, dar în acelaşi timp înfricoşată, ca de obicei, de blestemele tatei că născuse o nouă fetiţă şi încă nu are aşteptatul băiat, mama a fost adusă în salon şi, în urma anesteziei, a dormit până aproape spre seară, fără să ştie de ea. Când s-a trezit s-a pomenit lângă patul ei, cu sora italianului, cioplitorul în piatră, călugăriţă catolică în sutana ei lungă, cafenie. A tras un scaun să fie mai aproape şi a spus pe şoptite: „Seniora, Dumnezeu mi-e martor că sub acest acoperământ al mântuirii durerilor se pune la cale o mârşăvie ce mă umple de mânie; dar buna mea credinţă, dat fiind şi faptul că vă cunosc de la Renato, fratele meu care lucrează cu soţul dumitale, nu mă lasă să tac şi să acopăr totul cu indiferenţă. Despre ce este vorba? Tânăra din ultimul pat, lângă uşă, a născut o fată desfigurată din cauza forcepsului. Tatăl ei a aranjat cu o soră şi pare-mi-se şi cu un medic, să vă schimbe fetiţa. Fiţi, vă rog atentă ce copil vă aduce la alăptat! Asta e totul. Dumnezeu să vă aibă în pază!”. Şi chiar în seara aceea s-a încercat mârşavul schimb, dar mama, avertizată, a făcut un scandal de a sculat tot spitalul în picioare. „Îmi cunosc copilul! striga ea, fără să ţină seama de stăruinţele infirmierelor de a se linişti. Credeţi că dacă mi-aţi făcut injecţie să adorm, eu am închis ochii până ce nu mi-am văzut fetiţa? Să vă fie ruşine!”. E de la sine înţeles că în situaţia asta s-a renunţat la orice tentativă de schimb. Iar a doua zi, dimineaţa, când călugăriţa catolică, sora lui Renato, prietenul tatei, a intrat în salon să împartă termometrele, a venit direct la patul mamei, zâmbind că se confirmase adevărul spuselor ei. Mama nu mai găsea cuvinte de mulţumire pentru gestul ei de corectitudine şi cinste, de omenie şi bunăvoinţă. „Măicuţă, i-a spus mama cu lacrimi în ochi, bărbatu-meu şi aşa e înfuriat că i-am adus pe lume a şasea fată, şi nu un băiat, aşa că dac-o mai vedea şi slută, îţi închipui mata că ar fi fost în stare să mă omoare, nu alta! Spune, te rog, cu ce să te răsplătesc pentru binele ce mi l-ai făcut?” „Sunt bătrână a spus călugăriţa, nu mai am mult şi am să mă duc şi eu între cei drepţi. Ca să plec mulţumită din asta lume şi că i-am lăsat ceva care să-i amintească de mine, dă-i te rog fetiţei dumitale numele meu. Talida mă cheamă”. „Bine, maică, fie, a zis mama surprinsă, dar numele dumitale, după câte ştiu, nu este în calendarele noastre ortodoxe, ce va

zice lumea?” „E numele unei călugăriţe şi fie catolici sau ortodocşi, pe toţi ne are în grijă acelaşi Dumnezeu, să ştii!”. „Bine, maică, o să poarte numele dumitale”.

— Şi iată-mă, aşadar cu un nume a cărui origine, după cum v-am spus, n-am cunoscut-o până anul trecut. Dar nici nu mi-am pus problema cum de-am fost trecută astfel la Starea civilă, în registrul de naşteri...

— Interesant, foarte interesant! a spus Alin Costiniu, aprinzându-şi o ţigară şi slobozind fumul sub cupola lampadarului. Mi-a plăcut că mi-ai povestit frumos...

— Dac-aş picta tot atât de frumos... am zis eu, căzând puţin pe gânduri, pentru că se apropia data examenului şi încă nu ştiam ce voi face...

— Nici nu mă îndoiesc! m-a liniştit Alin Costiniu. Dar... şi-a dat seama, uite ce nepoliticos pot să fiu! Am aprins ţigara fără să te întreb dacă fumezi. Da? Fumezi?

Mi-a întins un pachet, cu un ambalaj în ţiplă şi staniol.

— Poftim, serveşte...

— O, nu! am refuzat eu. Nu folosesc aşa ceva...

— Mă rog... a cedat el şi a pus pachetul pe masa.

Între timp, bătrâna menajeră, slabă şi înaltă, s-a apropiat cu mersul ei ţeapăn ca de jandarm şi, privindu-mă de sus, printre genele abia mijite, cu o neascunsă curiozitate, mi-a pus dinainte o farfurioară cu icre şi lămâie, câteva bucăţi de muşchi file, vreo patru chifteluţe rumene, mici cât nişte nuci abia împlinite. Stăpânului ei la fel. S-a dus, tot cu mersul ei ţeapăn, a adus frapiera, a aşezat-o lângă masă, a dat şervetul cu care era acoperită la o parte şi a luat în mână o sticlă cu vin roşu, cu etichetă frumos colorată căreia, dintr-o singură mişcare i-a scos dopul cu un tirbuşon.

— Duduia serveşte Cabernet? m-a întrebat după aceea, şi l-a înclinarea capului meu mi-a turnat în pahar. E franţuzesc... Domnu’? s-a întors către Alin Costiniu.

— Da, desigur...

— Domnu’ mai doreşte ceva? a mai întrebat ea, tot cu aerul acela grav şi s-a dat un pas înapoi, aşteptând.

— Am să te chem eu...

— Prea bine, domnu’!

Seara a trecut repede, sporovăind ba despre una, ba despre alta, mai mult vorbind Alin Costiniu care căuta, foarte amabil, să

mă introducă în atmosfera bucureşteană a oamenilor de artă, povestind despre diferite saloane de pictură şi sculptură, despre desele-i călătorii în străinătate, prilej cu care a vizitat unele dintre cele mai mari muzee din lume, ca de pildă Carnavalet, muzeul de artă al oraşului Paris şi bineînţeles Louvre, Petit Palais şi altele în Franţa. Ermitajul din Leningrad, Muzeul naţional din Amsterdam, Cabinetul regal de opere de pictură „Het Mauritshuis" din Haga, a fost la Roma, Londra, Veneţia, într-un cuvânt, a vrut să cunoască, să studieze, să intre în relaţii cu diferiţi critici de artă străini, aşa încât nu a pregetat să călătorească atât cât i-a fost cu putinţă. Acum se ocupa de reamenajarea unor muzee particulare, a unor foste donaţii, ce aveau să fie recondiţionate şi deschise pe noi criterii de selecţie şi punere în valoare a operelor respective. Totodată, îl interesau noi achiziţii, piese deosebite de pictură, oferite muzeelor de stat de către foştii mari bogătaşi ce căutau să le valorifice, fie ca să aibă cu ce trăi, fie, pur şi simplu că nu mai vroiau să le deţină în patrimoniul lor. Nu era săptămână deci, în care, la biroul special destinat achiziţiilor să nu se prezinte opere de valori inestimabile, pe care el, Alin Costiniu le studia ea veritabil expert şi oferea, după multe tocmeli, foştilor proprietari preţurile impuse de stat. Bineînţeles că şi aici, ca în orice alt domeniu de afaceri, interveneau diferiţi intermediari ce, sub masca unor specialişti, apărau interesele ofertanţilor, zbătându-se să obţină cât mai mult, profitul lor fiind în raport direct cu suma încasată...

— Uite aşa îmi petrec timpul, dragă Talida, a apus într-un târziu Alin Costiniu, sorbind delicat din paharul cu vin. Alerg de colo până colo pentru ca în patrimoniul statului să intre, într-adevăr, capodopere recunoscute ca valori universale, fără să mai vorbesc că trebuie să ţin o conferinţă într-o anume sală, să particip la vernisajul unei expoziţii abia deschise sau să scriu un articol pentru o revistă de specialitate. Muncă şi iar muncă...

Îl priveam, avea un aer distins, doct, ţinea ţigara cu eleganţă între degetele fine, vorbea puţin afectat, parcă alegându-şi cuvintele, desigur nu o făcea într-adins ca să mă impresioneze, ci aşa îi era felul, îmi dădeam seama de acest lucru. A mâncat puţin, servise probabil îndeajuns cu invitaţii, acum o făcea numai să-mi ţină companie, şi tot puţin sorbea şi din vinul franţuzesc ce decora paharul de cristal din faţă-i.

— Cum stai cu anatomia? m-a întrebat el mai apoi, stingând

ţigara în scrumiera de albastru. Ştii că susţii examen şi la anatomie?

— Da, ştiu, am răspuns emoţionată. Cum stau? Eu zic că destul de bine, acceptabil...

— Nici bine, nici acceptabil, mi-a replicat el, cu seriozitate, aruncându-mi o privire scurtă, piezişă. Pentru anatomie trebuie să ai pregătirea unui candidat la medicină! Mai ales cunoaşterea muşchilor, contracţia lor, anumite detalii anatomice. De fapt ştii la ce dai examen?

Eram de-a dreptul buimacă, nu înţelegeam ce-i cu mine, recepţionam cu greu întrebările, mă pierdusem cu totul şi asta, cred, numai datorită faptului că el trecuse deodată de la povestirile-i relaxante, atrăgătoare despre locurile vizitate în străinătate, la problema ce mă interesa în mod deosebit – admiterea – şi de care, furată de farmecul relatărilor, uitasem cu desăvârşire. Sau poate că oboseala, vinul, ambianţa aceea plăcută, odihnitoare, vorba lui afectuoasă, caldă, apropiată, comportarea curtenitoare şi plină de atenţie, toate acestea mă copleşiseră într-atât, încât eram complet detaşată şi pluteam ca într-un vis...

— Spune... ştii? a insistat el, prinzându-mă de mână, ca să mă facă atentă.

— Da, ştiu... cunosc... m-am pregătit cu domnul profesor Panaite..

— La ce te-ai pregătit?

— La desen liniar, la istoria artelor, perspectivă şi... cam asta.

— Ţi se va da să execuţi un desen liniar, după care urmează oralul la cele trei discipline pe care văd că le cunoşti. Mă rog, nu e cazul să intrăm în amănunte, dar în zilele următoare trebuie să văd cam ce ştii. De acord?

— Da...

— Acum... – şi-a privit el ceasul de la mână – e târziu, eşti obosită şi trebuie să te odihneşti. Şi aşa am stat destul. Te-aş culca aici până-ţi fac rost mâine de-o găzduire undeva, dar, în mod sigur, n-ai să accepţi. Am dreptate?

— Da... am răspuns eu moale, cu privirea plecată.

— Te înţeleg... Aşa că, până să ne cunoaştem mai bine, n-aş vrea, ferească Dumnezeu, să-ţi faci o altă impresie decât cea reală despre mine. Aşa că scuză-mă puţin, mă duc să dau un telefon. Vreau s-o rog pe fosta mea gazdă, o femeie în vârstă,

de treabă, ce locuieşte undeva prin Bucureştii Noi şi la care am stat când aveam anii dumitale, s-o rog deci, să te primească la ea. Pentru seara asta şi poate şi pentru următoarele. Să vedem mai întâi cum ai să te simţi acolo... Ce zici?

— Cum spuneţi dumneavoastră. Am bani, o să-mi mai trimită mama, voi plăti cât se cuvine...

— Problema banilor am s-o rezolv eu, a spus Alin Costiniu ridicându-se. Cunosc situaţia dumitale, mi-a scris papa Serge câte ceva, aşa că nu este cazul să mai discutăm.

Mi-a zâmbit curtenitor, strângându-mă şi mai tare de încheietura mâinii, mi-a făcut complice cu ochiul şi s-a îndepărtat, privindu-mă peste umăr către camera cealaltă. S-a întors după câteva minute şi mi-a spus plin de satisfacţie:

— Am aranjat totul. Doamna Angheluţă a acceptat propunerea mea şi este de acord să te găzduiască la dumneaei. Să ştii că este o femeie foarte cumsecade şi fără niciun fel de tabiet, cum au de obicei bătrânele...

— Vă mulţumesc...

— Soţul ei, a urmat Alin Costiniu, e bine să ştii, a fost un mare negustor, a murit înainte de război. I-a lăsat o avere considerabilă, casă, două taximetre pe piaţă, o mică fermă, dar în vremurile astea nu mai trăieşte decât din chirii şi din vânzarea mierii de albine. O să ai o cameră drăguţă, confortabilă, în care am locuit eu...

— A, ce drăguţ!

— Dar ceea ce consider că este important, a vorbit mai departe Alin Costiniu, este faptul că în fosta ei seră am amenajat pe timpuri un mic atelier de pictură, în care am şi învăţat meseria şi care şi acum se menţine aşa cum l-am lăsat...

— Daaa? Ce interesant!

— Şi încă ceva: să ştii că acest atelier improvizat de mine, primeşte lumina dinspre sud, ceea ce este foarte bine pentru aprecierea nuanţelor de culoare. Tu, ca viitoare – ca să nu zic chiar actuală pictoriţă – îţi dai seama ce înseamnă acest lucru, nu?

— Da, desigur.

— Ei, acuma hai să mergem, a propus el încheindu-şi haina. Te duc cu maşina. Doamna Angheluţă aşteaptă. Şi e cam târziu...

10

Nu cred să fi trăit vreodată o fericire mai mare decât aceea din ziua când, într-o dimineaţă, la panoul de afişaj al Şcolii de „Belle Arte” de pe calea Griviţei. m-am văzut pe lista celor admişi, a cinsprezecea din totalul de douăzeci şi doi, cam jumătate din cei care ne-am prezentat la examen. Pur şi simplu, acolo, în curtea şcolii am plâns cum nu mai plânsesem de la moartea tatei, cu ani în urmă. Poate că nu m-aş fi dezmeticit curând şi aş fi continuat să fiu copleşită de emoţia evenimentului dacă nu oprea lângă mine maşina sport a lui Alin Costiniu, pe care în ameţeala mea nici nu o remarcasem. El s-a dat repede jos, m-a luat de după umeri mai de-o parte de grupul celor care stăteau încă în faţa listelor şi mi-a spus:

— Eşti fericită?

— Nespus de mult! Vai, nu ştiu cum să vă mulţumesc, am şoptit eu ştergându-mi ochii de lacrimi. Dacă nu eraţi dumneavoastră...

— Nu, nu este adevărat! a protestat el, conducându-mă către maşină. Ai talent, asta este... La anatomie şi la istoria artelor ai obţinut note inferioare celor la care m-am aşteptat, dar la „meserie” cum spunem noi, adică la desenul liniar şi la cel de perspectivă ai obţinut maximum. Ai fost, cum să-ţi spun, o revelaţie parol!

— Domnule Costiniu, vă rog să mă credeţi, sunt ameţită, nu ştiu ce este cu mine, într-atât m-a emoţionat rezultatul ăsta al examenului! Pe cuvânt, nu-mi vine să cred, să...

— Te cred, dragă mai bine zis te înţeleg, a spus el vorbindu-mi cu aceeaşi tandreţe pe care i-o cunoşteam. Fiecare, la vremea noastră, am trecut prin emoţiile astea. Ei, hai acum să mergem. Te duc acasă, apoi după-amiază mergi cu mine în oraş să-ţi fac o surpriză...

— O surpriză? m-am mirat eu. Ce fel de surpriză? Despre ce este vorba?

— Un mic cadou, a zâmbit enigmatic Alin Costiniu şi m-a poftit în maşină. Sau, mai bine zis, un dar pentru reuşita dumitale. Mergem la „Femina”, un mare magazin de modă şi-ţi alegi o rochie. Nişte pantofi şi un pardesiu. Vine toamna, doar...

— Bine, dar cum... se poate? am întrebat de-a dreptul uluită luând loc lângă el în dreapta volanului. Vă rog... nu înţeleg...

— Este plăcerea mea! a zis privindu-mă curtenitor, în timp ce mă ajuta să închid portiera maşinii. Apoi deseară, ca să ştii întreg programul, mergem la „Ambasador” şi vom sărbători evenimentul...

— O, dar dimpotrivă, eu trebuie să vă fiu recunoscătoare, domnule Costiniu, am protestat complet dezorientată de propunerea lui. Aţi făcut atâtea pentru mine...

— Nimic deosebit, crede-mă, a spus el degajat, aşezându-se mai bine la volan. Sau atât cât trebuie pentru a ajuta o fată drăguţă ca dumneata... Ştii că eşti o fată drăguţă? m-a întrebat mai apoi punând cheile în contact şi pornind motorul. Parol! Ca să nu spun frumoasă, chiar cea mai frumoasă dintre toate fetele pe care le-am cunoscut până acum...

— Exageraţi, domnule Costiniu... am răspuns, aproape şoptit, cu fruntea plecată, neîndrăznind să-l privesc; îmi simţeam obrajii arzând, dogorind ca para focului. Un val de căldură îmi cuprinsese deodată tot trupul.

— Nu exagerez de loc! Este adevărul adevărat... Te-ai supărat că ţi-am spus lucrul ăsta?

— Nu...

— Să nu fii şi să mă crezi.

A pornit maşina, a ieşit în calea Griviţei şi, ocolind cu dibăcie tramvaiele, turismele, camioanele, s-a aşternut la drum către podul Constanţei. Conducea lejer, schimbând cu calm vitezele, era foarte atent la aglomeraţia străzii, dar nu uita ca, din când în când, să mă privească fugar, cu un zâmbet abia înflorit la colţul buzelor, un zâmbet cuceritor, ce mă făcea să mă pierd şi mai mult cu firea. Ca să fiu sinceră, afirmaţia lui măgulitoare mă mişcase profund, aproape că mă cutremurase, pentru că este ştiut, orice femeie se simte flatată când i se spune că este frumoasă, cu atât mai mult cu cât aprecierea venea din partea unuia ca Alin Costiniu, un ins distins, elegant, cu reputaţia-i recunoscută în lumea oamenilor de artă şi care, după cum observasem, era agreat de foarte multe fete. Ştia, însă, să pareze insistenţele acestora, mai mult sau mai puţin interesate în a-l cunoaşte şi faţă de care – asta îmi plăcea enorm! – avea rezervele sale; nu se avânta în aventuri ce l-ar fi compromis. Dată fiind deci seriozitatea cu care trata relaţiile sentimentale şi necunoscându-l a fi un ins uşuratic, nu aveam dreptul să fiu fericită că-l auzisem pentru prima dată vorbindu-mi astfel? Nu,

nu-mi făcea curte, cel puţin nu sesizasem nimic deosebit până atunci în comportarea lui care să mă ducă la această concluzie, se purta corect ori de câte ori venisem în casa lui pentru unele meditaţii şi nici măcar un gest cât de mic nu m-a alarmat că prin bunăvoinţa şi înţelegerea pe care mi le arăta ar fi urmărit cu totul alte scopuri. E drept, în câteva rânduri afirmase că-i place naivitatea mea, puritatea sentimentelor mele, faptul că eram „o fată de provincie nealterată de viciile modernismului”, ale unei „prea de timpurii emancipări”, că am „ochi ce tulbură şi cheamă la visare” sau că „trupul meu de silfidă oricând poate fi model pentru un nud ce n-ar avea egal într-o galerie de artă” şi câte altele de acest fel, dar îl ascultasem fără vreo tresărire, aşa cum îi ascultam liniştită prelegerile la istoria artei sau la tehnica desenului liniar. De astădată însă, îmi spusese direct că sunt frumoasă, cea mai frumoasă dintre toate femeile pe care le-a cunoscut... Cum de nu-mi remarcase oare această frumuseţe până acum? Sau mi-o apreciase, dar n-a vrut să-şi dezvăluie gândurile, n-a vrut să-mi tulbure mintea înainte de data examenului, să mă facă să-mi pierd capul, să nu-mi mai găsesc echilibrul sufletesc de care aveam atâta nevoie în zilele acelea? Dacă astfel stăteau lucrurile, nu trebuia decât să-i mulţumesc...

Maşina a părăsit artera principală cu tramvaie şi autobuze, a ocolit pe câteva străzi liniştite, pavate cu piatră de râu, şi a intrat pe o ulicioară dosnică, umbrită de duzi, cu case mărunte, cu câini tolăniţi pe la porţi şi cişmele la colţuri, la care veneau fete desculţe cu căldările să ia apă. A oprit în dreptul unei clădiri mai arătoase decât toate celelalte din jur, îmbrăcată în iederă până sub streşini, în faţă cu o verandă de sticlă şi o curte largă, plină cu pomi fructiferi...

— Am ajuns, a spus Alin Costiniu, deschizându-mi portiera maşinii. După-amiază la patru, vin să te iau.

— Nu ştiu... să văd... m-am arătat nehotărâtă. Vreau să scriu acasă, s-o vestesc pe mama...

— Ai să dai o telegramă. Culcă-te, eşti obosită. Deseară vom sta mai mult la restaurant, trebuie să fi odihnită...

— Să văd...

— Nu vrei să ieşi cu mine? Ţi-am spus, este un eveniment deosebit, vreau să-l sărbătorim. Este succesul dumitale, dar în aceeaşi măsură este şi al meu, nu? Te rog...

— Bine, vă aştept la patru...

Maşina a întors, a demarat puternic, urmărită de lătratul câinilor, iar eu am intrat în curte, sub privirile curioase ale câtorva vecine, pe care le-am zărit ridicându-se peste gardurile văruite

Doamna Angheluţă nu era acasă. Era, poate, în piaţă cu borcanele de miere pe tarabă, aşteptând să le vândă. Sau poate pe la cimitir, pe la bărbatu-său. Sau pe la policlinică, pentru că în ultima vreme se tot văicărea că o înţeapă ceva la inimă şi răsuflă tot mai greu. De fapt se şi îngrăşase peste măsură de mult, în ultima vreme. Era însă, confirmând spusele lui Alin Costiniu, femeie de treabă, aşezată, cu respect faţă de mine, nu era curioasă din fire şi, cât timp învăţasem, stând închisă în odaie, nu mă deranjase nici măcar cu o întrebare. Ba, dimineţile îmi aducea câte o cafea şi la prânz mâncare, seara câte un ceai, venea, intra încet, pe uşă, îmi punea totul pe masă, după care se retrăgea tot pe nesimţite ca să mu-mi tulbure cumva liniştea, văzându-mă, cât era ziua de mare, stând tot aplecată asupra cărţilor şi a schiţelor de tot felul. Iar când vroiam să-i plătesc fie pentru cameră, fie pentru mâncare, nici nu se uita la banii pe care încercam să-i dau.

— Lasă domnişoară, grija asta o are domnu' Alin, îmi spunea ea, dându-mi mâna la o parte. Om ca 'mnealui mai rar... Uite, tot în odaia asta a stat şi el; acolo, în atiler a lucrat tablouri, mai îmi dădea şi mie câte unul, făcut, aşa în grabă, şi-l vindeam la piaţă să scot un ban. Ce să faci, e timpuri grele şi eu sunt singură! Domnu' Alin a mâncat la masa mea, eu l-am spălat, eu l-am călcat, a fost ca şi copilu' meu şi uite a ajuns om mare. Ce casă are colo lângă Arcu' de triumf! Palat, nu alta... Lasă, să-ţi ajute Dumnezău să ai norocu' lui!

Locuiam spre stradă, într-o cameră simplă, zugrăvită strident în culori ţipătoare, cu mult bronz, mobilată cu un studio cu tapiţeria cam uzată, un şifonier dublu cu luciul şters, o masă şi o oglindă între ferestre, în colţ fiind soba de teracotă, iar după uşă o maşină de cusut pe care erau stivuite câteva macaturi ţărăneşti noi-nouţe. Pe jos, un covor cam trenţuit dar curat, cu franjuri, iar în tavan o lustră cu două braţe şi abajururi de mătase verde, decolorată. Camera nu era prea luminoasă ziua, dar nici nu încercam să lucrez în ea, ci numai învăţam, trăgându-mi scaunul lângă una dintre ferestre. Când exersam la desen sau pictură, mă duceam în atelierul improvizat pe vremuri

de Alin Costiniu, în fosta seră a proprietăresei, în care, altădată, iarna, ea îngrijea anumite flori pe care le vindea cu preţ ridicat prin marile restaurante din centrul Capitalei. Renunţase însă la îndeletnicirea asta, nu mai putea să bată atâtea drumuri şi închiriase sera tânărului pictor, socotind că mai mulţi şi siguri bani scoate în acest fel, decât din comerţul cu flori. Aici aveam un şevalet, o masă, un dulap pentru vopsele, un fotoliu uzat, diferite rastele pentru tablouri şi, ceea ce este în primul rând necesar, multă lumină, foarte multă lumină. Câteva perdele din doc albastru, confecţionate de Alin Costiniu pe când era student, erau încă în bună stare şi mă ajutau să filtrez după voie lumina prin ferestrele înalte, prinse în giurgiuvele de fier. Îmi plăcea atelierul, aşa rudimentar cum era, îmi plăcea şi mă simţeam destul de bine în atmosfera aceea mirosind a vopsea şi ulei, în zilele când încercam să trasez pe hârtie diferite schiţe sau să exersez amestecul culorilor pe cartoane sau pânză de in. Cu amabilitatea-i cunoscută, Alin Costiniu îmi dăduse o trusă de pensule de diferite mărimi, cu păr bine închegat, creioane, cărbune şi rigle. Îmi confecţionase chiar şi un halat, în care să lucrez cât mai lejer şi să nu-mi murdăresc îmbrăcămintea.

N-am dormit în după-amiaza aceea, am scris mamei acasă, anunţându-i bucuria succesului meu şi apoi, până la ora patru am răsfoit nişte reviste. Când am auzit maşina oprindu-se la poartă, eram deja în picioare...

Într-o rochie nouă, superbă, un gri de culoarea perlei şi într-un pardesiu bleumarin, strâns pe talie, fără să mai spun de pantofii cu toc înalt, am fost seara la „Ambasador”, intrând întâia dată în viaţa mea într-un asemenea restaurant. Mă simţeam caraghioasă ţopăind pe tocurile ascuţite, nu mai încălţasem până atunci asemenea pantofi, dar orbită de lumina candelabrelor ce se răsfrângea în zecile de oglinzi, de muzica orchestrei şi de defilarea continuă a chelnerilor îmbrăcaţi în fracuri, nici n-am simţit bătăturile de la călcâie, şi degetele picioarelor şi nici oboseala gleznelor; seara a trecut destul de agreabil, iar eu, într-adevăr elegantă, am fost, mai tot timpul, ţinta privirilor bărbaţilor din jur. Am servit un meniu destul de bogat, am băut şampanie, am râs, iar Alin Costiniu, vesel şi expansiv, a fost de-o drăgălăşenie rar întâlnită.

— Spune-mi, m-a întrebat aplecându-se peste masă, vrei să urmezi portretistica sau peisajul?

— Îmi place şi una şi alta...

— Totuşi, până la urmă trebuie să te decizi!

— Cred că peisajul. Cu cine fac?

— Cu maestrul Steriadi. Asta numai după anul preparator...

— Nu cred că voi ajunge niciodată o celebritate în pictură, am spus, puţin sceptică asupra posibilităţilor mele, aşa că îmi este indiferent dacă fac una sau alta. Sau poate că-mi va fi recunoscut talentul, dar tocmai cine ştie când, bineînţeles dacă există acest talent...

— Niciodată, draga mea, nu trebuie să fi lipsită de optimism, a ţinut să-mi atragă atenţia Alin Costiniu, vorbindu-mi în şoaptă ca să nu deranjeze conversaţiile de la mesele vecine. Să crezi, să crezi şi iar să crezi în talentul tău, nutrind nădejdea unei afirmări, mai devreme sau mai târziu, fapt ce depinde de foarte mulţi factori. Uite, a urmat el, scuturând vârful ţigării în scrumiera de pe masă, bietul Stanislas Lepin, un peisagist francez, însingurat la fel ca un Daubigny sau Ravier, pictor, zic, acest Lepin care, în afară de străzile cartierului Montmartre a pus pe pânză grădinile Parisului, Luxemburgului, Tuileries, dar mai ales malurile Senei, ei bine, omul ăsta şi-a dus zilele ca un anonim, lucrând asemeni unui rob cu tenacitate şi îndărătnicie dar, spre regretul lui, fără să fie apreciat de esteţii din vremea respectivă. Ştii ce este interesant în toată povestea vieţii lui? Că aşa sărac şi neajutorat, nebăgat în seamă de nimeni, nu s-a îndoit o clipă de talentul său, dimpotrivă, a crezut în el şi a nădăjduit că va veni vremea să-i fie recunoscut harul. Şi într-adevăr la expoziţia din 1889, cu cinci ani înainte de a muri, a obţinut o „menţiune de onoare”, mi se pare cu „Podul Artelor”, da cu acest peisaj în care se vede Sena, podul, Catedrala Notre-Dame la orizont. Concluzia? Iată ce înseamnă să crezi în talentul tău, să speri, să aştepţi ca timpul să-şi spună cuvântu!

— Şi eu să aştept până la adânci bătrâneţe ca acest Lepin? am râs puţin ameţită de şampanie şi de atmosfera localului.

— O, nu! s-a împotrivit Alin Costiniu. Dumneata vei fi celebră cu un an mai devreme...

Mi-a sărutat mâna zâmbind scuzându-şi astfel gluma, după care m-a invitat la dans. Am refuzat spunându-i că mă strâng pantofii. Explicaţie plauzibilă dar, spre ruşinea mea, nu ştiam să fac niciun singur pas de tango sau foxtrot...

Pe la miezul nopţii m-a adus cu maşina acasă. Eram acum şi

mai ameţită, poate de băutură, poate de fericire, de oboseală, nu-mi puteam da seama, dar simţeam că plutesc şi că zbor uşor pe aripi nevăzute. Când am coborât el mi-a atins uşor fruntea cu buzele arzânde. Un fior mi-a străbătut atunci întregul trup, dar m-am stăpânit şi, încet, m-am desprins de lângă el ca o umbră.

— Pleci?

— Da, am şoptit, îndreptându-mi părul şi pornind către poartă. Noapte bună şi vă foarte mulţumesc...

— Noapte bună! a răspuns tot şoptit, rămânând lângă maşina cu farurile stinse.

Am intrat încet, cu grijă să nu fac zgomot, m-am dezbrăcat pe întuneric şi prin perdea am privit afară în stradă. Nu plecase. Stătea lângă maşină, fuma, privea stăruitor către fereastră, aştepta ceva, nu ştiu ce. Într-un târziu a deschis portiera, s-a urcat, s-a auzit motorul, farurile au umplut strada de lumină. În câteva clipe, totul s-a liniştit iar eu, culcându-mă, am coborât într-un somn adânc şi greu, cum nu mai avusesem de mult.

Au trecut trei ani. Am început cursurile, era cam departe şcoala, iarna era mai greu, mereu se înzăpezeau tramvaiele pe calea Griviţei, dar vara mă descurcam destul de bine; îmi plăcea să merg mult pe jos şi o porneam dis-de-dimineaţă pe răcoare, când abia se lumina de ziuă, în timp ce cisternele începeau stropitul străzilor. Mâncam la o cantină, câteodată îmi pregăteam singură masa acasă, nu o mai obligam cu nimic pe doamna Angheluţă, de altfel era bolnavă şi mai tot timpul stătea în pat, aşa încât datoriile mele faţă de ea se rezumau numai la chiria pe care i-o plăteam cu regularitate îndată ce primeam bani de la mama sau de la surorile mele.

În tot acest timp am avut satisfacţii nebănuite la şcoală; mă simţeam bine între colegi şi profesori, cu fiecare zi mâna-mi devenea tot mai sigură pe penel, iar taina combinării culorilor începusem s-o dezleg ca pe o vrajă, totul încântându-mă neasemuit de mult. Am făcut câteva excursii de documentare prin ţară cu cei din anul meu, am vizitat oraşe şi sate, am încercat să realizăm schiţe pentru viitoarele tablouri, iar în toamna trecută, datorită bunelor rezultate la învăţătură am fost aleasă în comitetul studenţesc pe şcoală...

Într-o după-amiază de iulie m-am pomenit cu maşina lui la poartă. Alin Costiniu era într-o cămaşă albă, sport, cu ochelari de soare în pantaloni gri şi cu ţigara în mână. A intrat, eu tocmai

mă aşezasem într-un şezlong la umbra viţei de vie şi citeam o scrisoare de acasă. Cum l-am văzut, am tresărit şi am lăsat hârtia în poală. Nu-l mai întâlnisem de mult, fusese plecat prin străinătate, venise, apoi plecase din nou; îl văzusem de câteva ori pe la şcoală, pe stradă, la un cinematograf, dar niciodată nu ne oprisem să schimbăm două cuvinte. Ce se întâmplase? Cărui fapt se datora această răceală a relaţiilor noastre? Această rezervă a lui faţă de mine? Nimic mai simplu... Pe iarnă mă invitase la el, stătusem până târziu, seara, de vorbă, ascultasem muzică, ningea abundent şi dându-şi seama că se făcuse miezul nopţii, mi-a propus să mă culc în camera lui, pentru că el îşi aranja în birou. Evident, am refuzat, el a insistat ce a insistat, apoi s-a cam supărat, dar eu n-am vrut să cedez în niciun chip, cu toate că, între timp, poate datorită împrejurărilor cunoscute sau nu ştiu exact cărui fapt, începusem să ţin la el, să-l plac în taină, socotindu-l bărbatul ideal pentru o dragoste adevărată şi, ca să fiu sinceră, erau clipe când chiar suferеam constatând o anumită distanţare a lui faţă de mine, căreia nu-i găseam o justificare.

— Unde te duci prin viscolul ăsta? a încercat să mă oprească atunci, seara, aproape bruscându-mă şi luându-mi paltonul din mână. Nu vezi ce este afară? Şi e aproape miezul nopţii...

— Orice-ar fi, nu rămân! am zis hotărâtă.

— De ce?

— Nu dau explicaţii. Am zis că nu rămân, nu rămân şi gata!

— Ţi-e teamă de mine? a întrebat cu glasul mai domolit; mi-a prins bărbia între degete, ridicându-mi capul să mă privească drept în ochi. Spune, ţi-e teamă?

— Nu, de ce să-mi fie?

— Atunci?

— Vreau să plec, asta este. A fost frumos, ne-am distrat, m-am simţit foarte bine, vă mulţumesc, este timpul să mă duc şi acasă...

— Te rog să nu mi te mai adresezi cu pronumele de politeţe, mi-a spus. Pentru că nici eu n-am s-o fac... A prins să mă mângâie pe păr, îndreptându-mi câteva şuviţe ce-mi acopereau ochii. Da? Ne cunoaştem de atâta vreme, cred că e timpul să rupem această barieră a convenienţelor care nu-şi mai au rostul. Spune-mi pe nume, simplu, Alin sau cum vrei, dar nu „dumneavoastră”, „domnule” şi mai ştiu eu cum. La rându-mi, şi

eu am să-ţi spun pe nume.

— Mă învăţaţi să fiu nepoliticoasă? am întrebat.

— Nu, de ce? a tresărit el. Când vrei să fi mai aproape de cineva, asta înseamnă nepoliteţe?

— Să ştiţi că eu rămân totuşi la pronumele de politeţe, am spus hotărâtă. E mult mai bine. Vă respect. Consideraţia deosebită ce v-o acord, recunoştinţa ce v-o datorez pentru tot ce aţi făcut pentru ca eu să fiu ceea ce sunt, apoi pregătirea dumneavoastră superioară, poziţia socială, totul, dar absolut totul mă face să rămân în limita bunei cuviinţe, a bunei creşteri. Asta, însă, nu mă împiedică să rămâneţi pentru mine cel mai apropiat şi mai drag om pe care l-am cunoscut, pe care-l stimez, îl ador, şi... şi... chiar îl iubesc, privind către el ca spre ceva dumnezeiesc. Mă credeţi?

— Te cred...

Pentru câteva clipe, între noi s-a lăsat o tăcere de gheaţă, însingurată, tristă, apăsătoare. Afară, viscolul şuiera, lovind geamurile cu rafale de zăpadă, se auzeau glasurile unor bărbaţi şi femei, vătuite sub ninsoare, o maşină ambala motorul la maximum, poate că se troienise şi nu mai putea înainta, iar în camera-birou, unde purtam discuţia parcă se făcuse puţin frig. Mi-am luat paltonul din braţele lui, nu s-a mai împotrivit, m-am îmbrăcat încet, cu grijă, fără să mai scot un cuvânt. El mă privea tăcut, pe sub sprâncene, urmărindu-mi fiecare gest, fiecare mişcare, se gândea undeva, nu ştiu, dar părea abătut şi resemnat, o tristeţe îi umbrea ochii a căror strălucire parcă pierise...

— Ascultă, Talida, a zis într-un târziu, prinzându-mă de amândoi umerii şi căutând să mi se uite în ochi. Dincolo de ceea ce crezi despre mine, să ştii că eu nu văd în tine numai femeia femeie, mă înţelegi? Nu te văd, aşa cum poate te-ar vedea un bărbat oarecare, obsedat numai de actul posedării. Nu! Şi pentru că tot a venit clipa confesiunilor, de ce să nu ştii adevărul? Te iubesc, la rându-mi, iată îţi spun acum ce poate am vrut să-ţi spun mai de mult, dar ori n-am îndrăznit, ori n-am găsit momentul potrivit. Înţelegi? Te iubesc. Asta este. Am vrut mai întâi să ţin totul în mine, sa nu-ţi fac această destăinuire, dar... Ei, şi tot atât de mult trebuie să înţelegi că te respect foarte sincer şi niciodată n-aş întreprinde ceva fără voia ta, fără asentimentul tău. Tu nu eşti pentru mine o oarecare, o femeie

de-o noapte cum se spune, un simplu divertisment în fluxul vieţii, ci te consider ceva divin, de domeniul irealului, tu întruchipezi pentru mine idealul în ceea ce priveşte perfecţiunea feminină, mă înţelegi? Ori, cunoscând toate acestea, ce m-ar determina să te aduc în situaţia de a mă detesta pentru un act necugetat? Spune, ce?

Nu l-am mai ascultat, am izbucnit în plâns. Strângând mai bine paltonul pe mine, am ieşit în curte ca o bezmetică, învăluită în ceaţa albă a viscolului şi, înotând prin nămeţi, am pornit ca ameţită, pe strada numai troiene, să găsesc drumul către staţia de autobuz. Ce era cu mine? Ce aveam? Ce sentimente mă determinaseră să plec aşa deodată, fără să mă uit înapoi şi fără să-l mai ascult?

...Acum era vară, cald, trecuseră atâtea luni de la cele întâmplate, timp în care, după cum am spus nu-l mai văzusem; iată-l, aşadar, din nou în faţa mea, nu, nu arăta a fi supărat, deşi îndelungata lui tăcere mă determina să cred acest lucru. În definitiv, de ce să fi fost? Pentru că n-am rămas atunci, noaptea, la el? Pentru că mi-am apărat corectitudinea, virtutea, demnitatea? Pentru că i-am refuzat sentimentele atât de convingător relevate în discuţia cu mine? Dar poate că uitase totul, vremea şterge atâtea bucurii şi atâtea dureri ale zilelor noastre, lăsându-ne numai amintirile...

— Ei, e voie? s strigat el de lângă poartă închizând-o cu grijă. Te deranjez?

— Nu, deloc, poftiţi!

M-am ridicat din şezlong, împăturind scrisoarea, i-am ieşit în întâmpinare. L-am văzut surâzând şi atunci m-am înveselit şi eu; deci nici urmă de supărare sau de ranchiună. Apropiindu-se, mi-a luat mâna şi mi-a sărutat-o, parcă ne-am fi despărţit doar cu o zi înainte şi nu s-ar fi întâmplat nimic deosebit care să ne depărteze pe unul de celălalt...

— Ce faci? m-a întrebat şi m-a luat familiar de braţ, conducându-mă către şezlong. Învăţai?

— Nu, citeam o scrisoare venită de la ai mei.

— E cald, foarte cald...

— Da. Scuzaţi-mă o clipă, am spus, mă duc în casă să vă aduc un scaun...

L-am adus; s-a aşezat în faţa şezlongului la umbra viţei de vie, sus spânzurau mulţimea de struguri în ciorchini negri grei. Prin

frunziş mai străpungea ici, colo câte o suliţă de foc a soarelui. Era totuşi răcoare în curte şi boarea câmpului nu prea îndepărtat se făcea simţită din plin în adieri mângâietoare. L-am privit cu atenţie, parcă mai slăbise, pe braţe şi pe frunte i se cojise puţin pielea, desigur fusese la mare, părul era uşor grizonat la tâmple, dar ochii îi erau aceeaşi, cu strălucirea lor metalică, arzândă. Mi-a povestit că a fost la Veneţia şi Torino, s-a întors de curând şi va trebui să plece din nou, de astă dată la Londra, la un congres. Mai întâi, însă, i se cere să rezolve unele probleme legate de organizarea unor muzee, cât şi a achiziţiilor pentru fondul de stat ce se preconizează a se înfiinţa. Munceşte foarte mult, este tracasat, uneori surmenat, se ivesc mereu situaţii care-i dau multă bătaie de cap, dar se descurcă şi încă destul de bine, mai ales că este o muncă plăcută de pe urma căreia are multe satisfacţii. Mă ruga însă un lucru, acesta era de fapt scopul vizitei sale, anume să-l ajut în realizarea unor copii după câteva tablouri de valoare, ce urmau a fi expuse într-o expoziţie volantă care va pleca într-unele dintre oraşele ţării. Dată fiind grija pentru conservarea acestor opere de artă, fără a mai vorbi de problema securităţii lor, în acelaşi timp, fiind necesar să se întreprindă o acţiune pentru cultivarea gustului estetic al maselor largi de cetăţeni, s-a hotărât, spunea el, să nu se trimită în acest turneu originalele, ci numai nişte copii, dar bine executate din toate punctele de vedere.

— M-am gândit, a urmat Alin Costiniu şirul explicaţiilor sale, să faci parte din colectivul de creaţie ce-l închegăm zilele astea, mai ales că se va plăti o sumă destul de frumuşică colaboratorilor. Ei, ce zici? Eşti de acord?

— Vă mulţumesc foarte mult pentru că v-aţi gândit la mine, am spus emoţionată, dar oare, mă întreb, voi putea face faţă? Adică, voi putea realiza ceva din ceea ce mi se cere?

— De ce nu? s-a mirat el. Personal mi se pare un lucru foarte uşor, evident numai pentru cine are talent. Ori talent ai, slavă domnului! Ce se cere? Să fie respectate culoarea, nuanţele, dimensiunile. Cât priveşte patina vremii şi tot ce este legat de degradarea în timp a tabloului, pentru ca execuţia să pară cât mai fidelă deci piesa un original sadea, avem un atelier special în acest sens. De chestiunea asta se îngrijeşte un alt colectiv…

— Şi totuşi, am spus puţin contrariată, am auzit că anumite tablouri de la Louvre de pildă, originale bineînţeles, asigurate,

circulă prin marile metropole, unde fluxul vizitatorilor este imens...

— Inexact, dragă, te rog să mă crezi, inexact! a dat categoric din mână Alin Costiniu. Cine ar îndrăzni, vreodată, să scoată din marile săli de la Louvre, de pildă un tablou şi să-l supună unor alte condiţii atmosferice, fie şi numai pentru câteva minute? Spune, cine?

— Dar am citit undeva...

— Bine, de citit ai citit, nu mă îndoiesc de asta, dar înţelege că la mijloc e vorba de reclamă. Crezi, oare, că ar mai prezenta vreun interes o expoziţie cu celebrităţi, dacă lumea care plăteşte să aibă de pildă Ermitajul acasă, ar şti că tablourile sunt simple imitaţii? Şi atunci, pentru reuşita acţiunii, se spune peste tot că se vor expune originalele, iar măsurile ce se iau cu asigurarea, cu securitatea şi câte altele se fac numai pentru a întări caracterul de autenticitate al întreprinderii, înţelegi? Crede-mă, am umblat prin multe ţări, cunosc aranjamentele astea... Care sunt, să fim sinceri, fireşti...

— Şi ce trebuie să lucrez? am întrebat, cam neîncrezătoare în spusele lui. Portrete, peisaje?

— Ce vrei. Cum urmezi peisagistica la maestrul Steriadi, n-ar strica să faci ceea ce este în temă. Dar cum la mijloc este vorba de nişte copii, poţi face şi un portret, două...

— Bine, sunt de acord, am spus cu aceeaşi emoţie de la început, puţin neliniştită însă pentru reuşita lucrului meu. Vă asigur că am să mă străduiesc să vă merit încrederea...

— Nici nu mă îndoiesc... a replicat Alin Costiniu, ridicându-se. Cât priveşte materialele şi respectivele tablouri, le va aduce la timpul potrivit un om de-al meu, domnul Finştein, un evreu cumsecade priceput în materie, ai să-l cunoşti. Vei primi şi contractul, de bună seamă, tot prin insul ăsta...

După plecarea binefăcătorului meu, am stat afară, în curte, tolănită în şezlong până seara târziu. Se întunecase, fluturi minusculi roiau într-un dans ameţitor în jurul becului de deasupra scărilor verandei, strada era liniştită, ca întreg cartierul de altfel, iar de prin grădinile din jur, ale vecinilor, se înălţa uşor parfumul florilor abia udate, înmiresmând aerul răcoros al nopţii. Doamna Angheluţă era plecată la rude, la ţară, eram singură în toată casa, nu-mi era însă aminte să intru în odăile acelea pustii, cu miros de naftalină şi de mobilă veche; aş

fi vrut să dorm afară cu capul pe pânza şezlongului, aşa cum stăteam, parcă lipsită de griji, cu ochii către bolta întunecată a viţei de vie. De fapt, mă gândeam... Mă gândeam la viaţa mea de până atunci, la ceea ce am fost, ce sunt şi ce voi deveni, la câte mi s-au întâmplat de pe vremea când mă loveau palmele tatei sau umblam cu sania cărând sifoanele şi pâinea lui Vanghelis, amintindu-mi de zilele iernii de la conac şi de cele din prăvălia doamnei Leontina. Peste toate aceste imagini, se suprapuneau cele ce-mi vorbeau de Mircea, de clipele primei mele poveşti de dragoste, aşa cum am înţeles-o eu atunci, la anii mei şi chipul elevului de liceu militar îmi stăruia mereu în faţa ochilor ca o icoană de neuitat. Frumoasele cuvinte pe care mi le spunea în drumul meu către şcoală, plimbările noastre prin ninsoare, joaca cu bulgării de zăpadă pe strada lui troienită... Dar durerile? Ele au rămas tot în rama amintirilor agăţate de timp, de viaţă, urmărindu-mă ca o umbră ce vrea să arate luminii soarelui că, alături de strălucire, mai vin şi pete de întuneric. Corul nostru, al copiilor, în casa avocatului Dragomirescu, apoi Mircea, fata farmacistului, pe care o ţinea tandru de mână, fără să ştie că printre cei oropsiţi să colinde, mă aflam şi eu. Moartea Victoriţei, după cea a Corneliei... Sfârşitul tatei acolo, în cerdacul conacului, prăbuşit peste sacii de grâu, sub privirile de răzbunare ale ţăranilor... Dar mama, ce-o face mama? Şi surorile? Dar Traian? Trebuie să fie mare, la şcoală... Îmi era dor de toţi şi mă gândeam că în vacanţă să mă duc în oraşul meu pe care nu-l mai văzusem de la plecare, să-mi fac lucrările de pictură, imortalizând pe pânză mahalaua în care am crescut, cariera de piatră unde a muncit tata, zăvoiul Bahniţei, dealurile cu vii, conacul singuratic din Izvoarele în care mi-am îngropat un vis înainte de se naşte, dar câte nu aveam să chem în încercările mele de culoare şi tinereţe? Apoi îl voi ruga pe Alin Costiniu să mă ajute în deschiderea unei expoziţii pe calea Victoriei, la Căminul Artei, expoziţie de peisagistică, dar cu un singur portret, acela al mamei, pe care l-aş vrea cât mai reuşit, împlinit cu însăşi dragostea ce i-o port. Mă va ajuta, în mod sigur mă va ajuta, gândeam, am mai văzut studente expunând fie o ceramică, fie sculptură sau tapiserie, bineînţeles prin relaţii, dar care dintre ele ar fi avut oare o cunoştinţă mai cu vază decât a mea şi anume un Alin Costiniu? Venise acum, după atâta timp, să-mi propună acea colaborare dar, dincolo de

faptul că m-am simţit întrucâtva flatată pentru atenţia lui, dincolo de situaţia ce mi se crea de a câştiga de pe acum un ban de pe urma penelului sau de avea posibilitatea, imitând, asemeni lui Utrillo ce picta după ilustrate, să învăţ indirect tehnica marilor maeştri, spun dincolo de acestea toate, m-am bucurat că l-am văzut că este acelaşi om pe care l-am cunoscut cu trei ani înainte şi că, reluând legăturile, se va restabili şi atmosfera ce-o respiram în jurul lui şi care mi-a dat adevărate aripi în zborul meu către perfecţiune.

Alin Costiniu...

Câte visuri nu mi-am făurit, imaginându-mi viaţa lângă el, câte speranţe n-am întrezărit aflându-mă sub ocrotirea lui, câte nopţi albe n-am petrecut închipuindu-mi aievea făptura lui, aproape s-o pot atinge cu mâna în mângâieri calde, nevinovate! Ştiu, nu m-a înţeles, n-a ţinut, poate, seama de demnitatea mea, de sinceritatea gândului meu, de naivitatea sentimentelor mele, naivitatea pe care-mi spunea, o preţuieşte atât de mult... Sau tocmai datorită acestei naivităţi, scontând pe ea, a încercat să facă din mine femeie? Cu ce preţ, însă? Dar a încercat oare, vreodată acest lucru? Sau stăruinţa lui m-a dus cu gândul către un fapt posibil? Nu cumva l-am judecat greşit? Nu cumva l-am condamnat, fără să vreau, la o pedeapsă total nemeritată? Nu ştiu!

Stăteam relaxată pe şezlong, totul se învălmăşea în capul meu ca vâltoarea unei ape răscolite de furtună, mă dureau tâmplele, le simţeam strânse ca într-un cerc de foc, nu-mi dădeam seama ce este cu mine.

Şi, peste cartier, se aşternea tot mai mult liniştea, acea linişte pe care o cunoşteam din anii copilăriei, acolo, departe, în mahalaua în care m-am născut, o linişte adâncă încărcată de taine ca întinsul unei ape, fără început şi fără sfârşit.

Am tresărit. Suna telefonul. M-am ridicat brusc din şezlong, lăsând în noapte amintirile şi am alergat în casă.

— Alo, Talida?

— Da, eu...

— Alin Costiniu te deranjează...

— Nu, nu face nimic, ascult...

— Vrei să ieşim împreună în seara asta? Vin să te iau cu maşina. Mergem undeva, afară din Bucureşti, eu ştiu, la Snagov sau Băneasa, nu hotărăsc singur, mai stăm de vorbă,

intenţionez să-ţi spun câte ceva despre tehnica pregătirii culorilor la tablourile de care am vorbit...

Am rămas puţin pe gânduri, nu ştiam ce să răspund...

— Hei, de ce nu vorbeşti?

— Da, ascult...

— Eşti de acord?

— Da...

— Într-o jumătate de oră sunt la tine. Îmbracă-te puţin mai gros. Maşina e decapotabilă, trage curentul, e rece la şosea.

— Bine, am înţeles...

Am acceptat poate cu uşurinţă, dar am acceptat. În definitiv, cu ce putea să-mi strice acea plimbare, chiar seara şi chiar la şosea? Îmi plăcea, totuşi, că aveam posibilitatea, printre altele, să reluăm o conversaţie, pe care o doream de mult, la care am gândit şi am reflectat îndeajuns, aceea referitoare la drumul ce-l voi urma după terminarea studiilor şi pentru care aveam neapărat nevoie de un sfat competent şi sincer, pe care nu-l puteam găsi decât de la el, binefăcătorul meu dintotdeauna. Şi apoi mă obseda deschiderea expoziţiei personale, cu lucrări din peisagistica oraşului meu, aşa cum au avut la timpul lor, printre alţii, un Georges Michel, un Claude Monet şi chiar nefericitul de Lepin...

Visam, oare, prea departe! Poate... Era totuşi un vis...

11

Am auzit vorbă în săliţă şi am tresărit. Cineva schimba câteva cuvinte, pesemne cu santinela. Apoi cheia s-a răsucit în broască scurt, de două ori.

Am întors capul. Venire oare, anchetatorul? Nu, era fruntaşul Gavrilă, olarul din Horezu, mic şi slăbuţ, cu faţa pământie, trasă şi ochii mari, neliniştiţi, a căror privire parcă întreba mereu câte ceva. Apucasem să spun o dată că are o figură de sfânt de pe o icoană veche, bizantină şi de atunci toţi băieţii de la pichet îl porecliseră „Mucenicul”. A fost odată acasă, a adus o ladă cu farfurii şi ulcele de ceramică, frumos desenate, lucrate de el, cu care a împodobit mai toate camerele pichetului. Era talentat băiatul, inimos, tot timpul vroia să înveţe câte ceva pentru meseria lui, şi ades i-am dat sfaturi, în ceea ce priveşte arta plastică, pentru că, în afară de ornamentarea cu desene geometrice a străchinilor şi ulcioarelor, intenţiona, când se va întoarce acasă, să încerce a picta pe ceramică.

— Să trăiţi! m-a salutat el milităreşte, stând respectuos lângă uşă, în şuba lui lungă şi largă ce aproape mătura podeaua. Ce faceţi?

Nu am răspuns. Am înălţat numai, din umeri şi am pus tocul jos, peste zecile de foi de hârtie, acoperite cu scrisul meu mărunt, încâlcit, dezordonat, atât de frumos caligrafiat altădată, în clipele mele de linişte. Am început apoi să suflu în palme, îmi îngheţaseră degetele, de altfel şi picioarele le simţeam reci, cred că trăgea curentul pe sub uşă sau printre giurgiuvelele ferestrelor...

— Toată noaptea a ars lumina aici, la dumneavoastră, a zis el venind mai aproape, scoţându-şi căciula şi netezindu-şi cu latul palmei părul ud de pe frunte. Şi noaptea trecută a ars... Ce faceţi? Scrieţi? a întins gâtul să privească pe masă. Mamă, ce de mai hârtii! a exclamat el, clătinând capul a uimire. Băieţii spun că faceţi o plângere la un procuror, e adevărat?

— A, nu, nu-i vorba de-o plângere, ci de cu totul altceva...

— Aha...

A privit înapoi către uşă, cu teamă parcă, după care a dat şuba la o parte şi a scos la iveală un pachet, pe care l-a pus repede pe masă, împingându-l cât mai încolo să nu fie văzut. Sub hârtie se ghicea o farfurie sau aşa ceva...

— Nişte şorici şi-o bucăţică de şuncă afumată, cum se face la noi sub munte, a zis şoptit, tot răsucind căciula în mână, precipitat, neliniştit, în timp ce ochii lui mari, întrebători mă rugau parcă să nu refuz. Mi-a venit de-acasă, alaltăieri, până a nu se pune prăpădul ăsta de afară. Şi-am zis că de... Dar vă rog să luaţi.. Şi am făcut şi vreo două clătite, de fapt le-a făcut Costică, aşa cum l-aţi învăţat dumneavoastră... dar eu îs de serviciu, am putut să vin încoace şi d-aia... Că mâncarea ce trebe să v-o dea după regulament, nu-i pentru dumneavoastră. Dar ce, că am vorbit şi cu băieţii, sunteţi ca un infractor din ăia... care...? Nici vorbă! Ba noi vă socotim grănicer de al nostru! Că s-a întâmplat ce s-a întâmplat... mă rog... Eh, peste multe mai dă omul în viaţă pe lumea asta!

A tăcut, oftând din adâncul pieptului, şi-a trecut iar palma peste frunte, i se topise zăpada de pe sprâncene, dâre de apă îi şiroiau acum pe obrajii supţi, oprindu-se în bărbie, le-a şters degrabă şi pe acelea, în timp ce mă privea trist, compătimitor. Suferea, da, suferea evident, atât pe el, cât şi pe ceilalţi îi răscolise toată povestea acelei nopţi ce a însemnat coşmarul meu, pentru că el ca şi ceilalţi mă ştiau apropiată lor, se legase între noi o prietenie, de multe ori, cum am spus eram confidenta lor şi un sfat într-o problemă sau alta, ce viza intimitatea vieţii personale, îl socoteau ca pe ceva sfânt, de netăgăduit, ce trebuie urmat întocmai şi fără ezitare...

— Zăpadă mare, nu se mai opreşte ninsoarea, a urmat el încercând să privească afară, pe fereastră, în stihia albă ce acoperea totul. De mult n-a mai dat aşa de sus... Nu ne-a venit o patrulă, a plecat ieri la amiază şi nu s-a mai întors, iar comandantul... Cine ştie, or fi troieniţi pe la vreo stână, cumva... Şi drumul în vale, către sat, e plin de nămeţi de nu se vede omul dintre ei...

— Ce spuneai de comandant? I-am făcut eu atent.

— Nu ştim nimic, nici de dumnealui...

Viscolea într-una, fulgii se cerneau mari şi deşi, zburătăciţi de vântoasă; într-adevăr, nici eu nu mai apucasem o iarnă ca asta, poate numai atunci, la conac, când ziua, la amiază, de la fereastră nu puteam zări satul peste câmpul de troiene.

— Nici telefonul nu merge, a vorbit mai departe Gavrilă, care pesemne vroia să mă ţină la curent cu tot ce se întâmpla dincolo de pereţii odăii mele. S-au rupt firele, nu ştim unde, da’ s-au

rupt, aşa că cine se încumetă să pună schiurile în picioare şi să plece să le lege prin hăurile viscolite? Cine îşi ia răspunderea?

S-a întors, s-a dus lângă sobă cercetând-o cu palma să vadă dacă-i caldă, apoi, privind către patul nedesfăcut, a spus:

— De ce nu vă hodiniţi? Zău, hodiniţi-vă, e păcat, aţi slăbit mult, v-aţi tras la faţă, nu se poate. Şi luaţi de mâncaţi... Că o să fie bine. Îmi spune mie inima că o să fie bine... Ei, mă duc... Sărut mâna...

Şi-a pus căciula pe cap, şi-a strâns şuba, a mai adăugat un „să trăiţi, cu sănătate”, după care a ieşit încet, precum a intrat, răsucind cheia în broască, uşor, să nu facă zgomot. Câteva vorbe şoptite în săliţă cu santinela, tropotul pâslarilor grei pe duşumeaua de cărămidă şi, din nou, în juru-mi s-a înstăpânit liniştea înfrigurată a iernii. M-am ridicat, potrivindu-mi paltonul pe umeri şi am încercat să privesc afară. Dar prin geamurile îngheţate, încărcate de zăpadă nu vedeam mai nimic. Numai vag, desluşeam când şi când nişte umbre, dincolo de tinda casei, ce parcă plutea prin pâcla albă a ninsorii...

Cât de frumoasă e iarna la munte! În anii trecuţi, aici, pe frontieră pictasem câteva tablouri, destul de reuşite de altfel, amestecând ghipsul cu praf de argint, pentru a lumina şi mai mult pasta şi a da zăpezii strălucirea albului, pur, aşa cum o vedeam sclipind în razele soarelui. Avusesem un asemenea tablou şi la expoziţia mea, pe care am deschis-o până la urmă la Căminul Artei, însă nu atât de realizat, cred eu ca cele pe care le-am făcut mai târziu în zona de graniţa. Acela îl pictasem într-o iarnă la Predeal, la îndemnul lui Alin Costiniu, care vroise să mă înveţe cu acel prilej tehnica coloritului în peisajul hibernal, folosită, spunea el, de către şcoala franceză în faimoasa „perioadă albă” de la începutul secolului. Tabloul, cu unele mici stângăcii de expresie coloristică, reuşea totuşi să redea atmosfera calmă, liniştită şi atât de odihnitoare a muntelui înzăpezit, ale cărui creste, uşor dantelate cu discretă lumină solară, aveau un farmec deosebit. Îmi amintesc că la deschiderea expoziţiei, printre altele, Alin Costiniu, în cuvântul său, vorbise elogios despre acest peisaj montan, iar pentru a atrage atenţia asupra valorii lui, prinsese în rama tabloului autoritara sa carte de vizită, scriind pe un colţ al ei „reţinut”...

Ah, câte trăiri, câte emoţii, câte sentimente mă leagă de zilele expoziţiei mele! Cu un an înainte, întreaga vară fusesem acasă,

bătusem locurile ce le ştiam pline de pitoresc cu şevaletul sub braţ şi scăunelul-trepied agăţat de umăr, fără să ştiu ce-i odihna şi adăugasem zestrei mele încă şase tablouri, care mai de care mai încărcat de lirism şi culoare. Le desăvârşisem apoi în micul meu atelier din Bucureşti, împreună cu altele, realizate în timpul studenţiei. A venit într-o dimineaţă Alin Costiniu, le-a privit cu ochiul său critic, a pus vreo două de-o parte, care nu-i prea plăceau şi mi-a spus cu glasul încărcat de entuziasm:

— Fetiţo, gata, a venit vremea să ieşi în lume!

— Mă ajutaţi să deschid expoziţia?

— Te ajut, cu toate că eşti ingrată, mă refuzi, nu ţii seama de sentimentele mele, n-ai un pic de inimă pentru mine...

— Domnule Costiniu...

— Lasă... lasă... m-a oprit el, vădit vexat în timp ce-şi punea ochelarii de soare, pregătindu-se de plecare. Am mai discutat problema asta, parol, nu te-nţeleg!

— Vă rog să mă credeţi că nu voi fi decât a celui ce-mi va deveni soţ... Faţă de el nu voi avea nicio rezervă...

— Fructul e copt, cine-l va culege oare? parcă a spus un poet cândva, nu? şi a zâmbit enigmatic, căutând să mi se uite în ochi. Ei, cine?

— Cine va ajunge la el, domnule Costiniu.

— Şi dacă am să ajung eu?

— Mă rog, dacă asta vă este dorinţa şi... dacă puteţi, eu nu am nimic împotrivă! i-am aruncat eu dezinvolt. Dar, v-am spus, cine se va înfrupta din el, din acest fruct, va fi şi omul de care mă voi lega pentru totdeauna...

— Bine, să vedem!

În dimineaţa vernisajului eram copleşită de emoţie. Nu atât pentru faptul că prin grija lui Alin Costiniu veniseră unele dintre cele mai proeminente personalităţi din lumea artelor, să-mi vadă lucrările, – ah! cât m-am bucurat zărindu-i în mulţime pe maeştrii Ressu şi Steriadi, – dar mai mult pentru că era prima mea confruntare cu publicul, cu viaţa culturală a Bucureştiului, cu opinia unor prestigioşi cunoscători ai picturii clasice şi contemporane. Stăteam de o parte, îmbrăcată într-o frumoasă rochie albă, fără mâneci, cu o crizantemă roz, prinsă în piept, cu pantofii albi şi poşetă tot albă, totul contrastând cu părul negru, revărsat bogat peste umeri, – reuşisem să-mi fac câteva toalete drăguţe din banii primiţi pentru copierea tablourilor propuse de

Alin –, stăteam deci şi priveam toată mişcarea aceea de oameni care căutau să mă vadă, să mă cunoască, mulţi dintre ei venind şi felicitându-mă, încât nu ştiam cu care să mă întreţin mai întâi...

— Mi-am dat seama de posibilităţile dumitale, încă din anul când ai început să lucrezi cu mine, mi-a spus măgulitor maestrul Steriadi, în timp ce-mi strângea mâna, plin de afecţiune. Ca manieră, ai ceva din Dumitru Ghiaţă sau Pissaro, o tuşă largă, vibrantă, caldă. Îţi urez celebritate!

Seara, am fost acasă la Alin Costiniu. Conform vechiului său obicei, cei cărora le prefaţa expoziţiile, îi erau invitaţi împreună cu unii prieteni mai apropiaţi. În salonul discret luminat s-a mâncat, s-a dansat, şi s-au spus glume, care mai de care mai deochiate – evident, mulţi dintre bărbaţi cam întrecuseră măsura băuturilor, – eu fiind şi aici ţinta tuturor privirilor şi a comentariilor. Era multă gălăgie, un fum să-l tai cu cuţitul cum se spune, plutea în aer, sub lustră, mireasma unor parfumuri fine, suave, în timp ce afară începuse să plouă, destul de bine de altfel; aerul rece ce intra pe ferestrele larg deschise mai răcorea şi primenea atmosfera aceea încărcată de zăpuşeală.

Nu mă simţeam stingherită, cu toate că în înghesuiala invitaţilor nu cunoşteam decât două colege, însă tot timpul, ca niciodată, Alin Costiniu era numai cu mine. Bine, găsisem o explicaţie acestei situaţii, eram doar sărbătorita, iar el amfitrionul, în afară de faptul, cunoscut în parte de unii dintre cei prezenţi, că-mi făcea şi curte. Îmbrăcat într-un elegant costum de seară, afişând cunoscuta-i distincţie dintotdeauna, mai ales în asemenea prilejuri, trecea la una sau alta dintre perechi cu paharul în mână, spunea o glumă aici, una dincolo, lua parte la o conversaţie de-un minut într-o problemă oarecare, dar tot mereu mă căuta din ochi, stând mai mult pe lângă mine, fără a mai conteni cu complimentele.

— Eşti superbă astă seară, Talida, pe onoarea mea, eşti magnifică! Cred că nu există talent să-ţi redea culoarea ochilor ca de smarald şi noaptea părului tău. Dă-mi voie să te sărut...

Se cam cherchelise, aşa nu-l văzusem niciodată până atunci, i se împleticea limba, vorbea teatral, încercând totuşi să se facă înţeles, era însă simpatic, plin de voiciune, împărţind amabilităţi în dreapta şi-n stânga, fără rezerve, spre savoarea invitaţilor care se delectau de minune. Nu-mi convenea însă faptul că, fără

să se autocontroleze, în expansivitatea-i excesivă, devenise agasant, încercând să mă sărute la fiecare minut; simţeam că înnebunesc de ruşine, mai ales că privirile celor din jur erau mai tot timpul îndreptate asupra mea...

— Talida... mă ierţi dragă, dar eşti... superbă! Parol, eşti superbă! Vreau să-l văd şi eu pe un Da Vinci de astăzi, care să facă din tine o nouă Mona Lisa! E vreunul? Nu e! Nici măcar eu nu mă încumet care... care... te iubesc! Ah, ce sublim e când îţi iubeşti modelul! Tu ştii că eu am iubit o dată o ţigancă? Da, am iubit-o, eram student, una Tinca, ne poza goală, mă, era o sculptură vie, parol, nu ştiu unde o găsiseră ăia de la „Arte”, poza pentru câţiva lei şi tot pentru câţiva lei... Hai, scuză-mă, m-am îmbătat. Mă scuzi? Uite, m-am îmbătat. Pentru succesul tău m-am îmbătat...

În timpul unui dans, s-a apropiat de noi bătrâna menajeră, cu mersul ei drept şi grav şi, privind discret în toate părţile ca să nu fie auzită, a încercat să-i şoptească ceva la ureche lui Costiniu.

— Ce-i, Janette? a încruntat sprâncenele Alin, care nu înţelegea mai nimic din pricina gălăgiei.

— Ceva confidenţial, domnu’... a şoptit ea, aplecându-se şi mai mult la urechea stăpânului său, ce nu vroia în niciun chip să mă lase din braţe. Pentru dumneavoastră...

— Ce-i pentru mine? a înălţat el sprâncenele. Hai, spune, de cine te fereşti?

— Ştiţi... domnişoara Cora...

— Ce-i cu ea? Cred că e pe dincolo...

— Mi-a cerut cheile de la şifonier. Şi-a luat lucrurile şi a plecat cu un taxi. Supărată...

— Dă-o-n măsa, nu mă mai interesează! a decretat Alin Costiniu, vulgar, făcându-i semn menajerei să plece. Ajunge asta pictoriţă, când m-oi vedea eu mitropolit de Calafat! Hai, vezi-ţi de treabă acum...

— Prea bine, domnu’...

O cunoşteam pe această Cora, era o fată subţire, înaltă, cu mers felin, avea un cap frumos, cu ochi negri, expresivi şi părul tot negru, o văzusem pe la şcoală, urma cursurile în anul întâi preparator, o zărisem apoi de câteva ori în compania lui Alin Costiniu la unele vernisaje. Ceea ce atunci era un simplu dubiu, acuma mi se adeverise; evident domnul critic de artă trăia cu ea, reuşise poate să-i înfrângă voinţa sau poate că respectiva nu

avusese nicio voinţă, păcat, părea o adolescentă ingenuă, de-un rafinament aparte, deosebit. Îmi explicam acum, fără să vreau şi atitudinea ei de la amiază în sala expoziţiei când, după ce vorbise Alin Costiniu despre tablourile mele, printre cei care mă felicitau venise şi ea, vorbindu-mi voit cu sinceritate, cu un glas mieros, nefiresc, dar în care am întrezărit pigmentul acidităţii:

— Vai, domnişoară cred că sunteţi fericită, peste puţin absolventă şi cu o expoziţie proprie, foarte reuşită. Vă felicit şi un sincer bravo! La fel pentru simpaticul dumneavoastră protector şi mentor...

Fusese răutăcioasă, înţelegeam acum motivul, poate i se vorbise prea mult despre mine în cuvinte ce-i dăduseră de bănuit, ştia că-i vin deseori în casă lui Alin, şi că şi el mă vizitează în odăiţa mea, că mă bucur de preţuirea şi admiraţia lui. În seara aceasta, totul i se confirmase, din moment ce Alin Costiniu dansase tot timpul numai cu mine şi mă sărutase de atâtea ori, în văzul tuturor, gest lipsit de prudenţă...

N-am mai dansat. M-am retras pe un fotoliu, prefăcându-mă obosită, am rămas să privesc întregul salon, în semiobscurul căruia invitaţii se mişcau ca nişte umbre. Râsetele, clinchetul paharelor, conversaţiile uneori aprinse, alteori domoale, muzica de dans a magnetofonului, toată aceea forfotă stinsă părea că vine de undeva din nişte adâncuri de umbre, lipsite de contur. Aş fi vrut să plec, se făcuse târziu, dar afară încă ploua şi apoi, eu eram sărbătorita, nu era firesc să-mi părăsesc invitaţii, indiferent ce m-ar fi determinat să fac acest lucru. Şi-apoi ce-ar fi zis Alin Costiniu care organizase toată festivitatea, de la deschiderea expoziţiei până la această sindrofie atât de simandicoasă?

Într-un târziu, a venit la mine, parcă se ameţise şi mai mult; se clătina pe picioare, s-a aplecat lângă umărul meu şi m-a întrebat dacă mă simt bine, i-am spus că nu am nimic, numai vreau să mă odihnesc puţin, totul mă copleşise, a fost frumos, neaşteptat de frumos...

— Am luat din expoziţia ta un tablou, mi-a mărturisit el şoptit, acela intitulat „Iarnă”, cel pe care l-ai făcut la Predeal şi care, poate, mi s-ar fi cuvenit mie...

— Da, într-adevăr. Ce-i cu el?

— L-am luat, asta e! a zâmbit. Te superi?

— O, nu! Dimpotrivă, gestul mă flatează...

— E dincolo, în camera mea...

— Iniţiativa ar fi trebuit să fie din partea mea, am spus, puţin mişcată de gestul lui. Eu să vi-l ofer. Dar nu am ştiut că vă place atât de mult. În orice caz, vi-l ofer cu toată dragostea, prea puţin acest lucru, recunosc, faţă de tot ceea ce aţi făcut dumneavoastră pentru mine...

— Lasă... nu-i vorba de asta acum, mi-a tăiat vorba, abia ţinându-se pe picioare. Ci de cu totul altceva...

— Ce anume?

— Vreau să-mi însemnezi câteva cuvinte autografe. Le merit?

— Mai încape vorbă? Pe el, nu?

— Pe el!

— Şi mai e ceva...

— Da, vă ascult.

— Uite, vezi, şi-a rotit el privirea tulbure peste toată acea mulţime din salonul discret luminat, vezi perechea aceea ce dansează acolo, lângă măsuţa cu magnetofonul?

— Domnul cu barbă şi doamna cu decolteu şi pieptenătură montantă?

— Exact! El este distinsul critic de artă, Sebastian Dona...

— Daaa?

— Da. El va scrie despre tine, mâine va scrie, în trei cotidiene un articol elogios...

— Vai, îi mulţumesc foarte mult...

— Îi poţi acorda şi lui tot un autograf, pe unul din tablourile tale?

— Care?

— Am şi pregătit unul. E dincolo în dormitor. E vorba despre acela intitulat „La săniuş”...

— De acord...

— Atunci, hai să le scrii...

M-a luat de braţ şi, nevăzuţi de nimeni, ne-am retras în camera de alături, dormitorul lui. O cameră modern mobilată cu draperii grele la ferestre, cu un pat dublu la mijloc, acoperit cu o cuvertură din pluş roşu, cu un şifonier în lungimea peretelui, lăcuit în negru, iar pe jos aşternut un covor mare, persan, nou-nouţ pe care parcă îţi era milă să calci. Lângă pat, o măsuţă servantă din nichel, pe rotile, fără nimic pe ea, în afară de un şerveţel întins peste cristal...

— Vai, ce cald este aici! am zis. Vă rog să deschideţi puţin

fereastra.

— Plouă, nu te sperie tunetele?

— Nu.

S-a dus, a dat draperiile la o parte, a răsucit apoi ivărul, nu ceda. Înfuriat i-a dat un pumn zdravăn şi geamurile s-au dat cu putere în lături, zăngănind, gata să se spargă. A venit după aceea către mine, m-a luat de umeri şi a căutat să-mi prindă privirea cu ochii săi galbeni, tulburi, ce se aprinseseră ca jarul. Afară ploua cu găleata, era întuneric beznă, când şi când fulgerele spintecau cerul de smoală cu săbiile lor de foc, iar tunetul se rostogolea undeva îndepărtat, cu un ecou prelung ce se pierdea cu încetul peste vilele cartierului...

— Vreau să culeg fructul! a zis el direct, fără ocol şi a încercat să mă sărute pe umărul dezgolit, în timp ce mâinile au început să-mi pipăie şoldurile, ca să-mi ridice rochia. Te iubesc! Pe Dumnezeul meu că te iubesc!

M-am retras speriată într-un colţ al camerei, privind în toate părţile să aflu o portiţă de scăpare. Înverşunat, el a venit după mine...

— Talida!

— Domnule Costiniu, vă rog să vă controlaţi, se poate? l-am apostrofat, ocolindu-l şi continuând să vin către uşă. Nu vă este ruşine?

— Ruşine? a zâmbit el şters şi a încercat din nou să-mi ridice rochia. Ruşine de-o femeiuşcă pe care m-am străduit s-o scot în lume, să-i fac un rost, de-o pipiţă fandosită ce şi-a luat nasul la purtare? Ce vrei în definitiv, madmoazelo, cât să-ţi dau ca să te culci cu mine?

— Ordinarule! i-am strigat revoltată şi l-am îmbrâncit cât colo, dar el m-a înlănţuit pe dată cu braţele, imobilizându-mă. Atunci, îngrozită de spaimă am vrut să ţip, însă grăbit, mi-a astupat gura cu palma şi dintr-o singură mişcare m-a doborât în pat prăvălindu-se peste mine. În aceeaşi clipă, am început să lovesc cu picioarele, m-am zbătut, m-am zvârcolit, simţeam că mă sufoc, că mi se taie respiraţia, l-am zgâriat cu unghiile pe faţă, l-am şi izbit cu pumnul în ochi, dar el nu ceda în niciun fel, ci, dimpotrivă, devenise din ce în ce mai înverşunat şi mai agresiv. Şi în lupta aceea, răvăşind tot patul, nu ştiu cum am făcut că am ajuns lângă noptieră, am apucat veioza şi, cu o ură fără seamăn, l-am pocnit drept în creştetul capului, umplându-l de sânge.

Apoi m-am desprins din încleştare, mi-am luat poşeta, mi-am scos pantofii şi am sărit pe fereastră, în ploaia de afară, alergând spre grădina din faţă. Eram aproape sfârşită, cu puterile slăbite, îmi tremura tot trupul, mâinile, picioarele. Imbecilul! îmi spuneam încărcată de indignare. Ce mârşav! M-a ademenit în cameră cu scopul premeditat de a mă avea... Şi eu, naiva... Mi-a plătit la început chiria pe trei-patru luni, m-a înconjurat cu atenţii, acum cu expoziţia, şi pentru ce? Să mă facă amanta lui? Precum Cora şi altele?

Am trecut prin ploaie, pe sub pomi, dar când să ies pe poartă am zărit un taxi aşteptând, cu farurile mici aprinse şi motorul mergând. Lângă maşină, sub o umbrelă o femeie. Era Janette...

— Pentru dumneavoastră a comandat domnu' o maşină? Sau pentru domnul Dona?

— Pentru mine, am minţit eu.

— Uitaţi, şoferul aşteaptă...

— Vedeţi că vă aşteaptă şi domnu' pe dumneavoastră!

— Mersi!

M-am urcat aproape prăbuşindu-mă pe canapeaua din spate, eram extenuată, fără un pic de vlagă, simţeam urme de sânge năclăindu-mi mâna, m-am cutremurat şi-un fior de groază mi-a săgetat în acea clipă inima.

— Unde mergem? a întrebat şoferul.

— Bucureştii Noi! abia am articulat cele două cuvinte. Bestia! Ordinarul!

— Ce-aţi spus, vă rog?

— Nimic, m-am scuzat eu. Vorbeam cu mine...

Patru zile n-am dat pe la expoziţie. Am stat tot timpul în casă, fără să fac ceva, fără să răspund la telefon şi fără să mă duc undeva, fără să mănânc, fără să dorm. Am plâns tot timpul fără să-mi găsesc liniştea. Gazda, doamna Angheluţă, a înţeles că sunt bolnavă, m-a întrebat câte ceva, ba de una, ba de alta, după care, văzând că nu sunt în apele mele, m-a lăsat în pace şi nu m-a mai deranjat cu nimic. Numai în a patra zi, dimineaţa, a venit şi mi-a spus, cu glasul îndurerat că telefonând acasă la domnul Alin Costiniu, ca să vină Janetta pentru nişte miere de albine, a aflat de la bătrâna menajeră că stăpânul ei este în spital. Nu se ştie cum, într-o seară, fiind foarte surmenat, a alunecat pe covor în dormitor şi s-a lovit cu capul de-o noptieră. Ba încă s-a mai spart şi veioza...

— Asta-i, don'şoară, a încheiat ea oftând, gata să plece din pragul uşii. Câte nu se întâmplă în lumea asta!

— În lumea celor de teapa domnului Costiniu! am replicat eu semnificativ, dar ea nu m-a auzit. Şi chiar dacă îi ajungeau la ureche vorbele mele, tot n-ar fi înţeles nimic. Pentru că, trebuie să spun, de atunci şi până azi când inserez aceste rânduri, incidentul dintre mine şi Alin Costiniu a rămas o taină a amândurora, pe care el, cu atât mai mult eu, n-am dezvăluit-o nimănui. Fiecare pentru motivele sale...

Apoi m-am dus zilnic la expoziţie, în orele de vizită ale publicului, ca să dau explicaţiile de rigoare dacă mi se cereau sau ca să vând din lucrări, dacă cineva s-ar fi arătat interesat de acest lucru. Îmi treceam vremea stând pe un fotoliu la fereastră, privind trecătorii de pe Calea Victoriei, atât cât îmi permitea unghiul de vedere sau citind cărţi şi reviste, fără să insist asupra unor anumite lecturi. Mi-au fost cumpărate patru tablouri, fapt ce m-a bucurat nespus de mult, iar altele trei au fost achiziţionate de un funcţionar din provincie, pentru o staţiune balneară sau aşa ceva, nu-mi aduc aminte. În orice caz, realizasem ceva, mă gândesc la partea materială, dar aveam şi satisfacţia că genul meu de pictură plăcea foarte mult publicului şi asta îmi dădea noi speranţe pentru viitor.

În ultima zi după-amiaza, când trebuia să închid şi să strâng tablourile, mă odihneam în obişnuitul meu fotoliu la fereastră. Era cald, vizitatorii se cam răriseră; de la ora când dădusem larg uşile de perete, nu ştiu dacă trecuseră pragul salonului trei sau patru inşi, ce priviseră totul în treacăt şi plecaseră; lumea era pe la ştrand, în grădinile de vară ale restaurantelor sau prin parcuri, căutând umbra şi răcoarea, prea puţini încumetându-se, şi aceia numai cu treburi stringente, să calce asfaltul înmuiat de arşiţă al străzii.

Plictisită şi în parte obosită, mă pregăteam să încep a strânge caietul de impresii şi cataloagele, rămase pe o măsuţă, când am văzut intrând pe uşă un tânăr înalt, voinic, cu părul negru, bogat şi ochi căprui a căror strălucire ghiduş-veselă, dădea o notă de optimism şi bună dispoziţie chipului său ars de soare. Purta o cămaşă sport, pantalon bine călcat, bej şi pantofi din aceeaşi culoare. Sub braţ ţinea o servietă, iar în mână un buchet de flori de câmp, învelite într-o foiţă cam mototolită. M-am reaşezat la loc în fotoliu şi am aşteptat. Calm, fără grabă, a dat un ocol sălii,

privind cu meticulozitate fiecare tablou în parte, după care a venit la mine şi m-a întrebat dacă eu sunt semnatara lucrărilor...

— Da, eu sunt, am răspuns evaziv, fără să ştiu ce vrea, totodată înciudată că strânsul tablourilor îmi cerea timp, se făcea seară şi respectivul sosise abia în ceasul al doisprezecelea. Cu ce vă pot fi de folos?

— Vreau să vă felicit şi să vă ofer aceste flori din partea mea, un admirator al operelor dumneavoastră...

— O, vă mulţumesc, am zis emoţionată şi am luat florile, cam ofilite, punându-le pe poşeta ce se odihnea pe fotoliu.

— Nu sunt prea aspectuoase şi nici de calitate, a ţinut el să adauge, puţin stânjenit, scuzându-se, dar vă rog să mă credeţi că n-am găsit altele. Am fost prin florării, nimic! Cică aici în Bucureşti, în zilele de căsătorii sau onomastici nu găseşti un fir. Singura soluţie a fost să mă duc în piaţă... Vă rog să mă iertaţi...

— Nu face nimic, l-am liniştit eu, gestul dumneavoastră mă impresionează şi încă odată, vă mulţumesc!

Evident, era fâstâcit, încurcat, strângea involuntar servieta sub braţ, aproape strivind-o, mă privea puţin stânjenit de parcă făptuise un gest necugetat, în timp ce zâmbetul lui de copil vinovat dădea o anume lumină chipului şi ochilor.

— Aveţi lucrări frumoase, îmi plac, a urmat el, aruncând o privire spre întregul salon. De fapt am mai fost de câteva ori, dar de fiecare dată am găsit aglomeraţie şi cum n-a fost posibil să schimb cu dumneavoastră câteva cuvinte, am plecat.

— Nu sunteţi bucureştean? am fost curioasă să aflu.

— Nu, sunt din Vrancea, dar fac serviciul la frontieră, departe...

— La vamă?

— Nu, la grăniceri. La pază... Locotenent. Am venit să dau câteva examene la fără frecvenţă, la Drept...

— Deci... un viitor jurist! l-am flatat eu zâmbind...

— Cam aşa...

În timp ce el se mai uita la tablouri, eu m-am apucat să strâng cataloagele de pe măsuţa de lângă uşă, cărţile, revistele, ce-mi ţinuseră atâtea zile de urât, termosul în care avusesem de dimineaţă cafea, mi-am pus mai la îndemână şi umbreluţa – în ultimul timp ploua aproape cu regularitate după-amiezele –, şi am vrut să închid. Dar vizitatorul meu, cu un calm ce mă scotea de-acum din sărite, nici gând să se desprindă din faţa

tablourilor. Şi, peste o jumătate ele oră, avea să vină maşina angajată de mine, să ridice lucrările ca să le duc acasă...

— Nu vă supăraţi, am să închid! l-am avertizat zăngănind cheile în mână ca să-l fac atent. Mă scuzaţi aşadar, sunt cam nepoliticoasă, dar n-am ce face!

— Închideţi? s-a mirat el, întorcându-se către mine şi făcând nişte ochi de parcă l-aş fi invitat să treacă prin geam. Îmi pare rău!

— De ce?

— Vroiam să vă iau cu mine. Adică portretul dumneavoastră...

— O, dar nu am aşa ceva în expoziţie, am spus cu vădită părere de rău. Mai e timp până să-mi fac autoportretul. Sunt încă la începutul carierei...

— Va să zică aşa... a clătinat el capul, în semn că a înţeles care este situaţia şi, întristat de răspunsul meu, chiar puţin îmbufnat, a lăsat privirea în podea. A stat astfel câteva clipe, gânditor, supus pesemne la adânci reflecţii, după care a înălţat încet fruntea, chipul a prins a-i zâmbi, luminându-se şi m-a fixat cu ochii săi veseli, jucăuşi, fără să mai spună nimic.

Evident, tânărul îmi făcea curte, mi-am dat lesne seama după cum mă privea şi după intenţia de a lega de cât o discuţie cu mine. De aceea şi venise, aşa cum afirmase, numai când a văzut că sunt singură. Nu pot să spun că nu-mi plăcea... Dimpotrivă. Figură atletică, impunătoare, surâsul acela aproape molipsitor şi în acelaşi timp cuceritor, o anume reţinere în comportare, fără însă a fi timid, şi lipsit de insistenţa de se face agreabil, cum fac mai toţi bărbaţii când vor să cucerească o femeie. Eu însă nu aveam timp de conversaţie la ora aceea şi nici să fiu implicată în vreo relaţie sentimentală, cu toate că cei douăzeci şi trei de ani ai mei mi-ar fi dat dreptul să mă gândesc şi la aşa ceva. Dar eram încă sub neplăcuta impresie a celor petrecute cu Alin Costiniu. Prietenia mea cu acest om, dincolo de ce avusese frumos, îmi lăsase un gust amar, leşios, neplăcut ce încă mă stăpânea şi ele care vroiam să scap cât mai curând posibil. Era necesar însă un timp, cred destul de îndelungat, ca să-mi revin uitând, bineînţeles ceea ce se putea uita. Şi numai după aceea...

Dar nu întotdeauna ceea ce gândeşti, poţi să pui întru totul în aplicare. Bunele intenţii, chiar strălucite fiind, nu-şi află cu consecvenţă şi certitudine şi aceleaşi bune împliniri, Spun asta,

pentru că ceea ce îmi impuneam cu atâta severitate, cu atâta hotărâre, în seara închiderii expoziţiei mele, peste câteva zile avea să rămână o simplă şi neconcludentă reflecţie, la care, ori de câte ori mă gândesc şi acum, îmi vine să râd. De ce? Pentru simplul motiv că peste două săptămâni aveam să mă căsătoresc cu singuraticul şi cel din urmă vizitator al salonului meu de pictură, locotenentul Victor Damian. Cel mai sincer şi cel mai drag admirator al pânzelor mele!... Omul plin de afecţiune, de înălţătoare sentimente pentru mine, de-o nobleţe sufletească deosebită!

Eram zorită, atunci seara, n-aveam chef de vorbele lui, venise şi camioneta, dar el în loc să plece, a pus servieta pe fotoliu şi, ca şi când m-ar fi cunoscut de când lumea, familiar şi apropiat fără rezerve, a început să încarce tablourile, aranjându-le cu grijă între cartoane şi stinghii de lemn. Apoi a strâns într-un colţ panourile. A găsit, nu ştiu unde, o mătură şi, în câteva minute curăţenia a fost gata.

— Ce faci, domnule? îl priveam uimită, neştiind ce să cred.

— Tot sprijinul artei, stimată domnişoară!

— Dumneata ai ieşit, pesemne, cu un scop în oraş. Nu ai treabă, nu ai de învăţat, nu ai altceva mai bun de făcut?

— Am ieşit să admir frumosul, să-l contemplu...

— Şi?

— Asta fac. Vă privesc şi sunt fericit!

Am izbucnit în râs. Tipul ăsta nu e în toate minţile, mi-am spus. De unde o mai fi răsărit şi cum de a dat tocmai peste mine? mă întrebam stăpânită de curiozitate dar, în sinea mea, mulţumită că-mi mai destindeam fruntea. Şi ce-o gândi omul ăsta?

După ce am dus tablourile, seara, la propunerea lui, am ieşit să ne plimbăm puţin. Am fost la un restaurant. A doua zi la fel. Şi a treia... Şi a patra... Noaptea învăţa, dimineţile se ducea la facultate, audia cursuri, dădea examene, iar când se lăsa amurgul, se şi posta în faţa Universităţii, aşteptându-mă. Cu o carte în mână pentru mine... Sau cu o floare... Sau numai cu un zâmbet... Era el şi-mi era de-ajuns. Pentru că mi-a umplut deodată sufletul de soare, de lumină, de viaţă! Cu veselia lui, cu exuberanţa lui, cu optimismul lui...

Eu terminasem studiile. Vroiam să-mi iau repartiţia, pentru un loc de muncă. Fusesem apreciată, obţinusem diploma cu note

maxime, puteam să rămân în Bucureşti la o şcoală sau la un muzeu...

— Hai cu mine la ţară, pe frontieră! mi-a propus el. Aer tare, sănătos, regiune de munte, peisaje de basm, poţi picta o sută, o mie, un milion de tablouri! Natura este atât de diversă! Profesoară de desen la şcoala generală din sat. Nu e bine?

Am rămas o clipă pe gânduri. Propunerea aproape că mă copleşise prin ineditul ei, prin neaşteptata-i originalitate şi culoare, prin farmecul unei perspective la care, sinceră să fiu, nici nu mă gândisem până atunci. Romantism? Teribilism? Sau fugă de nonconformism? Pastoralism? Nu ştiu, dar mă şi vedeam într-o căsuţă cu cerdac, la poale de munte, alergând prin poiene, pe potecile umbrite de stejari, pe lângă râuri cu apă limpede, ce sare din piatră-n piatră, prin mulţimea oilor, în hora satului sau în mijlocul copiilor... Marele oraş al ţării mă sufoca, îmi tăia parcă respiraţia mă ameţea. Ce-i drept, îmi adusese bucurii, dar şi tristeţe. Mai ales în ultimul timp. Cum puteam să rămân singură în vâltoarea lui?

— Ce zici, mergi? a insistat el.

— Nu glumeşti?

— De loc!

— Merg! am zis eu hotărâtă.

— Dar ne căsătorim.

— Vrei tu?

— Da!

— Bine, ne...

— Îmi iau concediu şi dau şi „examenul” ăsta, a râs el.

— Eşti pregătit?

— Mai încape vorbă? Unde nu prea ştiu, mă mai meditezi tu.

Mă căsătoream, deci. Hotărâre nepremeditată, instantanee, fără un calcul anume, dar subliniată totuşi de responsabilitate, de seriozitate şi de importanţa situaţiei. Vedeam în acest act, la care nu mă gândisem o clipă până atunci, un adăpost în faţa neprevăzutului vieţii? O pavăză împotriva eventualelor viitoare insistenţe ale unora de teapa lui Alin Costiniu? Grija pentru a-mi aşeza de pe acum rostul într-o patriarhală tihnă a familiei, potrivită temperamentului meu, aşa cum, de fapt, mi-o dorisem dintotdeauna? Nu ştiu! Ceea ce hotărâsem, ştiu că era voinţa inimii mele, sinceră, fără de întoarcere. Pe Victor îl anticipasem în visele mele de adolescentă; iată, îl aflasem acum,

reprezentare ideală a tot ceea ce fusese poate numai închipuire şi dorinţă...

În seara plecării lui spre frontieră, am fost tristă, abătută. Nu-l mai vedeam câteva săptămâni şi înţelegeam că avea să-mi fie tare greu. Pentru că prezenţa lui începuse a face parte din însăşi fiinţa mea, din existenţa mea, din zilele şi nopţile mele. Cu cine mă mai sfătuiam într-o chestiune sau alta? Cu cine mai băteam bulevardele, în după-amiezele noastre libere? Dar parcurile? Cine îmi mai umplea clipele cu unde de voie bună, de veselie, cu vorbe pline de gingăşie şi sensibilitate?

Trebuia să fie la gară aproape de miezul nopţii. Pe la opt am fost la „Pescăruş”, pe malul lacului, să mâncăm ceva. Mai toate mesele erau ocupate. Am găsit totuşi una mai retrasă şi ne-am aşezat. Era răcoare, am îmbrăcat bluza ce-o ţineam pe umeri, parcă venea toamna, într-atât mă înfrigurasem. Victor şi-a pus şi el haina. În întuneric, pe luciul stins al apei, clipeau zeci de luminiţe, felinarele bărcilor aflate în larg, la plimbare. Iar în jur, crângul înfrunzit al parcului era plin de umbre şi linişte. Îndată a venit şi ospătarul, un ins lung, deşirat şi ne-a luat comanda. Friptură la grătar, salată, la început nişte salam de Sibiu, măsline, puţină brânză, roşii...

— Vin sau bere?

— Bere.

— Imediat vă servim!

În aşteptarea mâncării, Victor s-a .apucat să-mi povestească, cu hazu-i cunoscut, câte ceva de prin Focşani, unde făcuse liceul, iar tatăl său fusese multă vreme funcţionar la poştă. O dată, el a chiulit de la şcoală şi s-a dus în gară să vadă trenurile cum vin şi pleacă. Era un spectacol pe care orice copil îl savurează, impresionându-l. Dar cum se învârtea pe acolo, l-a zărit pe profesorul de matematică, dirigintele clasei, care tocmai apăruse pe peron, cu o valiză în mână însoţit de o fetiţă. Atunci Victor, de teamă să nu fie văzut, s-a ascuns repede într-un butoi al depozitului de vinuri, mare cât o odaie, gol, aflat lângă rampa de încărcare. În numai o jumătate de oră de aşteptare între doagele mirosind a ţuică, îmbătat de mirosul puternic, a adormit până a doua zi dimineaţa, când poate nu se trezea, dar au început unii să dea butoiul de-a rostogolul...

— Ce zici? m-a întrebat el.

— Nostim, ca-n cărţile lui Mark Twain, am râs eu.

— Stai să vezi alta...

Dar tocmai când se pregătea să povestească o nouă întâmplare, de masa noastră s-a apropiat un bătrân gârbov, slab, cu un umăr adus înainte, cu faţa roşcată, stafidită. Pe nasu-i subţire spânzura o pereche de ochelari ieftini, cu rame de sârmă, iar de sub gambeta-i uzată ieşeau nişte plete cenuşii, ca nişte fuioare de cânepă. Purta o haină lungă şi largă de lustrin, papion negru şi un baston subţire de bambus, cu măciulie de argint. Când l-am văzut mai bine, am tresărit. Era Isac Finştein, ce comercializase pe vremuri tablouri, iar acum, după câte ştiam, îl ajuta pe Alin Costiniu să achiziţioneze şi să reorganizeze unele muzee din Capitală şi din ţară.

— Bună seara! a zis el respectuos, scoţându-şi gambeta şi plecându-se din şale. Scuzaţi, deranjez domnişoară?

Victor mi-a aruncat o privire întrebătoare, dar i-am făcut semn să nu se sesizeze şi să stea liniştit, întrucât la mijloc era o problemă a mea, personală, şi-i voi explica mai târziu despre ce este vorba...

— Bună seara, am răspuns politicoasă şi i-am făcut semn bătrânului să se apropie. Ce doriţi, domnule Finştein?

— Vai, vai, vai, a început el să se tânguie, privindu-mă peste lentilele ochelarilor cu ochii săi apoşi, abia mijiţi. Aşa am umblat după dumneavoastră, încât picioarele s-au umflat şi nu mai încap în ghete. Mare necaz! Bine că v-am văzut, aşa ramolit cum sunt, da v-am văzut, să-mi ajute Dumnezeu!

— Dar ce s-a întâmplat? am întrebat mirată.

— Ce să se întâmple? a zis el grijuliu. Vai, vai, vai, dar câte nu se pot întâmpla...

A tras un scaun, s-a aşezat, mâna cu piele scorojită îi tremura pe măciulia de argint a bastonului, vorbea răguşit, din adâncul pieptului, capul îi tremura şi el, scuturând gambeta soioasă ce abia se ţinea peste pletele ca de cânepă.

— Ce aţi făcut cu comenzile? a întrebat mai apoi, aplecându-se peste masă şi privindu-mă peste lentilele albe, stăruitor, ca un miop. N-am luat tot de la dumneavoastră, ştiţi bini, mai am ceva de Luchian şi Netscher...

— Luchian e gata, am spus eu, încheindu-mi mai bine bluza la piept, întrucât frigul se făcuse şi mai simţit, dar pe Maria Stuart n-am terminat-o. Mai am...

— Cât, domnişoară? Cât? s-a îngrijorat bătrânul, lungind gâtul

către mine. Trece termenul şi domnu' Alin aşteaptă. Şi pe dumnealui îl aşteaptă alţii...

— Mai aveţi să-mi daţi nişte bani, am ţinut eu să precizez. Cred că nu s-a uitat...

— Nu, vai de mini, cum să se uite aşa ceva, de ce să se uite? a început iar să se tânguie Finştein cu glasul lui hârâit, încărcat de tuse. Aşa mă ştiţi pe mini? Aşa un om pot să fiu eu care să uite de datorii? Vai! vai! vai! Numai să ştiţi, domnu' Alin a spus că trebuie să reţină ceva, o sumă nu ştiu cât, pentru chiria matali la madama aceea.

— Ce chirie?

— În primul an când aţi vinit la Bucureşti, spune că v-a plătit câteva luni chirie...

— Bine, să oprească ce vrea! am acceptat mulţumită într-un fel că nu mai aveam nici măcar această obligaţie faţă de un don juan, ce mă jignise, considerându-mă o fetişcană oarecare, ce-şi vinde demnitatea pentru bani.

— Şi-atunci comenzile? Când să vin după ele?

— Peste două săptămâni...

— Neapărat, domnişoară, neapărat! a ţinut să-mi atragă atenţia Isac Finştein şi s-a ridicat cu greutate de pe scaun, sprijinindu-se în bastonul de bambus. Ştiţi, tablourile sunt luate de la custode pe termen scurt, am spus că merge la fotografiere pentru album, nu trebuie să ştie multă lume că expoziţia pleacă fără originale în ţară. Cini ar mai da un ban să vadă un fals? Spuneţi, cini?

— Bine, domnule Finştein. Rămâne aşa. Vă aştept...

— La bună vedere, domnişoară, cu sănătate!

A plecat printre mese, târşindu-şi picioarele prin pietrişul mărunt, aplecat de spinare, cu haina lui largă din lustrin fluturând şi s-a aşezat la o masă stingheră în cealaltă parte a grădinii restaurantului. Apoi şi-a scos gambeta şi a început să-şi facă vânt cu ea, în dreptul frunţii aşteptând.

„Va să zică, marele seducător de naive începe să-şi arate colţii, mă gândeam eu privind undeva peste apa întunecată a lacului. Tot ceea ce făcuse pentru mine, cum poate s-a străduit şi pentru altele, o făcuse în mod interesat, evident. Acum, după eşec, de bună seamă nu mai e cazul, consideră el să pozeze în filantrop. Să-i fie de bine!”

— Ce este cu tine, de ce pari tristă? m-a întrebat Victor,

luându-mi mâna într-a sa.

— A, nimic! am tresărit surprinsă. Ai auzit, trebuie sa execut nişte tablouri şi timpul e cam scurt. Dar am să le fac până te vei întoarce tu. Uite, vine ospătarul. Să mâncăm repede, ca să nu pierzi trenul!

Dincolo, peste lac, măreţul edificiu ai clădirii în care se tipăreau ziarele şi cărţile îşi arunca luminile în apa uşor unduitoare, sclipind diamantin ca mii de licurici ce parca veneau din adâncuri, în timp ce în liniştea nopţii şoapte abia auzite pluteau în întuneric, acoperite când şi când de bătaia ramelor şi de plescăitul valurilor sub pântecele smolite ale bărcilor.

Totul a mers cum nu se poate mai repede. Mi-am luat repartizarea pentru postul de profesoară de desen în orăşelul de lângă graniţă. Părăseam, deci, Bucureştiul pentru viaţa de la ţară şi întrucât tot gândindu-mă la ce va fi şi cum va fi, abia aşteptam să mă văd în mijlocul naturii, al peisajului plin de lumină şi culoare, de poezie şi frumos de care eram îndrăgostită peste măsură. La vremea lui şi Claude Monet a renunţat la periferiile din Argenteuil pentru o căsuţă la ţară, la Vètheuil, pe malul Senei, unde şi-a realizat principala operă, fără să mai vorbesc de Dumitru Ghiaţă al nostru care a transpus ca nimeni altul plaiul mehedinţean, unde s-a născut, a trăit şi a creat, făcându-l cunoscut lumii prin pânzele sale. De fapt, niciodată nu mi-am propus să rămân pictoriţă în Bucureşti... Pentru că, într-adevăr, ce poate face un artist al penelului, cu predilecţie pentru natură, pentru spaţiile largi ale inspiraţiei, între blocurile acestui mare oraş? Ori eu vroiam să mă realizez în pictură, să-mi perfecţionez talentul în confruntarea cu viaţa, cu oamenii, cu locurile cele mai încântătoare ale peisajului ce ni-l oferă cu dărnicie natura ţării...

A venit Victor, m-a luat, i-am mulţumit doamnei Angheluţă pentru găzduire, iar ea a plâns că ne despărţim, stătusem doar atâta vreme împreună şi nu o supărasem nici măcar cu un gest sau cu un cuvânt...

— Un militar ai luat, maică, las’ că-i bine, parcă i-am văzut eu odată nasturii lucitori de la tunică în ceaşca de cafea, îţi aminteşti? Dar acela purta coif, ăsta n-are coif aşa, cu penaj...

Îmi făceam Bagajul, o ascultam şi râdeam. Victor era prin curte, îmi repara valiza...

— E băiat bun... Şi frumuşel... Şi cumsecade... îşi urma vorba femeia stând rezemată de tocul uşii. Şi săritor, nevoie mare, n-ai văzut cum s-a apucat să-mi spargă lemne? Doamne, ani de zile n-a mai pus un bărbat mâna pe securea mea!

Împachetam, priveam din când în când în jur şi parcă îmi părea rău după odaia în care locuisem, în care învăţasem, în care îmi făurisem atâtea vise legate de meseria mea. Acum rămânea totul în amintire ca o poezie frumoasă, plină de farmec pe care n-o poţi uita niciodată.

— Departe te duci, maică, tocma’ la graniţă... vorbea doamna

Angheluţă, stând tot în prag, cu braţele încrucişate pe piept, urmărindu-mi treaba, ştergându-şi când şi când ochii cu poala şorţului. Ai grijă cum te porţi, cum trăieşti, nu te supăra că-ţi spun, dar ţi-am fost ca şi-o mamă...

— Vă mulţumesc.

— Şi trimite-mi şi mie o ilustrată de pe acolo, să văz şi eu cum e lumea prin părţile alea...

— Vă trimit, nicio grijă!

Ne-am căsătorit în oraşul meu. La Starea civilă a venit mama – slăbise mult, îmbătrânise, avea lacrimi în ochi de fericire – surorile îmbrăcate care mai de care mai elegant, Traian, de-acum mare, era elev în clasa a cincea, cu cât creştea, cu atât semăna tot mai mult cu tata. Ne-a cununat naşul Cristescu, îmbătrânise şi el, se pensionase, era cam decepţionat cu politica lui, avusese un ideal, luptase pentru el, dar şi-a dat repede seama că interesele personale sunt mai presus decât ale colectivităţii, că, odată ajuns la putere orice individ din cei alături de care activase, caută să se pricopsească, să-şi consolideze situaţia, după principiul atât de cunoscut, că cine dă din coate mai vehement, acela ajunge mai repede sus.

După nuntă, Victor a mai stat patru zile în oraş după care a plecat la unitatea lui de pe frontieră, spunând că se duce să aranjeze cu locuinţa, să vadă ce mai este pe la serviciu, obţine o permisie şi vine să mă ia. De cum îl cunoscuseră, atât mama cât şi surorile îi îndrăgiseră pe dată, pentru felul lui deosebit de a se fi făcut plăcut, atent şi cu grijă pentru fiecare în parte.

Rămânând singură, într-o dimineaţă am ieşit în oraş să văd ce se mai găseşte prin prăvălii şi cum mai arată străzile după o absenţă atât de îndelungată. Era cald, soarele ardea nemilos; am îmbrăcat o rochiţă de voal bleu, cu sandale albe şi poşetă tot albă. Trotuarele umbrite de coroanele castanilor erau proaspăt stropite cu apă şi se ridica din ele o boare umedă, răcoroasă, destul de plăcută. Am trecut prin faţa fostului magazin „Afrodita” al fraţilor Ecovescu. Nu-l mai ţineau ei, firma fusese dată jos şi pe întregul frontispiciu scria cu litere mari, luminoase „Alimentara”. Iar în vitrina unde altădată stătuse Victoriţa, în admiraţia întregului oraş, se înălţau acum piramidele cutiilor de conserve, ale dulciurilor şi pungilor cu fidea şi zahăr. Doamna Leontina murise, o găsise un ins într-o noapte prăbuşită, fără viaţă, lângă burlanul unei case, în

cartierul ei. Atac de cord... Plecase la farmacie să ia ceva sau poate la o prăvălie, avea o sticlă goală în mână şi nu s-a mai întors. În fosta ei prăvălie era acum o mică librărie şi ambele vitrine se vedeau încărcate cu cărţi, caiete, ilustrate de tot felul.

În faţa unui atelier de reparat aparate de radio, l-am văzut pe Mircea. Stătea aplecat lângă o bicicletă, rezemată de un pom şi meşterea ceva la o pedală. Era parcă mai slab ca înainte, cu o cămaşă murdară pe el şi în nişte pantaloni de salopetă. Privirea îi era tot ascuţită, bolnavă, iar ochii se adânciseră şi mai mult în orbite.

— Oho, ce surpriză! a zis el, întâmpinându-mă. S-a ridicat, şi-a şters palma de pantaloni şi zâmbind, mi-a luat mâna şi mi-a sărutat-o cu aceeaşi cunoscută eleganţă. Ce faci?

— Ce să fac? Bine. Am mai venit pe-acasă, am ieşit să văd lumea, să...

— Ei, te felicit, te-ai măritat, mult noroc vă doresc din toată inima!

— De unde ştii? m-am mirat. În orice caz, îţi mulţumesc...

— Ce nu se ştie în orăşelul ăsta? a urmat el, tot zâmbind. Te-am văzut aseară la restaurant, eram cu un client şi, după atmosferă, mi-am dat seama imediat. Soţul tău e grănicer, nu?

— Da

— Îmi pare bine...

— Tu ce faci? l-am întrebat şi am privit atelierul din care răzbătea muzică şi puţină gălăgie. Tot cu meseria ta?

— Tot.

— Tata, mama?

— Tata este încă unde-l ştii, la puşcărie, iar mama a murit. Şi imediat după moartea ei, la vreo lună şi ceva am dat şi eu de un necaz...

— Ce necaz?

— Eh, a dat el a lehamite din mână, m-a păscut ghinionul, asta e!

Surâsul îi devenise amar, iar ochii cuprinşi deodată de febră. Îi tremurau şi buzele...

— Am aranjat cu cineva la Constanţa, să mă îmbarc pe un vas libanez. Să plec... în lume! Şi m-au prins cu o zi înainte de a ridica ancora. M-au condamnat pentru tentativă de trecere frauduloasă a frontierei. N-au avut dovezi... Am scăpat numai cu un an. Pe iarnă am venit...

A tăcut. Începuse a încrusta linii şi puncte cu o şurubelniţă în coaja castanului, era amărât, distrus. Îmi dădeam seama cât suferea, privirea-i era tot aspră, ascuţită, duşmănoasă. Unde era Mircea cel de altădată, cel în uniformă bleumarin, cu centură albă şi bascul pus ştrengăreşte pe-o sprânceană? Unde?

— Închipuieşte-ţi că am primit de la unchiu-meu din Elveţia chiar şi bilet de avion până la Zürich, a mai adăugat cu aceeaşi tristeţe în glas. Am făcut cerere, la paşapoarte. Degeaba. De fiecare dată îmi vin actele înapoi. Fără nicio explicaţie... Aici nu mai am pe nimeni. Ce să fac? Spune tu, ce să fac?

Iar a tăcut, jucându-se cu şurubelniţa în coaja copacului, apoi a lovit deodată cu palma în ghidonul bicicletei ca şi când îi venise pe dată ideea salvatoare... Cu o undă de lumină pe faţă... Şi zâmbetul abia schiţat în colţul buzelor vineţii..

— Acum tu eşti la frontieră, nu? Cunoşti locurile, vin să mă treci graniţa. Că bărbatu-tău n-o să vrea...

— Glumeşti?

— Nu, de ce?

— Păi cum îţi trece prin cap aşa ceva? Zău, nu eşti în toate minţile! Dar chiar mă dezonorează nebunia gândului tău!

— Dar...

— Ştii, ce? Să nu mai debitezi faţă de nimeni prostia asta!

Fierbeam, eram revoltată la culme, i-auzi ce propunere mi se făcea, dincolo de faptul că eu nu văzusem nici un metru de frontieră în viaţa mea! Oare în ochii lui păream chiar o lepădătură, o femeie lipsită de scrupule, de cinste şi demnitate?

— Talida, sunt disperat, înţelege-mă şi te rog să mă ierţi dacă te-am jignit cu ceva, a continuat cu un glas înduioşător, sperând să mă înduplece. Ştii, sunt pe cale de pierzanie... Cu povestea aceea de la Constanţa am scăpat, dar acuma sunt amestecat în altă belea...

— Dar ce-ai mai făcut? Dumnezeule!

— I-au prins pe unii cu un post de radio emisie-recepţie şi se presupune că eu le-am făcut instalaţia, auzi ce prostie!

— Şi?

— Nu-i adevărat, crede-mă, o jur pe mormântul mamei că totul este o înscenare, ca să fiu compromis, s-a tânguit el mai departe. Dar cui îi poţi spune toate astea? Cine te-ascultă? Cine te bagă-n seamă? Se fac cercetări, mi-a suflat cineva că sunt vizat în chestia asta, aşa că trebuie s-o şterg cât mai repede

posibil. De aceea te rugam să...

— Hai să schimbăm discuţia, i-am cerut eu, tot supărată, vrei? Dacă mai avem ce discuta. Nu? Atunci, bună ziua!

Brusc m-am întors şi am plecat, fără să privesc înapoi, de altfel nu avea niciun rost, l-am auzit numai bolborosind cuvinte neînţelese, cred că m-a înjurat sau aşa ceva, nu ştiu, nu i-am desluşit cuvintele, era prea mult zgomot pe stradă. În orice caz, l-am lăsat furios şi atât de înduşmănit, încât, dacă ar fi putui m-ar fi călcat în picioare şi ar fi băgat şi şurubelniţa aceea în mine. Mă rog, avea necazurile lui, fusese oropsit de noua orânduială, nu avea nicio vină că tatăl său fusese cine fusese, în definitiv fosta lui calitate de conducător al partidului naţional-ţărănesc din judeţ nu lezase pe nimeni, dar Mircea, căruia nu i se cerea să se resemneze, trebuia să lupte pentru lămurirea situaţiei sale, să apuce calea legală, în fond acuma avea cât de cât o meserie, se putea întreţine. Nu, nu-mi era greu să-mi dau seama ce raţionament făcuse: mă văzuse cu Victor, uniforma acestuia îi spusese totul, deci exista un om de graniţă, care, înduplecat ar îi putut deschide o portiţă; dar mai mult, chiar fără vrerea acestuia, a lui Victor, eram eu, soţia lui, care mă aflam „acolo” în zona de frontieră, nu se putea – după calculele lui – să nu cunosc nişte treburi legate de linia de demarcaţie, la care adăugând dragostea mea de altădată pentru el, fără doar şi poate îi încolţise speranţa că am să-i ajut, că, înduioşată n-am să-l las să se zbată în neputinţă şi necaz. Total greşit! Mircea fusese pentru mine un vis, visul naiv al unei fetiţe înrobită de primii fiori ai dragostei; din clipa aceea însă întregul piedestal pe care cândva înălţasem frumosul gând pentru el, se prăbuşise. Dar nu numai atât, de-acum îl uram! Da, îl uram! Vroise, poate, să-mi nărui propria mea fericire, pentru a i-o împlini, printr-o faptă infamă, pe a lui! Nu, în ruptul capului n-aş fi putut face aşa ceva! Chiar dacă aş fi ştiut cum e situaţia la graniţă – eu, însă, după cum am spus, nu văzusem în viaţa mea cum arată frontiera! – chiar dacă, vorbesc la modul absurd, aş fi avut o posibilitate să-l ajut în acest sens, mărturisesc cu mâna pe inimă că n-aş fi îndrăznit să-i fac un rău lui Victor, acestui om atât de bun, de neegalat în dragostea ce mi-o purta. Şi-apoi, unde era demnitatea mea? Cinstea mea?

Din ziua aceea, Mircea avea să rămână pentru mine un străin şi atâta tot. Un străin...

Viaţa într-o localitate de graniţă, nu-i cu nimic deosebită de cea din satele şi oraşele împrăştiate în tot cuprinsul ţării. Şi totuşi are farmecul ei, poezia ei, pitorescul ei...

Locuiam într-o casă pe strada principală, în două odăi nu prea mari, dar destul de curate, luminoase, cu uşi în canaturi duble şi sobe de teracotă smălţuită, cu parchet şi chiuvetă la bucătărie. Găsisem totul mobilat, dormitorul, sufrageria, bucătăria, iar spiritul gospodăresc al lui Victor mă surprinsese foarte plăcut. Până şi lemnele pentru iarnă le luase, le tăiase mărunt şi le stivuise în magazia din curte.

Mărturisesc că la început mi-a fost greu să mă obişnuiesc cu noua mea viaţă. Mergeam la piaţă prin magazine după cumpărături, găteam după o carte de bucate, la început mai prost, (Victor, în drăgălăşenia lui, spunea totuşi că fac nişte mâncăruri excelente...) apoi din ce în ce mai bine, dereticam prin odăi, mai citeam o carte, ascultam emisiunile la radio dar, până ce venea el seara, mă plictiseam de moarte. Mai ieşeam la plimbare, în calea lui, pe drumul spre graniţă sau îl aşteptam în oraş, la un loc dinainte stabilit şi mergeam la cinematograf, să vedem un film. Când şi când, intram în vreo cofetărie sau restaurant. Până la începerea şcolii mai era vreme şi nu ştiam cu ce să-mi umplu timpul, pentru că, de pictat, încă nu-mi pusesem problema să realizez ceva, deoarece nu cunoşteam împrejurimile şi de una singură nu mă încumetam sa mă avânt prin locuri ce nu-mi erau familiare.

Câteodată mă duceam la punctul de trecere a frontierei, unde se făcea controlul maşinilor şi al călătorilor şi, stând pe-o bancă, la umbra unei copertine din material plastic, priveam la tot ce făceau vameşii şi grănicerii. Victor, care făcea serviciu acolo, îmi arunca din când în când câte o privire, zâmbindu-mi înţelegător, mai schimbam şi câte o vorbă, iar când avea câteva minute libere mă invita la bufetul din clădirea vămii şi luam câte o gustare şi o cafea, sporovăind vrute şi nevrute. Dimineţile sfârşitului de vară erau calde, mai aveam până la deschiderea şcolilor, până să-mi iau locul la catedră; gândind la primii mei elevi, cărora aveam să le dezvălui tainele desenului, ale picturii, îmi petreceam timpul aici, la margine de ţară, în aerul curat, unde stăpânea o linişte adâncă, întreruptă doar de zumzetul secerătorilor ce intrau din zori în lanurile înalte de grâu sau de motoarele maşinilor ce opreau pe asfaltul şoselei, în dreptul

vameşilor, la control.

Frontiera era la câţiva paşi de mine, mă dusese Victor chiar până la fâşia arată, ce despărţea ţara noastră de cea de dincolo, am văzut linia de demarcaţie, bornele cu însemnele statului nostru şi ale celui vecin, apoi foişorul înalt de observare, cât o schelă de sondă, pe platforma căruia stătea de veghe un grănicer, cu binoclul în mână. Totul m-a impresionat profund, mai ales când am mângâiat cu palma piatra rece, dură, de hotar, mai înaltă şi mai masivă decât una kilometrică de pe şosea şi m-am gândit atunci, nu fără emoţie că, iată până aici se întinde pământul ţării mele, că acest punct, legat de altele mii şi mii nevăzute, necunoscute, în mod sigur le-am trasat pe hartă, în clasă, la orele de geografie, unindu-le într-o linie continuă, neîntreruptă, reprezentând hotarul patriei! Am fost de-a dreptul mişcată că mă aflam la marginea ţării şi în acelaşi timp mândră că, printre cei care veghează la acest hotar, se află şi Victor al meu...

Odată, stând acolo pe banca mea, retrasă, la umbră, sub copertina de la punctul de control, am asistat la o scenă hazlie la care au luat parte atât vameşii şi grănicerii noştri, cât şi cei vecini, care se aflau dincolo, în clădirea lor, la câţiva zeci de metri de a noastră. Aceia, cum de altfel era şi la pichetele noastre, aveau înjghebată o mică gospodărie, cuptor de pâine, magazie, fântână cu ciutură, coteţe pentru păsări şi câte altele. În dimineaţa respectivă, unul dintre grănicerii vecini a venit la bariera pusă de-a curmezişul drumului. despărţind zona noastră de a lor şi a vorbit ceva cu un vameş. L-am văzut pe acela că râde. Făcându-i semn grănicerului de dincolo să aştepte, s-a dus apoi în incinta bufetului şi a venit cu bucătarul. Au discutat ce-au discutat, după care meşterul plitei s-a înapoiat în curtea din spatele clădirii, revenind în braţe cu o găină roşcată, dolofană, pe care abia o ţinea să nu zboare, că bătea înverşunat din aripi să se elibereze.

Chestiunea era limpede: pasărea, neştiutoare a regulilor de frontieră, scăpase din coteţul de dincolo şi venise peste fâşia arată, la noi. Intrase în curtea pichetului şi se amestecase cu celelalte găini. Sesizat, bucătarul nostru o înapoia acum grănicerului vecin, care, satisfăcut, nu mai contenea cu mulţumirile. Dar nu apucase să se îndepărteze, că la îndemnul bucătarului, vameşul l-a strigat şi ei s-a întors nedumerit..

— Ce mai este? am înţeles din gesturile lui că întreabă acela, în timp ce-şi privea găina din braţe.

— Ia şi astea patru ouă! a zis bucătarul, scoţându-le din buzunarul halatului. Nu avem voie să ţinem lucruri de contrabandă!

Grănicerul vecin le-a luat şi a înapoiat două vameşului nostru, cât şi bucătarului.

— Poftim, pentru întreţinerea de la voi. Găina civilizat, plăteşte sejur ca turist!

Am râs şi eu, bineînţeles ca toţi cei ce se aflau acolo, pentru că, într-adevăr scena fusese destul de amuzantă; dincolo de cele întâmplate, ea sublinia prietenia dintre străjuitorii celor două ţări ce îndeplineau acelaşi serviciu pe graniţă.

La început am crezut că munca la un asemenea punct de trecere a frontierei este destul de uşoară dar, cu timpul, stând pe acolo – îmi plăcea să-l iau pe Victor, la sfârşitul programului şi să venim pe jos, către oraş, tăind peste câmp, la plimbare —, deci tot stând pe acolo mi-am dat seama de câtă responsabilitate trebuie să dea dovadă grănicerii, de câtă ingeniozitate în control şi mai ales de vigilenţă. Şi totul pentru motivul că unii aşa-zişi turişti foloseau aceasta calitate pentru a introduce sau a scoate din ţară fel de fel de valori, prin contrabandă.

Era într-o după-amiază, către amurg şi numai ce sosisem, aşezându-mă pe locul meu obişnuit de pe bancă, când am văzut venind de dincolo, dinspre pichetul vecin, o maşină străină, destul de frumoasă, sclipitoare, cu un bărbat la volan şi o femeie alături. Grănicerul a ridicat bariera, a lăsat limuzina să treacă şi le-a făcut semn să oprească în dreptul punctului de control. Îi văzusem pe grănicerii vecini că le verificaseră portbagajul, interiorul maşinii, puseseră ştampila pe actele celor doi şi, salutându-i respectuos, le uraseră pesemne, drum bun poftindu-i să treacă linia de demarcaţie pe teritoriul ţării noastre. Victor, care era de serviciu, remarcase tot ceea ce făcuseră aceia, dar datoria îi spunea că totuşi controlul este control şi trebuie să-şi îndeplinească atribuţiunile ca atare. Aşa că, după ce a salutat politicos ducând palma la cozorocul caschetei, i-a poftit pe cei doi turişti să se dea jos din maşină: el înalt, masiv, cu lulea şi ochelari de soare, cu pantaloni scurţi şi şosete în carouri, ea mai micuţă, într-un costum sport, cu o

pălărie albă cu boruri largi şi multe zorzoane pe la gât şi la urechi ca şi pe ambele mâini. Fuma şi ea, însă cu un ţigaret lung, albastru, pe care şi-l ducea cu o anume distincţie la buze, de parcă ştia că este admirată de cei din jur.

Li s-au controlat paşapoartele, actele maşinii, s-au deschis cele patru valize destul de voluminoase. Victor a ridicat şi capota motorului, scormonind cu privirea peste tot, după care a intrat în limuzină şi a verificat fiecare colţişor ce i s-a părut demn de atenţie. A cercetat mai apoi şi sub caroserie, cele două ţevi de eşapament – odată, îmi spusese după aceea, găsise una montată fals, în ea fiind ascunse obiecte din aur – şi, la urmă, a cerut ca cele două roţi de rezervă urcate sus, pe capota maşinii, să fie date jos.

— O.K.! a spus turistul în engleză, deşi era din altă ţară şi de îndată a început să dezlege curelele ce imobilizau cele două roţi. S-a străduit ce s-a străduit, apoi i-a făcut un semn lui Victor arătând că-i este imposibil şi că dacă vrea poate controla acolo, sus, pe maşină. Victor a dat din cap că a înţeles. Sprinten, s-a înălţat pe vârfuri, a apăsat de câteva ori cauciucurile, apoi a revenit.

— O.K.! a întrebat turistul pufăind din lulea.

— Nu... nu... a spus Victor şi tot prin semne, deoarece nu-i cunoştea limba străinului, i-a cerut un cleşte din sculele maşinii. L-a luat şi iar s-a înălţat pe vârfuri la cele două roţi de rezervă, sub privirile de-acum îngrijorate atât ale turistului cât şi ale însoţitoarei sale. Calm, Victor a desfăcut unul dintre ventile, apoi pe al doilea. Nici urmă de aer! A apăsat atunci cu putere în anvelope. Nimic. Enervat, cu gesturi precipitate, a scos briceagul şi dintr-o singură mişcare, a tăiat toate curelele ce legau cele două roţi. Le-a dat jos şi a chemat degrabă doi soldaţi să le demonteze. Iar după câteva minute, în loc de camere umflate, a dat la iveală o sută de fâşuri, noi-nouţe, bleumarin, cu etichetele magazinelor străine de unde fuseseră procurate.

— O.K.? s-a întors Victor către turistul ce rămăsese stupefiat, cu luleaua în mână, fără să mai scoată un cuvânt. Eu zic că nu prea!

Spun drept că şi eu am rămas stană de piatră, nu atât pentru cele ieşite la iveală – marfă de contrabandă – cât uimită de ingeniozitatea lui Victor, de perspicacitatea lui şi de minuţiozitatea cu care controlase totul, absolut totul...

— Cum ţi-ai dat seama, de ai insistat atâta cu controlul? l-am întrebat seara în drumul nostru de întoarcere către casă.

— Ceva mi-a atras atenţia în comportarea celor doi şi atâta tot...

— Ce anume?

— E simplu de tot. El fiind la volan şi plecând de lângă grănicerii de dincolo, deci scăpând de controlul lor, a făcut un gest ce n-a scăpat atenţiei mele...

— Ce gest?

— S-a închinat...

— Şi ce-i cu asta?

— Vezi tu, un om credincios, cum poate era şi turistul nostru nu se închină aşa, oriunde fără un anume motiv, a spus Victor mergând alături de mine către casă. S-o fi închinând când a pornit la drum, când o fi întâlnit vreo biserică, dar de ce când a plecat de lângă grănicerii de dincolo? Tipul, mi-am zis a făcut-o numai ca să mulţumească celui de sus pentru că trecuse de primejdie. E clar, nu? Rămânea ca eu să constat numai unde se găsea acea primejdie. Şi am găsit-o!

Eram fericită pentru toate surprizele pe care mi le oferea viaţa la graniţă, ceva nou mi se dezvăluia firii cu fiecare zi, cu fiecare clipă, aveam senzaţia că citesc o carte sau văd un film în care trăiesc scene de mare tensiune dramatică, pline de neprevăzut, dar în acelaşi timp, mă îngrijora într-un fel munca lui Victor pentru că serviciul la graniţă nu însemna numai controlul unor călători la un punct de trecere, ci veghea şi lupta împotriva celor ce intenţionau să se furişeze în ascuns peste graniţă, luptă care, după cum aflasem, nu odată ceruse militarilor sacrificii dintre cele mai dureroase. Şi nici eu, alături de el, mai târziu, n-am fost scutită de emoţiile unor grele momente trăite în câteva nopţi de groază, când schimburile de focuri cu infractori aproape că se ţineau lanţ. Atunci îmi amintesc că, înfricoşată şi neliniştită, stăteam afară în curtea casei, priveam rachetele ce luminau când şi când noaptea, ascultam detunăturile cu ecouri prelungi ale armelor, mă gândeam cu teamă la Victor şi nu închideam ochii până ce, în zori, nu-l vedeam că vine peste câmp, obosit, cu nelipsitu-i zâmbet pe buze, vroind parcă de departe să mă asigure că pândele nu fuseseră puse în zadar şi că răufăcătorii căzuseră în lanţul grănicerilor...

— O, dragul meu, îl întâmpinam în poartă şi mă aruncam de gâtul lui plângând, cu lacrimile şiroind pe obraji. Nu-mi place de fel viaţa asta a ta. Mereu am grijă, teama mi se cuibăreşte în suflet, te urmăresc cu gândul şi orice pocnet de armă mă face să tresar...

— Eşti un copil, mă mângâia el, căutând cu vorba lui blajină să mă liniştească. Ce se poate întâmpla? Nimic!

— Era mai bine la punctul acela de control. Verificai acte, maşini...

— Da, dar aici este adevărata pază a graniţei!

— O fi, dar mereu mi-e teamă pentru tine.

— Să nu-ţi fie...

Într-adevăr, la acel punct de control, unde am văzut pentru prima dată frontiera, era o adevărată plăcere să stau alături de Victor. Dar foarte curând a trebuit să ne mutăm la un pichet mai îndepărtat, într-o regiune deluroasă, unde i s-a dat în pază o zonă de graniţă. Mi-a părut rău că mă despart de micul orăşel, cu străzile lui strâmte şi pitorescul parc în care duminicile cânta fanfara minerilor, se vindeau baloane colorate, îngheţată, iar copiii alergau pe alei cu trotinetele, încât abia aveam loc să ne plimbăm. Mă despărţeam de şcoala primară, unde mi-am predat întâiele mele lecţii de desen, de Casa armatei în al cărei hol, iarna mi-am deschis o mică expoziţie de picturi şi în sălile căreia am luat parte la primele baluri, plecam dintre familiile cu care ne împrietenisem şi în mijlocul cărora ne petreceam clipele de destindere, după-amiezele de iarnă, când afară era viscol şi nu puteam ieşi nici până la colţul străzii.

Locuiam acum într-o casă ţărănească, la marginea satului, cu două odăi şi un cerdac, cu ogradă largă şi grădină cu flori, în spatele căreia se întindea o livadă cu meri, de toată frumuseţea. Şcoala nu era departe. Profesorii şi profesoarele m-au primit cu multă căldură în mijlocul lor, ne-am împrietenit repede, iar copiii m-au îndrăgit din prima clipă când am urcat la catedră să încep lecţiile. Plecam dimineaţa şi mă întorceam la amiază. Găteam, făceam curăţenie, îmi aranjam lucrurile, iar până ce venea Victor, dacă aveam ceva timp, ieşeam în livadă şi încropeam schiţe în creion cu peisajele înconjurătoare, fără să am pretenţia realizării unor viitoare tablouri, dar totdeauna natura mă delecta şi mă reconforta, mai ales în liniştea aceea de ţară. Uneori veneau ţăranii, cu sfioşenia lor caracteristică, intrau în ogradă,

se apropiau de cerdac, scoteau pălăria, dezlegau din ştergare câte o fotografie veche, pe carton îngălbenit de vreme, pătată de muşte, cu colţurile îndoite, rupte...

— Nu vă supăraţi, începeau ei după ce dădeau bună ziua, spun copiii că sunteţi zugrav de portrete, vorbeşte lumea prin sat că puteţi face minunăţii din văpsele, n-aţi putea, după poza asta, să faceţi un tablou mare de tot? E bunicu nevestii, fost sergent de roşiori, om de cinste şi l-om pune în odaia din faţă...

Alteori îmi cereau să-i pictez chiar pe ei, alături de neveste, de copii, în faţa caselor sau într-o grădină, să fie de amintire urmaşilor, confundându-mă cu vreun fotograf oarecare. Sau mă chemau să le pictez pereţii cerdacurilor sau cei dinspre drum ai caselor...

— Plătim cât ni-i cere, domnă dragă, se rugau ei cu glas scăzut, aşezat, stând cu mult respect în faţa mea, aşteptându-mi răspunsul. Dar în loc de bani putem da bucate, sau ce vi-i vrea...

Râdeam, ascultându-i pe oameni, privindu-i compătimitor, cu multă îngăduinţă, le înţelegeam dorinţele, dar ce puteam face? Mi s-o fi dus vestea că realizez „minunăţii din văpsele”, dar ei, după cum am spus, confundau munca mea, calificarea mea profesională de pictor, cu aceea a unui „zugrav de portrete”, cum poate văzuseră pe careva, pe la vreun târg sau bâlci, încropind într-o clipă o icoană sau un peisaj oarecare...

Într-o seară, pe la începutul toamnei, abia mâncasem şi stăteam cu Victor în cameră, la lumina veiozei, ascultând la radio un concert pentru pian şi orchestră de Chopin. Era cald, făcusem mai devreme focul, întrucât ploile ce nu se mai sfârşeau în ultimul timp grăbeau parcă venirea iernii. Pe uliţă treceau mereu care, venind de la câmp, încărcate cu coceni, cu felinare aprinse legate de loitre, cu oameni ce păşeau liniştiţi pe lângă boi, cu saci în cap să-i apere de ploaie. Apa lovea acoperişul de tablă al casei, cânta în burlane, se prelingea în dâre lungi pe geamurile ferestrelor. Victor, care avea pasiunea construcţiilor din beţe de chibrit, stătea la masă şi încet, cu migală şi multă răbdare înălţa un foişor de observare grăniceresc de toată frumuseţea. Lucra cu penseta şi cu clei, după o schiţă ce-o avea în faţă; încet, încet schelăria, asemeni unei sonde căpăta contur, ridicându-se treaptă cu treaptă. Eu studiam nişte albume de artă pe care le primisem prin poştă de

la o prietenă din Bucureşti. Melodia concertului, cu acordurile ca de cristal ale pianului, umplea camera cu note nostalgice, liniştitoare, în timp ce focul pâlpâia uşor în soba de teracotă abia închisă. Era o atmosferă de calm în tăcerea odăii şi numai ploaia răpăia continuu în geamuri...

Deodată, telefonul aşezat pe noptiera de lângă pat a început să sune prelung, insistent. Imediat, Victor a lăsat lucrul, s-a şters pe mâini cu o cârpă şi, ridicându-se de la masă, s-a dus să vadă cine sună şi pentru care motiv. Am lăsat şi eu albumul şi am devenit atentă.

— Da, Rotarule, te ascult...

Telefona cineva de la pichet. De altfel, legătura aparatului era făcută numai cu frontiera şi nu puteam realiza convorbiri cu altcineva din sat sau din vreun oraş oarecare.

— Când s-a întâmplat asta? l-am auzit pe Victor întrebând, cu chipul întunecat. Acum o oră, da. Dar informaţia este exactă? Adică aţi verificat-o? Bine, Rotarule. În ce zonă? Mda... a urmat Victor, tot gânditor. Îndată sunt acolo...

A trântit receptorul în furcă şi mi-a cerut să-i aduc mantaua de ploaie şi cizmele...

— S-a întâmplat ceva, Victore? l-am întrebat în timp ce se îmbrăca.

— Tot cu hoţii aceia de cai...

— Iar?

— Iar. Dar nu-i las până ce nu-i îngenunchiez, pe viaţa mea! a zis el hotărât. Prea mă sâcâie de două luni de zile!

— Ce ţi s-a spus?

— Au fost semnalaţi în zonă. Bineînţeles, pun ceva la cale. Au aşteptat nopţile astea ploioase, cu întuneric şi noroaie...

Ştiam de la el că în regiune apăruseră nişte ţigani, câţiva la număr, care furau cai, formau în grabă câte o herghelie şi o treceau frontiera la adăpostul întunericului, fiind în legătură cu alţii de dincolo ce plăteau bani buni pentru animale de rasă, bine întreţinute. Se reclamaseră două asemene furturi masive, se făcuseră cercetări, dar nu se dăduse de urma cailor. Doar lângă linia de frontieră fuseseră descoperite semne de potcoave în pământul jilav, multe la număr şi amestecate de-a valma, încât se presupunea că toţi trecuseră dincolo pe aceeaşi nevăzută cărare şi într-o alergare de le scăpăraseră copitele.

Gata îmbrăcat, cu gluga trasă peste caschetă, să-l ferească

de ploaie, Victor m-a sărutat şi a ieşit în grabă în tinda casei.

— Ai grijă de tine! i-am şoptit în urmă-i. Şi dă-mi de veste ce-i pe-acolo...

— Bine, culcă-te.

— Ai să vii târziu?

— Nu ştiu, dar culcă-te. Nu-ţi pierde noaptea aşteptând...

13

Nu, nu m-am culcat. Am rămas în odaie cu teama coborâtă în suflet, neliniştită şi îngrijorată, fără să-mi aflu vreun rost sau să-mi fie aminte de ceva. Am închis aparatul de radio, nu mă mai interesa concertul, nu vroiam să-l mai ascult, aveam senzaţia că greşesc faţă de Victor, eu mă lăsam furată de reveriile lui Chopin, calde şi pline de senzualitate, tolănită în fotoliu, în timp ce el tăia câmpul prin noroaie, sub năvala nemiloasă a apelor, prin bezna nopţii friguroase de toamnă. Şi asta pentru că, din clipa când m-am căsătorit, tot ce mi s-a părut că este frumos, încântător, tot ce am socotit că mă delectează şi mă face să trăiesc sentimente deosebite, înălţătoare, am înţeles că nu are pentru mine deplinătate decât alături de el, omul ce mi-a umplut zilele de lumină şi fericire. Acum era pustiu în cameră fără el, ungherele erau stăpânite de neguri şi taine, totul în jur îmi vorbea de imaginea lui, mă ştiam singură, dar de când mă aflam alături de el, nu mai vroiam ca singurătatea să mă împovăreze. De câteva luni, de când locuiam în acest sat de graniţă, s-a întâmplat deseori să plece chiar în toiul nopţii, dar de fiecare dată l-am aşteptat şi n-am închis ochii până ce n-am auzit poarta deschizându-se şi l-am văzut în limpezimea zorilor urcând treptele de piatră ale tinzii. Fugeam înainte-i, el mă lua de îndată în braţe, cu bucurie în suflet că-l întâmpinam cu dragoste, dar şi cu o reţinută nemulţumire pe care i-o citeam în ochii încercănaţi de neodihnă. Dintr-o privire vedea patul nedesfăcut, cartea aruncată sub veioza încă aprinsă, înţelegea că iar n-am dormit şi mă dojenea tandru, aşa cum îi era obiceiul, la timp ce-mi mângâia uşor părul, încă ţinându-mă la pieptul lui.

— Măi, copile, măi... şoptea el şi hainele-i miroseau a iarbă şi a pădure, a baltă şi a floare de levănţică, de ce nu te-ai culcat? De ce-ţi petreci noaptea fără rost?

— Te-am aşteptat... Am avut grija ta...

— Aşa e serviciul la graniţă, voi mai lipsi şi în alte nopţi!

— Nopţile tale sunt şi ale mele... Aşa cum bucuriile tale sunt şi ale mele. Şi grijile... Şi necazurile... Şi tot ce se leagă de noi doi...

— Bine, hai să te culci. Peste două ceasuri e dimineaţă, te duci la şcoală, te aşteaptă copiii...

— Şi tu te duci la pichet, te aşteaptă grănicerii...

— Vrei chiar să trăieşti viaţa mea? mă întreba surâzând şi cuvintele lui parcă mă vrăjeau, alintându-mă. La graniţă noaptea se leagă de zi şi ziua de noapte, mereu trebuie să fiu acolo.

— Da, vreau! Vreau să am aceleaşi clipe de veghe ca tine, de odihnă, de nelinişti pentru linia hotarului, de tot ce vrei. Pentru că vieţile noastre sunt de fapt una singură...

La numai câteva zile după ce luase pichetul în primire, m-am dus de una singură peste câmp, către hotar, să văd cum arată clădirile, acareturile din jur, cum e biroul lui, cum stau grănicerii, într-un cuvânt să cunosc viaţa acelui mănunchi de oameni ce străjuiau o părticică din marea frontieră a ţării. Vroiam să aştept până ce Victor îşi termină treburile şi apoi să-l iau acasă, aşa cum făceam deseori la punctul de control, unde-mi petreceam timpul, atunci la început privind trecerea turiştilor şi a maşinilor. Şi cum mă duceam către graniţă, pe o cărăruie ce şerpuia printre vii, am zărit de departe un imens stejar, falnic şi impunător, ale cărui ramuri încărcate de frunze se întindeau protectoare peste întregul pichet şi curtea lui, peste oamenii şi aşezările de acolo, ca şi cum un uriaş vultur şi-ar fi ocrotit sub aripi puii ce aveau să-i poarte peste timp semeţia şi faima. Îmi plăcea copacul, a cărui voinicie triumfătoare parcă sfida tot ce era în juru-i, impunând un anume respect pentru cutezanţa-i deosebită, măreţie ce-l detaşa categoric de toţi arborii ce se vedeau răspândiţi ici şi colo în zona de graniţă. Aspectul bătrânului stejar a fost pentru mine o revelaţie, o adevărată încântare, aveam senzaţia că descoperisem parcă prin el simbolul sfintei naturi, al bogăţiei ei de frumos şi semnificaţii estetice. Apropiindu-mă cu fiecare pas, privindu-l cuprinsă de încântare, m-am hotărât deodată să-l pictez, să pun pe pânză semeţia lui desenată pe albul zării în contrast cu verdele crud al dealurilor şi galbenul viilor ce aveau să intre curând în toamnă. Şi în umbra lui, abia ghicite, mi-am imaginat puncte roşii din acoperişul pichetului, şi albastrul fântânii, şi argintul ferestrelor, şi cenuşiul cuptorului de pâine, şi maronul gardului răsărit parcă din verdeaţă. Vedeam tabloul, îl trăiam, îi intuiam întreaga compoziţie până la cel mai mic detaliu, detaliu ce în pictură, pentru necunoscători, pare un artificiu auxiliar dar, vai, spune atât de mult, dezvăluind gândurile şi simţămintele creatorului...

Ajunsă la pichet, stăteam de-acum în biroul lui Victor, o

încăpere mică, proaspăt zugrăvită, cu o măsuţă într-un colţ, acoperită cu hârtie albastră, un dulap, o oglindă prinsă în perete şi un aparat telefonic din tablă pe o mică etajeră, acelaşi model de „epocă” cum îl aveam şi pe cel de acasă, cu manivelă şi mâner de lemn la microreceptor. Lângă fereastră, pe perete o hartă a zonei de graniţă ce intra la responsabilitatea pichetului, desenată în detaliu, cu puţin talant, probabil de către unul dintre soldaţii de aci cu chemare către arta topografiei, iar într-un colţ câteva rafturi cu cărţi, frumos aranjate şi etichetate, cred de către acelaşi inimos grănicer ce îndeplinea, în mod sigur, funcţia de furier. Şi cum stăteam şi-l aşteptam pe Victor care, într-o cameră alăturată, ţinea un fel de prelegere militarilor, am văzut, privind pe fereastră, sub şopronul unde se găsea cuptorul de pâine, un soldat slăbuţ, cu faţa frumoasă ca de copil, având pe dinainte un şorţ alb şi pe cap o bonetă din acelea cum poartă bucătarii. Aşezat pe un scăunel, insul curăţa cu multă meticulozitate cartofi într-o găleată smălţuită. Pregătea, pesemne, masa de seară. Din când în când se ridica, se ducea la cuptor, deschidea uşa de tablă şi supraveghea, probabil nişte tăvi sau pâinea ce se rumenea în clipele acelea. Era îndemânatic băiatul, mâinile îi umblau repede, nu-şi aflau o clipă de răgaz acolo sub acoperişul şopronului: ba spărgea lemne, ba mesteca în cele câteva crătiţi înşiruita pe plită, tăia pâine sau, pur şi simplu, spăla vasele murdare, ştergându-le repede cu o cârpă şi înşiruindu-le pe-o etajeră. Privându-l, îl asemuiam cu o fată, închipuindu-mi-l în viaţa civilă orice, în afară de bucătar; asta datorită faptului că figura lui de adolescent, cu obrazul alb, ochi migdalaţi şi sprâncene frumos arcuite, ca şi felul în care se mişca, mă determinau să mă gândesc la o cu totul altă îndeletnicire decât aceea, după cum am spus de meşter în arta culinară. Dar, peste puţin timp, aveam să mă conving de presupunerile mele, stând de vorbă chiar cu el, într-o împrejurare neaşteptată.

După puţin a venit în biroul lui Victor, încet ca o umbră, plin de respect şi sfioşenie şi a rămas în prag, în mână cu o farfurie ascunsă sub un şervet.

— Sărut mâna, a zis sfios şi s-a înclinat uşor din şale. Sunteţi soţia domnului locotenent şi m-am gândit să vă servesc cu ceva...

Şi, fără să mai aştepte încuviinţarea, a făcut un pas, a pus

farfuria pe masă şi a ridicat un colţ al şervetului, invitându-mă să mă servesc...

— Ce-i? Ce este?

— Câţiva covrigi calzi, ca la noi, la Buzău. Sunt foarte buni...

Am zâmbit, fără să ştiu ce să zic, în orice caz i-am mulţumit, am spus că voi gusta din ei, dar îi voi păstra şi soţului meu, să-şi dea şi el seama de specialitatea bucătăriei...

— Dânsul a mai mâncat, a ţinut să precizeze băiatul, retrăgându-se cu acelaşi respect către uşă, în prima zi când a venit, i-am făcut şi dumnealui...

— Şi?

— Bineînţeles că a fost încântat!

— Ce vorbeşti?

— Pe cuvântul meu!

— Dar ce meserie ai dumneata în viaţa civilă? l-am întrebat stăpânită de curiozitate. Am înţeles că eşti din Buzău, nu?

— Da, din Buzău...

— Bucătar, ospătar sau ce anume?

— A, nu! a zâmbit băiatul şi a plecat privirea, puţin fâstâcit că purta cu mine o asemenea conversaţie. Nu sunt nici una, nici alta.

— Atunci? Văd că-ţi ai rostul pe la bucătărie...

— Da, aşa este pentru că, vedeţi, aici la noi la pichet e nevoie şi de cineva care să gătească. Şi m-am oferit eu...

— Dar de unde ai învăţat meseria asta?

— De nevoie, doamnă, am învăţat-o.

De mic rămăsese fără mamă, erau cinci copii, el cel mai măricel, avea unsprezece ani, nu avea cine îngriji de ăilalţi patru şi şi-a luat el sarcina asta. Cam greu, că mergea şi la liceu şi îşi mai ajuta şi tatăl, care era brutar în bariera Buzăului. Dar a învăţat să gătească şi chiar să facă pâine, covrigi, cozonaci...

— Mă, îmi spunea tata, e bun liceul, dar ia tu şi învaţă şi-o meserie... Şi am învăţat.

— Ai terminat liceul?

— L-am terminat şi am dat examen la marină...

— Şi?

— Am căzut. La vizita medicală... Şi dacă am căzut, m-au încorporat. La grăniceri... Îi frumos, îmi place...

— Şi mai dai examen la marină?

— Mai dau. De-o sută, de-o mie de ori şi tot dau. Îmi place

marina, marea, călătoriile. Am făcut şi poezii...

Afară începuse să bată vântul, se învârtejea praful prin curtea pichetului, băiatul din Buzău a ieşit şi s-a dus degrabă să închidă nişte uşi şi ferestre la magazie. Îndată, zarea a prins să se întunece. Departe, peste sat şi dincolo de dealuri, nori negri se înălţau ameninţători, înnegurând cerul. Sub şopronul bucătăriei, se vedeau acum câţiva grăniceri, stăteau de vorbă în jurul plitei, glumeau, desigur se pregăteau să plece în serviciu pe frontieră sau poate că abia sosiseră. În orice caz erau veseli, plini de voioşie şi parcă nici nu le păsa de furtuna ce putea să se dezlănţuie dintr-o clipă într-alta.

Nu după mult timp, cancelaria lui Victor s-a întunecat de-a binelea. Vântul se înteţise şi zgâlţâia ferestrele. Un tunet s-a prăvălit din înalt, cu un bubuit de a făcut pământul să se cutremure şi deodată odaia s-a umplut de-o lumină orbitoare, ca flacăra de magneziu. Geamurile ferestrei s-au făcut ţăndări şi un suflu ca de gheaţă a umflat perdelele, smulgându-le din galerii. Uşa a fost izbită de perete, şi-n clipa aceea ploaia s-a pornit să răpăie pe acoperişuri în şiroaie repezi, năvalnice. Şi de îndată, curtea pichetului s-a umplut de apă...

— Arde, măăă! a dat cineva ţipăt, poate un grănicer de sub şopron sau poate că santinela, nu ştiu, dar glasul acela de primejdie m-a umplut de groază. Săriţi că arde!

— A trăznit stejarul, fraţilor! Uite cum se întinde pălălaia! Daţi fuga la domnu’ locotenent!

Hârtiile de pe biroul lui Victor au fost luate de vânt şi împrăştiate în toată camera. Apa a inundat podelele. Tavanul crăpase de-a curmezişul ca şi când l-ar fi despicat cineva în două cu o lovitură de secure. Atunci a intrat Victor, m-a luat de mâna şi m-a tras în altă cameră, m-a aşezat pe un scaun, spunându-mi să mă liniştesc, după care a ieşit ca o vijelie în stihia de afară, fără să-i pot adresa măcar un cuvânt.

— Folosiţi extinctoarele! l-am auzit strigând prin tunetele furtunii. Şi pompa de mână. Repede băieţi, repede, să localizăm focul!

Stăteam, pe scaun, aproape ghemuită, cu sufletul la gură de spaimă şi tremuram toată, ca prinsă de friguri. Prin ograda pichetului se auzeau glasuri, ropot de paşi, strigăte şi îndemnuri, zarva se amesteca cu vuietul furtunii, iar fulgerele armate de tunete scăpărau la intervale scurte, străluminând totul, în

tăierile de-o clipa ale întunericului. Vijelia a ţinut cam o jumătate de oră. Apoi ploaia a început să se domolească, rărindu-se, s-au împrăştiat încet negurile, tunetele se auzeau tot mai îndepărtat, cu ecouri prelungi, stinse. Iar după puţin soarele s-a ivit dinapoia unei coame de deal, roşu şi aprins, biruind ceţurile.

Am ieşit în curte şi am privit stejarul. Un braţ al falnicului trunchi fusese retezat şi crengile negre, arse erau doborâte la pământ. În juru-i câţiva grăniceri, cu bluzele ude şi chipurile înnegrite de funingine, în mână cu căldări şi lopeţi, aşa cum îi aflase treaba în toiul luptelor cu flăcările. Victor arăta asemeni lor, cu faţa răvăşită, şi noroit din cap până-n picioare, dar mulţumit că focul fusese stins la vreme şi nu cuprinsese clădirea pichetului. Numai acoperişul fântânii, peste care se prăvăliseră crengile aprinse, arsese în parte, dar şindrila avea sa fie înlocuită, încât stricăciunea nu era prea mare.

Sub şopron, băiatul din Buzău, bucătarul, stătea pe un butuc de lemn, cu faţa în palme şi plângea.

— Ce ai, mă Firică? l-a întrebat Victor, punându-i mâna pe-un umăr. Te-ai speriat că ia foc pichetul?

— Nu d-aia, dom’ locotenent, nu d-aia... a vorbit el printre lacrimi. Că pichetul...

— Atunci?

— Stejarul...

— Ei, ce-i cu stejarul?

— Ne-a fost ca un frate... Legat de sufletul nostru. Veneam din patrulare şi-l zăream de departe... Înalt şi drept ca un grănicer. În câte zile de arşiţă nu ne-a ocrotit cu umbra lui? Şi acum? I-a fost răpus un braţ... Tocmai ăla cu care ne ferea de zăpuşeala soarelui... Putem, oare, să spunem că nu are şi el durerea lui? Că durerea lui nu e şi a noastră?

— Ei, lasă şi tu, acuma... a căutat să-l liniştească Victor. N-a fost răpus de tot. E încă lângă noi...

— Dar viaţa lui mai este cea dintâi?

— O să-l îngrijim şi va fi tot ca aceea...

Mărturisesc că durerea soldatului m-a impresionat profund. Îl cunoşteam de-acum, era un sentimental, băiatul iubea marea, la fel cum iubea arborii, câmpul, natura, întregul peisaj ce-l înconjura cu frumuseţea lui. Nu-i citisem versurile, poate că nici nu erau o reuşită în materie, dar aveam ferma convingere că în imaginile lor se înmănunchia o fărâmă din sensibilitatea lui, din

acea chemare către universul poeziei. Rănirea stejarului tăiase parcă ceva din măreţia lui, din impunătoarea lui prestanţă, şi acest lucru îmi micşora, cât de cât, entuziasmul avut cu un ceas mai devreme când, venind către pichet şi zărindu-l de departe, hotărâsem să-l fac subiectul unui tablou. Stând acum la câţiva paşi de el, fără să-i încurc pe băieţii ce încercau să înlăture urmele incendiului, priveam cu tristeţe trunchiul despicat, înnegrit de trăsnet, bogatul rămuriş prăbuşit peste acoperişul fântânii, cu frunzele arse, răsucite, pline de funingine, în timp ce în urechi îmi stăruiau încă vorbele băiatului din Buzău, rostite acolo, sub şopronul bucătăriei: „...ne-a fost ca un frate... veneam din patrulare şi-l zăream de departe... putem, oare, să spunem că nu are şi el durerea lui?” Şi cu cât trecea vremea şi privirea-mi stăruia tot mai mult asupra copacului mutilat, iar spusele buzoianului îmi urmăreau gândul, cu atât personificarea stejarului căpăta tot mai mult contur în mintea mea, în sufletul mea, asemuindu-l cu un fabulos gladiator căruia i se retezase un braţ în toiul luptei, dar rămânea tot falnic şi de neînvins. „Nu, nu vă îngrijoraţi, părea a-mi vorbi bătrânul copac, nu am nimic, tăria nu mi-o poate lua nimeni, nu poate fi înfrântă de nimeni, am rămas şi voi rămâne în picioare, oricâte furtuni năprasnice se vor abate asupră-mi. Poate o să-mi mai piară un braţ şi încă unul, chiar zece, dar să ştiţi, cât timp continuă să-mi bată inima şi să-mi înfrunzească rămurişul, viaţa nu-mi poate fi răpusă, iar veghea mea aici va fi statornică pentru că prin rădăcini viaţa mea vine din adâncul pământului, de unde urcă spre mine seva tăriei şi mă face nemuritor. Am fost, sunt şi voi rămâne aici, la margine de ţară, un stejar neînfricat alături de băieţii pichetului!”

Îmi şoptise, oare, stejarul toate acestea? Căutase, cumva, a-mi vorbi despre propria-i viaţă ca şi despre menirea lui? Îmi transmisese aceste gânduri prin murmurul frunzelor spălate de ploaie, le ascultasem, veneau de departe, de aproape, nu-mi dădeam seama, dar mă răscoliseră profund şi, în clipa aceea, ca o flacără a minţii am şi văzut tabloul, altul decât cel pe care mi-l închipuisem venind către pichet pe cărăruia dintre vii. Şi aşa cum l-am văzut atunci, tot astfel l-am şi realizat, intitulându-l sugestiv şi semnificativ „Grănicerul”. Am lucrat mult la el, am făcut nenumărate schiţe, am încercat unele reprezentări noi de culoare pentru a întări tuşa şi a da simbolului nuanţa dorită, am

avut momente de ezitare, de căutări, de nemulţumire, dar în niciun caz de renunţare, aşa încât, până la urmă, am reuşit să realizez una dintre cele mai reuşite lucrări ale mele pentru viitoarea expoziţie de peisagistică.

...Stăteam în odaie, ascultam ploaia de afară, ploaie molcomă, rece, de toamnă, nu ca aceea din vară, repezită şi încărcată de tunete şi mă gândeam la Victor. O fi ajuns, oare, la pichet sau încă aleargă pe poteca noroită dintre vii? Dacă îl întâlnesc cumva răufăcătorii aceia, acum la lăsatul nopţii, pe câmpul pustiu? Sau dacă rătăcindu-se, nimereşte fără să vrea în mâinile lor? Şi, având-ul prizonier, îi cer, în schimbul libertăţii să le dea slobozenie pentru a trece caii dincolo? Am auzit multe asemenea întâmplări, de când trăiam printre grăniceri îmi trecuseră pe la urechi fel de fel de poveşti, unele mai năstruşnice decât altele, nu ştiam în care trebuia să caut adevărul şi în care invenţia, minciuna, dar toate mă purtau cu gândul la Victor. Doamne, ce viaţă! mi-am spus într-un târziu, cuprinsă de temere şi nelinişte. Cum de nu înnebunesc în aşteptarea asta, stăpânită de groază? Îl ştiam pe el, era plin de îndrăzneală, de curaj, în anii lui de graniţă trecuse prin situaţii deosebit de grele, dar nu dăduse niciodată înapoi şi îşi făcuse datoria, aşa după cum jurase ţării. Ameninţările, şicanele, intimidările venite din partea celor certaţi cu legea şi care nu puteau, în niciun chip, să treacă stavila graniţei, pe el îl lăsaseră rece, la fel cum îl lăsaseră şantajul, tentativele de corupţie şi câte altele.

S-a făcut frig în odaie. M-am ridicat din fotoliu şi am mai pus câteva lemne în soba de teracotă. Îndată, focul s-a înteţit şi hornul a prins să cânte încet şi duios, ca susurul unei ape. M-am dus la fereastră, am dat perdeaua la o parte şi am căutat să privesc în uliţă. Era întuneric beznă, nu se vedea nimic, nu se desluşeau nici casele de peste drum, oamenii se culcaseră de mult, aşa e la ţară, cum se lasă întunericul, mai ales toamna, fiecare se trage în culcuşul lui, liniştit că dăduse mâncare şi apă la vite, că închisese găinile şi zăvorâse poarta. M-am întors de la geam, m-am reaşezat în fotoliu lângă sobă, învelindu-mi genunchii cu un pled, am vrut să citesc ceva, să mă mai uit prin albume, dar nu-mi era aminte de nimic, pentru că gândul îmi era tot la Victor şi teama pentru el mă stăpânea tot mai intens.

Şi cum stăteam aşa, cu gândurile răvăşite în liniştea odăii,

deodată am auzit în noapte nişte împuşcături. Am dat repede pledul la o parte, m-am ridicat speriată din fotoliu şi m-am dus degrabă în odaia de alături, rece, neîncălzită, singurul loc de unde puteam să privesc prin geam câmpul dinspre graniţă. Am tras perdeaua, era o beznă adâncă, nu vedeam nimic, nici măcar o umbră sau o luminiţă, totul părea o apă neagră şi întinsă, fără început şi fără sfârşit. Nu, nu mi se păruse, auzisem împuşcături, desigur la graniţă se trăsese, poate că hoţii aceia de cai se speriaseră şi făcuseră calea întoarsă sau chiar reuşiseră să treacă dincolo, ca în atâtea alte rânduri. Am hotărât să rămân la geamul acela şi să văd ce se mai întâmplă. Mă luase însă frigul, aşa că m-am dus şi mi-am pus pe umeri un halat de-al lui Victor, ce-mi ajungea până aproape de pământ. Continua să plouă mărunt şi des, auzeam picurii cum lovesc tabla pe acoperiş, iar dincolo, în spatele casei, în grajdul vecinului nechezau nişte cai, băteau cu copitele de parcă loveau pereţii, într-atât dupăiau de tare.

Aşteptam la fereastră, nu-mi mai era frig, numai tălpile îmi îngheţaseră puţin în papucii de piele ai lui Victor. Într-un târziu, am vrut să mă reîntorc în camera din faţă, când am auzit din nou câteva împuşcături şi în acelaşi timp zeci de rachete luminoase le-am văzut înălţându-se în jerbe străluminânde în direcţia pichetului. „Pesemne i-au înconjurat pe ţiganii aceia, mi-am zis, au pus grănicerii mâna pe ei, precis a ajuns şi Victor la vreme, nu se poate, el a organizat prinderea lor. Lasă că-i bine, de două luni îl tot sâcâie chestiunea asta. Acuma poate totul s-a isprăvit şi se va restabili liniştea în zonă”.

Telefonul a sunat scurt, de câteva ori, am fugit repede la aparat şi aproape am smuls receptorul din furcă.

— Ce faci copile, nu te-ai culcat încă?

Era glasul lui, o emoţie nestăpânită mă cuprinsese, vai cât mă bucuram că aveam veşti despre el!

— Victor, dragul meu...

— Mai stau puţin şi vin către casă, a spus şi vocea i-o simţeam niţel obosită, mi-am dat seama sau era numai o părere. Totuşi, culcă-te, nu mă aştepta...

— Eşti sănătos? Am auzit focuri de arme...

— Totul e bine, draga mea.

— Adică? I-aţi prins? A fost adevărat că vroiau să treacă?

— Din cinci inşi, numai unul a reuşit să treacă, luând cu el

cincisprezece cai. Doi au fost arestaţi, ceilalţi doi urmează. Au luat-o către sat sau într-aiurea. Însă restul cailor sunt la pichet.

— Îmi pare bine, Victor, am spus şi simţeam cum mâna în care ţineam receptorul îmi tremura uşor. Te aştept...

— Ţi-am spus, nu mă aştepta, culcă-te. Vin îndată...

Mă pregăteam sa-i împlinesc dorinţa, tocmai îmi făceam patul, când am auzit afară, în uliţă, nechezatul unui cal. Am tresărit surprinsă şi am alergat deîndată la fereastră. El să fie? m-am întrebat. Bine, dar abia am vorbit cu el la pichet, cum de a ajuns aşa de repede? Am stins lumina, am dat perdeaua la o parte şi am privit din nou în uliţă. Peste uluci am zărit de-acum două umbre. Călări. Doi inşi cu căciuli ţuguiate. Unul avea o pelerină largă, înfoiată de vânt. „Doamne, cine or fi oamenii ăştia? m-am întrebat cu nelinişte. Şi ce vor?”

Cei doi au descălecat, au tras caii în curte, liniştindu-i cu vorbe blânde, apoi s-au apropiat ele cerdac, mai mult furişându-se, cercetând din priviri casa, cu multă luare aminte. Fiecare cu câte o puşcă în mâna... „Ăştia-s hoţii neprinşi! mi-am zis deodată şi parcă ceva s-a prăbuşit în mine. Au venit aici. Ce vor? Să vorbească pesemne cu Victor? Sau să-i facă vreun rău?”

Fără să mai stau pe gânduri, m-am repezit şi am tras zăvorul la uşa din faţă. Ei au urcat scările încet, cu fereală, pipăind fiecare treaptă a cerdacului; s-au oprit apoi, le auzeam dincolo de uşă răsuflările repezi, greoaie, precipitate...

— Mă, asta a stins lumina, ne-a văzut! am auzit glasul dogit al unuia dintre cei doi.

— Şi ce, pe întuneric n-o găsim? a zis celălalt hotărât. Punem mâna pe ea şi-o luăm sus, la sălaj... Ne dă locotenentul pe cei prinşi, îi dăm şi noi nevasta! Târg cinstit!

— Şi caii?

— Şi caii! Hai bate-n uşă, femeia e acasă, am văzut lumină...

— Şi dacă nu deschide?

— Spargem uşa, ferestrele, de ce am venit, să plecăm cu mâna goală? Altfel, cum îl avem la mână?

Auzind vorba celor doi, am simţit că mă prăbuşesc pe podele ca de un cuţit înfipt în şira spinării. Doamne, ce să fac? m-am întrebat îngrozită. Dar ce puteam face? Vor bate ce vor bate în tăblia uşii, apoi o vor sparge. Sau vor intra pe fereastră... Atunci, cu puteri pe care nu ştiu de unde-mi veniseră, m-am tras încet de la uşă şi umblând în vârful picioarelor, am ajuns la noptiera

pe care se afla telefonul. Am ridicat încet receptorul.

— Da, cine-i?

Era chiar Victor.

— Aici Talida, am spus pe şoptite, dar cu glasul încărcat de teamă. Vino repede acasă. Doi ţigani au intrat în curte, sunt la uşă, încearcă s-o deschidă. Vor să mă omoare...

— Cuuum? Cineee?

Nu i-am mai răspuns. Cu mâna tremurândă, am lăsat receptorul în furcă, încet, cât mai încet ca să nu fiu auzită. Între timp, în uşă au început să se audă bătăi cât mai dese, mai înverşunate şi repezite, încât uşa se zgâlţâia puternic din ţâţâni.

— Doamnă, deschide, sărut-mâna, sunt un soldat de la pichet. M-a trimis dom' locotinent...

L-am lăsat să vorbească şi nu i-am mai dat ascultare. Tot înfricoşată am tras masa şi un fotoliu şi am blocat uşa. Apoi am trecut repede din odaie în micul nostru salon, de acolo în bucătărie, am urcat scara de lemn şi m-am suit în pod, trăgând şi scara după mine. Am lăsat apoi chepengul, pe care am dus o ladă grea, de companie, a lui Victor. Sfârşită de oboseală, m-am aşezat apoi pe ea să-mi mai trag sufletul. Îmi era frig şi întunericul din jur mă speria. Dar teama de cei de afară era şi mai mare. Se auzeau încă bătăile lor în uşă, bătăi care, după un timp s-au liniştit. Ce să se fi întâmplat? Au renunţat şi au plecat? Sau poate că pun la cale altceva. M-am ridicat şi, în vârful picioarelor, am pornit pe grinzile podului, mai mult pe dibuite să ajung la lucarnă. Am deschis-o uşurel şi am privit atât cât am putut în curte. Nu, cei doi nu plecaseră, cum am crezut. Dădeau ocol casei, căutând pesemne o intrare sau vroiau să se ascundă ca să-mi lase impresia că au ieşit pe poartă şi şi-au văzut de ale lor. Uşa din dos, era şi ea închisă, zăvorâtă, stătea tot timpul astfel de cum o înţepenise Victor, nu cred că ar fi putut-o deschide zece inşi, oricât s-ar fi opintit pentru aceasta. Îmi era teamă să nu intre pe vreo fereastră dar, chiar dacă ar face-o, în pod în niciun caz nu aveau cum să ajungă. Poate numai căţărându-se pe burlane... Sau din crengile dudului, sărind drept pe acoperiş... Dar până atunci, în mod sigur, Victor, are să vină, căutam să mă liniştesc şi să-mi dau curaj. Bine că am putut să-i telefonez, să ştie că sunt în primejdie. Poate că este chiar pe drum. Sau chiar aproape de casă...

Pe şoseaua ce ocolea satul şi trecea pe lângă vii, am zărit

farurile unei maşini. Venea dinspre graniţă. „Cred e maşina grănicerilor! mi-am zis şi o undă de speranţă mi-a încolţit în suflet. E Victor...” Maşina se apropia tot mai mult, fasciculele farurilor jucau pe coroanele, în parte desfrunzite, ale pomilor ce mărgineau şoseaua. Apoi nu s-au mai văzut. Se auzea numai motorul tot mai puternic, desigur maşina intrase în sat. Am privit de îndată în curte. Curios nu se mai vedeau cei doi. Plecaseră? Nici gând! Caii erau priponiţi lângă poartă, se auzea cum copitele lor lovesc când şi când pământul. Iar ei, în mod sigur erau pe undeva, prin apropiere, în jurul casei. Nu renunţaseră la planul lor şi se vede treaba că apropierea maşinii nu-i înfricoşase cu nimic. Sau n-o auziseră încă? Tot ce se poate, în orice caz, vroiau să pună mâna pe mine, să mă ia prizonieră şi aveau suficiente motive să se grăbească până a nu le da careva de urma. Doar le desluşisem în mod limpede intenţiile! M-am înălţat din nou să privesc prin lucarnă. Ploua, apa îmi spăla obrajii, îmi făcea bine, mă mai dezmeticea, am închis totuşi, se uda podul, tavanul odăii. Am auzit însă maşina, dar şi geamurile unei ferestre cum se fac ţăndări. Apoi zgomotul mobilelor trântite, înjurăturile celor doi, ştiau că sunt acasă, văzuseră doar lumina aprinsă, apoi cum am stins-o, mă căutau, desigur, nu mă găseau, erau înverşunaţi şi agresivi. „Doamne Dumnezeule, mi-am zis, dacă în furia lor dau până la urmă foc casei? Ce mă fac? Unde-o fi Victor? Unde?”.

Şi din nou, cu o nădejde în suflet am privit pe lucarnă. Maşina, un Gaz cu capotă, oprise în dreptul casei. Caii nu se mai vedeau. Să fi fugit, oare, bandiţii? L-am zărit pe Victor, urmat de câţiva grăniceri, năvălind pe poartă, ostaşii au înconjurat de îndată casa, aveau arme, desigur se vor schimba focuri...

— Talida! l-am auzit pe Victor strigând de pe treptele cerdacului. Unde eşti, Talida?

Avea glasul plin de disperare, totuşi mânios, mă căuta, nu mă găsea încă.

— Talida! a strigat din nou. Talida! Băieţi, s-a întors apoi către grăniceri, poate că încă sunt înăuntru, eu am să intru peste ei, unul din voi să treacă în spatele casei, doi la ferestre... De vor să fugă, somaţi regulamentar şi la nesupunere, deschideţi focul! Repede!

La numai o secundă, s-a auzit primul foc de armă, odăile s-au umplut de ecoul prelung al detunăturii, iar pereţii s-au

cutremurat, zăngănind geamurile. În acelaşi timp, eu care vroiam să mă ridic peste pervazul lucarnei şi să strig că sunt acolo, m-am prăbuşit, leşinată, peste nişte saci cu lână şi n-am mai ştiut nimic de mine. Simţeam că mă duc către afundul unei ape tulburi şi adânci, într-o linişte ce n-o cunoscusem până atunci...

Stau acum în odaia pichetului, aici, sus, în munte, mă gândesc la acele ceasuri de durere, la toate prin care am trecut şi parcă cele întâmplate au fost un vis, o închipuire nu, n-am fost eu aceea, văd cu ochii minţii un film, un film despre o altă femeie, cu o altă viaţă, tot zbuciumată, încărcată de griji, dar a altei femei, sunt sigură, eu nu pot avea identitatea ei, pentru că în clipele astea totul se detaşează de mine, se îndepărtează, sunt goală de orice amintire, ca o fântână secătuită de apă în arşiţa vremii, departe, la margine de câmpie, părăsită şi ocolită de cei în trecere.

Încă viscoleşte, viscoleşte cumplit, geamurile sunt albite de zăpadă, focul arde mocnit în sobă, iar afară, lângă uşă, se aude tropotul paşilor celui ce stă în pridvor de santinelă, înfăşurat în şuba lui îmblănită şi lungă. Nu ştiu nimic de Victor, băieţii se feresc să-mi dea vreo veste, am înţeles că nu li s-au întors doi grăniceri, dar nici el, comandantul nu s-a întors, or fi cu toţii înzăpeziţi pe undeva prin munte. De altfel, nici în vale, către sat, nu se poate coborî, cu atât mai mult nu se poate ajunge până aici, sunt prea mari troienele şi nimeni nu s-ar încumeta să facă treaba asta. De două zile şi două nopţi stau între cei patru pereţi, în această odaie ce-o pregătisem pentru oaspeţii pichetului, stau singură cu vraful de hârtii în faţă şi sufletul zdrobit de durere şi, din această durere, încerc să aştern pe colile albe tot ceea ce socot că ar putea desena în imagini viaţa mea, a mea şi numai a mea şi pe care nu cred să fi trăit-o nici una dintre semenele mele. Stau şi aştept, se spune că vine un ofiţer anchetator de la unitate, vine să mă întrebe cum s-au petrecut lucrurile, pentru asta cred că vine, dar ce poate înţelege el, ce poate intui din despovărarea grelelor mele gânduri? Nimeni nu-mi poate citi sufletul, inima, nimeni nu poate să vadă în ochii mei lumina stinsă a durerii, nu poate zări jarul ce mă mistuie, şi mă arde, şi mă topeşte clipă de clipă aproape până la nefiinţă... Poate numai Victor mă va înţelege, el e bun şi mă va înţelege, are un suflet ales, deosebit, aşa l-am cunoscut şi aşa a rămas, iubindu-mă, dar lui n-am apucat să-i mărturisesc nimic din cele întâmplate, n-am avut putinţa să schimb un singur cuvânt cu el la telefon, pentru că ordinul lui, venit din zonă, pornit dintr-o aprigă conştiinţă, sau poate dintr-o

rătăcire de-o clipă a minţii, – astfel cum să înţeleg că mă mai iubeşte? –, a răsunat aspru şi necruţător, aşa cum îi era felul în împrejurările când datoria i-o cerea: „Să fie reţinută sub pază până la înapoierea mea. Şi să fie anunţată unitatea!”, Simplu, direct, fără explicaţii, poate fără cea mai mică urmă de regret, aşa mi s-a spus că ar fi venit ordinul, aşa l-am înţeles, dar vestea asta m-a cutremurat profund şi n-am ştiut ce să mai cred despre dragostea lui pentru mine... Pentru că întotdeauna, el, omul ce mi-a fost drag din prima clipă, m-a socotit fiinţă din fiinţa lui, trup din trupul lui; iubirea pentru mine îi era nemăsurată şi sinceră, deplină şi fără egal în lumea asta, eu am fost, am rămas şi cred că mai sunt „steaua dimineţilor” lui, „floarea ce-i înmiresmează viaţa cu lumina, culorile şi parfumul el”, dar câte, oare, asemenea dezmierdări nu mi-au încălzit zi de zi inima, făcându-mă fericită? Şi acum? „Să fie reţinută”. Scurt şi fără nicio explicaţie. Oare, stau şi mă întreb, au fost cuvintele lui? Gândurile lui? Oare, atunci a vorbit inima lui?

— N-a întrebat nimic, domnul locotenent, despre cum s-au întâmplat lucrurile? am căutat să aflu de la sergent, ajutorul lui Victor. Nu i s-a explicat că...

— Nimic. I s-a raportat evenimentul petrecut în zonă şi a ordonat cele ce ştiţi...

— Poate ca la mijloc e o neînţelegere...

— Nu cunoaştem, doamnă, a spus rece sergentul. Eu execut ordinul şi atât.

— Dar nu eu l-am adus pe respectivul în zonă, nu eu am fost aceea care...

— Vă respect foarte mult şi vă înţeleg, doamnă, dar nu vă pot da nicio lămurire. Şi tot pentru acest respect vă rog să încetăm orice discuţie în acest sens. Când va veni dumnealui sau ofiţerul anchetator, este altceva. Dânşii sunt în măsură să vă asculte. Eu, însă...

— Bine, iartă-mă!

Am rămas pe scaun, fără vlagă, cu mintea rătăcită, plângând în singurătatea odăii, cu inima apăsată, zdrobită de durere, iar când cheia s-a răsucit de două ori în broască am înţeles că lumea de dincolo de uşă nu mai este a mea din clipa reţinerii mele, că altfel îmi vor fi zilele până la sfârşitul vieţii. Oare, mă dezamăgise Victor pentru comportarea lui? Sau eu îl dezamăgisem pe el? Ah, cât n-aş fi dat să fie atunci, acolo,

numai o clipă să fie, să-l privesc în ochi, o singură dată să-l privesc şi să-i înţeleg gândul, inima, dar mai mult, să mă înţeleagă el şi să ştie că tot ce am făcut, am făcut din marea dragoste ce i-o port, din profundul respect pentru munca şi răspunderea lui, din sincera mea devoţiune acordată graniţei, legilor ei, oamenilor ei... Dar el rătăcea prin zona bântuită de viscol, prin troiene, cine ştie unde o fi găsit adăpost, dacă o fi găsit, şi când va veni, dacă va mai veni? Totdeauna am văzut în el omul visat, dorit şi aşteptat în anii adolescenţei, omul de care mi-am legat firul vieţii, omul ce m-a copleşit cu marea lui iubire, în care am crezut şi am sperat ca într-un ideal, ce mi-a intuit orice dorinţă împlinindu-mi-o şi mi-a subjugat gândurile, el, idolul meu şi fericirea mea... „Să fie reţinută sub pază până la venirea mea!” Victor a spus cuvintele astea? El le-a rostit? El, omul plin de sensibilitate sau poate că militarul din el vorbise, cugetul conştiinţei, al datoriei ce nu cunoaşte circumstanţe şi nu îngăduie clemenţa... Dar dincolo de ordinul ce a sunat dur în microreceptorul telefonului, nu, nu cred ca inima lui să nu fi fost cuprinsă de nelinişte şi grijă pentru mine, să nu fi vibrat surd şi grav, întrebându-se şi întrebându-mă despre rostul celor întâmplate, despre adevărul faptelor, despre tot ce poate a schimbat cursul vieţilor noastre... Nu, nu cred, cunoscându-l, ca orgoliul să-i anuleze întru totul sentimentele pentru mine, ce nu odată mi-au dat aripi să-mi înalţ visele asemeni unor păsări ce vor să stăpânească văzduhul... Nu cred... Nu... Nu... Nu...

În seara aceea de toamnă, când bandiţii umblau vraişte prin odăi, căutându-mă şi răsturnând totul în cale să se răzbune, Victor, doamne, cu puteri ce nu i le-am cunoscut, s-a bătut demenţial, luptându-se deodată cu cei doi, în dorinţa de a-i prinde vii, lovind cu patul pistolului, cu pumnii şi picioarele, cu scaunele, cu reteveiele de la sobă, cu tot ce găsea în cale, strigându-le mereu grănicerilor să pândească uşile şi ferestrele, că înăuntru are el grijă. După un ceas, în care odăile ajunseseră un adevărat dezastru, i-a răpus: întâi pe cel cu pelerină, legându-l fedeleş, cu frânghia de rufe smulsă dintre stâlpii cerdacului, apoi pe celălalt, căruia îi bolborosea sângele în gură de loviturile primite. Şi atunci, – doamne cum să uit? – obosit şi răvăşit cum era, cu faţa numai vânătăi şi cămaşa sfâşiată, cu părul vâlvoi şi umărul însângerat, văzându-mă cum cobor speriată pe scara podului, ochii lui au prins să zâmbească, o

lumină blândă i-a învăluit pe dată chipul, a întins tăcut mâinile, m-a prins în braţe şi a şoptit învăluitor de tandru, încercând să mă liniştească:

— Măi, copilule, măi! Tocmai în pod te-ai urcat? Ţi-a fost teamă, ştiu... dar acum totul s-a terminat. Eh, a oftat el apoi, luându-mă de după umeri, asta-i viaţa la graniţă. Uneori... Ai vrut s-o cunoşti, s-o trăieşti, iat-o!

— O trăiesc alături de tine...

În primăvară am plecat din satul acela şi am venit la acest pichet, sus, între crestele încă înzăpezite ale munţilor. Mărturisesc că, auzind unde ne vom muta şi unde voi locui, m-am îngrozit în acele prime clipe. Ce aveam să fac în pustietatea aceea? Cum aveam să mă mai duc la şcoală, jos, în sat, unde primisem catedră şi unde trebuia să-mi urmez meseria de profesoară? Dar cum, oare, voi sta izolată de restul oamenilor, de viaţa lor, de preocupările lor? Dacă l-a început am avut asemenea temeri, trebuie să spun că, odată cu scurgerea timpului, toate s-au aranjat cât se poate de bine, parcă vroind să mi se confirme cele ştiute de către toată lumea, că obişnuinţa este a doua natură. Aşezările pichetului mi-au plăcut de cum le-am văzut: rânduite într-un patrulater, pe un mic platou stâncos, înconjurat de brazi înalţi şi falnici, jur împrejur cu văi adânci, înnegurate de umbra pădurilor, dincolo de care se înălţau pereţii de granit a patru piscuri, în patru părţi, ca nişte uriaşi stâlpi de piatră, pătaţi de albul zăpezilor, ce scânteiau în bătaia soarelui. Mereu însă, aceşti uriaşi de granit erau învăluiţi de caierele cenuşii ale norilor. Iar dinspre ei, venea mai tot timpul către pichet o boare rece şi umedă ce înviora aerul. Căsuţa comandantului era de fapt o mică vilă, cochetă şi drăguţă, formată din două camere, salon, cerdac, bucătărie, cu acoperiş ţuguiat din şindrilă şi ferestre jaluzate, întocmită din pereţi de bârne negre, cu streşini largi, căsuţă aşezată la câţiva metri de pichet, de care ne despărţea un gărduţ din şipci, cu o portiţă simbolică. De jos, din vale, din şosea, unde aştepta camionul militar şi până sus, la pichet, am cărat mobila şi lucrurile gospodăriei cu cei doi măgăruşi ai grănicerilor, treabă ce ne-a luat o zi întreagă, sfârşind-o abia pe înnoptat. Am aranjat însă căsuţa destul de drăguţ, chiar în noaptea aceea am dichisit-o, iar dimineaţa, în zori, când am ieşit în cerdac, în aerul rece de munte, m-a întâmpinat soarele, abia ghicit printre nourii

ce pluteau ca uriaşe scame de vată în jurul unuia dintre piscuri. Atunci am văzut mai bine pichetul, cu bucătăria lui, cuptorul pentru pâine, grajdul, cu foişorul înalt ca o turlă de sondă, pe platforma căruia veghea un grănicer cu binoclul la ochi, cu mica grădiniţă din curte, în care, atunci, primăvara, militarii tocmai cărau din vale saci cu pământ ca să sădească flori şi zarzavat. Şi trebuie să mărturisesc că, din prima zi, între grănicerii pichetului, mai mult poate ca în oricare alt loc, m-am simţit ca într-o mare familie, între prieteni, fiecare dintre militari încercând, îndatoritor, să mă ajute cu câte ceva în treburile gospodăriei. De mă vedea că ies la spatele vilei şi încerc să sparg lemne pentru foc, Simon, gateristul, lăsa orice treabă, venea, îmi lua securea din mână şi în câteva clipe despica butuci în ţăndări mărunte.

— Lăsaţi, mă dădea el la o parte, asta nu-i treabă pentru mâinile dumneavoastră...

Pichetul nu avea alimentare cu apă, se lucra la o pompă, ca prin ţevi s-o tragă dintr-un puţ săpat jos, în vale, în marginea satului, dar până a fi gata lucrarea, urcau bieţii măgăruşi printre steiuri de piatră cu canistrele samarizate, să fie apă pentru gătit, pentru spălat, pentru băut. Cum intrau asinii pe poartă, Costică, bucătarul pe care l-am învăţat să facă clătite, mă şi striga în faţa cerdacului, legănând în mână o canistră:

— A venit apa, doamna profesoara, luaţi o oală, două că poate vă trebe...

— Mulţumesc, vin îndată!

— Şi când aducem al doilea transport, sa umplem şi butoiul să aveţi de spălat...

Plecam dimineţile la şcoală, coborând potecile tăiate la stâncă, printre brădet şi jnepeni, în liniştea atât de adâncă a pădurii, încât auzeam cum se leagănă frunza în copaci şi fâlfâie păsările prin rămuriş. De multe ori mă însoţea câte un grănicer, alteori mă duceam singură şi drumul mi se părea frumos şi odihnitor, încât regretam când se sfârşea, ieşind în valea largă a satului. Îi învăţam pe copii desenul, îi ajutam la lucrul manual, erau cuminţi şi plini de respect, iar când, uneori, Victor intra în clasă, se ridicau toţi ca la o comandă în picioare şi spuneau într-un singur glas, mai mult cântat: „bună ziuaaa!”.

Câteodată, mă pomeneam cu câte un grănicer, în recreaţie, că intră în cancelarie, sfios, cu boneta în mână şi pistolul

mitralieră agăţat de umăr.

— Ce este, ce s-a întâmplat? îl întrebară, ieşindu-i în întâmpinare, cu gândul tot la Victor şi la serviciul lui.

— Apăi am venit la vale, sa ridic alimentele pentru pichet şi am zis să trec şi pe la dumneavoastră, nu aveţi nimic de dus sus?

— Ce să am?

— Păi... eu ştiu? Cărţi... caiete... poate aţi fost pe la magazinul sătesc...

— Te-a trimis soţul meu?

— Nu, da’ de ce? se mira el. Am zis să întreb, să nu urcaţi cu greutate, că eu tot duc alimentele...

Într-un cuvânt, militarii pichetului mă înconjurau cu multă dragoste şi respect, iar eu, răsplătindu-le atenţia, mă arătam foarte prietenoasă şi apropiată. Nu erau rare serile când, afară, în faţa cerdacului, la lumina lunii şi în răcoarea înălţimilor, luam parte la micile lor şezători, prilej cu care ascultam poveşti şi legende de prin diferite colţuri ale ţării, cântece şi snoave, ghicitori şi glume, întâmplări de graniţă şi de pe aiurea. Mă simţeam bine între ei, învăluită de entuziasmul acela tineresc, iar Victor, cunoscut ca un comandant exigent şi devotat datoriei grănicereşti, văzându-mă încântată de felul cum îmi petreceam timpul la aceste modeste reuniuni „de tabără” cum le spunea el, mă însoţea deseori, când nu era plecat în zonă, încât băieţii se bucurau nespus de mult văzându-l în mijlocul lor.

— Apăi, în astă sară am pregătit o şezătoare şi mai faină ca toate! venea şi-mi spunea în faţa cerdacului Simon, cel înalt, tăietorul de lemne. Ştim că domnul locotinent îi ostenit şi o vrea sa se culce o ţâră mai devreme, da dacă veniţi dumneavoastră musai vine şi dumnealui şi ne-am bucura tare mult...

— Bine, am să-i spun.

— Că singur nu prea vine la poveştile astea ale noastre. Da dacă viniţi dumneavoastră, atunci...

— Vă promit că am să vin.

— Apăi, mulţam şi ne-om bucura, v-am spus...

În vara ce abia a trecut, după ce au luat copiii vacanţă, m-am dus câteva zile să-mi văd mama şi surorile. Mama slăbise foarte mult, era bolnavă, umbla să-şi facă acte de pensie, iar surorile erau ocupate cu serviciul, fiecare acolo unde le ştiam de când plecasem, îndată după nuntă. Învăţată cu răcoarea munţilor şi

boarea umedă a pădurilor de brazi şi stejari, căldura micului meu orăşel aproape că mă sufoca. Ieşeam dimineţile pe strada principală, prin parc, mă opream pe la vitrinele magazinelor să văd ce se mai găseşte şi ce se mai vinde, mă mai întâlneam cu vreo colegă, două, dar ceea ce m-a încântat cel mai mult, a fost vizita făcută bătrânului meu profesor Sergiu Panaite. L-am găsit tot pe terasa lui acoperită cu viţă de vie, la masa din pai, bându-şi cafeaua, cu pipa în mână şi ziarul în faţă...

— O, ce minune îmi văd ochii! a exclamat el, ridicându-se şi ieşindu-mi în întâmpinare. Ce minune!

A dat mâna cu mine, apoi m-a sărutat pe frunte şi m-a poftit sus, pe terasă, să iau loc, strigând către soţia lui, o bătrânică simpatică, fostă profesoară de muzică în primele mele clase liceale, să-mi aducă o cafea. Profesorul avea acelaşi păr alb, bogat şi faţa osoasă, prelungă, arsă de soare, ochii săi, de culoarea oţelului, privind blând şi contemplativ. M-a întrebat ce fac, aflase că m-am căsătorit, nu era în oraş atunci, se afla la Băile Herculane pentru un tratament, dar s-a bucurat, mai ales auzind că Victor este un băiat cumsecade, cult şi care îmi apreciază nespus de mult munca, pasiunea pentru artă. Era de părere că viaţa dusă acum sus, în munte, pe lângă greutăţile ei, pe care le intuieşte, desigur, nu poate să nu fie încântătoare şi plină de farmec, pentru că dincolo de peisajul ce desfată ochiul şi-ţi înalţă spiritul, ozonul curat întreţine sănătatea, vigoarea minţii şi a trupului, fără să mai vorbim de liniştea desăvârşită, atât de căutată, de orice artist, indiferent în ce domeniu creează...

— Au trecut atâţia ani, iată, sunt câţiva la număr, a urmat el pufăind des din lulea şi n-ai dat pe la mine. Ştiu... ştiu... m-a oprit observând că intenţionez să vin cu nişte scuze, ştiu că vacanţele nu ţi le-ai petrecut aici, nu-ţi fac nicio imputare. Ţi-am spus, Alin Costiniu, protectorul dumitale şi fostul meu elev, deşi este ocupat până peste cap la Bucureşti, de câte ori trece pe aici, prin oraş, cu o treabă sau alta, chiar pentru câteva ore numai, apăi dă o fugă să mă vadă. Şi asta mă bucură...

— V-am promis la rându-mi şi iată am venit şi eu, am răspuns puţin fâstâcită, jenată de reproşul primit. Anul trecut însă, n-am putut, vă daţi seama, în câteva zile am făcut căsătoria, a fost de alergătură pe la primărie, după diverse cumpărături, pe la restaurant şi câte mai sunt trebuincioase în asemenea

împrejurări. Dar chiar dacă aş fi găsit o posibilitate, aţi fost plecat, aşa că...

— Da, am fost plecat la Herculane, după câte ţi-am spus, fac un tratament pentru reumatism. Însă, dragă Talida, a vorbit mai departe profesorul, cu toate că anii aceştia nu ne-am văzut, să ştii că eu ţi-am urmărit activitatea prin intermediul presei...

— Mă bucur foarte mult...

— În primul rând m-am bucurat eu pentru succesele dumitale, fiind, după socotinţa mea şi propriile mele succese, nu-i aşa?

— Mai încape îndoială?

— Aşa cum întotdeauna am o nemăsurată satisfacţie, ştiindu-l pe Alin Costiniu produsul strădaniilor mele. Cea de-a doua, să-i zic aşa, piesă rară a colecţiei mele te consider pe dumneata!

— Vă mulţumesc!

— Apropo, ştii ce fericit am fost în ziua când am citit în ziar articolul ce vorbea atât de elogios despre ziua vernisajului expoziţiei dumitale la Căminul Artei, în Capitală? Daaa, am fost în al nouălea cer de fericire! Uite, mi-am zis, după Alin Costiniu se ridică o nouă stea în meseria noastră, a pictorilor. Şi strălucirea acestei stele, a început de pe această terasă!

Vorbea plin de entuziasm, privea undeva peste curte şi ochii-i ardeau de-o ascunsă împăcare, de-o linişte albă, liniştea deplinei satisfacţii.

— Este foarte adevărat, de aici, de pe această terasă pot spune că mi-am început cariera, l-am aprobat eu, iar el, ascultându-mă, dădea din cap plin de mulţumire. Aşa cum v-am spus atunci, la plecare către examen, v-o spun şi acum şi afirm ori de câte ori mi se iveşte prilejul, vă sunt adânc recunoscătoare pentru întreaga dumneavoastră strădanie depusă ca să-mi realizez visul dorit, să devin ceea ce sunt – o artistă desăvârşită, mă aflu de-abia la începutul drumului, e adevărat, un drum frumos, dar şi anevoios, vreau însă să spun că, fără încurajările dumneavoastră, fără acel îndemn zi de zi şi mai ales faptul că aţi reuşit să sădiţi în mine o încredere deplină în posibilităţile mele modeste, acestea toate mi-au dat curajul necesar să îndrăznesc să cutez, să visez chiar!

— O, dar eşti extrem de generoasă, dragă Talida! m-a oprit zâmbind profesorul, pufăind din lulea. Nu trebuie să uiţi că toate câte le-ai spus aici, n-ar fi făcut doi bani fără talentul pe care ţi l-am întrezărit încă de pe băncile liceului. Talentul deci, este

primordial, restul...

— Nu vă contrazic, însă câte talente nu zac încă acoperite de o tristă nepăsare, de indiferenţă, de uitare chiar! Ori, dumneavoastră v-aţi făcut o propunere majoră din promovarea, din încurajarea începătorilor...

— Repet, cu sclipiri de talent. Altfel...

— Da, este adevărat.

— Spune-mi, ce mai face Alin Costiniu? a reluat profesorul, aşezându-se mai bine în fotoliul din pai. În ultima vreme nu-l mai văd prezent în presă, nu mai aud nimic de el pe la radio şi nici pe aici, prin oraş n-a mai trecut...

Amintindu-mi despre fostul meu protector, fără să vrea profesorul îmi deschise o rană, ce încă mai durea, nu, nici nu vroiam să port o discuţie în jurul acestui personaj, pe care începusem, voit, să-l dau uitării. Pentru mine respectivul nu mai prezenta decât un nume. Tot ceea ce fusese odinioară frumos, în respectul ce i-l purtam pentru amabilitatea lui, pentru prietenia ce mi-o arătase în zilele mele grele, spun – totul – rămăsese o poveste pe care vroiam s-o dau uitării şi pe care Victor nici n-o cunoştea. La ce bun să fi ştiut el prin ce meandre ale perfidiei, ipocriziei, ale şantajului şi necinstei mă strecuram, o vai, biată fetişcană lipsită de-un sprijin nu numai material dar şi moral, ca să-mi ajung împlinirea unui ideal? M-ar fi înţeles? M-ar fi crezut? Nu m-ar fi considerat, oare, o prefăcută, una dintre cele întâlnite în tot locul, care pentru a parveni trec peste orice precepte ale moralei şi îşi vând diavolului nu numai sufletul dar şi trupul?

— Ai mai fost pe la Bucureşti, l-ai întâlnit? a stăruit profesorul dorind să afle vreo veste despre fostul lui elev.

— Nu, de la absolvire n-am mai fost în Capitală, am spus. N-am avut prilejul să fac o asemenea călătorie...

— Eu am fost acum un an şi ceva, m-am dus la un medic şi, cu această ocazie, am trecut şi pe la Alin. L-am găsit acasă, ne-am dus apoi la „Pescăruş” unde am întâlnit mai mulţi pictori, tineri, evident cu care nu m-am împăcat deloc în discuţiile purtate aşa încât, seara aceea mai mult m-a întristat...

— Au fost obraznici, ştiu, cunosc în parte anturajul din ultima vreme al domnului Alin Costiniu, am spus. Unii dintre ei dau dovadă de teribilism, afirmând că sunt promotorii unor noi curente în artă, că sunt deschizători de drumuri şi aşa mai

departe, că operele lor nu sunt înţelese de generaţiile actuale, dar vor dăinui peste timp şi numai posteritatea va avea cuvântul hotărâtor...

— Da... da... cam aşa ceva, a vorbit profesorul dând afirmativ din cap. Dar să vezi dumneata, că ceea ce m-a întristat n-a fost discuţia propriu-zisă, în definitiv despre exaltarea aceasta teribilistă mai cunosc eu câte ceva, dar m-a deranjat faptul că Alin, bine, că se cam cherchelise puţin, susţinea sus şi tare teoria unuia dintre tinerii aceia care vorbea despre primordialitatea culorii pure ca mijloc de relevare a luminozităţii a dinamismului, a întregului subiect, înţelegi?

— Da, aşa-zisul Orfism, cunosc...

— Ei, cum poţi susţine o asemenea enormitate, draga mea? Cum poţi susţine primatul culorii pure? Ştii cum vine asta? Ca şi când în poezie, de pildă, ai pretinde că expresivismul exagerat al unor cuvinte, jocul lor, nuanţa lor afectivă şi nu ideea poetică, luată ca atare, ar sta la baza unei reuşite opere literare! Ei, poftim!

— Şi dumneavoastră nu v-aţi lăsat deloc! am zâmbit eu, ştiindu-i ambiţia profesorului, în susţinerea părerilor sale.

— Desigur... Desigur... Dar în loc să-l am aliat pe Alin, aşa cum mă aşteptam, închipuieşte-ţi că nu numai că a dat tonul controversei, dar a căutat să mă convingă că sunt depăşit, auzi dumneata!, că maniera mea artistică este de domeniul istoriei artei, mă rog, că sunt un demodat sau cam aşa ceva... etcetera... etcetera... Spun drept, băiatul ăsta m-a decepţionat! Nu l-am recunoscut!

— Şi cum s-a terminat toată discuţia?

— Cum să se termine? a înălţat profesorul din umeri. Am mai stat puţin, apoi m-am scuzat că e târziu şi am plecat. Aşa s-a terminat. Iar de atunci nu mai ştiu nimic de acest Alin, pe care, mărturisesc, l-am găsit totalmente schimbat. Dar uite că am început să discutăm despre ale noastre, profesionale, şi n-am aflat mai multe despre dumneata, Unde-ţi este soţul?

— A rămas acolo, pe graniţă, nu are concediu încă, am spus. De fapt, săptămâna viitoare şi eu trebuie să plec cu copiii într-o tabără. Am venit numai pentru câteva zile într-o fugă, v-am spus: să rezolv nişte probleme legate de pensionarea mamei, s-o văd ce mai face şi... să-mi văd oraşul, cunoscuţii. Printre ei, bineînţeles că în primul rând, pe dumneavoastră...

— Îţi mulţumesc, Talida, îţi mulţumesc foarte mult, nu numai că te-ai gândit la mine, dar ai şi venit să mă vezi...

Am stat la acest mare om, Sergiu Panaite, până aproape de amiază. Spun sincer că întâlnirea cu el mi-a produs nu numai o mare bucurie, o aleasă desfătare, dar acolo, pe terasă am dat anii puţin în urmă şi m-am văzut cu nostalgie în zilele când încercam să-mi desăvârşesc îndemânarea în pictură şi grafică, zile ce nu se pot uita, după cum nu se pot uita clipele copilăriei sau cele petrecute pe băncile şcolii.

Seara, acasă, am aflat de la Mioara că bătrânul Vanghelis, fostul negustor din cartierul nostru, s-ar fi sinucis sau că, neatent, trecând peste nişte linii ferate, în gară, l-ar fi călcat un tren de marfă. Nu mai avea de mult prăvăliile acelea, nici vila de dinapoia lor. Acum se afla acolo o creşă de copii ce alergau toată ziua prin curtea largă, pe sub bătrânii platani. I se luase averea, fusese trimis în Bărăgan, se înapoiase, încercase să facă pe vânzătorul la un magazin dar până la urmă s-a retras într-o odăiţă, cu chirie, la un funcţionar de bancă, trăind din banii ce-i primea lunar de la Nikos, fiul său. Vestea mi-a adus în minte zilele acelea de iarnă când, cu sania trasă de mârţoaga aceea, colindam străzile troienite să duc pe la clienţii negustorului pâine şi sifoane... Sau seara, când abia răzbăteam printre cheflii cârciumei, ducându-mă să-l iau acasă pe tata ce abia se mai ţinea pe picioare. Trecând într-una din dimineţi şi pe strada lui Mircea, timpul mi-a adus în minte şi fosta-mi prima dragoste din anii liceului, aşa cum mi l-a adus şi pe Nikos marinarul, ca şi noaptea de groază în care a pierit Victoriţa la acel îndurerat revelion... Nici până acum cercetările nu limpeziseră povestea aceea tragică despre moartea surorii mele; dar lumea vorbea că cel ce-i luase viaţa nu putuse fi altul decât fostul comisar-ajutor Mişu Zamfirescu, a cărui urmă se pierduse pentru totdeauna, uitat acum de întregul oraş. Dar tot Mioara ne-a relatat cum că Mişu Zamfirescu trăieşte, că a trecut acum doi ani prin oraş, a intrat chiar în cofetăria unde serveşte ea, împreună cu o femeie frumoasă, au luat câteva prăjituri şi au plecat cu o maşină luxoasă, dar prăfuită, semn că veneau de departe şi pesemne călătoreau prin ţară...

În tot acest timp, pe Mircea nu l-am întâlnit. Am trecut de câteva ori prin faţa atelierului de reparat aparate de radio, pe strada principală, dar nu l-am zărit nici măcar pentru o clipă.

Auzisem, tot de la Mioara – că prin cofetăria unde-şi avea serviciul trece felurită lume – precum că băiatul avocatului este încă sub urmărirea autorităţilor pentru povestea aceea cu aparatul de emisie-recepţie. Se întâlnise cu Mioara mai demult, întrebase de mine şi se arătase dezamăgit că-l tratasem cu indiferenţă, refuzând să-l ajut ca prin mijlocirea lui Victor să poată trece, fără să ştie nimeni, graniţa ca să se ducă în lumea largă, fapt pentru care mi-ar fi fost recunoscător întreaga viaţă.

M-am întors după trei zile, sus, la pichetul din munte şi mi-am reluat viaţa obişnuită în cele două odăi ale vilei, alături de Victor, între grăniceri, cu regretul că mă despărţisem de ai mei, că lăsasem pe mama bolnavă, dar cu promisiunea că, nu după mult timp mă voi întoarce şi voi sta mai mult şi atunci totul va fi altfel. Copiii luaseră vacanţă, dar mai mergeam la şcoală pentru organizarea taberei şi pentru excursiile ce se preconizau...

Într-o după-amiază, aproape pe înserat, întorcându-mă de la şcoală pe poteca ce urca muntele, am trăit nişte clipe de groază pe care n-am să le uit toată viaţa. Avusesem o zi bogată în ceea ce priveşte desfăşurarea programului, cu copiii, eram foarte mulţumită de reuşita acelui program şi mă grăbeam, pentru că în seara aceea sărbătoream ziua de naştere a lui Victor şi trebuia să pregătesc câte ceva, mai ales că invitase şi vreo doi prieteni cu soţiile, de jos din sat, unul contabil la întreprinderea forestieră, celălalt medic. Era cald, urcând prin umbra stejarilor de la începutul drumului, simţeam totuşi zăpuşeala de peste zi şi abia aşteptam să ajung acasă. În juru-mi era o linişte desăvârşită, aşa cum numai în pădurile de munte poate să fie; se auzea şoapta vântului trecând prin frunzişul copacilor şi susurul pârâiaşului ce sălta din piatră-n piatră, venind de sus şi trecând nu departe de potecă. Urcam printre trunchiurile groase, pe poteca bătătorită de umbletul grănicerilor, soarele era încă sus şi, uneori, razele lui străpungeau frunzişul copacilor jucând pe steiurile albe de piatră, fermecând privirea. Urcam şi mă gândeam la treaba ce mă aştepta, la sărbătoarea lui Victor, care, de fapt era şi a mea, la invitaţii cărora le făcuse plăcere să petreacă o seară, sus, în munte, gându-mi era la toate acestea şi parcă paşii mă duceau singuri, fără voia mea, călcând cărarea de piatră, acoperită ici, colo de muşchii copacilor.

Deodată, în liniştea aceea am auzit un zgomot surd, sec. Probabil cineva călcase pe nişte vreascuri. M-am oprit puţin

speriată şi am privit în toate părţile. Dar nu se zărea nimic. Numai şoapta vântului murmura uşor printre frunze, iar pârăiaşul îşi urma murmurul lui, venind repejor la vale, printre stâncile spălate, acoperite cu lăstăriş. Aşadar am început să urc iar, considerând că totul fusese numai o părere, dar n-am făcut decât câţiva paşi şi din nou s-a auzit trosnetul vreascurilor, de data aceasta parcă şi vorba cuiva. M-am oprit mai speriată ca înainte, căutând cu privirea în toate părţile, gândindu-mă că prin preajmă ar putea fi un porc mistreţ. Sau chiar un urs. Şi spun sincer că, în clipa când mi-am închipuit acest lucru, m-au şi lăsat puterile. Cum de pornisem singură la drum ştiind că se lasă seara, iar în pădure întunericul coboară mult mai devreme? Am privit în jur, am ascultat, nu se mai auzea nimic şi m-am liniştit puţin. Deodată, însă, nu departe de mine, am zărit înapoia unui trunchi gros, stând în două labe, cu celelalte cuprinzând copacul în braţe, un urs. Înalt, voinic, cu blana aproape neagră, cu ochi sclipitori ca de sticlă şi cu gura deschisă, aşteptând parcă să-i pice ceva de sus, dintre rămuriş. În clipa aceea, am îngheţat! M-a văzut, oare? Nu m-a văzut? Ştiam că sunt urşi prin partea locului, mă asiguraseră militarii că nu fac niciun rău, vin numai până în apropierea potecii, stau ce stau şi apoi pleacă; îmi era totuşi teamă! Şi cui nu i-ar fi fost? Am rămas stei de piatră tot stăruind cu privirea către moş Martin, care încă nu mă văzuse – mai ştiam că în asemenea împrejurări nu e bine să te mişti, sau să-l ameninţi cu ceva – gândindu-mă totuşi cum am s-o iau la sănătoasa dacă dă cu ochii de mine. Ursul însă nici nu se sinchisea, mângâia trunchiul copacului cu o labă, mormăind uşor şi tot privea în sus, adulmecând ceva ce nu-mi puteam da seama. Văzându-l preocupat în acest fel, mi-am zis să profit de ocazie şi să mă strecor încet, cât mai neauzit spre dreapta, mai în adâncul pădurii, să-l ocolesc cât mai departe şi apoi să ies din nou la potecă şi să-mi văd de drum. Dar n-am apucat să fac un pas, că ursul m-a zărit şi a rămas cu ochii aţintiţi către mine, lung şi stăruitor, pândind pesemne să vadă ce am să întreprind. Doamne, atunci am crezut că inima mi s-a oprit în piept, de spaimă! Şi eram singură în toată pădurea! Nu se auzea nici măcar un cât de mic zgomot care să-i atragă atenţia şi să plece în direcţia aceea. Să plec? mă întrebam. Dar dacă se ia după mine? Să nu plec? Dar dacă vine către mine până la urmă? M-am hotărât totuşi să stau locului, tot nemişcată, fără să fac

vreun gest, fără să produc un cât de mic zgomot...

N-o să creadă nimeni, nici Victor nu m-a crezut atunci şi nici prietenii aceia ai noştri, dar am rămas faţă-n faţă cu ursul mai bine de un ceas, într-o aşteptare vecină cu groaza, fără să mă mişc, fără să întorc capul, fără să-mi iau ochii de la presupus paşnicul meu partener, care continua să cuprindă trunchiul copacului cu labele şi fără vreo intenţie de a pleca în vreo direcţie oarecare. Doamne, cum de pornisem singură la drum în după-amiaza aceea? Cum de nu aşteptasem să vină Victor să mă ia sau să pândesc trecerea vreunui grănicer prin dreptul şcolii, ca de obicei şi să-i cer să mă însoţească? Mă grăbisem, evident eram de vină, dar un vroiam să-l las pe Victor singur cu musafirii, aşteptându-mă. Nu-i mai puţin adevărat că şi în alte daţi, coborâsem şi urcasem singură poteca muntelui, dar nu fusesem avertizată în niciun fel de vreo întâmplare anume, care să-mi dea de gândit că va veni o clipă când temerarele mele plimbări prin tăcuta pădure, mă vor pune în situaţia să mă înspăimânt de groază!

Şi cum stăteam aşa, tot înfricoşată, cuprinsă de-un frig lăuntric, sub vălul întunericului ce se lăsa tot mai mult, am auzit venind din susul potecii glasul unor oameni. Şi-atunci, parcă mi s-a luat o piatră de pe inimă. Mă socoteam salvată. Am zărit apoi raza unei lanterne şi am desluşit chiar vocea lui Victor! Dumnezeule, el era! Ursul, văzând fasciculul de lumină, s-a speriat, a lăsat copacul şi a început să se rostogolească la vale.

— Ce-i ca tine, mă copile, mă? m-a întrebat Victor zărindu-mă rezemată de trunchiul unui brad, plânsă şi aproape fără glas. Te aşteptăm sus, unde ai stat până acum? Şi de ce ai rămas locului?

I-am povestit întreaga întâmplare, a râs, apoi m-a luat de braţ şi împreună am început să urcăm poteca spre pichet. Înainte, grănicerul însoţitor, cu lanterna...

— A fost probabil o umbră şi ţi s-a părut, a căutat Victor să-mi alunge frica ce încă mă stăpânea. Hai, linişteşte-te. Ne aşteaptă musafirii...

— Nu, dragul meu, a fost un urs. Un urs adevărat...

— L-ai electrizat cu privirea ta, altfel pleca. Tu până şi sălbăticiunile pădurii le pui la respect... Îţi închipui ce uşor a fost cu mine!

S-a sfârşit vara, a venit toamna, întreaga pădure a prins o culoare arămie, cădeau frunzele îngroşând covorul dintre bătrânii copaci, dimineţile ca şi serile erau tot mai reci, mai friguroase, zilele erau pline de-o ceaţă groasă, lăptoasă şi umedă ce se târa printre piscurile muntelui şi umplea văile adânci şi întunecate, apoi au început ploile, nesfârşitele ploi mărunte şi dese ce parcă-ţi picurau în suflet tristeţe, nelinişte şi o amară nostalgie. Plecam la şcoală pe poteca noroită acoperită de frunzele putrede ce mi se lipeau de pantofi; pădurea era liniştită, se auzea numai ploaia cum picură sus prin rămurişul încă viu în unele locuri, mergeam şi, cu cât coboram, totul mi se lumina în cale-mi ca zorii unei dimineţi: orizontul se lărgea şi îndată zăream îngrămădite casele satului cu acoperişurile de draniţă, stând mohorâte sub cenuşiul zilei. Seara, venea Victor şi mă lua, urcam muntele împreună, el îmi ducea caietele de desen ale copiilor, luate pentru studiu, şi cărţile, şi poşeta, şi umbreluţa, nu mă lăsa să-mi încarc braţele cu greutăţi, spunând că sunt plăpândă şi drumu-i greu şi anevoios. Apoi s-a înfrigurat deodată, pământul a îngheţat şi, nu după mult timp, a început să ningă...

— O să fie frumos, îmi spunea Victor, privind fulgii ce roiau în văzduh şi se aşterneau tot mai des în curtea pichetului. Iarna la munte e cu totul deosebită decât cea pe care ai cunoscut-o tu până acuma...

Într-adevăr, în câteva zile peisajul a devenit ceva mirific: piscurile muntelui s-au albit, văile la fel, zarea era şi ea albă, un alb imaculat, intens, ce aproape îţi făcea ochii să lăcrimeze privind-o. Pichetul a devenit o căsuţă ca din poveşti, pitită sub căciula înaltă de zăpadă, prin care abia răsăreau hornurile, cu fumul lor liniştit ce se ridica în fuioare subţiri spre văzduh. Mai fusesem la munte, nu-i spusesem lui Victor, atunci într-o iarnă a studenţiei, însoţindu-l pe Alin Costiniu la Predeal, când pictasem câteva peisaje şi el mă învăţase cum să folosesc pasta pentru a întări albul şi a-i da culoarea sinonimă naturii. Mă învăţase şi să schiez, el era un maestru în privinţa asta, îmbrăca un frumos costum sport cumpărat din străinătate, de pe acolo îşi achiziţionase şi o pereche de schiuri cu beţe din bambus şi exhibiţiile pe care le făcea, coborând pante repezi, în slalomuri

largi, elegante atrăgeau atenţia tuturor, dar mai des a femeilor care-l admirau, complimentându-l direct, spre neascunsa lui satisfacţie ce-i dădea un sentiment de mândrie şi o evidentă superioritate masculină. Se socotea un Don Juan, un ins de neegalat faţă de restul bărbaţilor, nu-mi dădeam seama atunci, lucrul acesta l-am înţeles mult mai târziu...

Venind iarna, grănicerii pichetului umblau şi ei cu schiurile; îi vedeam în costumele lor albe, cu armele în bandulieră, binoclurile agăţate pe piept, cu bidonul de apă la şold lângă tocul de pânză al pistolului de rachete. Îi urmăream cum se lăsau lin la vale, avântându-se printre copaci ca nişte năluci sau urcând pantele spre culmile înzăpezite. Îmi plăcea deci să-i privesc şi nu o dată Victor, observând acest lucru, îmi spusese că-mi va cumpăra o pereche de schiuri şi-mi va da primele lecţii de coborâre, de slalom sau frână în plug...

— Ai pus vreodată un bocanc de schi în picioare? m-a întrebat el într-o zi, dornic să-mi satisfacă orice plăcere.

— Nu, am minţit eu.

— Deci, nici schiuri?

— Evident...

— De fapt este explicabil, n-ai avut vreo posibilitate în acest sens... Dar am să te învăţ. Dacă ai puţină voinţă, şi ştiu că o ai, o să prinzi repede sportul ăsta nemaipomenit de frumos!

Îmi petreceam serile lângă el, în mica noastră căsuţă de lângă pichet, viscolul zgâlţâia ferestrele şi şuiera în hornuri, dar nouă nu ne păsa, ascultam radio, jucam şah, citeam sau pur şi simplu stăteam de poveşti, în fotolii, la gura sobei, amintindu-ne întâmplări din copilărie, mai mult eu decât el, pentru că mă punea să-i spun câte ceva despre felul cum am crescut şi despre pasiunea mea pentru pictură. Apoi ieşea afară în viscol, se ducea la pichet, trecând curtea prin nămeţi, se interesa care este situaţia în zonă şi revenea cu ninsoarea în păr şi pe umeri, o scutura în pragul odăii, zâmbindu-mi de parcă venea de la o joacă, după care iar începeam să tăifăsuim despre câte ne treceau prin minte. Era cald şi bine în cameră, mirosea a cetină de brad şi a răşină arsă, o linişte desăvârşită ne înconjura şi numai când şi când, în grajdul lor de lângă pichet, măgăruşii răgeau pe rând, speriind noaptea.

Oricât a fost timpul de potrivnic – nu mai spun că în câteva zile, zăpada a troienit cărarea din munte –, n-am lipsit niciodată

de la şcoală. Când se destrămau zorile şi lumina albastră a dimineţii se împrăştia blândă peste sat, eu eram în pragul şcolii. Controlam focurile, aerisirea claselor, curăţenia, vroind să văd cum îşi făceau datoria cei ce erau de serviciu în gospodăria şcolii. De la catedră, în timp ce le dădeam elevilor să deseneze ceva după natură, priveam pe fereastră afară cum ninge, cum trec săniile pe uliţă, cu salbe de clopoţei la gâtul cailor, priveam oamenii încotoşmănaţi, umblând de colo până colo după treburi, ascultându-le glasurile vătuite, dar limpezi sub ninsoare, cum îşi dădeau bineţe, se întrebau de sănătate sau ce mai rostuiesc pe la casele lor.

Aveam, cum să spun, o linişte a mea, o linişte adâncă, odihnitoare, la fel ca a naturii înconjurătoare, o împăcare totală a sufletului, a inimii, găsisem bărbatul potrivit, cei dorit în visele mele, îl iubeam şi mă iubea ştiindu-mă fericită. Îmi făcusem o gospodărie, aveam casa mea, simţeam satisfacţia muncii mele, stăpânindu-mă sentimentul unei mari împliniri, într-un cuvânt îmi dobândisem un ideal dincolo de aşteptări şi socoteam că nicicând şi nicio altă împrejurare n-ar fi putut aduce unui om bucuria de a trăi aşa cum o realizasem eu, nesperat de repede şi de bogată în semnificaţiile ei. În definitiv, ce şi-ar mai fi putut dori o femeie? Ce-mi mai puteam dori eu? Este adevărat, sus în munte nu aveam confortul unei locuinţe de la oraş, drumul către şi înapoi de la şcoala din sat mă obosea uneori, nu aveam la îndemână distracţiile ce ţi le oferă un centru urban, dar viaţa ce-o duceam şi cu care mă acomodasem din primele zile, avea totuşi frumuseţea ei, poezia ei, farmecul ei. Victor mă înconjura clipă de clipă cu dragostea lui, cu atenţia lui, mereu îl aveam lângă mine, venind în calea mea la şcoală, însoţindu-mă la cumpărături prin sat, ajutându-mă în gospodărie, se interesa de viitoarea mea expoziţie, pe care intenţionam s-o deschid în primăvară, de preocupările mele, într-un cuvânt mă seconda în totul, socotindu-se – în glumă – umbra mea, fără contur şi totuşi prezentă în orice împrejurare. Îmi plăcea când îl ştiam alături, eram nespus de fericită, după cum eram şi tristă când trebuia să plece în zonă pe vreme potrivnică, pândit de vreo primejdie a naturii sau a răufăcătorilor. De Anul Nou plănuisem să mergem în micul meu orăşel, să petrecem sărbătorile cu mama şi cu surorile, cu Traian care se făcuse mărişor şi apoi să stăm câteva zile în Bucureşti şi la Braşov, întrucât îşi lua o parte din

concediu, iar eu mă aflam în vacanţa de iarnă a elevilor şi deci lipsa mea de la şcoală nu constituia o problemă.

Aşadar trăiam, iubeam, munceam şi dacă în trecutul nu prea îndepărtat, copilăria, adolescenţa avuseseră şi zile întunecate pentru mine, destinul îmi hărăzise acum numai lumină, o lumină care îmi mângâia sufletul şi-mi încălzea inima aşa cum poate nu visasem cu ani în urmă.

Dar deodată, pe cerul limpede al acestei mult râvnite linişti, al acestei depline fericiri, s-au ivit nori negri aducători de furtună, de blestem şi suferinţă, de chin şi oropsite clipe de zbucium.

Nici nu bănuiam în dimineaţa aceea de iarnă, când am plecat de acasă spre şcoală că seara nu mă voi mai întoarce în camera mea, la rostul meu, ci voi fi obligată în aşteptarea anchetei să-mi petrec timpul în odaia pregătită pentru oaspeţi, la pichet. Nu bănuiam nici că mâna ce scrie aceste rânduri va fi în stare să ţină un pistol şi să apese pe trăgaci. Cum nu bănuiam că avea să vină vreodată timpul, când apărând dragostea, liniştea căminului, a hotarului, a tot ceea ce însemna fericire pentru mine şi pentru semenii mei, voi fi nevoită să curm o viaţă de om!

Nu bănuiam nimic!

Am venit la şcoală ca de obicei, am intrat în cancelarie semnând condica de prezenţă, schimbând câteva cuvinte cu colegii şi colegele mele, după care am luat catalogul şi am intrat în clasă. Era frig, focul duduia în sobă, dar încă nu se încălzise încăperea, aşa încât copiii stăteau mai mult zgribuliţi, încotoşmănaţi în fulare, suflând în palme şi tropăind uşor din picioare să se încălzească. Pe sub bănci, zăpada căzută de pe ghetele lor făcuse dâre de apă, ce şiroiau ici, colo ca nişte râuleţe pe duşumeaua dată cu vopsea...

— Vă este frig, copii? am întrebat, aşezându-mă pe scaun la catedră.

— Daaaa! au răspuns toţi în cor.

— Aşa este întotdeauna la prima oră. Colegul vostru a venit devreme, a făcut focul, dar soba asta se încălzeşte mai greu. Şi uitaţi, afară tot continuă să ningă...

Copiii priveau pe geam, dimineaţa era albă, fulgii jucau prin dreptul ferestrelor, pomii din livada şcolii stăteau şi ei aplecaţi de povara zăpezii ce parcă îi copleşea. Nici gând să-i pun încă să deseneze. Le cerusem ca, în dimineaţa aceea, fiecare să aducă

de acasă câte un obiect, care li se părea lor mai deosebit, aveam să le punem toate pe catedră şi care hotărau ei că este mai frumos, pe acela să-l deseneze privindu-l din diferite unghiuri. Pe bănci vedeam la fiecare câte o ulcică de pământ, un ulcior, o ramă pentru fotografii, un fier de călcat, o doniţă, o cratiţă, o lampă de gaz, un măr din ghips şi câte şi mai câte, felurite obiecte pe care le socotiseră ei, sfătuindu-se şi cu părinţii, că ar putea constitui un model pentru desen. Şi privind totul de acolo, de la catedră, luând la rând fiecare bancă, l-am zărit în fundul clasei pe Tomiţă, băiatul unui pădurar, elev destul de bun de altfel, dar ştrengar fără pereche, l-am zărit că ţine în braţe o pisică, pe care o mângâia de zor, încercând pe şoptite s-o liniştească. Mi-a venit pe dată izbucnesc în râs. La aşa ceva nu mă aşteptasem. M-am stăpânit însă şi am întrebat cu un aer plin de seriozitate:

— Ce v-am spus eu, Tomiţă, să aduceţi fiecare de acasă?

— Câte un obiect! a răspuns băiatul isteţ, ridicându-se în picioare, dar fără să lase pisica din braţe. Câte un obiect care credem noi că e cel mai frumos...

— Şi tu ce ai adus?

— Am adus motanul. Ştiţi, la noi în casă el este cel mai frumos obiect. Aşa a spus şi mama şi soră-mea. E vărgat, vedeţi, şi are şi un bănuţ alb în frunte. Are şi mustăţi frumoase. Şi toarce...

— Dar pisoiul este obiect? l-am luat la rost, abia stăpânindu-mi râsul. Aşa ai învăţat tu, că pisoiul este un obiect?

— Este o fiinţă!

— Păi atunci?

— Da, dar este o fiinţă frumoasă. A zis şi tata să-i facem un tablou, că merită. Ştiţi câţi şoareci a prins? Oho, o mulţime! Şi la noi şi la vecini. Şi e şi dresat, stă în două labe ca la circ. Zău, pe viaţa mea dacă vă mint... Ia să vedeţi...

Zicând acestea, a încercat să pună pisoiul pe bancă, în două labe dar cum l-a lăsat din mână acesta a şi zbughit-o ca apucat printre picioarele copiilor, căţărându-se pe dulapul cu insectare şi rămânând acolo între două glastre cu flori, speriat şi neliniştit. Clasa a izbucnit în râs. Râdeam, bineînţeles şi eu. Copiii uitaseră de frig, de tot. Băteau acum din palme, chiuiau, se înghionteau, cu ochii numai la pisoi, iar Tomiţă, călare pe spinarea unui coleg, încerca să-l ia dintre glastre.

— De-ajuns, Tomiţă! i-am spus. Treci la loc în bancă!

— Şi cu pisoiul ce fac? m-a privit el neliniştit, îngrijorat. Trebuie să-l duc acasă. Mă bate tata...

— Lasă-l acolo. Are să coboare el, dacă-i daţi pace. Până la prânz o să fie iar jos numai să nu-l speriaţi...

În clipa aceea, a intrat în clasă un băiat mai mărişor, într-o scurtă de oaie, pe cap cu o căciulă miţoasă, plină de zăpadă, pe care a scos-o, a dat „bună ziua”...

Îl cunoşteam, era în clasele mari, învăţa după-amiaza, dimineaţa îl mai ajuta pe tatăl său, gaterist la exploatarea forestieră de dincolo de sat.

— Ce doreşti, Ştefăniţă? l-am întrebat şi i-am făcut semn să se apropie.

— Vă caută cineva la noi acasă.

— La voi acasă? Cine mă caută? am devenit dintr-o dată curioasă.

— Nu ştiu cine este, un domn, a venit azi-noapte şi a dormit la noi. Zice că vă cunoaşte de multă vreme şi ar vrea să vă spună vreo două vorbe...

— De ce nu vine aici?

— Nu ştiu! a înălţat din umeri copilul. Cum a plecat tata la gatere şi mama la scos cartofi, s-a sculat, a venit în odaie la mine, m-a întrebat dacă vă cunosc şi, după ce m-a cinstit cu douăzeci de lei, m-a rugat să vă dau de veste despre el...

Cine să fie? am rămas o clipă pe gânduri. Şi ce doreşte de la mine? În orice caz, insul nu este din apropiere, din moment ce noaptea s-a odihnit la o gazdă din sat.

— Nu a spus cum îl cheamă? l-am întrebat eu pe băiat, căutând să aflu ceva mai devreme cine ar putea fi enigmatica persoană. Şi de unde este?

— Nu ştiu, a răspuns evaziv băiatul. Cred că e ceva sportiv, că are schiuri şi rucsac, le-am văzut de dimineaţă lăsate în săliţă la noi...

— Bine, du-te, am să vin de îndată...

După plecarea lui Ştefăniţă, m-am dus la cancelarie, am vorbit cu directoarea şi m-am învoit pentru o oră, spunându-i că am o treabă urgentă de rezolvat în sat. Un coleg de la o clasă învecinată a rămas să supravegheze şi clasa mea. Le dădusem copiilor să deseneze un ulcior şi o lampă cu gaz...

După un sfert de oră, înotând prin nămeţii ce umpleau uliţa, am intrat pe poarta casei unde mă aştepta cel ce, după spusa

lui, mă cunoştea mai de mult şi vroia să-mi spună... „vreo două vorbe”. Ce fel de vorbe? Şi în legătură cu ce? Dar de ce nu a venit la şcoală dacă avea ceva de discutat cu mine? Din moment ce l-a trimis pe copil ştia, desigur, că sunt profesoară şi evident unde mă poate găsi.

Am urcat scările cerdacului, întâmpinată de Ştefăniţă, care şi ajunsese acasă înaintea mea, am trecut printr-o săliţă friguroasă şi de acolo am intrat în odaia în care se afla musafirul. Şi cum am trecut pragul, văzându-l, am rămas stană de piatră! Alin Costiniu!

S-a ridicat de pe pat, înalt, voinic, aşa cum îl ştiam, zâmbind mi-a luat şi mi-a sărutat mâna, cu aceeaşi tandreţe pe care i-o cunoşteam, m-a privit o clipă lung şi stăruitor în ochi...

— Ce-i cu dumneavoastră? am întrebat mirată şi mi-am descheiat paltonul, că mă sufocam de căldură. Cum aţi ajuns aici? Şi pentru ce m-aţi chemat?

— Spune mai întâi ce faci? a căutat el să schimbe vorba. Te aşteptai la vizita asta? Desigur că nu...

Zâmbea, cu zâmbetul acela al lui superior, nonşalant, de siguranţă şi certitudine, aşa cum îi fusese comportarea în întreaga viaţă.

— Uite care-i chestiunea, domnule Costiniu, nu ştiu ce doriţi şi de ce mă căutaţi, dar trebuie să vă spun că eu am fost deranjată de la ore, m-am învoit pentru puţină vreme şi nu pot să stau la taclale, în timp ce am o slujbă, nu? Şi o răspundere...

— Evident... Evident...

— Apoi, să ştiţi că m-am măritat şi deci, nu găsesc un temei pentru gestul dumneavoastră... Mai ales că ne-am despărţit în condiţiile, pe care le cunoaşteţi...

— Tot categorică, nu? Nu te-ai schimbat de loc! Dar mai uită omul...

— Nu am de ce să uit!

Fierbeam, eram toată un clocot de revoltă, i-auzi ce îndrăzneală, să vină până aici la sute de kilometri depărtare, dornic, pesemne iar de vreo aventură sentimentală.

— Spuneţi ce doriţi, că mă grăbesc! am reluat precipitat, încărcată de nervi. V-am spus, n-am timp de conversaţii. Mai ales cu dumneavoastră...

— Mi-a fost dor să te văd, asta e! a zâmbit el din nou, fără să se piardă cu firea. Şi cui îi este dor de cineva, trece peste orice

fel de opreliști, peste orice convenienţe, face, cum se spune, pe dracu-n patru şi caută până găseşte. Eu te-am căutat şi te-am găsit. Clar, nu?

Nu ştiam ce să spun. Eram de-a dreptul uluită pentru impertinenţa cu care-mi vorbea. În definitiv, ce vroia? Cum de mă aflase tocmai aici, la margine de ţară? Cărui fapt real, subliniez „real” se datora efortul pentru a fi aici, acum, în dimineaţa asta? Să-mi răscolească trecutul, să-mi amintească nişte clipe dureroase, pricinuite de mârşăvia lui? Să-mi strice căsătoria, prin cine ştie ce netrebnicie?

N-am vrut să mai stau. Mi-am pus fularul, mi-am încheiat paltonul, mi-am potrivit căciuliţa pe cap, am hotărât să plec, prezenţa lui Alin Costiniu nu prevestea nimic bun, dimpotrivă... Ce-ar fi zis Victor auzind că m-am întâlnit cu acest ins, despre care îi spusesem vag câte ceva, aici, într-o casă străină? Satul era mic, ochii oamenilor vedeau totul, nu le scăpa nimic. Unde era prestigiul meu, onoarea mea, demnitatea mea?

— Stai, ce faci? Pleci? m-a oprit puţin speriat Alin Costiniu, ridicându-se brusc de pe pat şi apropiindu-se, mi-a luat fularul de la gât, căciuliţa de pe cap. Dar n-ai stat niciun minut, n-am schimbat decât câteva cuvinte, se poate?

— Ce putem vorbi? l-am privit eu aspru, încercând să-mi reiau fularul şi căciuliţa din mâinile lui. Ce avem atât de comun ca să putem vorbi?

— Nu avem? a zâmbit el iar, tot aşa, superior şi nonşalant, căutând să-mi prindă privirea.

— Nu! Nimic! Absolut nimic...

— Ei, nu-i chiar aşa! a protestat sigur pe el. Te rog ia loc pe scaun şi ai să vezi că-mi dai dreptate...

— Ce doriţi, domnule, de la mine? m-am înfuriat eu pe dată şi i-am smuls din mână fularul şi căciuliţa. Cum vă permiteţi să mă deranjaţi cu prezenţa dumneavoastră, total nedorită?

— Ei, uşurel... uşurel, fetiţo, nu-ţi lua un asemenea avânt, că nu te prinde, pe onoarea mea! a vorbit domol Alin Costiniu, privindu-mă de astă dată scrutător pe sub sprâncene. Te-ai supărat? Dar de ce, oare? Pe cuvânt dacă înţeleg ceva! Nu te-am jignit cu nimic, nu ţi-am spus nimic nelalocul lui, m-am purtat destul de civilizat. Şi atunci? În loc să-mi fi recunoscătoare pentru toate câte le-am făcut pentru tine, mă tratezi, cum se vede, cu sictir. Străbat sute de kilometri să te

găsesc, să te revăd şi drept răsplată ridici tonul la mine, ca la un ins oarecare, ca la un om de nimic! Păi se poate? Noblesse oblige, draga mea, cred că eşti de acord cu mine, nu?

Nu ştiam ce să mai cred. Ce să fac? Ce atitudine să iau faţă de acest om lipsit de scrupule, stăpânit de prejudecăţile lui meschine, josnic şi murdar, ce căutase să-mi întineze tinereţea cu purtarea lui nedemnă şi care mă tortura cu prezenţa lui enigmatică, vorbindu-mi cu o obrăznicie fără seamăn?

— Domnule, v-am spus, eu nu am timp să...

— Te grăbeşti chiar atât de mult?

— V-am spus motivul.

— N-ai să te întorci la şcoală până ce nu vom rezolva o problemă, a vorbit categoric de astă dată Alin Costiniu. O problemă deosebit de importantă şi care nu comportă amânare...

— Ce problemă?

— O problemă în care eşti direct interesată.

— Eu?

— Da, tu!

— Anume?

— Dacă nu-ţi păstrezi calmul şi eşti mereu agitată, nu facem nimic, să ştii! m-a avertizat el, vorbindu-mi liniştit, domol. Pentru că atât eu cât şi tu avem nevoie de calm. De cât mai mult calm. Şi de curaj...

— Vă rog să fiţi mai explicit, am cerut şi m-am aşezat pe scaun, dându-i să înţeleagă că sunt dispusă să-l ascult. Despre ce este vorba?

— Ţi-am spus despre o problemă în care eşti direct interesată.

— Dar, vorbiţi odată, pentru numele lui Dumnezeu! m-am înfuriat iară şi am lovit cu palma în tăblia mesei. Ce mă fierbeţi atâta? Despre ce problemă e vorba?

— Ei, iar te agiţi şi nervozitatea asta nu duce la nimic bun! a căutat el să mă liniştească. Ţi-am spus că avem nevoie de calm. Mai ales din partea ta. Ori tu te-ai înfierbântat deja şi pe ce motiv? Total gratuit!

— Vă ascult!

Doamne, mă gândeam, ce vroia omul ăsta de la mine? Despre ce problemă o fi vorba? Şi în care să fiu direct „interesată”?

— Deci, mă asculţi, da!

— Da...

— Şi o să faci tot posibilul să rezolvăm chestiunea, problema respectivă...

— Nu promit nimic, pentru că nu ştiu despre ce este vorba...

— Şi dacă ai să ştii, dar mai ales dacă ai să-ţi dai seama că în joc este propria ta situaţie, chiar propria ta libertate, viaţă, mă rog, ai să mă ajuţi?

Cuvintele acestea m-au îngrozit de-a binelea! Ce tot bătea câmpii? Unde vroia să ajungă? Ce acuzaţii intenţiona să-mi aducă? Şi ce legătură avea viaţa mea demnă, cinstită cu a lui, josnică şi murdară? Libertatea mea? Dar pentru ce putea fi în pericol libertatea mea? Se juca, oare, cu cuvintele? Cu acuzaţiile? Chiar că eram, pe lângă intrigată, dar şi curioasă să văd ce-mi mai putea debita acest ins total compromis în ochii mei.

— Să încep, deci... a murmurat el şi s-a aşezat mai bine pe pat, aprinzându-şi şi o ţigară. Uite despre ce este vorba...

Şi încet, încet povestea era următoarea:

Pe vremuri, în Bucureşti, a existat un mare negustor, un bogătaş, Caton Ghiulamila care, înainte de venirea lui Antonescu la putere, a cerut plecarea din ţară şi s-a stabilit prin Canada, pare-se la Montreal. Drept mulţumire pentru faptul că statul român i-a înlesnit cu multă uşurinţă această doleanţă, el a donat unui aşezământ cultural o întreagă colecţie de tablouri, unele dintre ele de-o valoare inestimabilă. Printre aceste opere de artă s-a numărat şi una dintre celebrele lucrări ale lui Caspar Netscher, tabloul Mariei a II-a Stuart, soţia prinţului Willhem al III-lea. Se ştie, tabloul a fost executat în cel puţin trei variante, dintre care una se află la Ermitaj în Leningrad şi este datată 1683. Dintre aceste variante, un tablou a intrat şi în posesia lui Caton Ghiulamila şi implicit, ulterior, în acea a aşezământului cultural. Lucrarea este reprezentativă pentru epoca respectivă şi pentru maniera artistică a pictorului german, stabilit ulterior în Olanda şi cunoscut ca unul dintre cei mai buni portretişti ai timpului. Tânăra prinţesă este îmbrăcată într-o rochie din satin, larg decoltată, cu o mantie de hermină, purtând numeroase bijuterii. Printre aceste bijuterii, la gâtul ei se vede prins un colier desenat într-o tentă foarte uşoară, aproape invizibilă, dar care marchează totuşi conturul umerilor dezgoliţi. Urmărindu-se achiziţionarea principalelor opere de artă pentru a se crea fondul de stat, sarcină ce-o avusese printre alţii şi Alin Costiniu

ca mare expert în materie, a dat şi peste acest celebru portret, una din variantele lui Netscher, pe care, după inventariere, l-a repartizat unei săli de muzeu. Incitat de alţii sau pornind de la propria sa idee, Costiniu a sustras cu timpul câteva din aceste opere celebre, pe care în desele sale călătorii le-a vândut peste hotare înlocuindu-le în muzee cu copii de-ale lor, de-o fidelitate excepţională. Nimeni nu s-a sesizat că în cutare sală, pe un anume perete ceea ce până mai ieri a fost un tablou original, astăzi nu era decât o simplă copie, dar executată cu măiestrie, la proporţiile şi în culorile respective, cu tenta de vechime caracteristică epocii şi cu rama iniţială. Cine se îndeletnicea cu asemenea treabă? Diferiţi studenţi solicitaţi de către Alin Costiniu contra unor sume de bani şi cărora le argumenta execuţia copiei prin aceea că în turneul unei expoziţii prin ţară, anumite originale de mare valoare nu pot circula, dar e bine pentru cultura maselor de vizitatori ai sălilor de artă, să figureze şi acele opere prin reprezentările lor fidele. Printre cei care au primit de lucru în acest sens, s-a aflat şi Talida, la timpul cunoscut, tablourile fiindu-i aduse în Bucureştii Noi, la gazda ei, de către trimisul lui Costiniu, nimeni altul decât bătrânul evreu Isac Finştein, omul care se ocupa totodată şi de ridicarea lor...

— Asta ar fi o primă parte a poveştii, a căutat să fie mai explicit Alin Costiniu. Pe urmă...

— Şi eu cu ce mă fac vinovată în toată chestiunea asta? am întrebat înmărmurită de toate câte le auzisem. În afacerea asta de înstrăinare a unor tablouri peste hotare? Dumneavoastră m-aţi indus în eroare, aţi minţit aşa după cum singur recunoaşteţi, aţi contat pe naivitatea mea şi a altor tineri, ademenindu-ne cu bani să vă lucrăm copiile...

— Dacă executai tabloul întocmai fără vreo omisiune, totul era bine în ceasul ăsta şi evident nu mă aflam aici! a spus Alin Costiniu categoric, fără niciun fel de echivoc. Dar lucrând copia de altfel bine executată, ai uitat de colierul prinţesei...

— Cum am uitat?

— Foarte bine. N-ai pictat acel colier pe care, în original, regina îl poartă în jurul gâtului.

— Vai, se poate? am rămas eu perplexă. Cum asta?

— Uite că se poate!

— M-a grăbit Finştein, acesta este motivul, dacă s-a întâmplat aşa, am căutat eu să explic situaţia. În definitiv, am venit pe

dată cu un argument: şi în tabloul lui Jan Steen, dacă nu mă înşel intitulat „Pereche de îndrăgostiţi”, un copist n-a pictat şi iepurele, simbolul fertilităţii. Motivul explicat de el? Zice-se din decenţă pentru privitori...

— Situaţia este atât de gravă, dragă Talida, încât nu ne arde acuma să venim cu asemenea puerile argumente!

— Vă cred, dar cum de-a devenit această situaţie atât de gravă?

— Observarea lipsei colierului a dus la demascarea întregii operaţiuni, aceea cu înlocuirea originalelor...

— Şi cine a observat lipsa colierului? am fost curioasă să aflu.

— Chiar băiatul lui Calon Ghiulamila, un mare proprietar de ferme, ce ne-a vizitat de curând ţara şi care a văzut tabloul la muzeu. El a sesizat autorităţilor despre falsul tabloului dăruit de tatăl său şi bineînţeles că primul care a fost chemat să dea explicaţii am fost eu...

— Şi le-aţi dat? am întrebat îngrozită.

— Încă nu, deoarece am fugit. Am reuşit să scap...

— Cum asta?

— Auzind cele întâmplate, bătrânul Finştein a murit de cord, chiar în seara aceea; deci un martor incomod pentru noi şi preţios pentru autorităţi nu mai poate fi luat în seamă. Dar eu n-am dat încă nicio declaraţie. Îţi dai însă seama că de voi cădea în mâna anchetatorilor, trebuie să le spun că tu ai executat copia, că ai făcut parte din colectivul de substituire a originalelor, deci din această afacere, că...

— Destul! am strigat ca o dementă şi m-am ridicat brusc în picioare. Nu vreau să mai aud nimic! Ce vreţi, dumneavoastră, domnule? Să mă faceţi părtaşă dumneavoastră în această afacere murdară, de care nu am ştiut nimic până-n clipa asta?

— De ce ţipi, dragă? m-a prins Alin Costiniu de-un umăr şi m-a aşezat cu încetul jos pe scaun. De ce te dai în spectacol? Vrei să te audă oamenii ăştia din odaia vecină? Calmează-te, te rog, încă nu s-a întâmplat nimic care să te facă să-ţi ieşi din fire!

— Sunteţi un şantajist, domnule, asta sunteţi! am replicat eu cu vehemenţă. Un escroc ordinar! Un om josnic, murdar, asta sunteţi!

— Mă rog, debitează tot arsenalul tău de insulte, nu mă supăr, a zâmbit moale, îngăduitor Alin Costiniu. Te înţeleg... Îţi înţeleg starea în care te afli, dar totodată aştept să te linişteşti ca să

putem discuta în voie, să găsim o ieşire din impasul în care ne aflăm.

— În care vă aflaţi dumneavoastră, nu eu!

— Ba, pardon, în care ne aflăm amândoi! mi-a tăiat el vorba. Pentru că să nu uiţi fetiţo, ai primit bani ca să execuţi copiile. Chitanţele sunt la mine, le-am luat de la Finştein. Şi-n aceste hârtii scrie negru pe alb pentru ce ai primit banii! „...să execut copia fidelă a cutărui şi cutărui tablou după originalul cutare şi cutare”. Îţi aminteşti? Eu posed aceste acte, sunt probele cele mai evidente că ai luat parte la această afacere, iar din hârtiile astea nu rezultă – cum mă condamni – că ai fost indusă în eroare. Nu! Categoric, nu! Ceea ce rezultă, ţi-am spus, este faptul că eşti părtaşă la afacere şi atâta tot. Lucru suficient pentru o urmărire penală!

— N-am luat parte la nicio afacere, nu cunosc nimic, nu ştiu nimic! am răbufnit iară, ridicând glasul plină de enervare. M-aţi minţit, m-aţi indus în eroare, asta este şi aşa am să spun la judecată!

— Probe, dragă Talida, probe ai? mi-a cerut sfidător şi imperturbabil Alin Costiniu. Cu ce ai să dovedeşti că ai fost minţită şi că nu a fost o înţelegere iniţială între noi, cei ce am întreprins această acţiune? Spune, cu ce?

Am rămas mută pe scaun, fără să mai scot o vorbă. Eram ameţită, se învârtea odaia cu mine, treceau sănii pe uliţă, nu le auzeam, nu auzeam nici vorba femeii de dincolo ce venise de la cules cartofii şi-i spunea ceva băiatului, tremuram şi un gol mi se ridica din stomac, dându-mi o senzaţie de leşin, Doamne, în ce murdărie mă găseam fără voia mea! Ce consideraţie avusesem pentru omul din faţa mea, şi care-i era adevăratul caracter! Îl credeam cinstit, corect, împărţea cu generozitate bani în dreapta şi-n stânga, oferea coctail-uri, mese, petreceri, oferea cadouri şi apreciate atenţii, se îmbrăca în cele mai distinse costume şi-şi ţinea casa într-un rang de întâia mână şi toate astea din ce venituri? Din respectivele afaceri cu tablouri şi poate din altele necunoscute mie până în clipa de faţă. Pentru mine, radiografia morala a acestui ins era acum limpede, clişeul ei îmi spunea totul, într-adevăr târziu, dar îmi confirma unele presupuneri iniţiale, îmi întărea o anume convingere ce mă stăpânise de la început. Ah, cum de nu-i spusesem lui Victor totul, ar fi fost avertizat din capul locului, cum de nu-i vorbisem

de la început despre relaţiile mele cu acest individ degradant prin comportarea lui? Dar, oare ce-i puteam spune? Ce cunoscusem eu până acum din toate câte îmi auzeau urechile în clipele astea? Cu ce eram vinovată, chiar faţă de propria mea conştiinţă pentru tot ceea ce făcusem, pentru tot ceea ce întreprinsesem? Naivitate? Încredere în oameni? Lipsă de discernământ în alegerea prietenilor? Poate numai una din acestea sau toate la un loc. Nu ştiu... Ceea ce ştiu este faptul că mă socoteam o femeie corectă şi corectă rămăsesem în limitele demnităţii, nu greşisem cu nimic, nu făptuisem nimic înjositor. De unde să-mi dau seama că fusesem amestecată, fără voia mea, într-o afacere detestabilă din care nu ştiam cum am să ies şi în ce fel să-mi dovedesc nevinovăţia? Totuşi, gândul meu era la Victor, îi voi spune tot cum a fost, mă va înţelege prin bunătatea lui, va rezolva totul, nu se poate să nu mă ajute, să găsească o argumentare justificabilă. Şi, până la urmă, poate să-l pună la punct pe acest şantajist de ultimă speţă!

— Fetiţo! m-a trezit din gânduri Alin Costiniu, timpul trece şi trebuie să facem ceva. Ceva care să ne elibereze pe amândoi de această grea povară. Pentru că trebuie să recunoşti, nu este uşor nici pentru tine, cu atât mai mult pentru mine...

— Ce să facem? am şoptit eu, ca dusă pe altă lume şi am simţit cum mi se umezesc ochii. Ce puteam face?

— Vezi că putem discuta? mi-a vorbit liniştit, oarecum satisfăcut că reuşise să mă îngenuncheze într-un fel. Ei, vezi?

— Spuneţi...

— Iată planul meu, uşor de realizat, uşor de întreprins şi peste o oră nu mai ştim nimic unul de altul, nu mai ai nicio supărare...

— Care?

— Mă duci sus la pichet, chipurile să mă prezinţi soţului tău ca pe un vechi cunoscut. Îi voi povesti totul, el va înţelege şi, dacă te iubeşte, te va salva...

— Cum mă va salva?

— Lăsându-mă să trec dincolo. Sunt singurul care te pot acuza ca fiind părtaşă la afacere. Ori, dacă eu am dispărut, implicit dispare şi acuzaţia împotriva ta. Iar dacă el nu face acest lucru pentru tine, repet – pentru tine în primul rând eu mă reîntorc la Bucureşti şi declar totul. Cu riscul unei condamnări, bineînţeles, dar de care am să fac tot posibilul să scap. Pentru că, îţi mărturisesc, dacă ştiam ce are să se întâmple, la ultima

mea ieşire în străinătate nu mă mai întorceam. Acum paşaportul meu de serviciu este blocat. Dar cine şi-ar fi putut închipui că fiul lui Ghiulamila, intrigat că „s-a furat donaţia tatălui său” avea să procedeze aşa cum a procedat? Ei, ce zici?

— Soţul meu nu va fi de acord, o ştiu...

— De ce să anticipezi? a căutat să-mi întoarcă gândul Alin Costiniu? Dacă ţine la tine şi ştiu că ţine, tu mi-ai spus, îi va fi uşor să te salveze...

Mi-am cuprins fruntea în palme să nu mă vadă că plâng şi am căzut pe gânduri, copleşită de durere. Ce să fac? Cum să scap de acest şantaj ordinar ce viza, în primul rând, reputaţia lui Victor?

— Bine, sunt de acord, am acceptat eu într-un târziu, încolţindu-mi în minte un plan năstruşnic ce-mi luminase pe dată sufletul ca o rază de soare: îl conduceam la pichet şi-l dădeam pe mâna grănicerilor, a lui Victor. În rest, aveam să mă dezvinovăţesc eu în vreun fel în faţa autorităţilor. Nu se putea ca adevărul să nu iasă la iveală în vreun fel.

— Serios vorbeşti? m-a întrebat cam neîncrezător, Alin Costiniu.

— Foarte serios, am spus categoric. Pentru că nu văd altă ieşire din această situaţie...

— Ei, îmi pare bine draga mea, şi şi-a frecat palmele de bucurie. Îmi pare bine!

Ochii îi străluceau viu, aprins, câştigase jocul, era victorios, desigur se şi vedea dincolo de hotar, scăpând de urmăririle anchetatorilor şi de sentinţa judecăţii. Fără să mă mai întrebe ceva s-a ridicat, a luat rucsacul, l-a pus pe pat şi a început să scotocească prin el. Căuta ceva...

— Şi dincolo ce-o să faceţi? am vrut să aflu. Dacă vă prind grănicerii lor?

— Nicio grijă, mă descurc eu! m-a asigurat el. Important este să scap de autorităţile române...

Tot umblând prin rucsac, a dat la iveală un pistol cu ţeava brunată, lungă, învelit într-o bucată de pânză. I-a tras afară încărcătorul, a controlat cartuşele, apoi l-a vârât la loc.

— Ce vreţi să faceţi? am întrebat puţin înfricoşată văzându-l cum umbla cu arma încărcată.

— Nimic deosebit, mi-a arătat el pistolul. L-am luat ca să mă apăr în caz că voi fi încolţit. Dar până sus, la pichet, ne putem

întâlni cu vreun poliţai sau grănicer care, văzându-mă străin de locurile astea mă poate percheziţiona. Şi un asemenea pistol dă de bănuit. Ba, mai mult, e chiar un capăt de acuză. Aşa că te rog să-l iei tu în poşetă. Eşti soţie de grănicer, te ştie toată lumea. Cu tine e altceva.

— Eu? m-am apărat înfricoşată. Nu... nu... nu-l primesc. Mi-e teamă, credeţi-mă!

— De ce? Să nu-ţi fie. Dacă nu apeşi pe trăgaci, nu se întâmplă nimic. Te rog...

După o oră de mers prin pădurea albită de ninsoare, străbătând cărările troienite, am ajuns aproape de creastă, unde deodată locul s-a luminat, încât se zăreau limpede piscurile înalte, de stâncă, înconjurând pichetul. Ne-am întâlnit prin sat cu oameni, îmi dădeau bună ziua, cu grăniceri care mă salutau cu mult respect, dar nimeni nu s-a sesizat de prezenţa lui Alin Costiniu şi asta, datorită faptului că era însoţit de mine. Poate că-l socoteau un prieten de-al familiei şi mergea către locuinţa noastră, aşa cum mai veniseră şi alţii, cu alte prilejuri să ne viziteze, sus, în vârful muntelui. Sau poate o rudă... Dar nici nu ne vorbeam. El cu rucsacul în spinare şi schiurile pe umăr, călca voiniceşte în urma mea, fără să scoată vreun cuvânt, eu mergând înainte, cu poşeta în mână şi în poşetă cu blestematul de pistol pe care-l duceam cu o teamă de nedescris. Şi cu cât înaintam, cu atât mă gândeam mai stăruitor ce va zice Victor când îi voi duce o asemenea pradă, de-acum şi puţin liniştită în privinţa acuzaţiilor ce mi-ar fi fost aduse ca fiind chipurile amestecată în murdara afacere descoperită de autorităţi. Aveam conştiinţa curată că nu făcusem nimic rău şi asta era totul...

Ningea. Fulgii se învârtejeau în aer ca ameţiţi, înceţoşând zarea. Împrejur, totul alb, un alb imaculat, intens, chiar obositor ochilor. Uneori creasta muntelui se ondula uşor şi nămeţii îi conturau spinări stranii, nefireşti, cu linii paralele desenate în urcuşuri şi coborâşuri sinuoase. Pichetul nu era departe, dar abia se zărea prin perdeaua tot mai deasă a ninsorii. Ne-am oprit pe-o ridicătură de piatră acoperită cu gheaţă şi Alin Costiniu a privit jur-împrejur, încântat de frumuseţea peisajului montan în vreme de iarnă.

— O splendoare! a spus el şi a dat jos rucsacul din spinare, să se mai odihnească. Magnific, pe onoarea mea! Cât mai este

până la pichet?

— Se vede deja! am arătat eu în depărtare.

— Căsuţa aceea minusculă?

— Da, aceea...

— Şi acolo locuieşti tu cu soţul tău?

— Acolo.

— Păi, înseamnă că graniţa nu e departe.

— Deloc! Uitaţi, chiar se vede.

— Unde? Unde? a devenit deodată curios Alin Costiniu Nu disting nimic, e totul atât de alb!

— Lângă bradul acela înalt, jos către vale, se vede o bornă, i-am arătat eu. Cred că e troienită, dar acolo este în mod sigur. Pe creastă. Linia ce le leagă, este chiar linia hotarului.

— O adevărată pârtie de schi până acolo! a spus el zâmbind.

— Să mergem, am propus. Aici, sus, viscolul începe să se înteţească. Nu mai este mult...

— Îndată, să-mi pun schiurile, a spus şi s-a aplecat să şi le lege la picioare. Rucsacul este destul de greu şi, în felul acesta, îl pot duce la vale mai uşor...

— Cum credeţi...

După câteva clipe porneam din nou la drum. Dar n-am făcut decât câţiva paşi că l-am văzut pe Alin Costiniu înfigând cu putere beţele de bambus în zăpadă, încercând să-şi ia avânt pe pârtie la vale. Aplecat sub greutatea rucsacului, îndârjit şi precipitat...

— Ei, ce faceţi? i-am strigat, dar viscolul mi-a luat vorba şi a purtat-o peste văile albe. Treceţi peste linia hotarului!

Nu m-a auzit sau n-a vrut să mă audă. I se înfundaseră prea mult schiurile în nămeţi şi încerca să le scoată, să le aşeze pe un loc potrivit. În sfârşit, a reuşit. Apoi a înfipt din nou beţele să-şi facă vânt, fără să mă mai privească. Şi în clipa următoare, a pornit la vale, către graniţă, ca o nălucă albă...

Dar tot în clipa aceea, cu un curaj pe care nu mi l-am ştiut, am scos repede pistolul din poşetă, l-am întins în direcţia aceea şi am tras. Un singur glonţ. Şi glonţul i-a fost fatal fugarului. S-a prăvălit rostogolindu-se la vale, cu schiurile prin aer şi s-a tot dus până ce a pierit înghiţit de hăurile albe. Iar eu, încremenită de groază, am rămas cu arma în mână, din ţeava căreia încă mai ieşea un firicel de fum albăstrui privind în gol cu o uitătură cred demenţială, stranie, plină de groază. Pentru cele ce

făptuisem într-o clipă, o singură clipă ce însemnase de fapt viaţa unui om...

A lui Alin Costiniu...

Niciodată, mărturisesc, nu am ţinut în mână, până atunci, un pistol, deci n-am avut posibilitatea să învăţ a ochi. Armele mă înfricoşau de moarte şi evitam chiar să le văd, dar în clipa aceea nu ştiu, nu-mi dau seama ce putere ascunsă m-a împins ca, fulgerător, să scot unealta uciderii din poşetă şi să trag. Ceea ce ştiu şi sunt conştientă de acest lucru, îmi amintesc ca acum, m-am gândit pentru o secundă la Victor şi la misiunea lui, aici la frontieră, la marea lui răspundere pentru paza hotarului. Şi atunci, în secunda aceea, am tras. Şi s-a nimerit să ochesc. Cu sânge rece. Îngrijorată totuşi să nu-i fac lui Victor un rău...

Îndată am văzut o rachetă roşie, cu trei stele, înălţându-se prin fulguirea deasă către cer. Apoi stelele coborând ca trei petale de trandafir spre întinderile albe. După câteva minute numai, patru grăniceri au fost lângă mine...

Scriu şi mă gândesc acum la toate cele întâmplate. Mă gândesc la Victor... Mă va ierta el, oare? Mărturisesc că l-am iubit şi-l iubesc, aşa cum poate şi-a dorit şi-şi doreşte orice bărbat. Şi că tot ce am făcut, am făcut ca să-i apăr demnitatea, onoarea, munca lui plină de răspundere, aici la marginea ţării...

În tindă se aud paşi. Tresar. Se desluşeşte şi glasul cuiva. Cineva îşi scutură picioarele de zăpadă.

— Aici este, domnule căpitan. Îndată deschid...

În sfârşit, a venit ofiţerul anchetator. El trebuie să fie, Victor este numai locotenent, nu este vorba despre el. Las tocul, las gândurile ce m-au apăsat două zile şi două nopţi, las totul...

Tu, conştiinţa mea, căreia îţi scriu, fii propria mea apărare!

*

Aci, însemnările, stângaci caligrafiate, cu un scris mărunt, dezordonat, luau sfârşit. Am închis, deci, caietul cu sentimentul că las o lespede de granit peste o viaţă de om. O viaţă al cărei destin m-a cutremurat şi m-a făcut sa retrăiesc clipe răscolitoare, emoţionante...

Tu, conştiinţa mea, căreia îţi scriu, fii propria mea apărare!

Dar, oare, Talida a avut nevoie de această apărare? Chemarea ei a trebuit să găsească vreun ecou în inima cuiva anume?

Se făcuse ziuă. Trenul alerga vertiginos spre punctul terminus trecând ca un bolid pe lângă staţii şi cantoane, iar perdeaua ce acoperea fereastra uşor lăsată, flutura în voie lovindu-se aprig de marginea patului. Am stins lampa de noapte; nu mai folosea la nimic; am pus caietul pe valiza colegului meu de călătorie, care dormea încă învelit cu cearceaful. Omul nu ştie, desigur, că datorită lui, cunoscusem în orele ce ar fi trebuit să fie de somn, o femeie. O adevărată femeie!

Nu după mult timp, am auzit şi glasul conductorului pe culoar, anunţând staţia de coborâre. Maiorul s-a trezit, s-a dat jos din pat, mi-a spus „bună dimineaţa”, aranjându-şi părul înfoiat şi a început în grabă să se îmbrace. Avea umerii laţi, puternici, arşi de soare, venea doar de pe litoral. Foarte amabil, s-a prezentat, spunându-şi numele, gradul, după care a continuat să-şi aranjeze valiza, în timp ce-şi privea mereu ceasul de la mână, îngrijorat, pesemne, să nu întârzie. La fereastra compartimentului, începuseră deja să defileze primele case de la periferia oraşului unde trebuia să coborâm.

— Sunteţi din poliţie? am întrebat, stăpânit de-o evidentă curiozitate. Sau din justiţia militară?

— Nu, a zâmbit el, neştiind pentru care motiv fac asemenea presupuneri. Nici dintr-una, nici din alta. Sunt finaţist, omul cifrelor cum se spune, am urmat Academia de studii economice şi deci, în armată mă ocup, cum e şi firesc, de probleme financiare...

Trenul a oprit şi am coborât pe peron. Ploua. În dreptul vagonului de dormit, sub o umbrelă, pe maior îl aştepta o femeie încă tânără, distinsă, cu ochi verzi şi părul negru, dar a cărei faţă trăda o trecută şi neascunsă suferinţă. Purta un fulgarin bleumarin, strâns cu un cordon pe talia-i subţire, pe braţ o poşetă şi, nerăbdătoare, cerceta fiecare călător ce cobora scara vagonului. Când l-a zărit pe maior, s-a îndreptat degrabă către el, iar el a sărutat-o pe frunte şi a prins-o imediat de după umeri cu o mână, în cealaltă având valiza.

— Cum ai călătorit? am auzit-o întrebându-l şi glasu-i avea ceva tandru, plin de afecţiune.

— Bine, a răspuns el şi a cerut să-i ţină umbrela. Timpul la mare a fost excelent, păcat că n-ai venit şi tu...

— Ţi-am spus, inima...

— Da, m-am gândit.

— Mi-ai adus caietul de la Comandantul grănicerilor? a întrebat mai apoi călcând zveltă, cu pasul uşor lângă el. L-ai găsit?

— Desigur. Mi l-a dat un colonel, foarte amabil. Era într-un dosar prăfuit, spunea că sunt ani de zile de când zace acolo, nu-i mai trebuia nimănui. Dacă ţi-ar fi cunoscut adresa şi ştia că-ţi foloseşte, ţi-l trimitea de mult...

— Te-ai oprit în Bucureşti la ducere sau la întoarcere?

— La întoarcere...

Mergeam în urma lor, le ascultam conversaţia şi eram de-a dreptul mişcat că la un pas înaintea mea, se afla femeia a cărei viaţă, prin mărturisirile ei scrise, făcuse obiectul unui adevărat roman. Era aşa cum mi-o închipuisem, cum o întrezărisem între filele acelea îngălbenite de vreme. Mai matură însă, cu urmele suferinţei pe obrazul încă tânăr, cu privirea puţin tristă, obosită, dar din care răzbătea totuşi o lumină de speranţă către viaţa ei de acum. Dar, oare, maiorul Teodorian era soţul ei? Sau cine era el? Vreo rudă sau cunoştinţă apropiată! Şi unde era Victor? Soţul cel atât de iubit în scrisul ei, în gândurile ei, în inima ei?

Misterul avea să-mi fie dezlegat, abia peste două zile, seara, la unul din restaurantele oraşului. La o masă am zărit-o pe Talida împreună cu maiorul, de astădată el îmbrăcat în haine militare, ea într-o superbă rochie bleu, cu decolteu larg, frumos pieptănată, cu părul lung, negru, revărsat pe umeri. Ospătarul, care s-a întreţinut cu ei câteva minute, semn că-i cunoştea mai îndeaproape, a venit mai apoi la masa mea să-mi ia comanda. Locuia în acelaşi bloc cu cei doi şi chiar pe aceeaşi scară. Aşa că informaţiile lui amabile, n-au întârziat să-mi satisfacă curiozitatea...

— Este o mare pictoriţă, domnule, mi-a şoptit el, profesoară, aici, în oraş, e dirigintă la clasa fiicei mele. Cu mulţi ani în urmă a fost măritată cu un grănicer, un locotenent după câte am auzit. Într-o noapte însă, când ea a prins un infractor sau aşa ceva, sau într-una din nopţile alea, nu ştiu exact, el nu s-a mai întors la pichet. A murit sub o avalanşă de zăpadă, îngheţat, acolo, între munţi. L-au căutat cu elicopterele, cu schiorii, cu alpiniştii, mă rog ce n-au întreprins grănicerii să dea de el, dat în zadar! L-au aflat abia în primăvară nişte ciobani, stătea înţepenit în picioare, lângă un brad, cu gura deschisă, aşa cum poate strigase după ajutor şi nu-l auzise nimeni. Dânsa s-a

măritat abia anul trecut cu maiorul...

Întreaga seară, tulburat de cele aflate şi care-mi întregiseră într-un fel biografia Talidei, am stat cu ochii numai către masa ei, privind-o stăruitor, urmărindu-i fiecare gest, fiecare mişcare sau tresărire a chipului ei deosebit de frumos, dar încă învăluit de-o lumină tristă, cenuşie şi blândă. Şi amintindu-mi în clipele acelea aproape tot ce ştiam despre ea, aveam senzaţia că vizionasem până atunci un film, un film adevărat, despre viaţa unei fiinţe adevărate. Un film ale cărui secvenţe aveau să mă urmărească încă multă vreme ca şi cum le-aş fi trăit eu însumi, aş fi fost martorul tuturor celor întâmplate şi pe care nu puteam să le uit. Pot fi, oare, uitate jertfirile de sine ale unei femei întru apărarea propriei ei demnităţi? Niciodată!

Bucureşti, februarie 1975 – iulie 1976.